

4 BOYUT

JOURNAL OF MEDIA AND CULTURAL STUDIES
MEDYA VE KÜLTÜREL ÇALIŞMALAR DERGİSİ

ISSUE / SAYI 21 • YEAR / YIL 2022

Owner / Sahibi

Prof. Dr. Abdullah ÖZKAN
Istanbul University, Faculty of Communication, Istanbul, Türkiye
İstanbul Üniversitesi, İletişim Fakültesi, İstanbul, Türkiye

Responsible Manager / Sorumlu Yazı İşleri Müdürü

Prof. Dr. Emine YAVAŞGEL
Istanbul University, Faculty of Communication, Istanbul, Türkiye
İstanbul Üniversitesi, İletişim Fakültesi, İstanbul Türkiye

Correspondence Address / Yazışma Adresi

Istanbul University, Faculty of Communication Dean's Office
Süleymaniye Mah. Kaptan-ı Derya İbrahim Paşa Sokak
34116 Beyazıt, Fatih, İstanbul, Türkiye
Telefon / Phone : +90 (212) 440 03 01/02
E-mail: 4.boyut@istanbul.edu.tr
<https://iupress.istanbul.edu.tr/tr/journal/4boyut/home>
<https://dergipark.org.tr/en/pub/dortboyut>

Publisher / Yayıncı

Istanbul University Press / İstanbul Üniversitesi Yayınevi
Istanbul University Central Campus, 34452 Beyazıt,
Fatih / İstanbul, Türkiye
Phone / Telefon: +90 (212) 440 00 00

Authors bear responsibility for the content of their published articles.
Dergide yer alan yazılardan ve aktarılan görüşlerden yazarlar sorumludur.

The publication language of the journal is Turkish, and English.
Yayın dili Türkçe ve İngilizcedir.

This is a scholarly, international, peer-reviewed and open-access journal published biannually in April and October.
Nisan ve Ekim aylarında, yılda iki sayı olarak yayımlanan uluslararası, hakemli, açık erişimli ve bilimsel bir dergidir.

EDITORIAL MANAGEMENT BOARD / DERGİ YAZI KURULU

Editors-in-Chief / Baş Editörler

Prof. Emine YAVAŞGEL – Istanbul University, Faculty of Communication, Istanbul, Türkiye – yavas@istanbul.edu.tr

Section Editor / Alan Editörü

Assoc. Prof. Hediye Esra ARCAN – Istanbul University, Faculty of Communication, Istanbul, Türkiye – arcan@istanbul.edu.tr

Assoc. Prof. Oya MORVA – Istanbul University, Faculty of Communication, Istanbul, Türkiye – oyamorva@istanbul.edu.tr

Assoc. Prof. Veli POLAT – Istanbul University, Faculty of Communication, Istanbul, Türkiye – polve@istanbul.edu.tr

Editorial Relations Manager / Editöryal İlişkiler Yöneticisi

Lecturer Oğuzhan ŞENEL – Istanbul University, Faculty of Communication, Istanbul, Türkiye – oguzhansenel@istanbul.edu.tr

Editorial Assistant / Editöryal Asistan

Res. Assist. Ayşe CENGİZ TEMİZKAN – Istanbul University, Faculty of Communication, Istanbul, Türkiye

– aysec@istanbul.edu.tr

PhD Student Özgür YILMAZ – Istanbul University, Journalism PhD Program, Istanbul, Turkey – ozgurylimaz955@gmail.com

EDITORIAL BOARD / YAYIN KURULU

- Prof. William ANSELMİ – Université de Montreal, Montreal, Canada – wanselmi@ualberta.ca
Prof. Mete ÇAMDERELİ – Istanbul Commerce University, Istanbul, Türkiye – mcamdereli@ticaret.edu.tr
Prof. Matthew GUMPERT – Boğaziçi University, Istanbul, Türkiye – matthew.gumpert@boun.edu.tr
Prof. Nazife GÜNGÖR – Üsküdar University, Istanbul, Türkiye – nazife.gungor@uskudar.edu.tr
Prof. Süleyman İRVAN – Üsküdar University, Istanbul, Türkiye – suleyman.irvan@uskudar.edu.tr
Prof. Sevimece KARADOĞAN DORUK – Istanbul University, Istanbul, Türkiye – ecek@istanbul.edu.tr
Prof. Arzu KIHTIR – Istanbul University, Istanbul, Türkiye – kihtir@istanbul.edu.tr
Prof. Seda MENGÜ – Istanbul University, Istanbul, Türkiye – seda.mengu@istanbul.edu.tr
Prof. Seçkin ÖZMEN – Istanbul University, Istanbul, Türkiye – sozmen@istanbul.edu.tr
Prof. Şükrü SİM – Istanbul University, Istanbul, Türkiye – sukrusim@istanbul.edu.tr
Prof. Nilüfer TİMİSİ NALÇAOĞLU – Istanbul University, Istanbul, Türkiye – ntimisi@istanbul.edu.tr
Prof. Ayda UZUNÇARŞILI SOYDAŞ – Marmara University, Istanbul, Türkiye – aydaus@marmara.edu.tr
Prof. Aslı YAPAR GÖNENÇ – Istanbul University, Istanbul, Türkiye – ayapar@istanbul.edu.tr
Prof. Sema YILDIRIM BECERİKLİ – Ankara University, Ankara, Türkiye – becerikli@ankara.edu.tr
Prof. Halime YÜCEL BOURSE – Galatasaray University, Istanbul, Türkiye – hbyucel@gsu.edu.tr
Prof. Zeynep KARAHAN USLU – Çankaya University, Ankara, Türkiye – zkuslu@cankaya.edu.tr
Assoc. Prof. Philip W. BALMA – University of Connecticut, Connecticut, United-States – philip.balma@uconn.edu
Assoc. Prof. Michel BOURSE – Galatasaray University, Istanbul, Türkiye – m.bourse@gmail.com
Assoc. Prof. Ignas KALPOKAS – Vytautas Magnus University, Kaunas, Lithuania – ignas.kalpokas@vdu.lt
Assoc. Prof. Nilnur TANDAÇGÜNEŞ KAHRAMAN – Istanbul University, Istanbul, Türkiye
– nilnur.tandacgunes@istanbul.edu.tr
Assist. Prof. Pedja Ašanin GOLE – DOBA Business School, Maribor, Slovenia – pedja.asanin-gole@net.doba.si
Assist. Prof. Adela GJORGJIOSKA – Institute of Communication Studies, Skopje, North-Macedonia – gorgioska@iks.edu.mk
Assist. Prof. Marina LETONJA – DOBA Business School, Maribor, Slovenia – marina.letonja@doba.si

CONTENTS / İÇİNDEKİLER

Research Articles / Araştırma Makaleleri

- Kültürleşme Sürecinin Kitle İletişim Araçlarında Temsili: Spanglish Modeli
Representation of the Acculturation Process in Mass Media: The Model of Spanglish
Mehmet Can Tokmak 1
- An Investigation into Young People's Perceptions of Religious-Themed Media Programs
Gençlerin Dini Temalı Medya Programlarına Yönelik Algılarının Araştırılması
Adem Al 23
- Hakikat Ötesi (Post-truth) Çağın "Demokrasi" Anlayışı: Dijital Demokrasi Deneyimini Hater
Filmi Üzerinden Okumak
*Democracy in the Post-Truth Age: Reading the Experience of Digital Democracy Through the
Movie Hater*
Kübra Gür, Sare Civelek, Bahar Yalın 33

Review Article / Derleme Makalesi

- Stuart Hall'un Kültür Kuramına Katkıları
Stuart Hall's Contributions to Cultural Theory
Ahmet Neca Gökgül 55

Interview / Söyleşi

4. BOYUT Medya ve Kültürel Çalışmalar Dergisi, 21. Sayı için Halil Nalçaoğlu ile Söyleşi
*4. Boyut Journal of Media and Cultural Studies, An Interview with Halil Nalçaoğlu for the 21st
Issue*
Söyleşiyi Gerçekleştiren: Derya Gül Ünlü 71

Translations / Çeviriler

- Nedir ve ne değildir: Giriş... Kültürel Çalışmalar
What it is and what it isn't: Introducing... Cultural Studies
Çeviren: Özgür Yılmaz 81
- Kültürel Çalışmaların Kökenleri
The Origins of Cultural Studies: Stuart Hall
Çeviren: İlayda Giritli, Nur Su Yaman 101

Book Reviews / Kitap İncelemeleri

- Kültürel Çalışmaların Baş Aktörü "Temsil: Kültürel Temsiller ve Anlamlandırma Uygulamaları"
*Main Actor of Cultural Studies "Representation: Cultural Representations and Signifying
Practices (Culture, Media and Identities Series)"*
Seda Kandemir 111
- Yetim Bir Entelektüelin Gözünden İşçi Sınıfı: Hoggart'ın "Okuryazarlığın Kullanımları, İşçi
Sınıfı Yaşamının Veçheleri"
*The Working Class Through the Eyes of an Orphaned Intellectual: Hoggart's "Uses of Literacy,
Aspects of Working Class Life"*
E. Çisil Kaban 119

Temadan..

Bibliotheca Hertziana, Max Planck Sanat Tarihi Enstitüsü'ne bağlı Roma'da bir Enstitü. Yahudi Henriette Hertz tarafından kurulmuş. Enstitü, başlarda sanat tarihi araştırmaları yapmak üzere yapılandırılmış. Ancak; Nasyonel Sosyalistler Enstitüsü'ne yeni bir görev yüklemesi arayışına girer ve bu yeni görev şudur: "Alman kültürü"nü, "Alman ruhu"nu İtalya'da yaygınlaştırmak. XX. yüzyılın başlarında Enstitü'nün serüveni başlamış. Henüz daha I. Dünya Savaşı başlamamış. Paylaşım hak ettiğini alamadığını düşünen Almanya, hem yüzyılın başında, hem ortasında tarihe kayıtlar düşmüş. Bibliotheca Hertziana'nın öyküsü de tam olarak bu akışın izlerini taşıyor. 1940'lara gelindiğinde insanlık, en büyük utançlarından birini yaşıyor. 6 yıl süren savaşta, 60 milyon insanın yaşamını yitirdiği ifade ediliyor. I. Dünya Savaşı'nın 21 yıl sonrasında başlayan II. Dünya Savaşı, önemli bir tarihsel gelişmenin de tarihin yapraklarında yer almasına neden oluyor: Ekim Devrimi! Bu tarihsel akış aslında düşün yaşamındaki değişimleri, farklılaşmaları da özetini sunuyor. Bu ilintili bağı, özetle söylemek gerekirse, I. Dünya Savaşı'nın sonuna doğru 1917 Ekim Devrimi ve ardından yeni bir dünya düzeni olarak ortaya

Şekil 1: Bibliotheca Hertziana – Max Planck Sanat Tarihi Enstitüsü, Roma, İtalya.

çıkıyor. Yeni blok tam da bu süreçte yerleşik yapının içerisinde kendi iç dinamikleriyle yeni bir toplumsal düzeni yaratmaya çalışıyor. Bu yapılanma içerisinde hiç kuşkusuz başat aktörün de **devlet** olduğunu söylemek gerekir. Ki bu devlet(ler); bu süreç içerisinde kültürel bir değişim, dönüşüm ve yapılanmayı da önlerine bir hedef olarak yerleştirmiş ve bunun gereğini yerine getirmeye çalışmaktadır. Yaşamın birçok alanında müdahil olan, yönlendiren, sınırlandıran bir otoritenin varlığından ve bu otoritenin, kamudan aldığı

meşruiyetle güç kazanarak temel bir "prototip" yaratım arayışından söz etmek gerekiyor. Bu tarihsel akış içerisinde İngiltere'deki araştırmaların "kültür" odağında günlük, popüler olana bakmak ve anlamsal şifrelerini ortaya koymak temel bir yaklaşım olarak ortaya çıkıyor. Stuart Hall, Anglo-Sakson "kültürel çalışmaları"nda kültürün anlamının sorgulamasını; disiplinler arası bir arayış olarak yorumlama yoluna gidiyor. Hertziana'ya gönderme yaparken bir başka oluşumu da anımsamakta yarar var. Bibliotheca Hertziana'nın kuruluşundan bir on yıl sonra da Frankfurt Okulu sahne alıyor. "Kitle kültürü", "kültür endüstrisi" tartışmaları, Frankfurt Okulu'nun o hazin öyküsünde, salt siyah beyaz bir Marxist Hafta

Şekil 2: Frankfurt Okulu'ndan.

Hebdige, Angele McRobbie da bu anmada, kütükte yer alan isimlerdir. 1960'lı yıllardaki çalışmalar ağırlıklı olarak, Stuart Hall başkanlığında Çağdaş Kültürel Çalışmalar Merkezi ekseninde gerçekleşmiştir. Özellikle gençlik, alt kültür çalışmaları anılması gereken kaynaklar arasındadır. Bu tarihsel akış içerisinde 1980'lere gelindiğinde, çalışmaların odağının giderek kıta Avrupa'sından ABD ve Kanada'ya kaydığını söylemek olasıdır. Çalışmaların yeni coğrafyadaki gelişmesinin önemli bir kesitini de Frankfurt Okulu'nun "kültür endüstrisi" kavramsallaştırmasında bulmak olasıdır. Frankfurt Okulu'nun temel yergisi, kitlelerin bir başka deyişle tüketicilerin aldatıldığı ve manipüle edildiği odağında biçimleniyordu. Buna karşın "kültürel çalışmalar", tüketicilerin kültürel nesnelere olan ilişkisini "yaratıcılık" boyutuyla sorgulamayı yeğlemiş ve deyim yerindeyse farklı bir açılım sergilemiştir. Kültürel çalışmaların bu tarihsel yolculuğu, sonraki yıllarda "farklılıklar" üzerine odaklanmaya başladı. Çalışmaların evrimini Gilles Deleuze'le açıklanmaya çalışılmasında da "duygulanımlar yoluyla yeniden inşa etme" çerçevesinin geliştiğini söylemek gerekir. Kültür incelemelerinin odağına "duygulanım" yerleşirken, bir diğer yan bakış açısının da "hegemonik siyaset" üzerinde biçimlendiğini ve yeni isimlerin, yeni kavramların sahneye çıktığı görülmektedir. Burda da anılan isim Michel Foucault ve bir kavramsallaştırma olarak "biyopolitika", dikkatleri üzerine çekmektedir. Kültürel çalışmaların bu serüveni özü itibarıyla sosyal bilimler alanında bir konumlandırma arayışını da gündeme getirmektedir. Bu konumlandırma iki ana eksen üzerinde biçimlendi elbette. Çağdaş Kültürel Çalışmalar Merkezi, bu sürecin önemli bir odağı olarak yer alırken ki bunun diğer yansımaları da ABD ve Kanada'da görmek mümkün olmuştur.

Başta çalışmalar "gençlik, kültür, suç" üzerine yoğunlaşırken, bu akışın daha sonra "göç, etnik çalışmalar, kültürel çoğulculuk, dekolonizasyon" gibi alanlara evrildiği gözlemlenmiştir. Bu arada bir başka değişimi ve gelişimi de dikkate almak gerekir; o da hiç kuşkusuz iletişim ve iletişim araçlarındaki,

mecralarındaki, gelişmelerdir. Bu gelişim iletkenlik, “bulaşıcılık” boyutuyla çok daha belirgin bir oyluma ulaşmıştır. Salt “yazılı gelenek değil, tüm kültürel ve resimsel biçimler, performatif edimler, beden figürleri, ritüeller ve habitus...” bu anlamda çalışma alanı içerisindedir. Yine kültürel bellek açısından toplumsal üretimin aktarıldığı, iletildiği, paylaşıldığı, korunduğu, saklandığı tüm yapılar inceleme alanı içerisinde yer alan konu başlıkları olmuştur. Kültürel biçimlerin, biçimlerin, ürünlerin, sembollerin tarihsel, etnik ve politik sınırlar boyunca göçünün takibi, izlenimidir kültürel çalışmaların bugün vardığı evre. İnceleme nesnelere; “metinler, mekanlar, imgeler, ritüeller, kültürel karşılaştırma”, çözümleme kategorileri metin olarak “kültür, uzamsal dönüş, ikonik dönüş, performatif yaklaşım, çeviri dönüşü...”

Kültürel Süreçler..

Toplumsal gerçeklik, nesnel bir gerçeklikten öte “interaktif bir eylem” olarak tanımlanmaktadır. Kültür; bu boyutuyla bir edim, eylem, dinamizm, değişkenliktir. Karl H. Hörning ve Julia Reuter; kültürü ve toplumun “ampirik ve teorik” yansımaları, pratik kavramlara dayanan “**doing culture**” olarak adlandırıyor. İşin özünü pratiğe, eyleme bağlayan bir yaklaşım olduğunu söylemek gerekir. Bilişsel anlam ve anlam yapılarından öte günlük olana, yaşanılana, yaşatılana bakıldığını söylemek olasıdır.

Kültürün önceden hazırlanmış bilişsel anlam ve anlam yapılarından ziyade, pratik kullanımı analiz eden bir program anlamına gelir. Bu boyutuyla Hörning ve Reuter, aslında kültür pratiğiyle bir sosyal sürece karşılık gelir. Yine bu boyutuyla eşitsizliklerin yansımaları da fazlasıyla bünyesinde barındıracağını, yansıtacağını söylemek gerekir. Yine Hörning ve Reuter, Pierre Bourdieu’nun 1970’lerde Fransız toplumu için yaptığı yorumlara gönderme yaparak toplumsal yapıda yaşananları kültürel ve sosyal bir sorun olarak yorumla olarak tanıyor. Kültür pratiğinde, “güç ve toplumsal eşitsizlik temsil edilir”! Bir başka tanımlama yapmak da olasıdır: Her kültür yapısı kendi pratiğinde “özgünlük” içerir ve “sosyal eşitsizlikler ve kültürel farklılıklar” da doğaldır. Bu tanımlama daha belirgin bir biçimde “**doing culture**” aynı zamanda “**doing difference**”dir.

Bu tanımlamalar ışığında hiç kuşkusuz bir başka tartışma alanı da kültürel etkileşim, küreselleşme boyutuyla gündeme gelmektedir. Kültürel küreselleşmenin analizleri çerçevesinde “kreolizasyon” ya da “hibridizasyon” nitelendirmeleri de anımsatılmaktadır. Özellikle küresel ve yerel iletişime, medyaya toplumsal devinimlere, göçe, metinlerarası tartışmalar ve polifonik yapılar da göndermeler yaptığı vurgusu da dikkate değerdir. Tüm bu tartışmaları göz önünde bulundurarak **kültürel süreçlerin** yolculuğunun da beklenenin, öngörülenin dışında deneyimlere açık olduğunu vurgulamak gerekir. Kültürel süreçlerin etkeni ve edilgeni boyutuyla yorumlandığında özneye, aktöre yönelen yoğunluğun da altını kalın kalın çizmekte yarar vardır. 1900’li yılların başında Roma’da bir kütüphane, enstitü açılışı bu boyutuyla söz konusu edimlerin hem kendi iç dinamiğine hem de baskın aktörlerine, öznelere de eğilimi zorunlu kılmaktadır.

Örneğin **kültürleme** (enculturation) tam da bu süreçteki doğal akışı boyutuyla bireyi toplum içerisinde eğitime sürecine işaret eder. Yine de edilgenlik açısından bir kavramsal karşılık da

kullanılmaktadır: **kültürleme**. Kültürleme, “bireyin kültür tarafından ve kültür içindeki toplam eğitimi” olarak tanımlanmaktadır.

Kültürel süreçlerin bir başka basamağı da **kültürleşme** (acculturation)’dir. İki ya da daha çok kültürün birbirine benzeşmesi olarak görülür. Bu etkileşim süreci kurgusal bir beklenti olarak da değerlendirilir. Ancak etkileşimin çift yönlü olmaktan çok tek yönlü olduğu da yaşanmış deneyimlerden, yaşanmışlıklardan görülmektedir. Yalçın İzbul bu süreci kültürel süreçlerin diğer iki aşamasındaki benzeşmeyle aktarmaktadır. İzbul; kültürleşmenin, “kültürel özümseme” sürecinin belli bir evresi, ya da “zorla kültürleme” sürecinin yanlış gösterilen/algılanan bir biçimi olarak da yorumlamaktadır. İzbul bu sürecin bir başka tanımını da “bireyler, gruplar, alt-kültürler arasında, yaratı, yenilik veya en önemlisi de göç sonucu oluşan etkileşme şeklindeki kültürel iç-devinim...” şeklinde yapmaktadır.

Kültürel süreçlerin bir diğer aşaması da “**kültürel özümseme**”dir (assimilation). Bir kültürün başka bir kültürü kendi içine alıp kendine benzetmesi ve kendi içinde eritmesi, kültürel özümseme olarak yorumlanmaktadır. Burada özellikle belirtilmesi gereken, söz konusu sürecin bir irade içerisinde yapılıp yapılmadığıdır. Bu boyutuyla bir kültürün kendisini diğer kültürler karşısında özendirme, imrendirme yaratmasıdır. İzbul bu durumu “bir kültür dizgesinin bir başka kültür dizgesi karşısında *benliğini yitirmesi*” olarak betimlemektedir. Baskın olanın kendisine ilgiyi arttırması, bir başka boyutuyla zamanın ruhu olarak da yorumlanabilir. Bu bakış açısıyla “benlik” kaygısı yaşayanların bir öz savunuyu “zamanın ruhu” boyutuyla “zamana ayak uydurmak” biçimde gerekçelendirdikleri de gözlemlenmektedir. Ancak bu boyutuyla kültürel özümseme de bir çatışma sürecinden de söz etmek gerekir. Bu boyutuyla eriyen, yok olanın sürece anlamlılık kazandırmak üzere; tabi olunan kültüre övgüler, yüceltmeler yapması da gözlemlenen bir deneyimdir.

“Maddi veya zihinsel ağırlıklı kültür öğelerinin toplumlar arasında dalga dalga yayılması, içten dışa ve dıştan içe sürekli geçmesi süreci” de; “**kültürel yayılım**” (diffusion) olarak tanımlanmaktadır.

İzbul, kimi yaklaşımlarda “kültürel yayılımın” “kültürel evrimin” temel dinamiği olarak yorumlandığını ileri sürmektedir. Bu yoruma karşın İzbul, birçok değişkenin, etmenin karmaşık bir biçimde sürece etki ettiğini ileri sürmektedir. Dolayısıyla bu süreçte “kültürel etkileşme, yayılım, kültürleşme, özümseme” kavramların göreliliğiyle birlikte farklı yorum olasılığını da dikkate almak gerektiği vurgusu, İzbul tarafından yapılmaktadır.

Tarihsel akış içerisinde kabul edilmesi gereken bir kültürel süreç daha vardır ki, o da “zorla kültürleme”dir. Merkezi otoritenin, ülküsel arayışları ya da kurgulanan “devlet”, “ulus”, “etnik doku”, “din” gibi bir modellemeyi doğurur. Bu modellemeyle birlikte otoritenin, erkin “**zorla kültürleme**” gibi bir arayışa girdiği, gireceği de aşıkardır. Hegemonik yapı içerisinde özellikle bu sürecin farklı yöntemlerle uygulamaya konduğu bilinmektedir. Özellikle bu süreçte şiddet, baskı, tehdit gibi unsurların çokça devreye girmediği söylenebilir. Bu durumun aynı zamanda devamlılığını sağlamak adına bir kültürel evrimin de

gözetildiği ve özellikle “kültürel geçiş”in tıpkı Lamarck’ın evrimsel yaklaşımında olduğu gibi mevcut yapının süreçte kazandığı özelliklerin, kalıtsal olarak diğer kuşaklara da aktarıldığı düşünülmektedir.

Kültürel sürecin bir diğer gerçekliği de değişimdir. Değişim, kültür gibi dinamik bir yapıda kaçınılmaz bir “yazgı”dır denilebilir. Her kültür kurumsal yapı ve kurgularıyla bir etkileşim ve değişim sürecindedir. Bu yine yapı içerisinde kendi dinamiğini, koşullarını da yaratır. Değişimin boyutu, içeriği, hızı, uyumu farklı olsa da toplumsal yapının kendi iç dinamikleriyle bir denge arayışı içerisine girdiğini ve bu denge arayışı içerisinde kimi gerilimlerin, çatışmaların varlığı da görülmektedir.

Kültürel değişimin bir boyutu da, değişimin kaynağıdır. Bu kaynağın içten ya da dıştan olmasının farkı, yeni yüzyılın ulaştığı iletişim ortamında anlamını da yitirmiştir. Kuşkusuz bu değişim sürecinde kabul etmek gerekir ki, her doku kendi öz savunusunu da yaratır. Bu öz savunun taşıdığı kaygı, **benlik yitimi** nedeniyledir. Ancak diyalektik süreç bir uyumlamayı, yeni yaratıya dönüşümü de kaçınılmaz kılmaktadır. Değişimin sürekliliği, devamlılığı boyutunda devingen ve bir yaşam isteminin varlığı ani tepkileri de doğurmaktadır. Bu ani tepkileri de **kültür şoku** olarak adlandırmak da olasıdır. Benlik yitimi, yine bir başka tanımlamayı da akıllara getirmektedir ki, o da “**ego parçalanması**”dır. Sözkonusu şokun yüzyılın insan hareketliliği düşünüldüğünde çok daha ilgiye değer ve incelemeye muhtaç bir yapı doğurmaktadır. İletişimsel, bilişsel olarak kendisini yabancı bir kültürün içinde ve etkisinde ya da kültürel yayılmanın hızlı ve ani gelişmeleriyle karşı karşıya kalan bireyin, dolayısıyla da toplumun **kültürel şok** yaşamı olağan bir tepkime, tepkidir.

Bu değişim sürecinin yarattığı bir diğer önemli somutluk da “**kültürel gecikme**”dir (cultural lag). Kültürel değişim sürecinde her ne kadar birey, toplum bir uyumlama, bir ahenk arayışı içerisine girse de kurumlarıyla, yapılarıyla zaman zaman sürecin eşzamanlı (senkronize) olamadığına da tanıklık etmek olasıdır. Sürecin gönüllülüğü ayrı bir değerlendirme konusudur, elbette. Ancak değişim; zorla, dayatmayla olmasa da yine bir direncin varlığından söz etmek olasıdır. Bu kurumlar boyutunda da karşılık bulmaktadır.

Öndeyişin bir son deyişi adına; bir Çin baladından, efsanesinden söz etmek yerinde olacaktır. Anlatı, M.S. 5-6. yüzyıllarda geçmektedir. Öykü **Mulan’ın** öyküsüdür. Anlatıya göre Kuzey ve Güney Hanları arasındaki çatışmada, Kuzey’de bir askere alım sürecinde, ailede yetişkin erkek olarak var olan yaşlı babanın yerine askere giden genç kızın, Mulan’ın öyküsüdür aktarılan. **Kültürel** süreçleri en güzel betimleyecek örnektir. Söz konusu anlatı sinemaya konu olur. 1998’de animasyon olarak izleyici karşısına çıkan çalışmayı, Walt Disney 2020’de tekrar gösterime sokar. Son film oldukça tartışma yaratır. Çünkü film, Sincan Uygur Özerk Bölgesi’nde çekilmesi tepkilere neden olmuştur. Yine film sonunda bölgedeki bazı kamu kuruluşlarına teşekkür edilmesi de eleştirilir. Özellikle Turfan şehrinde kamu güvenliği bürosu ve resmi tanıtım departmanının bulunması, Çin’e dönük insan hakları ihlalleri suçlaması nedeniyle eleştiri oklarının Walt Disney’e yönelmesine yol açtı. Anılan bölgede “yeniden eğitim” kampları vardır. Bu kampların Turfan’daki kamu güvenliği bürosunun idaresinde olduğu

Şekil 3: Mulan tasviri.

sinema endüstrisindeki serüveni, üzerinde düşünülmesi gereken ve tüm kültürel süreçleri mercek altına alan bir deneyimdir.

söyleniyor. Pekin hükümeti, Sincan’da “ayrılıkçılık, terörizm ve aşırıcılık” ile mücadele ettiğini iddia ederek kampların bunlara karşı gönüllü eğitim merkezleri olduğunu savunmakta. En sert yorumu ise BBC’ye açıklamada bulunan, Çin uzmanı Adrian Zenz yapıyor. Zenz; Disney’i “gözaltı kamplarının gölgesinde kâr elde eden uluslararası bir şirket” olarak tanımlar.

Mulan’ın Baladı aslında başlı başına bir inceleme, araştırma konusu. Bir efsanenin ki, bu efsanede de genç bir kadın anlatısı vardır. Yerleşik gelenekler, yapı, savaş, savunma gibi boyutlarıyla üzerinde düşünülmesi gereken öykü; elbette akademik çalışmaların konusu da olmuştur. Mulan’ın sinemada değişik biçimlerde yer alan efsanesi; “birbirinden farklı ancak birbiriyle bağlantılı yeni kültürel formlar üreten çeşitli kültürel unsurların kaynaşması olarak; hibridizasyon” betimlemesine yol açmıştır. Mulan efsanesinin sinemadaki yansımaları üzerinden melezleşmenin, çeşitli kültürel unsurların iç içe geçtiği, ulus ötesi kültür yorumlarına da zemin yaratılmaktadır. Mulan’ın kültürel kimliğinin, Çin’de başlayan öyküsünün ABD

Mulan Baladı’ndan bir kesitle son noktayı koymak yerinde olacaktır:

“Çıtırıtı sesi.

Mulan, tezgahının önünde, kapıda oturuyor.

Tezgah sessizleştiğinde,

Sadece iç çekişlerinin sesini duyabiliyoruz.

Kızım, kimi düşünüyorsun?

Kızım... Kimi özlüyorsun?

(Mulan cevaplar)

“Düşündüğüm tek bir adam var

Özlediğim tek bir adam var

Dün gece zorunlu askerlik ilanını gördüm

Khan harika bir askeri celp yayınlıyor

*Bir düzine cilt savaş rulosu,
Her biri babamın adıyla.
Babamın onun yerini alacak kadar büyük oğlu yok.
Benim, Mulan, ağabeyim yok.
Bir at ve eyer almaya hazırım
Savaşta babamın yerini alacağım. ”
Doğu pazarından güzel bir at alır;
Batı pazarında bir eyer ve battaniye;
Güney pazarında bir dizgin;
Ve kuzey pazarında uzun bir kırbaç.”*

Doç. Dr. Veli Polat

Kaynakça/References

- Karl H. Hörning, Julia Reuter; “Doing Culture: Kultur als Praxis”, www.transcript-verlag.de/media/pdf/19/49/26/ts243_1.pdf. Erişim Tarihi: 13/01/2023.
- Doç. Dr. Yalçın İzbul; “Kültür ve Kültürel Süreçler”, <https://www.circassiancenter.com/tr/kultur-ve-kulturel-surecler/>. Erişim Tarihi: 13/01/2023.
- <https://www.bbc.com/turkce/haberler-dunya-54071609>. Erişim Tarihi: 13/01/2023.
- <https://www.sciencedirect.com/science/article/abs/pii/S1568484921000800?via%3Dihub>. Erişim Tarihi: 13/01/2023.
- Şenel, O. (2016). Bibliotheca Hertziana – Max Planck Sanat Tarihi Enstitüsü, Roma, İtalya [Fotoğraf]. Kişisel Arşivinden.
- Frankfurt Okulu’ndan. (n.d.). [Fotoğraf]. <https://www.marxists.org/subject/frankfurt-school/index.htm>. Erişim Tarihi: 13/01/2023.
18. yüzyıl (Ming Dynasty) Mulan tasviri, ipek üzerine mürekkep ve boya, Qiu Ying’in okulundan. (2020). <https://www.worldhistory.org/image/12689/lady-mulan/>. Erişim Tarihi: 13/01/2023.

Editorial.

With this issue, which includes the theme of cultural processes, we are excited to be published with our research articles as well as interviews, reviews, translations, and book reviews. Undoubtedly, culture is at the forefront of research subjects that are the building blocks of social sciences since the XIX. century. Cultural Studies, which views culture from an autonomy-based perspective and treats it as a “whole way of life,” can communicate the culture it has largely liberated from economic reductionism through the medium of communication and seeks to understand it through social practices of representation and socially constructed. Acting from this perspective, the first article in this issue of our journal was written by Kübra Gür, Sare Civelek, and Bahar Yalın. The study titled “ ‘Democracy’ in the Post-truth Age: Reading the Experience of Digital Democracy Through the Hater Movie” focuses on discussing the impact of digitalization on democracy, reality, and truth. The Hater was included in the research because it called into question the scope of digital applications. The movie is analyzed in terms of how digitalization makes democracy’s opportunities and risks more accessible for discussion and allows for the reading of a new definition of democracy. Through the film in question, the media, and public relations practices, which constitute the most fundamental element of democracy, are thought through the facts of racism, lynching, hatred, xenophobia, bullying, and polarization, which can be counted as digital risks.

The second article, “*The Representation of the Acculturation Process in Mass Media: The Example of Spanglish*” was written by Mehmet Can Tokmak. Within the framework of John W. Berry’s (2001) acculturation model, which examines the acculturation process in two different ways in terms of both individuals and societies, a fictional text - Spanglish - was questioned. For this purpose, integration, separation, assimilation, marginalization, multiculturalism, and exclusion, focusing on different processes such as melting pot and separation, and after the examination, cultural processes were seen as a dynamic process in which emotional, cognitive, and behavioral aspects are intertwined with continuous changes.

In the third article titled “*An Investigation into Young People’s Perceptions of Religious-Themed Media Programs*” written by Adem Al, the effect of religious broadcasts in the media on young audiences was investigated, and a reception analysis was carried out through Stuart Hall’s encoding and decoding technique. One of the important results is that the demographic characteristics of the young audience included in the sample effectively perceive the publications in this content. In addition, it has been tried to determine which of the dominant, deliberative, and opposing readings of the young people towards such publications is more intense. Particularly questionable is the assertion that there are many indications or signs in the media that either obscure the message of the essence of religion or demote religious discourses or indicators to a secondary place to their indicators. Assoc. Prof. Derya Gül Ünlü’s interview with Prof. Dr. Halil Nalçaoğlu covers important inquiries about the field. To

question the (New) Cultural Studies approach in particular, an interview has been conducted on the basic building blocks of the field. In this context, the role, and responsibilities of cultural studies in the world, and the philosophy of cultural studies are questioned when the general features and framework of the field of Cultural Studies are characterized in various ways and considered deconstructive, relativist, historicist, postmodernist, postcolonial. Considering Derrida in particular, the question is asked whether Derridianian deconstruction is based on the political character of interpretation (reading/rewriting), the importance of microscopic readings of texts, and reading in this framework can also be described as an interpretation. It is also questioned whether it is challenging to identify a methodological direction when viewing Cultural Studies critically from a deconstructive perspective. A comprehensive conversation on how to look at the context of New Cultural Studies and how to create a resource on this subject, especially in Turkey, and how cultural studies can be related to new digital environments based on the example of artificial intelligence, will welcome you both in writing and video.

Ahmet Neca Gökgül made an assessment that aims to understand Cultural Studies in Stuart Hall's focus, and to reveal Hall's contributions to this field, and thus in cultural theory in general. While examining Hall's work, Gökgül underlined the difficulty of encountering a demarcated area of interest or a recurring methodology. He stated that nearly every topic of interest to the Cultural Studies Centre immediately comes to mind when Stuart Hall is discussed, including ethnicity, racism, feminism, resistance, ideology, representation, media, subcultures, and popular culture. The evaluation is completed by Hall's very interesting metaphorical statement regarding the discipline of theoretical work: *"I want to suggest a different metaphor for theoretical work: the metaphor of struggle, of wrestling with the angels. The only theory worth having is that which you have to fight off, not that which you speak with profound fluency."*

The translation of a conference speech by Stuart Hall entitled The Origins of Cultural Studies was carried out by İlayda Giritli and Nur Su Yaman. Being able to translate the canonical texts related to Cultural Studies into Turkish constitutes one of the dominant stances of the 4. Boyut. This translation is significant since it includes Hall's critical evaluations of the field's development into a discipline as well as the field's beginnings. In this speech, Hall explores the intersections between high culture and popular culture within the context of facts like race, ethnicity, and representation, and she makes the intersections that will resemble a cultural opening visible to us. And in his last sentence, Hall reminds us once again of our responsibility by saying, *"I am convinced that no intellectual worth it sought and no university which wants to hold up its head in the face of the 21st Century can afford to turn its dispassionate eye away from the problems of race and ethnicity which beset our world."*

Özgür Yılmaz translated Toby Miller's *"What it is and what it isn't: Introducing... Cultural Studies"* (2008) as an important assessment of the content and scope of Cultural Studies in Turkish. The translation of "What is and what is not: Introduction... Cultural Studies" covers the evaluations in the

context of meeting the textual analysis of popular culture in humanities, with social theory, focusing on the limits of power instead of reproducing the established line of power and authority. In this study, Miller stated that Cultural Studies, which focuses on subcultures, popular media, music, clothing, and sports, sees people not only as consumers, but as potential producers of new social values and cultural languages, and he explained this framework in his work. He argues that “*Any undertaking that aims to map cultural studies is partial and potentially controversial because the terrain is up for grabs in definitional and power terms and is avowedly political*”.

In this issue, Seda Kandemir also examined the book *Representation: Cultural Representations and Signifying Practices*, which was published by Stuart Hall’s editorship and translated into Turkish by İdil Dündar in 2017 and reached the reader through Pinhan Publishing and made important evaluations. These evaluations, titled “*The Lead Actor of Cultural Studies, ‘Representation: Cultural Representations and Signifying Practices’*”, shed a new mirror on Hall’s point of view, one of the first names that come to mind when “representation” and “representation systems” are mentioned. The author states that Hall did not emphasize a single point in his studies on representation, that he followed an approach related to many concepts at the same time, and that he also made an in-depth analysis of the concept of representation by referring to semiotics, hegemony, discourse, and gender studies. The work, which deals with different subjects in the context of representation in each chapter, marks the important stopping/discovery points for the reader of the book, and shows the depth of this discovery with the afterword “*Following Stuart Hall is to discover the way to cultural studies*”.

Finally, a book review written by Ezgi Çisil Kaban will be featured in this issue. Considered one of the pioneers of Cultural Studies and the first director of the Centre for Contemporary Cultural Studies, Richard Hoggart’s book *The Uses of Literacy* was translated into Turkish by Levent Ünsaldı as *The Uses of Literacy, Aspects of Working-Class Life*, through Heretik Publishing in 2022. According to her, Hoggart documented the transition the working class underwent because he was born into a working-class family and had the chance to see the group’s culture and way of life firsthand. What kind of a building block the book is can be gathered from Hall’s statement that cultural studies would not exist without Hoggart’s work, which he left behind as a supporter of working-class culture and education. This work, which explores the role of literacy in shaping individual identity and social class, makes an important reading, especially through the conceptualization of “cultural deprivation”. The author points out the continuation of the work’s contribution to the field of Cultural Studies, stating that Hoggart is looking for ways out that literacy can offer in the face of commercialized culture and ways of resistance for its best use.

With our articles on these significant themes in this issue, we aim to add another issue to our efforts to broaden views, associations, and ideas. We also hope that this issue will contribute to the sensitive discussion and resolution of societal and human problems.

Editörden..

Kültürel süreçler temasını içeren bu sayımızla da araştırma makalelerimizin yanı sıra söyleşi, değerlendirme, çeviri ve kitap eleştirisi yazılarımızla yayıma çıkmanın heyecanını taşımaktayız. XIX. yüzyıldan itibaren sosyal bilimlerin yapıtaşı niteliğindeki araştırma konularının en başında geleni hiç şüphesiz kültür'dür. Özerkliğe dayalı bakış açısıyla kültüre “bütün bir yaşam biçimi” şeklinde yaklaşan Kültürel Çalışmalar da ekonomik indirgemecilikten görece bağımsız kıldığı kültürü iletişim alanıyla aktarabilmekte, kültürü toplumları anlamlandırma ve temsil pratikleri üzerinden anlamaya çalışmaktadır.

Bu perspektiften hareket eden dergimizin de bu sayısında ilk makale Kübra Gür, Sare Civelek ve Bahar Yalın tarafından kaleme alınmıştır. “*Hakikat Ötesi (Post-truth) Çağın “Demokrasi” Anlayışı: Dijital Demokrasi Deneyimini Hater Filmi Üzerinden Okumak*” başlıklı çalışma dijitalleşmenin, demokrasi, gerçek ve hakikat üzerindeki etkisini tartışmaya açmaya odaklıdır. The Hater filmi dijital uygulamaların etki alanını sorgulaması bağlamında araştırma kapsamına alınmıştır. Film dijitalleşmenin demokrasi için taşıdığı risklerle fırsatları tartışmaya açmış olması ve yeni bir demokrasi anlayışını okumaya olanak tanınması bakımından ele alınmaktadır. Çalışma söz konusu film üzerinden demokrasinin en temel unsuru kamuoyunu oluşturan medya ve halkla ilişkiler uygulamalarını, dijital riskler olarak sayılabilecek ırkçılık, linç, nefret, yabancı düşmanlığı, zorbalık, kutuplaştırma olguları üzerinden düşündürmektedir.

“*Kültürleşme Sürecinin Kitle İletişim Araçlarında Temsili: Spanglish Örneği*” konu başlıklı ikinci makale de Mehmet Can Tokmak tarafından yazılmıştır. Kültürleşme sürecini hem bireyler hem de toplumlar açısından iki farklı yönde irdeleyen John W. Berry'nin (2001) kültürleşme modeli çerçevesinde kurgusal bir metin - Spanglish filmi -üzerinden sorgulamaya gidilmiş, bu amaçla bütünleşme, ayrılma, asimilasyon, marjinalleşme, çok kültürlülük, dışlama, eritme potası ve ayırma gibi birbirinden farklı süreçlere odaklanılmış, inceleme sonrasında da kültürel süreçler duygusal, bilişsel ve davranışsal yanlarıyla iç içe geçmiş sürekli değişikliklerin yaşandığı dinamik bir süreç olarak görülmüştür.

Adem Al tarafından yazılan “*An Investigation into Young People's Perceptions of Religious-Themed Media Programs*” konu başlıklı üçüncü makalede ise medyadaki dini içerikli yayınların genç izleyiciler üzerindeki etkisi araştırılmak istenmiş, bu doğrultuda Stuart Hall'un koldlama ve kodaçımama tekniği üzerinden alımlama analizi gerçekleştirilmiştir. Örnekleme dahil olan genç kitlenin demografik özelliklerinin bu içerikteki yayınları algılamada etken olduğu önemli sonuçlardan biridir. Ayrıca gençlerin bu tür yayınlara yönelik egemen, müzakereci, karşıt okumadan hangisine eğilimlerinin daha yoğun olduğu tespit edilmeye çalışılmıştır. Medyanın ya dinin özüne ait mesajı görünmez kılan ya da dini söylemleri ya da göstergeleri kendi göstergelerine kıyasla ikincil bir konuma indirgeyen çoklu gösterge ya da işaretlerle dolu olduğuna yönelik tespit de özellikle sorgulayıcı nitelik taşımaktadır.

Doç. Dr. Derya Gül Ünlü'nün Prof. Dr. Halil Nalçaoğlu ile gerçekleştirdiği söyleşi ise alanla ilgili önemli sorgulamaları kapsamakta. Özellikle (Yeni) Kültürel Çalışmalar yaklaşımını sorgulayabilmek için alanın temel yapıtaşları üzerinden bir söyleşi gerçekleştirilmiş durumda. Bu bağlamda Kültürel Çalışmalar alanının genel özellikleri, çerçevesi; alanın çeşitli biçimlerde karakterize edilerek yapışökümcü, göreci, tarihselci, postmodernist, postkolonyalist gibi düşünüldüğünde, kültürel çalışmaların dünyadaki rolü, sorumlulukları, kültür çalışmalarının felsefesi; Derrida özelinde düşünüldüğünde, aslında yorumun (okumanın/yeniden yazmanın) siyasal karakteri temelinde, Derridacı yapışöküm metinlere yönelik mikroskobik okumaların önemi, söz konusu çerçevede okuma denildiğinde mesele temelde bir yorumlama olarak da nitelenebilir mi, Kültürel Çalışmalara yapışökümcü bir perspektiften eleştirel bir gözle bakıyor olmak aslında metodolojik olarak yön bulmayı da zorlaştırır mı sorgulaması yapılmakta. Yeni Kültürel Çalışmalar bağlamına nasıl bakılabileceğine ve özellikle Türkiye'de bu konuda nasıl bir kaynak oluşturulabileceğine; yapay zeka örneğinden hareketle yeni dijital ortamlara kültürel çalışmaların nasıl ilişkilenebileceğine yönelik devam eden kapsamlı bir söyleşi hem yazılı hem video olarak karşılayacak sizleri.

Stuart Hall odağında Kültürel Çalışmaları anlamayı, daha çok Hall'un bu alana katkılarını, dolayısıyla en genelde kültür kuramına katkılarını ortaya koymayı amaçlayan bir değerlendirmeyi de Ahmet Neca Gökğül gerçekleştirdi. Hall'un çalışmalarını incelerken, sınırları çizilmiş bir ilgi alanına ya da tekrar edilen belirli bir metodolojiye rastlamanın zorluğunun altını çizmiştir Gökğül. Stuart Hall denildiğinde etnisite, ırkçılık, feminizm, direniş, ideoloji, temsil, medya, alt kültürler ve popüler kültür başta olmak üzere Kültürel Çalışmalar Merkezi'nin ilgi alanına giren hemen her konunun akla gelmekte olduğunu belirtmiştir. Değerlendirme Hall'un teorik çalışma disipliniyle ilgili önerdiği şu çok ilgi çekici metaforik anlatımla tamamlanmaktadır: *"Teorik çalışma ile ilgili farklı bir metafor önermek istiyorum: mücadele metaforu, meleklerle güreş (wrestling with angels) metaforu. Sahip olmaya değer nitelikteki yegâne teori, derin bir akıcılıkla konuşabildiğimiz değil, uğruna bir savaş vermek durumunda olduğumuz teoridir."*

The Origins Of Cultural Studies (Kültürel Çalışmaların Kökenleri) başlıklı Stuart Hall'un bir konferans konuşma metninin çevirisi ise İlayda Giritli ve Nur Su Yaman tarafından gerçekleştirilmiştir. Kültürel Çalışmalarla ilgili kanonik metinleri Türkçeye kazandırabilmek 4. Boyut'un başat duruşlarından birini oluşturmaktadır. Bu çeviri bu nedenle önem taşıyor, Hall'un önemli değerlendirmelerini kapsıyor, alanın başlangıcından bir disiplin haline dönüşüm sürecine kadar.. Hall bu konuşmasında yüksek kültür ile popüler kültürün kesişimlerini ırk, etnisite, temsil vb. olgular çerçevesinden tartışarak bir anlamda kültürel açılım niteliği taşıyacak yol ayrımlarını bizlere görünüyor kılıyor ve son tümcesinde de *"hiçbir entelektüel değer in ve 21. yüzyıl karşısında başını dik tutmak isteyen hiçbir üniversitenin tarafsız bakış açısını dünyamızı kuşatan ırk ve etnik sorunlardan uzaklaştıramayacağına inanıyorum"* diyerek sorumluluğumuzu bir kere daha hatırlatmış oluyor..

Kültürel Çalışmaların içerik ve kapsamına yönelik önemli bir değerlendirme olarak Toby Miller'ın "What it is and what it isn't: Introducing.. Cultural Studies" (2008) başlıklı çalışmasını ise Özgür Yılmaz Türkçeye çevirdi. "*Nedir ve ne değildir: Giriş... Kültürel Çalışmalar*" çevirisi alanın kültürel, beşeri bilimlerde popüler kültürün metinsel analizini sosyal teori ile karşılaşması, yerleşik güç ve otorite çizgisini yeniden üretmek yerine iktidarın sınırlarına odaklanması bağlamında değerlendirmeleri kapsamakta. Miller bu çalışmasında alt kültürlerle, popüler medyaya, müziğe, giyime ve spora odaklanan Kültürel Çalışmaların insanları salt tüketici vasfında değil, yeni sosyal değerlerin ve kültürel dillerin potansiyel üreticileri olarak gördüğünü belirtmiş ve bu çerçeveyi çalışmasında açıklamıştır. "*Kültürel çalışmaların haritasını çıkarmayı amaçlayan herhangi bir girişim kısmidir ve potansiyel olarak tartışmalıdır, çünkü alan tanımsal ve güç açısından ele geçirilmeye hazırdır ve açıkça politiktir*" görüşüne kadar taşır değerlendirmelerini.

Seda Kandemir de bu sayımızda Stuart Hall'un editörlüğünden basılan, Türkçeye 2017 yılından İdil Dündar tarafından çevrilerek Pinhan Yayıncılık aracılığıyla okuyuca ulaşan *Temsil: Kültürel Temsiller ve Anlamlandırma Uygulamaları* kitabını inceledi, önemli değerlendirmelerde bulundu. "*Kültürel Çalışmaların Baş Aktörü "Temsil: Kültürel Temsiller ve Anlamlandırma Uygulamaları"* başlığıyla yapılan bu değerlendirmeler "temsil" ve "temsil sistemleri" denildiğinde ilk akla gelen isimlerden Hall'un bakış açısına yeni bir ayna tutuyor. Yazar Hall'un temsil üzerine yaptığı çalışmalarda tek bir noktaya vurgu yapmamış olduğunu, aynı anda birçok kavramla ilintili bir yaklaşım izlediğini, aynı zamanda da göstergebilim, hegemonya, söylem ve cinsiyet çalışmalarına da değinilerek temsil kavramının derinlikli bir incelemesini yaptığını belirtiyor. Çalışma her bölümünde farklı konuları temsil bağlamında ele alan kitabın okuyucusuna önemli uğrak/keşif noktalarını işaretlemekte, "*Stuart Hall'un izini sürmek, bir nevi kültürel çalışmalara giden yolu keşfetmektir*" sonsözleriyle de bu keşifin derinliğini göstermekte..

Son olarak Ezgi Çisil Kaban tarafından yazılan bir kitap eleştirisi yer alacak bu sayımızda. Kültürel Çalışmaların öncülerinden kabul edilen, Çağdaş Kültürel Çalışmalar Merkezi'nin ilk direktörü Richard Hoggart'ın *The Uses of Literacy* kitabı Türkçeye *Okuryazarlığın Kullanımları, İşçi Sınıfı Yaşamının Veçheleri* olarak Levent Ünsaldı'nın çevirisi ile 2022 yılında Heretik Yayınları aracılığıyla kazandırılmıştır. İşçi bir ailenin çocuğu olarak dünyaya gelerek çocukluğundan itibaren işçi sınıfını ve bu sınıfın kültürünü, gündelik yaşam pratiklerini içeriden gözlemleme olanağı bulan Hoggart'ın işçi sınıfının yaşadığı değişimi fotoğrafladığını belirtir yazar. Hall'un Hoggart'ın işçi sınıfı kültürü ve eğitiminin savunucusu olarak arkasında bıraktığı bu yapıtı olmasaydı kültürel çalışmaların var olamayacağını söylemesi kitabın nasıl bir yapıtaşını niteliği taşıdığını gözler önüne sermeye yeter.. Okuryazarlığın bireysel kimliği ve sosyal sınıfı şekillendirmedeki rolünü araştıran bu yapıtın özellikle "*kültürel yoksunluk*"u kavramsallaştırması üzerinden önemli bir okuma yapılmakta. Yazar, Hoggart'ın okuryazarlığın ticarileşen kültür karşısında sunabileceği çıkış yollarını, iyiye kullanımları için de direniş yollarını aradığını belirterek yapıtın Kültürel Çalışmalar alanına katkısının devamına işaret etmekte.

Bu sayımızdaki bu önemli içeriklerdeki yazılarımızla ufuk, çağrışım, fikir açıcı olma çabalarımıza bir sayı daha eklemenin duygulanımıyla keyifli okumalar olmasını umuyor, bu duyarlılıkla sayımızın insana ve toplumsala dair sorunların tartışılması ve çözümü için katkı sağlayıcı olmasını diliyoruz.

Selam ve saygularımızla,

Editöryal Kurul

Kültürleşme Sürecinin Kitle İletişim Araçlarında Temsili: Spanglish Modeli

Representation of the Acculturation Process in Mass Media: The Model of Spanglish

Mehmet Can Tokmak¹

¹İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü,
Halkla İlişkiler ve Tanıtım Anabilim Dalı Doktora
Programı, Balıkesir, Türkiye

ORCID: M.C.T. 0000-0002-8441-8716

Sorumlu yazar/Corresponding author:

Mehmet Can Tokmak,
İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü,
Halkla İlişkiler ve Tanıtım Anabilim Dalı Doktora
Programı, Balıkesir, Türkiye
E-mail: mehmetcantokmak@hotmail.com

Başvuru/Submitted: 04.11.2022

Revizyon Talebi/Revision Requested: 06.12.2022

Son Revizyon/Last Revision Received: 14.12.2022

Kabul/Accepted: 20.12.2022

Atıf/Citation: Tokmak, M. C. (2022). Kültürleşme sürecinin kitle iletişim araçlarında temsili: Spanglish modeli. *4. Boyut Journal of Media and Cultural Studies - 4. Boyut Medya ve Kültürel Çalışmalar Dergisi*, 21, 1–22.
<https://doi.org/10.26650/4boyut.2022.1204077>

ÖZ

Bireyler birbirlerinden farklı aile, çevre, arkadaş ortamı, vb. unsurların içinde büyüyüp yetiştiği için kültürel yaşamları arasında farklılıklar oluşmaktadır. Farklı iki kültürün birbirleriyle karşılaşması sonucunda ortaya çıkan etkileşimler kültürleşme kavramı çerçevesinde incelenmektedir. Yeni bir ülkeye göçle yerleşen bireylerin çevresine hem kişisel hem de kolektif olarak alışma veya yaşama süreçlerini ele alan önemli bir kavramdır. Bireylerin yaşamaya başladıkları yeni topluma alışma süreci psikolojik, davranışsal ve duygusal açıdan birçok farklılık göstermektedir. Sosyo-kültürel, politik ve ekonomik açıdan birçok değişkenin de sürecin içinde olması nedeniyle kültürleşme çok yönlü bir süreç olarak ele alınmaktadır. John W. Berry'nin kültürleşme kapsamında yaptığı model çerçevesinde kültürleşme süreci bireyler ve toplumlar açısından iki farklı yönden incelenmektedir. Kişilerin ve toplumların toplumun yeni kültürüne ve kimlik özelliklerine alışması ve bu toplumla iletişime geçmeleri farklılık göstermektedir. Bu kapsamda bütünleşme, ayrılma, asimilasyon, marjinalleşme, çok kültürlülük, dışlama, eritme potası ve ayırma gibi birbirinden farklı süreçlere odaklanılmaktadır. Çalışmada kurgusal bir metin üzerinden yola çıkılarak, Meksika'dan ABD'ye göç eden bir anne ve kızının hayatının konu edildiği Spanglish filminde yaşananlar kültürleşme kapsamında incelenmiştir. Bu kapsamda sorgulama John W. Berry'nin (2001) kültürleşme modeli çerçevesinde amaçlı örneklem tekniğiyle gerçekleştirilmiş, nitel içerik analizi yönteminden yararlanılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Kültürel süreçler, kültürleşme, göç, iletişim, medya temsili

ABSTRACT

Individuals differ from each other in family, environment, friend environment, etc. Since the elements grow and grow in them, some differences become distinctive in their cultural lives. The interactions that occur as a result of the encounter of two different cultures with each other are examined within the framework of the concept of acculturation. It is a useful concept that deals with the process of adapting to or living in a new nation, both individually and collectively for those who have relocated there. The process of getting used to the new society that individuals have started to live in shows many differences in terms of psychological, behavioral, emotional aspects. Acculturation is considered multifaceted as many sociocultural, political, and economic variables are involved. The acculturation process is studied from two separate perspectives in terms of individuals and societies within the framework of John W. Berry's model within the context of acculturation. The adaptation of individuals and societies to the new culture and identity characteristics of the society and their communication with this society differ. In this context, it focuses on different processes such as integration, separation, assimilation, marginalization, multiculturalism, exclusion, melting pot, and separation. In the study, based on a

fictional text, the events in the movie Spanglish, which is the subject of the life of a mother and daughter who immigrated from Mexico to the USA, were examined within the scope of acculturation. The acculturation model proposed by John W. Berry (2001) serves as the study's model, while the purposive sampling technique is used as its method.

Keywords: Cultural Processes, Acculturation, Migration, Communication, Media Representation

Extended Abstract

Culture is an integrative conceptual system in which individuals are learned and transferred from generation to generation following their lifestyles, establishes certain rules within the framework of social life, provides a certain comfort or comfort area in the living spaces of individuals, and whose content is constantly changing with the effect of technological developments or social transformations. Culture is a vital, social, and sociological phenomenon. It develops as a result of the contributions made by all people or communities.

Acculturation is the basis of this concept, the process of changing the cultural values that people, groups, communities living in a society and having different cultural values are in direct relationship with after a certain period. Acculturation includes a two-way process that occurs as a result of the increase in the time spent by individuals with different cultural characteristics who are in the process of interaction. There is a connection between migration and acculturation. People and groups who immigrate to a country are adopted as part of a straight one-way assimilation process of the host country's culture, according to the first studies on the phenomenon of acculturation.

As the basis of acculturation is the examination of values, beliefs, and and socio-cultural, political, socio-economic changes gained as a result of continuous interactions with individuals from communities with different cultural elements, one and two-dimensional perspectives have emerged in the acculturation process. According to the one-dimensional point of view on acculturation, cultural changes occur over time, and during this time, the old culture should be lost as the new one is acquired. Assimilation emerges as an inevitable result of this process, and it is thought that it is not possible for individuals to consciously maintain their own unique culture.

In the process of acculturation, language, tradition, custom, belief, etc. In addition to the elements, the psychological, sociological, and social change process is one of the other factors affecting the intercultural process. In particular, the issue of how individuals can adapt psychologically and sociocultural in a new country or society is very important. In this context, it is necessary to focus on adaptation processes within the scope of acculturation processes.

Individuals often have difficulty adjusting to group dynamics or social lifestyles, not only when they start living or traveling in a new country, but also when they enter new

environments in their daily lives. In this process, they first try to comprehend and understand environment and then try to enter into a certain harmony to be included in the processes. Psychological or socio-cultural values come into play when a group's or society's processes cannot be adjusted, and that environment reacts or withdraws as a consequence. Since this is a negative approach, continuity needs to adapt to the environment; that is, to enter the adaptation process.

In this study, the representation of acculturation factors such as the process of individuals adapting to the social life they have recently entered, the challenges they face, and the status of the acculturation process in mass media are discussed within the context of culture and the acculturation process. For this reason, the movie "Spanglish" released in cinemas in 2004, migration, getting used to a new country, business life, education process, language learning, social life, etc. The aim of the study is to examine how the acculturation process, which includes many factors, is transferred to society and mass media.

The model of the research is the analysis to be made on the factors put forward by John W. Berry (2001, 618), who has many studies in the literature on acculturation. The research method following the purpose and methodology established within the scope of the study; was determined as a purposeful sampling technique. Qualitative content analysis methods will be used in the textual and visual analysis of the film.

Within the scope of the examination of all the findings related to the examined film and the research questions, it is determined that the factors such as social life dynamics, beliefs, social life order, language in acculturation have positive and negative effects on the continuity of the system and the adaptation process. In some cases, people need to be motivated in a certain way to adapt to the system. Negative emotions such as fear, stress, anxiety can even be a factor in the selection of a place where people will settle in order to avoid problems in the system. Due to this, it is possible to conclude that cultural processes represent a dynamic process that is intertwined with numerous emotional, cognitive, and behavioral factors and in which continuous changes are experienced.

Giriş

Kültür, bir toplumun gelenekleri, görenekleri, örfü, âdeti, dili, dini, değerleri ve davranış şekilleri gibi birçok ögeyi içinde barındıran çok geniş ve sosyolojik bir olgudur. Kültürün günümüze gelmesinde ortak tarih, siyaset, inançlar ve yaşanmışlığın büyük bir payı vardır. Kültür çok geniş bir yaşamsal olgu olduğu için bugün sahip olunan değerler yarımlarımızı şekillendirmektedir. Kültür, geniş anlamsal ve kavramsal çerçevede ele alındığında kültürün birçok alt olguya sahip olduğu görülmektedir. Tüketim kültürü, popüler kültür, kültürel özümseme, kültürlenme, kültürleşme, vb. bunların sadece bir kısmını oluşturmaktadır. Bu çalışma kapsamında çok geniş bir olgu olan kültürün bireylerin toplumsal yaşamındaki etkisini anlamlandırabilmek adına “kültürleşme” olgusuna odaklanılmıştır.

En genel şekliyle kültürleşme; daha önceden hiç tanımadıkları bir topluma göç eden bireylerin yeni hayatlarına, sosyal ortamlarına ve toplumsal sistemdeki uyumuna odaklanan kültürün bir alt dalı veya kültürün belli bir kısmını algılama süreci olarak görülebilmektedir. Göç kavramıyla büyük bir bağlantısı olan kültürleşme kavramında bireylerin psikolojik, sosyolojik, antropolojik, davranışsal ve bilişsel süreçleri hakkında incelemeler yapılması önemli bir süreç olarak ön plana çıkmaktadır. Tek boyutlu ve iki boyutlu bakış açıları kültürleşme kavramında bireylerin çevresi ile uyum süreçleri incelenmektedir.

Kültürleşme kavramında bireylerin çevresine sağladığı uyum veya çevresiyle çatışmaya girerek anlaşamama ve sisteme girememeye durumlarının yaşandığı görülebilmektedir. Çünkü bireylerin yeni bir ülkede yaşamaya başladığında grup ve toplum dinamiklerine dahil olma süreçleri farklı ve karmaşıktır. Sosyokültürel değerler, alışma sürecini hızlandırabildiği gibi yavaşlatabilmektedir. Uyum sürecinde ev sahibi ülkedeki bazı bireylerin göçle gelenlere karşı önyargısı, ayrımcı ve kötü şekilde davranması gibi sebepler kültürleşme sürecini etkileyebilmektedir. Yine yaşamı önemli ölçüde etkileyen sosyal hayata alışamama, işsizlik, ekonomik sorunlar, eğitim sürecine çocukların alışamaması, kötü madde kullanımı, vb. gibi faktörler kültürleşme sürecini yavaşlatabilen etkilere sahip diğer öğeler olarak ön plana çıkmaktadır.

Çok boyutlu yönleri olan kültürleşme kavramı; bu doğrultuda 2004 yılında sinemalarda yayınlanan “Spanglish” filmi üzerinden amaçlı örnekleme alma tekniği ile nitel bir araştırma kapsamında incelenmiştir. Araştırma kapsamında John W. Berry’nin (2001) kültürleşme modelinden yararlanılmıştır.

1. Kavram Olarak Kültür

Sosyoloji, antropoloji, psikoloji, iletişim, halkbilimi, vb. birçok bilim dalıyla yakından ilişkili olan kültür, pek çok açıdan ele alınan geniş bir kavramdır. Evrensel olarak Kültürle ilişkili ilk tanımlamalardan birisini İngiliz antropolog Tylor belirtmiştir. Tylor kültür kavramını, sanat, hukuk, ahlak, töre, alışkanlıklar ve bilgiyi kapsayıcı karmaşık bir yapı olarak belirtmiştir (Tylor, 1871, Akt. Duverger, 1998, 74). Kavramın temelinde insanların,

grupların, toplulukların, bölgelerin ve ulusların birbirleriyle ilişki biçimleri bulunmaktadır. Çok boyutlu ve karmaşık bir yapıdır. Kavramın anlaşılması için birçok bilim dalından yararlanılmaktadır (Duverger, 1998, 74-75). Kavramın temelinde insanların, grupların, toplulukların, bölgelerin ve ulusların birbirleriyle ilişki biçimleri bulunmaktadır. Güvenç'e göre (2013, 98) gelenek, görenek, ahlak kuralları, örfler, adetler, dil, din, davranış şekilleri, inançlar ve inanışlar, hukuk, ekonomi, tarih, siyaset, normlar, vb. birçok ögenin birleşimini içeren kültür, bu öğelerin bireylerin yaşam sürecinde birbiriyle ilişkisel süreçler bütününe ve yaşam tarzını belirleyen süreçler olarak belirtilmektedir. Kültürün tüm bu öğelerle ilişkili olduğu, geçmişten geleceğe bilgilerin kümülatif olarak çoğaldığı, maddi ve manevi yönlerinin bulunduğu söylenebilir.

Kültür, bireylerin yaşam tarzlarına uygun olarak öğrenilerek nesilden nesle aktarılan, toplumsal yaşam çerçevesinde belli kurallar oluşturan, bireylerin yaşam alanlarında belli bir rahatlık veya konfor alanı sağlayan, teknolojik gelişmelerin etkisiyle veya toplumsal dönüşümlerle içeriği sürekli değişim gösteren, bütünleştirici bir kavramsal sistemdir. Kültür; toplumsal, sosyolojik ve yaşamsal bir olgudur. Tüm bireylerin veya toplulukların katkıda bulunmasıyla genişlemektedir.

Özdemir'e göre (2017, 7) kültür bir dönüşüm ve değişim sürecidir. Kültür kolektif bir yapıda olduğu için geçmiş bugünü, geçmiş ve bugün ise geleceği yeniden şekillendirmektedir. Kültürlerarası iletişim ve küreselleşme olgusu tüm toplulukların birbirlerinden etkilenme süreçlerinin artmasına neden olmaktadır. Uygunkan'a göre (2005, 206) kültürel olayların çevreye aktarılması veya bir çevreden alınması bir döngü şeklinde olmaktadır. Toplumların varlıklarını devam ettirmeleri kültür alışverişi ile olmakta, kültür edinilen bilgilerin fazlalığı ile gelişmektedir. Bu bağlamda kültürün aktarımı bireyler için ailede başlamakta, sonrasında okullarda devam etmekte, kişilerin çevresinden aldığı birikimlerle gelişmekte, kitle iletişim araçları vasıtasıyla değişime uğramaktadır. Toplumsal normlar ve değerler, birey-toplum ilişkisi ile sürekli olarak yaygınlaşmaktadır.

Kültür geniş bir kavram olduğu için yıllar boyunca süren araştırmalar sonucunda farklı yaklaşımlar ve fikirler üzerine tartışmalar yapılmıştır. Theodor W. Adorno ve Max Horkheimer'in toplum yönlü çözümlemelerinde yaşanan somut gelişmeler ve sınıfsal sistemlerin incelenmesi neticesinde kültür endüstrisi kavramı tartışılmıştır. Tüketim kültürü kavramı kapitalizm, aydınlanma ve sermaye eleştirilerini içinde barındırmaktadır. Bu kapsamda yine Almanya'dan ABD'ye gelen bu bilim insanlarının yaşadığı kültür şoku kavramı da kültürel alanın değişmesi neticesinde yaşanan farklı yaşam alanı çerçevesinde incelenmiştir. Günlük hayatın ticarileşmesi, tekelleri kapitalizm ve tüketici davranışlarının bu anlamda form değiştirmesi gibi tüketim kültürüyle oldukça iç içe alınan kavramlar 20. yüzyılda öne çıkmıştır (Özçetin, 2020, 174-176).

Kültür, bireylerin yaşam tarzlarını şekillendiren, bu bağlamda toplumsal yaşayış şekillerine de etkisinin olduğu geniş bir kavram olduğundan bahsedilebilmektedir. Kültürel

süreçlerin belli durumlarda bireylerin karşılıklı anlayış ortamından kopmasına ve çatışma ortamı oluşturmaya sebep olduğu söylenebilmektedir. Cort'a göre (2010, 313-315) özellikle kültürel aşamalar ve çevreler tarafından bakıldığında bireylerin yeni sistemlere alışabilmesi için kültürleşme ve kültürel bütünleşme kavramlarının ön plana çıktığı görülebilmektedir. Özellikle göç akımları veya bir ülkeden yabancı bir ülkede yaşam kurma sürecinde ırksal veya etnik, dil, din, yaşayış tarzları ve sosyo-ekonomik durumlarda kültürleşme kavramı açısından sosyal hayata katılım açısından bireylerin zorluk çektiği belirlenmektedir. Kültür, geniş ve çok boyutlu bir kavramdır. Bu çalışmada özellikle göç ederek yeni bir toplumda yaşayan bireylerin davranış şekillerine, kimlik ve kültür öğelerine odaklanılacağından kültürleşme kavramını incelemek gereklidir.

2. Kültürleşme Olgusu ve Süreçleri

Dünya, küreselleşmenin de etkisiyle giderek çok kültürlü hale geldikçe kültürel süreçler hakkındaki anlayışlar zaman içinde farklılaşmaya başlamıştır. Bu kavramlardan bir tanesi olan kültürleşme, John W. Berry'e göre (2005, 701-702) bir toplumda yaşayan ve farklı kültürel değerlere sahip kişilerin, grupların veya toplulukların direkt olarak bir ilişki içerisinde olup belli bir süre sonrasında taşıdıkları kültürel değerlerin değişime uğrama süreci bu kavramın temelini oluşturmaktadır. Kültürleşme, etkileşim sürecinde olan farklı kültürel özelliklere sahip bireylerin birbirleriyle geçirdiği zamanın artması sonucunda meydana gelen çift yönlü bir süreci kapsamaktadır. Bireysel düzeyde meydana gelen davranış değişiklikleri; grup veya toplumsal düzeyde ise gelenek, görenek, sosyal ve toplumsal yapı açısından değişiklikleri kapsamaktadır.

Kültürleşme ile göç olgusunun bir bağlantısı bulunmaktadır. Kültürleşme olgusuyla ilişkili ilk yapılan incelemelerde göçmen olarak bir ülkeye gelen bireylerin ve grupların ev sahibi ülkenin kültürünü direkt olarak tek yönlü asimilasyona uğradıkları görülmektedir. Fakat bu asimilasyon karşılıklıdır, göçmen grupların geldikleri toplumla aralarında karşılıklı bir etki vardır ve aralarında tek yönlü değil çift yönlü bir süreç olduğu zamanla ortaya çıkmıştır (Larranaga ve ark., 2015, 131). Kültürleşme sürecinde genellikle bir yere yerleşen bireylerin hayat tarzlarında olan değişimler ev sahibi ülke bireylerinde olan değişimlere göre daha fazladır. Kültürleşmeyi kültürlerarası temasların ve bağlantıların olduğu ve yaşamda gerçekleşen olaylara verilen tepkiler ve etkiler bütünü olarak ele almak mümkündür. Çünkü bireyler birbirleriyle temas halindeyken birbirlerinin dillerini, geleneklerini, dinlerini, inançlarını, normlarını teknolojik öğelerini veya değerlerini benimseme süreci içinde olmaktadır.

Kültürleşme olgusu birçok açıdan ele alınması gereken kapsamlı ve karmaşık süreçleri içermektedir. Kültürleşmenin göçle bağlantısının yüksek olması sebebiyle yaşanacak yeni yerler, konut türleri, bir bölgedeki artan nüfus yoğunluğu, çarpık kentleşme, çevresel kirlilik gibi birçok fiziksel faktör kültürleşmede ilk olarak ön plana çıkmaktadır. Ekosistemin ve toplumsal alanın farklılığı nedeniyle alışılmadık dışındaki yeni yemekler ve yeni hastalıklar ise biyolojik faktörleri oluşturmaktadır. Politik hareketlerin farklılığı siyasi faktörleri, yeni bir

ortamda yaşanılmasından dolayı bireylerin yeni istihdam alanlarına yönelmesi, ekonomik faktörleri içermektedir. Son olarak dil, din, eğitim, gruplar ve kişilerarası ilişkiler gibi durumlar ise sosyal faktörler çerçevesinde incelenmektedir (Berry, 1992, 63). Kültürleşme sürecinde tüm bu faktörlerin yanında duygusal, davranışsal ve bilişsel faktörlerin de süreç içindeki durumu oldukça önemlidir. Bireylerin kültürel süreçlerden nasıl etkilendiği sadece dış çevre ile değil aynı zamanda bireyin düşünceleri ve davranışları ile ilgilidir. İçsel faktörlerin etkisiyle dış çevreye olan uyum sürecinde adaptasyon kavramı öne çıkmaktadır (Hernandez, Denton & Macartney, 2008, 7-8).

Kültürleşmenin temelinde farklı kültürel öğelere sahip topluluklardan bireylerle gerçekleştirilen etkileşimler sonucunda kazanılan değer, inanç gibi sosyo-kültürel ve ekonomipolitik değişikliklerin incelenmesi yer aldığından kültürleşme sürecinde tek ve iki boyutlu bakış açıları ortaya çıkmıştır. Kültürleşmedeki tek boyutlu bakış açısı, kültürel değişimlerin bir süreç içinde gerçekleştiğini ve bu süreçte yeni kültürün kazanılmasının sonucu olarak eski kültürün kaybolmasını savunur. Asimilasyon, bu süreçte kaçınılmaz bir sonuç olarak ortaya çıkar ve bireylerin kendilerine ait özgün kültürlerini bilinçli olarak sürdürmeleri artık mümkün değildir (Archuleta, 2012, 299).

İki boyutlu bakış açısına göre kültürleşme, bireylerde yaşanan kültürel değişimlerin veya ikincil kültürü alma durumunun farklı sürekliliklerinden meydana gelen ve çok yönlü bir süreçtir. İki boyutlu kültürleşmede özdeşleşme vardır ve her kültürel kazanım ve değişimin diğer kültürlerden farklı bir şekilde gerçekleştiği savunulmaktadır. Diğer kültürlerle tanışma, kabul etme ve uyarılara alışma sürecinde ikili entegrasyonun olduğu varsayılmaktadır. Kültürel kazanımlar, bireylerde genellikle yeni çevreyi kabul etme ile başladığından bu süreçte çevreye uyum ve çevreden gelen etkilere olumlu tepkiler verme sürecin önemli bir parçasını oluşturmaktadır (Bourhis ve ark., 1997, 371-373, Benet-Martinez ve ark., 2002, 493).

Kültürleşme sürecinde dil, gelenek, görenek, inanç, vb. öğelerin yanı sıra kültürlerarası süreci etkileyen psikolojik ve sosyolojik değişim de yer almaktadır. Bireylerin, yeni bir ülkede veya toplumda psikolojik ve sosyokültürel olarak nasıl uyum sağlayabildiği konusu oldukça önemlidir. Bu kapsamda adaptasyon süreçlerine kültürleşmenin süreçleri kapsamında odaklanılması gerekmektedir (Sam & Berry, 2010, 472).

Kültürleşme sürecinde kullanılan stratejilerde ve sonuçlarının incelenmesinde uyum, tepki ve geri çekilme olarak üç farklı strateji olarak tanımlanmaktadır. Bireylerin çevrelerine ve çevrelerindeki insanlarla çatışma durumunu azaltan hatta uzlaşma durumlarını arttıran süreç uyumdur. Tepki halinde genellikle, bireyler çevrelerine misilleme yapmakta veya sert bir şekilde davranmaktadır. Geri çekilmede ise değişimler dış çevreden gelen baskı genellikle azaltıcı bir durumdadır. Bireylerin veya grupların uyum sağlama süreci sınırlıdır. Bu aşamalar incelendiğinde tepki ve geri çekilme, bir topluma yeni katılan bireyler açısından başarılı sonuçlar vermediği için gerçekçi bir seçim olarak uyum sağlamak öne çıkmaktadır (Berry, 1992, 71).

Bireyler genellikle sadece yeni bir ülkede yaşamaya başladıklarında ya da seyahat ettiklerinde değil, günlük yaşamlarında yeni ortamlara girdiklerinde grup dinamiklerine veya toplumsal yaşam tarzlarına alışmakta zorluk çekmektedirler. Bu süreçte önce çevreyi kavramaya ve anlamaya çalışmakta, sonrasında ise süreçlere dahil olmak için belli bir uyum içine girmeye çabalamaktadırlar. Eğer grubun veya toplumun yaşam tarzına uyum sağlanamazsa, psikolojik veya sosyokültürel değerler için içine girmekte ve o ortama tepki gösterilmekte veya geri çekinilmektedir. Bu durum olumsuz bir yaklaşımdır ve ortama uyum sağlamak yani adaptasyon süreci içine girmek devamlılık açısından önemlidir.

Adaptasyon sürecindeki kişilerin yeni bir toplumda etnik kimliklerini korumaları ve sahip oldukları değerlerin, geleneklerin ve göreneklerin değerli olup olmadığına karar vermeleri aşamasında genellikle kafaları karışmaktadır. Bu kapsamda adaptasyon ele alınırken asimilasyon, entegrasyon, ayrılma ve marjinalleşme kavramları öne çıkmaktadır (Berry, 1992, 72). Son yıllardaki artan küresel göç hareketleri sonucunda bu terimlere ek olarak iki kültürlülük ve çok kültürlülük gibi yeni terimler de çoğalmış ve bu terimler kültürleşmede alternatif kavramlar olarak kullanılmıştır (Sam & Berry, 2006, 11).

Ev sahibi olmayan bireyler veya gruplar kendilerine ait kültürel özellikleri devam ettirmek istiyorsa kendi aralarında birleştikleri için entegrasyon, bu özellikleri sürdürmeye devam edip diğer kültürlerle etkileşime geçmeyi reddediyorlarsa ayrılma sürecini yaşarlar. Bu durumlardan farklı olarak bu grup kendi kültürel özelliklerini devam ettirmeyi bırakıp ev sahibi ülkenin kültürüyle iletişim kurmak isterse asimilasyon, fakat hem kendi kültürünü hem de ev sahibi ülkenin kültürünü benimsemek istemiyorsa marjinalleşme sürecini gerçekleştirmiş olmaktadır. Kültürleşmenin bir aşaması olarak ele alınan asimilasyon sürecinde genellikle ev sahibi ülkenin kültürel özelliklerine, o ülkeye yeni gelen insanların alışma ve kavrama süreci olarak ele alınmaktadır. Bu süreçte azınlık kültüre sahip olan insanlar, kendilerini baskı altında hissetmektedir, bu yüzden bu süreçte dışlama ve ayırma kavramları ön plana çıkabilmektedir (Berry, 1997, 9-10).

Kültürleşme, baskın olan kültürle azınlık olan kültürün özdeşleştiği ve genelde birleştiği bir süreç olarak ele alınmaktadır. İki kültürlülük terimi, kültürleşme ile ilişkili olarak ele alınan bir diğer kavramdır. Çünkü iki farklı kültürün birbiriyle teması sonucunda baskın kültürle, çekinik kültürün belli bir özdeşleşme ve bütünleşme süreci yaşanmaktadır. İki kültürlülük kavramında, bireylerin kendi kimliklerini kaybetmeden sürece uyum gösterecekleri düşünülse de davranışsal, duygusal, ruhsal, toplumsal ve bilişsel süreçler gibi birçok çevre faktörünün etkisinden dolayı çekinik kültüre sahip bireylerde belli bir kimlik değişiminden bahsedilebilmektedir (Reynolds ve ark., 2012, 102). Davranışsal, duygusal, ruhsal ve bilişsel süreçler gibi kültürleşme kavramında önemli olan birçok faktör daha bulunmaktadır. Çünkü sosyal bir yapıya sahip olan bireyler hem psikolojik hem de toplumsal birçok öğeden etkilenmektedir.

Kültürleşme sürecinde, ev sahibi ülkede hüküm süren önyargı, ayrımcılık ve ırkçılık gibi nefret duygusu içeren olgulara halkın nasıl bir bakış açısıyla yaklaştığı önemlidir. Yeni bir

dil öğrenme, etnik kimliklere alışma ve kültürel öğelere uyum her yeni birey için benzer süreçler göstermemektedir. Bazı bireylerin bu faktörleri öğrenmesi kısa sürerken, özellikle yaşlı bireyler için uzun sürmektedir. Kültürleşme tercihlerini ve süreçlerini etkileyen bir diğer alan cinsiyettir. Geleneksel ve ataerkil olarak adlandırılan toplumlarda bazı durumlarda cinsiyetler için çifte standartlar olmaktadır. Özellikle gelişmemiş ülkelerde erkekler için ortam daha rahat olabilirken, kadınlar için kısıtlamalar bulunabilmektedir. Dünyaya bakış açılarının farklılığı nedeniyle nesiller arası çatışmalar yine kültürleşme sürecini etkileyen bir başka faktör olarak ön plana çıkmaktadır (Sam, 1995, 238). Kültürleşme sürecinde ortaya çıkan en önemli faktörlerden birisini de ekonomik durum oluşturmaktadır. Yeni bir ülkeye gelen bireyler, farklı ürünlerle karşılaştığı için satın alma alışkanlıkları konusunda kafaları karışabilmektedir. Ayrıca bu bireylerin ekonomik durumu genellikle kötü durumda olduğu için geçiş sürecinde işsizlik veya çalışma hayatına alışma konusunda sorun yaşayabilmektedirler (De La Rosa, 2009, 434).

Kültürleşme kavramında sosyal hayat, ekonomi, işsizlik, vb. faktörlerin yanı sıra eğitimin de incelenmesi gerekmektedir. Eğitim çağında olan çocuklar veya genç bireylerin kendilerini geliştirebilmek, temel dinamikleri, terimleri ve olguları öğrenmek, yaşlılarıyla benzer bilişsel seviyeye ulaşabilmek için eğitim olmazsa olmaz bir alanı oluşturmaktadır. Göç ederek yeni bir topluma yerleşen bireylerin çocuklarının yeni toplumsal düzene uyum sağlamasındaki temel faktörlerden biri olan eğitim sürecinde bazı sorunlar ortaya çıkabilmektedir. Makarova, Gilde & Birman'a göre (2019, 445) göçmen çocuklar ve genç bireyler için eğitim kurumları kültürleşme sürecinin aileden bağımsız süreçleri içerdiğini göstermektedir. Okullar ve diğer eğitim kurumları çocuklar ve genç bireyler için temel kültürleşme alanı olarak ön plana çıkmaktadır. Minyatür bir yerleşim toplumu olan okullarda, topluma uyum sağlamaya çalışan göçle gelmiş bireyler kendi kültürlerini diğerlerini tanıtmakta ve toplumun temel kültüründen belli parçaları almaktadır.

Eğitim kurumlarında ve okullarda çocukların veya gençlerin yaşadığı kültürleşme süreçlerinde, sosyal yaşam ortamında olduğu gibi psikolojik faktörler yani yeni ortama olan bakış açısı, yaşama olan hisler, duygu durum değişimleri gibi etkenler öncelikli olarak ön plandadır. Psikolojik faktörlerin yanında yeni davranış kalıplarına alışma, kuralları öğrenme, eğer tütün, alkol veya uyuşturucu gibi kötü alışkanlar varsa bunların yok edilmesi gibi davranışsal faktörler ile akademik katılım, hedefler ve başarı gibi eğitimsel faktörler mevcut durumun analizi açısından önemlidir (Makarova & Birman, 2015, 4-7). Azınlık durumunda olan çocukların ve gençlerin ev sahibi ülkeye olan uyumunda egemen toplumun kültürel çeşitliliğe verdiği önem, eğitim politikaları, genç bireylerde olumsuz tutumları engellemeye yönelik adımları veya ayrımcılığı azaltması, eğitim sürecinin daha iyi bir şekilde devam etmesine yardımcı olmaktadır (Verhoeven, 2011, 192).

Kültürleşme sürecinde eğitimin ayrıca bir başka önemli durumu olarak bu sürece uyum sağlayamayan ergen çağdaki bireylerin suç ve suça karışması bir risk faktörü olarak ortaya çıkmaktadır. İnsan hayatının şekillendiği bu çağda suçlu akran gruplarıyla sosyalleşen,

okuldaki düzenden uzak kalan genç bireyler grup dinamiklerinde kendilerini kanıtlamak, o gruba kendini ait hissetme gibi sebeplerle suça karışabilmektedir. Yine okul çağındaki bu bireyler ebeveyn şiddetine maruz kalırsa çevresine karşı daha saldırgan tutum içinde olabilmektedir ve bu durumda okulda veya eğitim kurumlarında normalde bastırıldığı kötü durumları yeni çevresine yansıtabilmektedir. Bu yüzden eğitim kurumlarında veya okullarda suça karışmayı engelleme veya şiddeti azaltmaya yönelik çocuklara ve genç bireylere sosyal destek ağlarının kurulması bu olumsuz durumları azaltabilmektedir (Titzmann, Raabe & Silbereisen, 2008, 21).

Yeni bir topluma giren bireylerin, o toplumun yaşamına, sosyal hayatına, grup dinamiklerine, kültürüne, diline, inançlarına, gelenek, görenek ve normlarına alışması sosyal yaşama olan adaptasyon sürecini hızlandıracığından kültürleşme önemli bir öge olarak ön plana çıkmaktadır. Bu sebeple eğitim, sağlık, sosyal hayat, çalışma hayatı, ekonomi, sosyopolitik çevre vb. birçok öge açısından göç ederek yeni bir topluma giren bireylerin sisteme uyum sağlaması gerekmektedir.

3. Araştırmanın Amacı, Evreni, Sınırlılıkları, Soruları, Modeli ve Yöntemi

Bu çalışmada, kültür ve kültürleşme süreci bağlamında bireylerin yeni girdikleri toplumsal hayata alışma süreci, karşılaşılan zorluklar, kültürleşme sürecinin durumu gibi faktörlerin kitle iletişim araçlarındaki temsili ele alınmaktadır. Bu sebeple “Colombia Pictures” şirketi tarafından 2004 yılında sinemalarda yayınlanan “*Spanglish*” filmi üzerinden göç, yeni bir ülkeye alışma, iş hayatı, eğitim süreci, yeni dili öğrenme, sosyal yaşam vb. birçok faktörün yer aldığı kültürleşme sürecinin topluma ve kitle iletişim araçlarına nasıl aktarıldığının incelenmesi çalışmanın amacını oluşturmaktadır. Çalışmaya uygun olarak ele alınan araştırma soruları ise şu şekildedir:

Araştırma Sorusu 1: Bireylerin göç ederek katıldıkları toplumda davranışlarını etkileyen kültürel faktörler nelerdir?

Araştırma Sorusu 2: Kültürleşme süreci bireylerin yaşamlarında stres, korku, endişe, vb. olumsuz sayılabilecek duygulara sebep olmakta mıdır?

Bu çalışmanın kapsamını kültürleşme olgusunun ve süreçlerinin sosyal yaşama, dile, inanca, ekonomik duruma, alışkanlıklara, tutumlara etkisi gibi faktörler açısından bireyler üzerindeki etkilerinin incelenmesi oluşturmaktadır. “*Spanglish*” filminin örneklem olarak alındığı araştırmanın sınırlılığı ise John W. Berry’nin kültürleşme modeli yaklaşımı uyarınca incelenmesi oluşturmaktadır.

Araştırmanın modeli kültürleşme üzerinde alanyazında birçok çalışması olan John W. Berry’nin (2001, 618) ortaya koyduğu faktörlere dayandırılmıştır. Bu incelemeye göre kültürleşme süreci bireylerin daha önceden sahip oldukları kültürel ve kişisel

özellikleri sürdürme düzeyi ve diğer kültürel öğelerle iletişim ve etkileşim kurmayı isteme düzeyi olarak artan ve azalan ilgiler olarak ikiye ayrılmaktadır. Bu ilgi düzeyleri de etnik kültürel süreç yönelimleri ve geniş toplumsal süreç yönelimleri olarak gruplandırılmıştır. Gruplandırmanın etnik kültürel süreç yönelimleri kısmı literatürde de belirtilen bütünleşme, ayrılma, asimilasyon ve marjinalleşme olarak, diğer grubu oluşturan geniş toplumsal süreç yönelimleri; çok kültürlülük, ayırma, eritme potası ve dışlama olarak dörde ayrılmaktadır. Bu bağlamda “Spanglish” filminin bulguları, John W. Berry’nin modelinde yer alan kültürleşme faktörleri açısından irdelenmiştir.

Filmin metinsel ve görsel incelemelerinin yapılmasında nitel içerik analiz yönteminde faydalanılacaktır. Koç Başaran’a göre (2017, 490) nitel içeriklerin incelenmesi sürecinde ilgili metinlerde veya görsellerde bilgi açısından konuyla ilişkili durumlar seçilerek araştırma gerçekleştirilmesine olanak sağlayan amaçlı örnekleme tekniği belirli özelliklere sahip verilerin incelenmesinde tercih edilmektedir. Olasılık temeli olmayan bir yaklaşıma sahip olan bu yöntemde toplumsal olayların algılanması ve konuyla yakından ilişkili durumlar çözülmeye çalışılmaktadır. Toplum ve sosyal temelli durumların açıklanması bakımından bu teknik tespitlerin yapılmasına fayda sağlamaktadır.

4. Spanglish Filmi Künye ve Tema Açılımı

Spanglish filmi 2004 yılında Amerika Birleşik Devletleri’nde, Columbia Pictures tarafından yayınlanan 2 saat 11 dakika uzunluğunda drama, romantik ve komedi dallarında gösterilen bir filmidir. James Brooks tarafından senaristliği ve yönetmenliği yapılan filmde Adam Sandler, Tea Leoni ve Paz Vega başrolleri paylaşmıştır. Filmin müziklerini ünlü Alman besteci Hans Zimmer yapmıştır. Filmin prodüksiyon için harcanan tutarı 80 milyon dolar iken dünya çapında elde edilen gelir ise 55 milyon civarındadır. Film Meksika sınırına yakın bir konumda olan Texas eyaletinin El Paso kentinde çekilmiştir. Filmin dünya çapındaki yayın hakları Sony Pictures’ta, Türkiye’de ise Netflix’tedir (IMDB, 2022).

Film Meksika’da yaşayan yaşça genç bir anneyle küçük kız çocuğunun yaşamını anlatarak başlamaktadır. Evin babası; çocuğunu ve eşini bırakarak onları terk etmiştir ve anne duygusal ve ekonomik açılardan problem yaşamaktadır. Bu durumun devam edemeyeceğini anlayan anne Flor Moreno kızı Cristina’yı da alarak diğer Meksikalılar gibi daha iyi bir yaşam ve iş bulma ümidiyle Amerika Birleşik Devletleri’ne yasa dışı yollarla göç etme kararı alır. Yasadışı yollarla Meksika’dan ABD’nin en zengin, en lüks ve en gelişmiş eyaletlerinden biri olan California’ya yerleşen Flor Moreno ve kızı Cristina Moreno yeni bir ülkede yeni hayat kurmaya çalışmaktadır. Filmde dört temel karakter vardır. Bunlar; Flor Moreno, Cristina Moreno, John Clasky ve Deborah Clasky’dir.

Görsel 1: Filmdeki Karakterler (Sırasıyla Cristina Moreno, Flor Moreno, John Clasky ve Deborah Clasky)

5. Bulgular

Araştırma kapsamında John W. Berry'nin (2001) modeli çerçevesinde Spanglish filmi üzerinden bulgulara erişilmiştir. Analizler etnik kültürel süreç yönelimleri ve geniş toplumsal süreç yönelimleri olmak üzere iki alt başlıkta gerçekleştirilmiştir.

5.1. Etnik Kültürel Süreç Yönelimleri Açısından Bulgular

Berry'e göre (2001, 618) kültürleşme modeli iki faktör açısından incelenmektedir. Bunların ilki kendi etnik süreç yönelimleridir. Bu modelde yer alan ilk olgu olarak kendi kültürel ve kimliksel mirasını sürdürme yönelimlerinde, etnik kültürel süreç yönelimleri açısından bütünleşme ve ayrılma faktörleri artarken, asimilasyon ve marjinalleşme azalmaktadır. İkinci olgu olarak diğer kültürlerle iletişim kurmaya istekli olma yöneliminde, bütünleşme ve asimilasyon faktörlerinde ilgi artarken, ayrılma ve marjinalleşmede azalmaktadır. Dolayısıyla, kişilerin; kendi kültürel kimliklerine ait değerlerini koruma ve diğer kültürlerle iletişim kurmaya istekli olma yönelimi en fazla bütünleşme faktöründe olurken, en az marjinalleşme faktöründe gerçekleşmektedir.

5.1.1. Bütünleşme

En basit şekliyle ele alındığında bütünleşme, yeni bir toplumsal sisteme giren veya göç eden bireylerin kendi sahip olduğu kültürel öğelerin, geleneklerin, göreneklerin, normların, tutumların, dilin, inançlarının, vb. özellikler ile sahip olduğu kişilik özelliklerinin sürdürülme durumudur. Diğer kültürlerle iletişim kurmaya yine de istekli olunan bu durumda kendi kültürel özelliklerini devam ettirme amacı vardır. Bu kapsamda Spanglish filminde bütünleşmeye örnek olabilecek durumlar şu şekilde kurguya yansımıştır.

Flor Moreno filmin başladığı andan itibaren kendi kültürüne ve diline bağlı bir kişilik olarak gösterilmesine rağmen filmin ikinci yarısının ortalarından itibaren Amerikan kültürü ve dili ile bir bütünleşme sürecine girmektedir. Filmin başından itibaren kendi ayakları üzerinde durmaya önem veren Flor Moreno, sırf bu sebeple kızının da ülkesinin değerleriyle

bütünleşmesi için çaba harcamaktadır. Daha önceden eşi evi terk ettiği için erkeklere karşı da duruşu oldukça mesafeli ve ön yargılıdır. Onun gözünde tüm erkekler sert, işe yaramaz ve rasyoneldir.

John Clasky ve Deborah Clasky'nin evinde çok fazla süre geçirmesi neticesinde ev sahibi John'un gözündeki erkek profilinin tam zıttı bir kişiliğe sahip olduğunu görüp ondan etkilenmeye başlamıştır. Özellikle Deborah Clasky'nin John'u aldatması sonucunda, ev sahibi ailenin parçalanmaya başlamasıyla birlikte John ile yakınlaşmaya başlamıştır. Süreç içinde John Clasky ile daha iyi iletişim kurmak istemiştir. Video ve kulaklık destekli bir İngilizce paketi alarak, kısa sürede İngilizce öğrenmeye başlamıştır. Daha sonrasında kendi değerlerinden de bir miktar vazgeçerek John ile yakınlaşmış ve kendisi ile bir nevi zıt duruma düşmüştür. Amerikan düşünce, toplum ve yaşayış sistemine kaynaşmıştır. Fakat filmin sonunda John Clasky ile birlikte olamayacağını anlayınca işten istifa etmeye karar verir. Çünkü duygusal olarak yaşadığı durum sebebiyle kazandığı paranın doğru olmadığına kanaat getirmiştir. Film ilişki anlamında "beklendiği gibi" mutlu sonla bitmemesine rağmen, Flor Moreno duygusal sebepler yüzünden yeni bir dile ve kültüre uyum sağlayarak kültürel bütünleşmeyi sağlamıştır.

5.1.2. Ayrılma

Berry'nin kültürleşme modelinde yer alan bir diğer ögeyi ayrılma faktörü oluşturmaktadır. Yeni topluma giren bireyler veya gruplar yeni girdikleri toplumda bütünleşmeye benzer olarak yine kendilerine ait kültürü, gelenekleri, görenekleri, vb. özellikleri sürdürmek istiyor ama başka kültürlerle etkileşime geçmek veya iletişim kurmak istemiyorsa ayrılma durumu yaşanmaktadır. Ayrılma durumunu yaşayan bireylerde psikolojik, duygusal ve bilişsel olarak anlam karmaşıklığı yaşanmaktadır. Kendi kültürünü sürdürmeye istekli olan bu bireyler diğer kültürlerle özellikle yeni girilen toplumun değerlerini ve normlarını kazanmak istemiyorsa çevresiyle sorunlarla karşılaşabilmektedir. Topluma uyum sağlayamayan bireyler, uzun vadeli olarak çevresiyle çatışma durumuna geçebilmektedir. Spanglish filminde ayrılma ile ilişkili durumlar şu şekildedir.

Flor Moreno kendi kültürüne ve diline aşırı derecede önem vermektedir. Ona göre kendi kültürü, değerleri, gelenekleri ve görenekleri sayesinde Amerika'da güçlü kalacağına inanmaktadır. Bu sebeple göç ettikten sonra yerleştikleri mahalleden altı yıl boyunca dışarı çıkmamıştır. Amerikalılardan filmin başında "beyazlar" olarak bahsetmektedir. Kendi kültüründen ve memleketinden insanlarla aynı yerde bir koloni olarak yaşamaktan mutludur. Meksikalı işverenlerin sahibi olduğu iki yerde çalışarak sadece ayda 500 dolar kazanabilmektedir. Bu sebeple bu düzenin sürdürülebilirliğinden emin olamamaktadır. Kendi dillerini ve kültürlerini yaşadıkları bu küçük toplumda, özel günlerini ve bayramlarını kutlamaktadırlar. Yeni bir ülkede yaşamaya başlasa da aslında "küçük bir Meksika'da" yaşamaktadır. Amerika'da yaşadığı süreç içinde kendi dilini çok sevdiği ve değerlerine inandığı için bir kelime bile İngilizce öğrenmemiştir.

5.3. Asimilasyon

Etnik kültürel süreç yönelimleri açısından bir diğer faktörü asimilasyon oluşturmaktadır. Yeni bir topluma giren bireyler kendilerine ait olan geçmişte benimsedikleri kültürel değerleri, dili, inançları, gelenekleri, normları, tutumları ve kimlik özelliklerini taşımak istemiyor ve o an buldukları ülkenin kültürel değerlerini ve kimliğinin özelliklerini kullanmak veya kabul etmek istiyorsa asimilasyon süreci yaşanmaktadır. Sosyo-kültürel değer karşılaşması olarak da adlandırılan asimilasyon sürecinde, bulunulan ülkenin değerlerini bireyler zaman içinde kabul etmekte, diğer toplumla benzeşmektedir. Genellikle yavaş bir şekilde gelişmekte ve kuşakları etkileyecek şekilde olmaktadır. Toplumla uyumun yüksek olduğu faktörlerden biri olarak karşımıza çıkmaktadır. Filmde asimilasyon ile ilişkili bulgular ise şu şekildedir.

Spanglish'te Flor Moreno'nun kızı Cristina'nın yaşadığı süreç asimilasyona örnek olarak verilebilir. Kendisi küçük yaşta göç ettikleri için öğrenme ve eğitim sürecinde çok fazla Meksika sistemi görmemiştir. Meksikalıların egemen olduğu bir mahallede yaşamasına rağmen eğitim sürecine Amerikan okullarında başlamıştır. Doğal olarak yaşadıkları yerde ayrı bir akran grubu, eğitim aldığı yerde ayrı bir akran grubu edinmiştir. Cristina çift yönlü bir kültürün etkisine girmiştir.

John & Deborah Clasky'nin yeni bir yazlık ev alması ve ikamet ettikleri yere çok uzak olması sebebiyle annesiyle birlikte ev sahibi aileyle yaşamaya başlamasıyla Cristina'nın yaşadığı kültürel değişim daha net bir şekilde kurguda belirtilmiştir. Ailenin akran çocuğuyla çok kısa bir sürede kaynaşmış ve artık bir Amerikan hatta John & Deborah'ın çocukları gibi davranmaya başlamıştır. Deborah Clasky onu güzellik merkezine götürür, saçlarını mora boyatır. Bunu gören annesi Flor Moreno çok rahatsız olarak ev sahiplerini kızlarından uzak durması ve ondan izinsiz bir şey yapmaması için uyarır. Fakat Cristina annesinin ebeveyn olarak koruyucu tavırlarından rahatsızdır.

Süreç içinde Deborah Clasky, Cristina'nın zeki ve çalışkan bir çocuk olduğunu anlayıp, onu kendi çocuklarını gönderdiği lüks bir Amerikan kolejine göndermek için burs bulmuştur. Anne Flor Moreno bu durumdan rahatsız olup isteği reddetse de kızı Cristina Moreno Amerikan eğitim sistemindeki en iyi okullardan birinde okumak istediğini belirtip, kendi geleceğini etkilememesi için annesine karşı çıkmıştır. Flor Moreno'nun işinden istifa etmesi sonucunda özel okula gidemeyeceğini anlayınca Cristina annesine tepki göstererek "Benim geleceğimle nasıl oynarsın? Ben bu sistemde mutluyum" vb. cümleler kurmuştur. Sonrasında annesinden özür dileyerek eski hayatlarına alışmak zorunda olduğunu anlamıştır. Filmin ilk sahnesi, Cristina Moreno'nun Amerika'nın en iyi üniversitelerinden birisine burslu olarak başvurması ile başlar. Süreç içinde Cristina, eğitim hayatına Amerikan sisteminde devam etmek istemektedir.

5.4. Marjinalleşme

Berry'nin (2001) etnik kültürel süreç yönelimleri açısından son maddeyi ise marjinalleşme oluşturmaktadır. Marjinalleşme, yeni topluma giren bireylerin kendilerinin sahip olduğu kültürel

ve kimlik değerlerini sürdürme isteğinin azaldığı, aynı zamanda ev sahibi ülkenin kültürüyle iletişim kurmayı sıklıkla reddettiği durumdur. Marjinalleşme faktöründe birey kendini azınlık olarak hissetmekte, kendini bir yere ya da bir topluma ait hissetmemektedir. Bu durumu yaşayan kişiler çevresine uyum sağlamaz, güvenmez; bireysel sorunlar belli bir noktadan sonra psikolojik, duygusal ve bilişsel olarak kendisine zarar verebilmektedir. Bu sebeple çevresiyle etkileşimin ve iletişimin azaldığı bireyler sorunlu bir yaşam geçirebilmektedir.

Spanglish filminde marjinalleşme ile ilişkili herhangi bir bulguya rastlanmamaktadır. Çünkü genel olarak baktığımızda Flor Moreno, Cristina Moreno veya göçle gelen diğer yan karakterlerin bütünleşme, asimilasyon veya eritme potası öğelerini sağlamasına rağmen ne kendi kültürlerinden uzaklaştığı ne de Amerikan kültürüne ilgisiz olduğu durumlar filmde yer almaktadır.

5.2. Geniş Toplumların Kültürel Süreç Yönelimleri Açısından Bulgular

Berry'nin (2001, 618) kültürleşme modeline göre incelenmesi gereken ikinci faktör, geniş toplumların kültürel süreç yönelimleridir. Geniş toplumların kültürel süreç yönelimlerinde aynı etnik kültürel süreç yönelimlerinde olduğu gibi dört madde bulunmaktadır. Kişilerin kendi kültürel ve kimliksel özelliklerini sürdürme eğilimleri açısından ele alındığında çok kültürlülük ve ayırma stratejilerinin yönelimleri artarken, eritme potası ve dışlama stratejilerinin yönelimleri azalmaktadır. Diğer kültürlerle kurulan iletişim ve etkileşim açısından incelendiğinde ise kültürleşme sürecinde bireylerin çok kültürlülük ve eritme potası olgularında eğilimleri pozitif yönde artarken, ayırma ve dışlama olgularında negatif yönde artış görülmektedir.

5.2.1. Çok kültürlülük

Berry'e göre (2001, 618) geniş toplum stratejilerinde bireysel değil kolektif olarak davranışlar incelenmektedir. Buna göre göçle gelen bireylerin kendi etnik kültürel ve kimlik miraslarını sürdürme isteğinin olması ve değerlerine sahip çıkması durumunun yanı sıra yerleştikleri toplumla iletişim kurmaya istekli olması durumunda çok kültürlülük ortaya çıkmaktadır. Bazı devletlerin çok kültürlülüğe önem verdiği, bazı devletlerin ise buna yakın durmadığı bilinmektedir. Çok kültürlü toplumlarda birçok kimlik ve kültürel öğenin bir arada yaşadığı görülmekte ve teşvik edilmektedir. Spanglish filminde çok kültürlülükle ilişkili öğeler şu şekilde tespit edilmiştir.

Meksika'dan yeni bir topluma gelen Flor Moreno ve Cristina Moreno sadece İspanyolca bilmekte ve ABD'nin resmi dili olan İngilizceyi bilmemektedirler. Bu sebeple göç edecekleri yeri seçerken, bu faktörü göz önüne alan Flor Moreno Texas eyaletinde bir şehir yerine California'yı seçmiştir.

Filmde Cristina Moreno bu kısımla ilgili olayları şöyle aktarmaktadır: “Beni gereği gibi yetiştirmek için annem mümkün olduğu kadar kendi kültürünün güvencesine ihtiyaç

duyuyordu. Bu yüzden %34'ü Hispanik¹ olan Teksas'tan hızla geçerek %48'i Hispanik olan Los Angeles'a geldik. Yabancı bir çevrede birkaç dakika başıboş dolaştıktan sonra bir köşeyi döndük ve memlekete dönmüş gibi olduk. Annemin en sevdiği kuzeni Monica bize kalacak yer verdi. Sonraki altı yıl boyunca ikimiz de yeni çevremizin dışına çıkmadık.”

Yeni bir topluma ilk giriş sürecinde ne kadar çok kendisine benzer insan olursa, onlara o kadar yardımcı olabileceklerine ve orada çok daha rahat hissedeceklerine inanmaktadır. Amerika'ya göçle geldikleri için ve sınır dışı edilmekten korktukları için ne kadar fazla Hispanik topluma ait insan varsa yakalanma şansının o kadar düşük olacağını düşünmektedirler. Bu sebeple yer seçiminde bile eski kültürüne sahip insanların ve grupların ABD'de en fazla olduğu yer tercih etmişlerdir. California'da çok fazla Hispanik insan olduğu için yerel halk da bu toplumla iç içe yaşadığı, daha iyi anlaştığı için lokasyon tercihlerini etkilemiştir.

5.2.2. Dışlama

Kültürleşme modeli çerçevesinde ele alınan geniş toplum stratejilerinin bir diğer faktörünü dışlama olgusu oluşturmaktadır. Dışlama olgusu çok kültürlülüğün tam aksi yönde bir eğilime sahiptir. Etnik kültürel eğilimler açısından ayrılmayı yaşayan insanların birleşmesi ile meydana gelen bu durumda geniş kitleler kendi kültürel ve kimlik özelliklerini taşımayı istemiyor ve girdikleri yeni toplumla da iletişim kurmayı reddediyorsa bu durum geçerlidir. Dışlama olgusunda diğer bireylerin tutarsız ve olumsuz davranışlar içinde olması nedeniyle iletişim ve etkileşim kısıtlıdır. İlgili filmde dışlama faktörü ile ilişkili bir öğeler şöyledir.

Dışlama ile ilişkili olarak grup dinamikleriyle ilgili bir detaya filmde girilmemektedir. Fakat dışlama faktörüne en yakın öge olarak toplumsal bir eleştiri niteliğinde şu kurgusal olay ön plana çıkmaktadır. Ev sahibi olan Deborah Clasky, tüketim kültürüne ve popüler kültüre fazlasıyla düşkün bir Amerikalı olarak yaşam dinamiklerini oluşturmuştur. Gerek kitle iletişim araçlarında gerekse de toplumda olması gereken ya da güzellik anlayışı olarak kabul edilen düzgün, ince ve fit olarak betimlenen vücut hatlarının en iyisi olduğuna inandığı için her gün kilometrelerce hızlı ve hırslı bir tempoda koşmaktadır. Diğer koşu yapan kişilerin yanından geçerken daha 100 metreden fazla mesafe olmasına rağmen sola geçin ben geliyorum diye bağırarak kendisine yol verilmesini istemektedir. En güzel veya lüks eşyalara sahip olmayı normal olarak görür. Eşinin işleri iyi bir seviyeye geldiğinde, eşini de zorlayarak California'nın en lüks yerlerinden yazlık bir ev bile almıştır. Bu sebeple kızının da aynı kendisi gibi olmasını istemektedir.

Ergenlik çağına olan kızının obez veya şişman olmamasına rağmen daha da zayıflamasını istemekte ona aldığı giysilerde normalde giydiği beden ölçülerinden daha küçüğünü alarak

1 Hispanik veya İspanik olarak da adlandırılan terim, genel olarak İspanya'dan ve İspanyol kültüründen türemiştir, ırksal bir özellik belirtmemektedir. Dile dayalı bir terimdir. ABD'de yaşayan Meksikalı ve Orta Amerikalı diğer ülkelerden göç eden bireylere ve topluluklara verilen ortak ad olarak sıklıkla kullanılmaktadır (Marrow, 2003, 428).

duygusal ve fizyolojik şiddet uygulamaktadır. Çünkü popüler kültürün normları gereği eğer kızı da onun gibi zayıf ya da düzgün bir vücuda sahip olursa çevresi tarafından beğenileceğini veya diğer akranlarından üstün tutulacağına inanmaktadır.

Filmde Deborah ile kızı Bernice arasında bu konuyla ilişkili diyaloglar şu şekilde geçmektedir:

Deborah: “-Sürpriz! Yeni giysiler aldım. Güzel bir şey mi yaptım. İndirimli satışlardan. Çılgına döndüm. Bir sürü şey aldım. İkişi beraber satılıyordu. Aynı anda giymezdim, biraz fazla kaçır”.

Bernice: “Küçük beden mi?”

Deborah: “Ne oldu? Küçük beden. Ne var? Bunu başaracaksın ve güzel gözükeceksin. Tatlım, ben sadece... O kiloyu vereceksin ve...”

Bernice: “Biliyor musun daha erken gelmemiş olduğuna sevindim, çünkü gelseydin sana şunu söyleyemezdim. Bana verdiğin hediye tam bir sahtekarlık. Şu anda yalnız kalmak istiyorum, tamam mı?”

Deborah: “Ona yardım edeceksek buna dayanabilmemiz gerekir John. Çocuk doktoru kendi kızının kilosuna müdahale etti ve kız küçük beden oldu. Tam o iki beden arasında. Bunu düşündüm.”

Bernice: “Yalnız kalmak istiyorum. (der ve odasına çekilir).”

Flor Moreno'nun kızı Cristina kendi kızıyla yaşattır. Cristina'yı ilk gördüğünde benim kızımın beden ölçüleri neden bu kadar güzel değil gibi ifadeler kullanmıştır. İlerleyen süreçte Cristina'ya birçok kıyafet almış ve güzellik salonuna götürerek saçlarını yaptırmıştır. Flor Moreno ise Deborah Clasky'nin bu davranışlarına sert bir şekilde karşı çıkmış ve kızına ondan habersiz bu şekilde davranmamasını istemiştir. Bu olaylar çerçevesinde bakıldığında, ABD'ye göç eden Meksikalılar açısından bir kültürel dışlama süreci filmde yansıtılmamasına rağmen Amerikan annenin kızına yaptığı davranışlar bu çerçeveden ele alınabilmektedir. Çünkü tüketim ve popüler kültürün etkisi altında sözde kalıplar etrafında kızına psikolojik ve duygusal zorluklar yaşatmaktadır. Deborah Clasky'nin kızı da bu durumu ve dayatılan istekleri reddetmektedir. Annesinin yaptığı davranışları “sahtekarlık” olarak adlandırmaktadır.

5.2.3. Eritme Potası

Geniş toplumların kültürel süreçlerinde ele alınan bir diğer konu ise eritme potasıdır. Eritme potası kavramı etnik kültürel süreç yönelimlerinde yer alan asimilasyon kavramı ile ilişkili olarak karşımıza çıkmaktadır. Geniş grupların veya toplumların kendi kültürel ve kimlik özelliklerini taşımaktan vazgeçmesi veya istememesi fakat içine girilen toplumun kültürel özelliklerine olumlu bir şekilde bakması ve bu özellikleri kazanıp sahiplenme

durumu eritme potası olarak adlandırılmaktadır. Eritme potasında yeni bir topluma karışan kişiler eskiden geldikleri toplumdan gelen kişilerle veya gruplarla etkileşime girmekten kaçınılmaktadır.

Flor Moreno'nun, Deborah Clasky ve John Clasky ile bağlantı kurmasını sağlayan kişi Flor'un uzaktan kuzenidir. Flor ile aynı mahallede yaşayan kuzeni, İngilizce öğrenmiş ve Amerikan çevresiyle uyumunu sağlamış bir kişi olarak karşımıza çıkmaktadır. Spanglish filminde eritme potası olgusuyla ilişkili durumlar şu şekildedir:

Cristina Moreno: “Birkaç gün içinde, bir iş görüşmesi için yola koyuldu. Annemin tek bir işten 450 dolar kazanması gerekiyordu. Bu da Amerika’da geçirdiği onca zamandan sonra nihayet yabancı topraklara adım atması demek oluyordu. Annem artık korkmuyordu. Beyaz Amerikalılar için çalışmak artık mesele değildi. Sadece bir işti. Beyaz Amerika el etti. Annem kültürel ayrımanın öte yanına adım attı.

Kuzen Moreno: “Bu benim kuzenim. Bir süredir burada yaşıyor ve İngilizce’yi biraz anlıyor ama pek konuşmıyor, ama her neyse... Yöneticisi olduğum apartmanda oturuyor ve...”

Deborah: “Peki iş görüşmesini kiminle yapıyorum?”

Kuzen Moreno: “-Onunla.”

Flor Moreno'nun kuzeni Meksika mahallesinde yaşamasına rağmen Amerikan çevresini sevmekte ve birçok bağlantısı bulunan bir alanda yaşamını sürdürmektedir. Nitekim iş görüşmesinde çevirmenlik yapmış ve sıcak tavırlarıyla işi almasına yardımcı olmuştur. Flor Moreno kadar eski kültür öğeleriyle bağlantısı yoktur. Bu örnek dışında filmde eritme potası kriterine uyan bir öge bulunmamaktadır. Çünkü film Flor Moreno ve Cristina Moreno etrafında gittiği ve onların hayatını anlattığı için Meksika mahallesi ve dış çevresi hakkında çok fazla detaya girmemektedir.

5.2.4. Ayırma

Berry'nin (2001) kültürleşme modelinde yer alan son adımı ise ayırma stratejileri oluşturmaktadır. Ayırma olgusunda gruplar veya topluluklar kendi kültürel özelliklerine sahip çıkmakta ve bu özellikleri korumayı istemektedirler. Dolayısıyla yeni girdikleri toplumun kültürüyle ilgilenmemekte, bu kültürden uzak durmaya özen göstermektedirler. Ayırma olgusunda kendi mahallerinde yaşamayı isteme, kolonileşme ve sistemden uzak durma ön plana çıkmaktadır. Filmde ayırma ile ilişkili olarak öne çıkan olaylar ise şöyledir:

Filmin ilk sahnelerinde Flor Moreno, kızı Cristina'yı Latin kültürüyle yetiştirebilmek için ekonomik olarak yokluk ve sıkıntı çekmesine rağmen belli bir yaşa gelene kadar Meksika'da duracağını net bir şekilde seyircilere iletmektedir. Çünkü ona göre ortak değerler, gelenekler ve görenekler sayesinde kızı doğduğu yere ait olduğunu hissedecektir. Filmde Amerika'ya

yerleştikten sonra Cristina'nın anlatıcısı olduğu bir sahnede, “Annem benim Meksika'm olacak.” cümlesi geçmektedir. Bu cümleden de görüleceği üzere anne Flor'un kendi geleneklerine ve yaşam inançlarına önem verdiği, dış toplumdaki kendilerini belli bir miktarda soyutladığı tespit edilmektedir.

Filmde ayırma olgusu ile öne çıkan bir diğer noktayı ise anne Flor'un direkt olarak Hispánico kültürün egemen olduğu ve uzak bir kuzenin de yaşadığı sadece Meksikalı göçmenlerin yaşadığı bir mahalleye taşınması oluşturmaktadır. Ailenin Meksika mahallesine taşınmasındaki temel sebebi ise Flor'un kendi kültürüne güvenmesi, dış çevreden daha az zarar göreceğine inanması, hiç tanımasa bile kendisine benzer insanların olması ve bu insanlarla ortak değerler vasıtasıyla daha mutlu yaşayacağına inanması gibi düşünceleri vardır.

Sonuç

Kültürleşme kavramı çok boyutlu ve karmaşık bir yapının incelenmesini gerektirmektedir. İnsanları, grupları ve toplumları anlayabilmek için objektif kalıplara sahip olmayan çok boyutlu süreçler incelenmelidir. Bireylerin psikolojik ve sosyolojik olarak birçok farklılığa sahip olması nedeniyle yeni gittikleri toplumdaki düzene veya sisteme alışma süreci değişiklikler göstermektedir. Bireylerin kişisel farklılıklarının yanı sıra duygusal ve davranışsal süreçlerin de herkesteki yansımalarının değişim göstermesi kültürü edinme süreçlerine yansımaktadır. Kültürleşme kavramında çok boyutlu ve karmaşık yapıdaki birçok faktör iç içe geçmiş durumdadır.

Bu bağlamda geniş ve karmaşık anlam, yorum ve analiz süreçlerini içeren kültürleşmeyi daha detaylı anlamlandırabilmek için Berry 2001 yılında kategorisel olarak bağlanmaları çözebilmek için bir model geliştirmiştir. Kültürleşme modeli, bireylerin kültürel ve kimlik öğelerini koruma ve çevresiyle iletişime girme derecelerini arttırma ve azaltma eksenli olarak kişisel ve grup dinamikleri üzerine odaklanarak çok geniş bir açıdan ele almaktadır. İlgili modelde kişisel faktörler; bütünleşme, ayrılma, asimilasyon ve marjinalleşme; grup faktörleri ise çok kültürlülük, dışlama, eritme potası ve ayırma kavramları çerçevesinde incelenmektedir. Araştırma kapsamında kurgusal bir metin üzerinden Meksika'dan Amerika Birleşik Devletleri'ne yasa dışı yollarla göç etmiş bir anne ve kızın yaşadıklarını konu alan 2004 yılında yayınlanan Spanglish filmi incelenmiştir.

Araştırma bulgularında kendi geleneklerine, göreneklerine, inançlarına ve diline çok sıkı bir şekilde bağlı olan başoyuncunun (Flor Moreno) ABD'de geçirdiği ilk yıllarda ne olursa olsun bu kültürel niteliklerinden vazgeçmediği görülmektedir. Filmde ayrılma faktörüyle ilgili öne çıkan durumları belirtmek gerekirse; başoyuncunun altı yıl boyunca yerleştiği Meksika mahallesinden çıkmaması, yerleştikleri toplumun ana dili olan İngilizceyi öğrenmek istememesi, Amerikalılara “beyazlar” demesi gibi yaklaşımlar sayılabilir. Fakat sonrasında mahallesinden çıkarak Amerikalı bir ailenin yanında hizmetli olarak çalıştığı süre içinde ev sahibine âşık olması ve ondan etkilenmesi sonucunda tüm kültürel değerlerini ve

inançlarını göz ardı ederek iletişime geçme çabası kapsamında yeni kültüre uyum sağlaması ve İngilizceyi çok kısa süre içinde öğrenme çabası ise bütünleşme olgusu kapsamında ön plana çıkmaktadır.

Filmin kurgusu kapsamında John W. Berry'nin kültürleşmenin kişisel boyutunun incelenmesi aşamasında yer alan faktörlerden asimilasyonla ilişkili olay örgüsüne de rastlandığı söylenebilir. Amerika'daki ilk yıllarında kendi kültürü ve dili için oldukça sert ve radikal bir yapıda olan başoyuncunun kızı rolündeki oyuncunun (Cristina) kendi kültürüne ve diline karşı çok da bağımlı olmayan bir tavrının olduğu açıkça görülmektedir. Bu roldeki çocuk oyuncunun, Amerikan eğitim sistemine erken yaşta girmesi, çevresiyle uyum sağlayabilen sosyal bir kişilikte olması gibi nedenlerle kendi kültüründen daha çok Amerikan kültürüne uyum sağladığı ve bir Amerikalı gibi davranışlar gösterdiği söylenebilir. Bu kapsamda çocuk ve ergen çağıdaki bireylerin kültürleşme sürecinin, orta yaş ve daha üst yaşlardaki bireylere göre daha hızlı ve kapsayıcı olduğu sonucu çıkartılabilmektedir. John W. Berry'nin modelindeki marjinalleşme faktörü ise filmde yer almamaktadır.

John W. Berry, kültürleşme modeli çerçevesinde kişisel kültürleşme ile toplumların kültürleşme durumlarına odaklanmaktadır. Geniş toplumların kültürel süreç yönelimleri faktörleri arasında yer alan çok kültürlülük ögesine filmde Amerika'nın büyük ve gelişmiş eyaletleri arasında yer alan Texas ve California açısından olumlu sonuçlarla bahsedilmektedir. Hispanik toplum olarak adlandırılan Latin ve Meksika toplumundan bireylerin uyum ve düzene bağlı olarak bu eyaletlerde yaşadığı hatta California'daki nüfusun neredeyse yarısının Latin kültüründen insanlardan oluştuğu yansıtılmaktadır. Bazı ülkelerde çok kültürlü yapının sürdürülebildiğini göstermesi açısından bu ifadeler oldukça önemlidir. Nitekim California'ya yerleşen başoyuncu ile kızının çevresinden olumsuz bir baskı görmeden, rahat bir yaşam geçirdikleri anlaşılmaktadır.

John W. Berry'nin kültürleşmede olumsuz durumları ele almak amacıyla belirlediği dışlama faktörüyle ilişkili filmde göçle gelen bireyler adına bir ögeye rastlanmamıştır. Fakat Amerikalı ev sahibi anne, kendi çocuğunu belirli tüketim ve popüler kültür kalıpları içine sokmaya çalışmaktadır. Fizikinin daha ince ve fit görünmesi için ona baskı yapmakta, eğer böyle bir fiziğe sahip olmazsa çevresinin onu beğenmeyeceği ve aralarına almayacağı konusunda psikolojik ve duygusal zorluklar yaşattığı tespit edilmektedir. Bu durum bireylerin mutsuz olmasına, istediği gibi davranamamasına ve çevresiyle olan bağının kopmasına neden olmaktadır.

Grup dinamikleri açısından ele alınan faktörlerden eritme potası ve ayırma faktörlerine filmde rastlanılmaktadır. Başoyuncunun kuzeninin Amerikan sistemine uyum sağlaması ve İngilizceyi öğrenmesi eritme potasına, başoyuncunun kendisinin ise Amerika'ya yerleştikten sonra yaşadığı Meksika mahallesinden altı yıl boyunca çıkmaması durumu ayırma faktörüne ilişkin görülmektedir.

Araştırma soruları kapsamında filmle ilişkili elde edilen tüm bulgular çerçevesinde kültürleşmede inançların, dilin, bir anlamda tüm sosyal yaşam dinamiklerinin sistemin

devamlılığını sağlayan uyum süreci açısından oldukça önen taşıdığı anlaşılmaktadır. Bazı durumlarda sisteme uyum sağlamak için kişilerin belli bir şekilde motive olması gerekmektedir. Korku, stres, endişe vb. olumsuz duygular kişilerin yeni girecekleri ortamda sorun yaşamamaları adına yerleşecekleri yerin seçiminde bile bir faktör olabilmektedir. Sonuçta, en genel anlamda, kültürün bireylerin kişisel özelliklerinin inşasında ne kadar önemli, etken bir rol oynadığı ifade edilebilir.

Hakem Değerlendirmesi: Dış bağımsız.

Çıkar Çatışması: Yazar çıkar çatışması bildirmemiştir.

Finansal Destek: Yazar bu çalışma için finansal destek almadığını beyan etmiştir.

Peer-review: Externally peer-reviewed.

Conflict of Interest: The author has no conflict of interest to declare.

Grant Support: The author declared that this study has received no grant support.

Kaynakça/References

- Archuleta, A. J. (2012). Hispanic acculturation index: Advancing measurement in acculturation. *Journal of Human Behavior in the Social Environment*, 22(3), 297–318.
- Benet-Martínez, V., Leu, J., Lee, F., & Morris, M. W. (2002). Negotiating biculturalism: Cultural frame switching in biculturals with oppositional versus compatible cultural identities. *Journal of Cross-Cultural Psychology*, 33(5), 492–516.
- Berry, J. W. (1992). Acculturation and adaptation in a new society. *International Migration*, 30, 69–86.
- Berry, J. W. (1997). Immigration, acculturation, and adaptation. *Applied Psychology*, 46(1), 5–34.
- Berry, J. W. (2001). A psychology of immigration. *Journal of Social Issues*, 57(3), 615–631.
- Berry, J. W. (2005). Acculturation: Living successfully in two cultures. *International Journal of Intercultural Relations*, 29(6), 697–712.
- Bourhis, R. Y., Moïse, L. C., Perreault, S., & Senécal, S. (1997). Towards an interactive acculturation model: A social psychological approach. *International Journal of Psychology*, 32(6), 369–386.
- Cort, D. A. (2010). What happened to familial acculturation?, *Ethnic and Racial Studies*, 33(2), 313–335.
- De La Rosa, M. (2009). Acculturation and latino adolescents' substance use: A research agenda for the future. *Substance Use & Misuse*, 37(4), 429–456.
- Duverger, M. (1998). *Siyaset sosyolojisi*, İstanbul, Varlık Yayınları.
- Güvenç, B. (2013). *İnsan ve kültür*. İstanbul, Boyut Yayıncılık.
- Hernandez, D.J., Denton, N.A. & Macartney, S.E. (2008). Children in immigrant families: Looking to America's future. Social policy report: Giving Child And Youth Development Knowledge Away (22), 2-22. IMDB, Spanglish. Erişim Tarihi: 04.11.2022. <https://www.imdb.com/title/tt0371246/>
- Koç Başaran, Y. (2017). Sosyal bilimlerde örnekleme kuramı. *The Journal of Academic Social Science*, 5(47), 480–495.
- Larrañaga, N., Garcia, I., Azurmendi, M.-J., & Bourhis, R. (2015). Identity and acculturation: Interethnic relations in the basque autonomous community. *Journal of Multilingual and Multicultural Development*, 37(2), 131–149.

- Makarova, E. & D. Birman. (2016). “Minority students’ psychological adjustment in the school context: An integrative review of qualitative research on acculturation. *Intercultural Education*, 27(1), 1–21.
- Makarova, E., Gilde, J. ‘t. & Birman, D. (2019). Teachers as risk and resource factors in minority students’ school adjustment: An integrative review of qualitative research on acculturation. *Intercultural Education*, 30(5), 448–477.
- Marrow, Helen (2003), “To be or not to be (hispanic or latino)” Sage Publication, ss. 427–464.
- Özçetin, B. (2020). *Kitle iletişim kuramları, kavramlar, okullar, modeller*: İstanbul, İletişim Yayınları.
- Özdemir, N. (2017). *Kültür bilimi ve yönetimi*. Ankara, Grafiker Yayınları.
- Reynolds, A. L., Sodano, S. M., Ecklund, T. R. & Guyker, W. (2012). Dimensions of acculturation in native american college students. *Measurement and Evaluation in Counseling and Development*, 45(2), 101–112.
- Sam, D. L. (1995). Acculturation attitudes among young immigrants as a function of perceived parental attitudes toward cultural change. *Journal of Early Adolescence*, 15(2), 238–258.
- Sam, D. L. & Berry, J. W. (2010). Acculturation: When individuals and groups of different cultural backgrounds meet. *Perspectives on Psychological Science*, 5(4), 472–481.
- Sam, D. L. & Berry, J.W. (Eds.). (2006). *The Cambridge handbook of acculturation psychology*. Cambridge, United Kingdom: Cambridge University Press.
- Titzmann, P. F., Raabe, T. & Silbereisen, R. K. (2008). Risk and protective factors for delinquency among male adolescent immigrants at different stages of the acculturation process. *International Journal of Psychology*, 43(1), 19–31.
- Uygunkan, S. B. (2005). Kültürleme kavramı ve televizyon. *Kurgu Dergisi*, (21), 205–213.
- Verhoeven, M. 2011. “Multiple embedded inequalities and cultural diversity in educational systems: A theoretical and empirical exploration”. *European Educational Research Journal*, 10(2), 189–203.

An Investigation into Young People's Perceptions of Religious-Themed Media Programs

Gençlerin Dini Temalı Medya Programlarına Yönelik Algılarının Araştırılması

Adem Al¹

ABSTRACT

The number of broadcasts with religious content has increased considerably in both the traditional and new digital media in Turkey over the past two decades. With the momentum created by the presence of a conservative political party in power in particular, the number of TV channels and programs with religious content has increased considerably, and this rise has brought up a number of questions about the relationship between media and religion. Among those questions are whether these religious programs reflect the truths of religion, whether they are controlled by political figures, whether the religion in media is largely mediated, and whether it is represented by authorities on religion. This paper highlights the key points of an empirical doctoral dissertation that investigated broadcasts with religious content in Turkey through the perceptions of young audiences between the ages of 15-24 while benefitting from the perspectives of Stuart Hall (Hall, 1973). Based on Hall's views on encoding and decoding, the study will also answer the question of whether young people receive the intended messages from religious broadcasts in exactly the way they've been encoded or if they've decoded them in opposition to the dominant hegemonic code. This paper uses the terms religion, media, and the research to refer respectively to Islam, television and the new digital media, and Al's (2019) doctoral dissertation.

Keywords: Stuart Hall, encoding, decoding, media and religion, perception

ÖZ

Türkiye'de son yirmi yılda hem geleneksel medyada hem de yeni/dijital medyada dini içerikli yayınların sayısı oldukça artmıştır. Özellikle iktidarda muhafazakar bir siyasi partinin olmasının yarattığı ivmeyle, dini içerikli TV kanal ve programların sayısı dikkate değer ölçüde artmış ve bu artış beraberinde medya ve din arasındaki ilişkiye dair çok sayıda soruyu gündeme getirmiştir. Bu sorular arasında, medyadaki dini programların dinin gerçeklerini yansıtmayı yansıtmadığı, bunların siyasi erkin denetimi altında olup olmadığı, medyadaki dinin araçsallaştırılıp araçsallaştırılmadığı ve medyadaki dinin din alanında uzman gerçek kişilerce temsil edilip edilmediği gibi konular bulunmaktadır. Bu makale, Stuart Hall (1973)'ün bakış açılarından yararlanarak Türkiye'deki dini içerikli yayınları 15-24 yaş arası genç izleyicilerin algıları üzerinden ampirik olarak inceleyen bir doktora tezinin kilit noktalarını vurgulamaktadır. Ayrıca, Hall'un kodlama ve kod-açıklama görüşlerinden yola çıkarak, gençlerin dini bir yayındaki kodlayıcının tercihi/amacı doğrultusunda kodlanan mesajları tam olarak kodlandıkları gibi mi yoksa baskın-hegemonik koda aykırı olarak mı alımladıkları sorusunu cevaplamaktadır. Bu makaledeki din, medya ve araştırma terimleri, sırasıyla İslam'ı, televizyon ve dijital medyayı ve doktora tezini (Al, 2019) ifade etmektedir.

Anahtar Kelimeler: Stuart Hall, kodlama, kod-açıklama, medya ve din, alımlama

¹Dr., Istanbul University, School of Foreign Languages, Istanbul, Türkiye

ORCID: A.A. 0000-0001-5119-1036

Corresponding author/Sorumlu yazar:

Adem Al,
Istanbul University, School of Foreign Languages,
Istanbul, Türkiye
E-mail: ademal@istanbul.edu.tr

Submitted/Başvuru: 21.10.2022

Revision Requested/Revizyon Talebi: 12.12.2022

Last Revision Received/Son Revizyon: 12.12.2022

Accepted/Kabul: 14.12.2022

Citation/Atf: Al, A. (2022). An investigation into young people's perceptions of religious-themed media programs. *4. Boyut Journal of Media and Cultural Studies - 4. Boyut Medya ve Kültürel Çalışmalar Dergisi*, 21, 23-32.
<https://doi.org/10.26650/4boyut.2022.1208119>

Literature Review

On one hand, the way the media penetrates its messages into the lives of not only society but also each individual via its all elements, in particular through mass media is one of the most fundamental factors that change people's values, behaviors, ways of thinking, and perceptions. The media uses the cognitive, psychological, cultural, sociological, economic, and religious elements in the most effective way to shape all of society and every individual, to set an agenda, and to create new life styles, and it often achieves its goals (Çoban, 2013). On the other hand, the impact of having a politically conservative Islamic party in power for 20 years, as is seen in Turkey, has resulted in more and more of the media being monopolized and the number of religious issues and programs being notably increased in both traditional and the new digital media. This has led to the emergence of a densely semiotic religious presence in the media that is nourished by politics and the media attractions. At this point, the question of whether the perceptions of individuals and society actually coincide with the aims of the media has gained importance. Although studies on the relationship between media and religion have gained momentum in Turkey in recent years, the number of impact and reception studies is still inadequate.

The present research focuses on how religious-themed media programs are received by young people between the ages of 15-24 in order to clarify the position of religious production in the media both at present and in the future. The period of youth is a turbulent time by nature during which young individuals frown upon authority, question authority-building social phenomena like religion and morality, criticize the religious and moral values they had previously acquired, and try to create a value map that is unique to themselves. During this period, they also encounter more informal educational tools, especially media, compared to formal educational ones (Nazıroğlu, 2015, p. 192). According to Uçar's research on 753 adolescent high school students regarding the factors with the greatest influence on them, 48.7% of the participants stated this to be their friends, with only 8.9% stating the media to be the most influential factor. When considering how important the media is as a factor in young people's relationships with their friends, the media can be said to have an undeniably direct effect on youths (Uçar, 2016, p. 55). İlhan's (2010, p. 259) study on an audience ranging in from 15-24 years of age showed this audience to perceive TV series in different ways based on the conditions in their family, their social environment, their school environment, and their socio-economic level. Güneş (2018, p. 204) stated increases in individuals' qualities and characteristics such as age and income, education, and cultural levels to decrease the negative impact that media has on them, in accordance with studies on media's societal impact.

As for religious broadcasts, 2.8% of high school students were found to watch religious programs as their first choice (Uçar, 2016, p. 65). According to Turan's (2007b, p. 227) study, the percentages of those who watch religious programs as their first choice are 10.3% in the 20-35 age group, 11.1% in the 36-55 age group, and 22.2% in the 56+ age group. This result reveals the frequency of watching religious programs to increase as people get older.

In addition, 79.7% of the participants stated the religious programs on television to have positively affected their feelings and behaviors, while 20.3% stated being negatively affected or unaffected by such broadcasts (p. 231). Gürses and İrk (2018, p. 126) analyzed the extent to which the Internet developed individuals with regard to religion. According to their findings, 48% of the participants stated the Internet to have influenced their religious life adversely, 40% stated it to have not affected their religious life at all, and 12% stated it to have benefitted their religious life.

The current research also takes Hall's (1973) model of encoding/decoding as its basis for investigating how young audiences aged 15-24 receive the messages in religious-themed broadcasts. Unlike the Frankfurt School, which criticized the culture industry over popular culture and argued audiences to be passive, the representatives of the Birmingham School describe audiences as active and express how audiences interpret popular cultural products on their own. According to Hall, the recipient of the messages and meanings is not a passive screen onto which the original meaning is reflected accurately and transparently, for roles are often changed, and people who speak, listen, write, or read are always active participants in an interactive and bilateral process (Hall, 2017, p. 20).

According to Hall (1973), the moment of producing a television message (encoding) is related to the moment it is consumed/received (decoded). However, Hall also states encoding to not be a level of communication that guarantees decoding despite its constructive effect on decoding. In other words, the intent professionals have regarding the level of encoding a message and how a television viewer interprets the message at the time of decoding are not always identical. Therefore, Hall suggests three possible positions regarding the levels of decoding. The first possible position is called the dominant (hegemonic) code, in which the television viewer decodes a message exactly how the professionals encoded it. In other words, no inconsistency occurs between the encoder's intended message and the viewer's interpretation of it. The second position is called the negotiated code and is composed of the adaptive and oppositional elements of decoding. While the dominantly defined and professionally signified message in the second position is likely to be understood at a sufficient level and its legitimacy to be mostly accepted, various factors created by the local conditions in which the viewer lives also influence the decoding process. The third position of decoding is called the oppositional code, in which the viewer decodes the message in opposition to the dominant (hegemonic) code and distorts the integrity of the preferred meaning (Hall, 1973; Hall, 2006, pp. 170–172). Hall's model of encoding/decoding has been used in studies on different television genres such as news and magazine programs, soap operas, and mafia TV series (Morley, 1980; Livingstone, 1990; Demir, 2007; Çetinbaş, 2012). Accordingly, this research aims to answer the following questions:

- 1) Do young people's perceptions of media and religion differ according to their demographic characteristics?
- 2) Is the religion in the media represented by religious authorities?

- 3) Is the religion in the media under the control of political authorities?
- 4) Do young people receive the messages intended from a religious broadcast in exactly the way they were encoded, or do young people decode them in opposition to the dominant (hegemonic) code?
- 5) Do young people find films, TV series, and animated cartoons containing religious content to be useful as sources of knowledge?
- 6) Does the consumption of religious broadcasts weaken young people's religious faith and alienate them from religion?
- 7) Does having confidence that the content of a broadcast is religious reduce young people's levels of media literacy?

Method

The universe of the research involves all young people aged 15-24 living in Turkey's Istanbul Province. The data were collected from 970 participants randomly chosen from 30 out of Istanbul's 39 districts. The five-point Likert-type Scale of Audience Perceptions of Media and Religion (Al, 2019, 2020) was conducted using the paper-based method in face-to-face communications. The scale has twenty-three statements and six dimensions (i.e., Media Ministers and Representation, Politics and Religion, Alienation from Religion, Perception toward Religious Productions, Decoding in Opposition, and Religious Media Literacy). The data were statistically analyzed using SPSS software version 21.

Findings

Answer to Question 1

The results of the research have revealed young people's perceptions of the relationship between media and religion to significantly differ according to their demographic characteristics. Men's perception level ($\bar{X} = 3.42$) of the relationship between media and religion was found to be significantly higher compared to that of women ($\bar{X} = 3.33$; $t = -2.144$, $p < .05$). In addition, young people's perception levels regarding the relationship between media and religion increase along increases in their education levels, parents' education levels, and average monthly family income. Young people's gender and educational level, parents' education level, and average monthly family income clearly determine their perception of the relationship between media and religion. As can be understood from this, economic welfare level is a key factor in how youths perceive the relationship between media and religion, especially when considering that families will be able to offer a better education and sociocultural life to their children as their economic levels improve. Likewise, those living in Beşiktaş, the highest ranking district not just in Istanbul but also in Turkey in terms of the Social Life Index and Economic Conditions Index (Şeker et al., 2018), were found to have significantly higher perception levels ($\bar{X} = 3.95$) regarding the relationship between media and religion compared to those living in Fatih and Güngören ($\bar{X} = 3.11$ and $\bar{X} = 3.37$,

respectively; $F_{(29, 940)} = 1.787$; $p < .01$), which are less affluent districts than Beşiktaş. In addition to these findings, young people's perception levels regarding the religious programs in the media also significantly differ according to the geographical region where their parents are from. Young people's perceptions toward the relationship between media and religion can be said to significantly vary based on the differences in socioeconomic development levels, sociocultural life, and political preferences (i.e., secular or conservative) among Turkey's seven geographical regions. For example, young people whose parents come from regions mostly defined by left-wing political views and that offer relatively secular living and better socioeconomic and sociocultural conditions have statistically significantly higher perception levels regarding the relationship between media and religion. Lastly, the perception levels of young people who have never received religious education before ($\bar{X} = 3.79$) were found to be significantly higher compared to those who have previously received religious education ($\bar{X} = 3.29$; $p < .01$).

Answer to Question 2

The research findings show young people to be of the opinion that religion in the media is not represented by religious authorities. In the context of the representation of religion in the media and the mediation of religion, young people aged 15-24 generally believe not all broadcasts with religious content to represent the real religion and the broadcasts of religious content to have deviated from the essence of religion, and anyone, whether involved in religion or not, to be able to talk on religious-themed broadcasts. They also believe the representatives of religion in the media to be gradually turning viewers against religion and those speaking in religious programs as experts on religion to have a negative influence on young people's attitudes toward religion. This is because those speaking in the name of religion in the media have started talking about entertainment, enticements, and sensational issues rather than the real doctrines and functions of religion, such as being a rightful neighbor and never violating others' rights. Another reason for such thoughts is that very thorough and complicated religious issues that are irrelevant to ordinary people and that should be discussed in academic seminars have been brought to news reports and discussion programs just to get higher ratings.

Answer to Question 3

The findings of the research show young people between the ages of 15-24 to strongly believe the religious discourses in the media to be under the hegemony of a political will. In the context of the politicization of religion in the media, young people are of the opinion that the people involved in religious broadcasts as experts have been politicizing religion, that political will controls the religious discourse in the media, and that the political power's expectations influence broadcasts with religious content.

Answer to Question 4

The research findings show that young people decode the messages in religious broadcasts in opposition to the dominant (hegemonic) code. This result reveals young people in the 15-24 age group to not perceive every piece of religious information or message in the media as information possessing absolute truth and to believe the religious content in the media to not enhance their religious awareness. When considering that 84.6% of the research sample consists of young people who have previously received formal or informal religious education and a significant portion (23.8%) of them are young people who have been fed from more than one religious source in the past, the fact that they decode religious messages in alternative ways that completely differ from the encoded message indicates that the current relationship between media and religion is problematic. In particular, the fact that young people who have never received any religious education (15.4%) also receive the message in opposition to what is intended indicates a need to question structure and mission of the media in relation to the representation of religion as well as the expertise of those who determine, prepare, and present religious content. More importantly, this also signifies that the relationship or interaction between media and religion should be transformed with regard to its quality and representation because inaccurately and incompletely representing religiosity in the process of encoding and transmitting results in what was previously encoded being completely rejected. Consequently, these results are congruent with Hall's (1973) views on how televisual programs are received.

Answer to Question 5

The research findings indicate young people to not find films, TV series, and animated cartoons of religious content useful and such religious broadcasts in the media to have swerved from the aim of informing the audience. However, when considering the results of the study as a whole and 84.6% of the study sample to consist of young people who have received formal or informal religious education in the past, to interpret this result as youths being opposed to religious productions does not seem reasonable. On the contrary, the negative perception young people have toward religious productions should not be interpreted as arising from the essence or presentation of religion through the media but to actually stem from the false consciousness that is present in the transmission of religion in the media, in the aims of the dominant ideology prevailing in the media, in the economic concerns of the media industry, and in the political interference regarding the transmission of religion in the media. As has been stated in the media and religion studies (Turan, 2007a), other points to consider are how the representation of religion in TV series, films, and animations predominantly takes the form of placing religious figures in non-religious settings that are incompatible with their *raison d'être*; how religious figures are reflected negatively in terms of personality, social relationship, and status; and how the values and symbols of religion are distorted. Accordingly, religious productions that do not appeal to the religious beliefs and lives of people and do not coincide with the position of religion in social life will naturally

be found to be useless by a conscious audience who wishes to be nourished with the essence of truth-based religion. In addition, this particular research finding can also be interpreted as religious consumers being different from media consumers with respect to young people; namely, using mass media (notably following visual and new media) and religious life are two separate issues for young people.

Answer to Question 6

According to the research findings, the perception levels of young people who believe that religious consumption through either traditional media or new digital media creates a blindness of faith or weakens their religious faith show an average score of $\bar{X} = 2.40 \pm 1.04$. This indicates that young people in the 15-24 age group have the opinion that religious broadcasts in the media neither diminish their religious commitment nor weaken their previous religious beliefs and that religion as transmitted in the media does not desensitize them to religion. These results can be interpreted to mean that, although the inaccuracies and deficiencies of religiously themed broadcasts in the media regarding the dimension of Media Ministers and Representation do adversely affect the attitudes of young people toward religion, this negative effect is not yet so impactful that it will result in them gaining blindness of faith. On the other hand, young people can also be said to not experience blindness of faith because they can access all kinds of information very quickly and easily using mass communication technologies frequently and effectively. As a result, they do not just believe in the information they get from the media without questioning it. As previously mentioned, the finding regarding how young people decode the messages of religious broadcasts in opposition to those encoded by the media professionals also supports this view. In other words, because young people are aware of disinformation and false/inaccurate religious representation in religious productions, such broadcasts do not cause them to become blind to their beliefs. Therefore, this research finding should not be interpreted as saying that religious productions in the media or any other broadcast of religious content completely reflect the truth.

Answer to Question 7

According to the research findings, young people in the 15-24 age group believe that having confidence in the religious content of a broadcast reduces the level of media literacy. In other words, believing the content of a broadcast to be religious weakens the audiences' critical point of view and decreases their tendency to make evaluations. In addition, young people perceive audiences to not use their skills to analyze what the intended media message is in a program when they identify religion as portrayed in the media with the true religion. This result also even parallels another result of the research. Although young people who have received religious education before are normally thought to have more awareness of the truth regarding any religious content in the media, their perception levels for the overall Scale of Audience Perceptions of Media and Religion and for the dimension of Religious Media

Literacy were found to be significantly lower compared to those of young people who have received no prior religious education. This result can be interpreted in two ways: 1) Religious education in Turkish formal and informal institutions is inadequate and problematic, and/or 2) providing education on religious media literacy both in secondary and higher education institutions in Turkey is essential.

Conclusion

With the impact of a conservative political preference in Turkey over the past two decades, the amount of religious content and the number of religious-themed programs in the media have risen, and this has brought about a variety of questions pertaining to the relationship between media and religion. Namely, a religious message in the media contains multiple indicators or signs, which either makes the message pertaining to the essence of religion invisible or reduces religious discourses or signs to a subordinate, secondary position compared to the signs of the media. In the process of transitioning from a religion based on rituals performed in real life to a digital semiotic religion with digital rituals, what is at stake is not the relocation of religion to the new digital media but rather the devaluation and deconstruction of religion through the discourses and indicators of media and political culture in the new digital media.

The results of the present study show young people's demographic characteristics influence how they decode or receive religious programs in the media. For example, their perceptions of the relationship between media and religion significantly increase as their education levels, parents' education levels, and/or average monthly family income increases. This suggests that media owners, producers, and religious authorities as well as researchers should consider viewers' demographic characteristics when they are making or analyzing religious-themed media programs.

According to the results of the study, young people additionally are of the opinion that political authorities interfere with the religious discourses and broadcasts in the media. When considering that religion and politics are two separate fields, this result suggests that politics should remain uninvolved with religious media broadcasts and that the clergy, media ministers, religious scholars (notably those popular in the media on certain religious occasions), and religious institutions should also refrain from politics.

Although young people have the perception that religious broadcasts do not make them blind with regard to their faith or religion, the perception levels ($\bar{X} = 2.40 \pm 1.04$) of dissenting voices are high enough that they should not be underestimated. This signals that the media, particularly the new digital media, may both be putting the audiences of religious-themed broadcasts (especially the pious groups) into an illusion of spirituality and creating the illusion that they are being informed about religion. This is because the participants of the current research believe being confident about the content of a broadcast being religious reduces that person's level of media literacy. More importantly, the vast majority of the participants

(84.6%) had previously received religious education, and their perception levels regarding the relationship between media and religion were found to be significantly lower compared to those who had not received any religious education. In other words, young people's disinclination toward performing religious rituals for the time being appears to not occur so frequently as to form a blindness in faith. However, the audience has been exposed to the transmission of religion in a theatrical way filled with the signs of the media and has clearly unconsciously experienced a gradual disinclination toward religion due to being unaware of such illusions. Therefore, more empirical reception studies should be conducted not only on young people but also on other age groups in order to ascertain the degree to which religious avoidance stems from mediated religiosity that gives people temporary spiritual relief and to examine the precursors and conditions accelerating this trend before it turns into a blindness of faith.

Peer-review: Externally peer-reviewed.

Conflict of Interest: The author has no conflict of interest to declare.

Grant Support: The author declared that this study has received no grant support.

References

- Al, A. (2019). *Medyadaki Dini İçerikli Yayınlarla İlgili İzleyici Algısı Araştırması*. Yayınlanmamış Doktora Tezi, İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Al, A. (2020). The construct validity of the scale of audience perceptions of media and religion. *Journal of Media and Religion Studies*, 3(1), s. 61-77.
- Çetinbaş, T. (2012). *Popüler Kültür ve Medya Ekseninde Dizi Analizi: 'Küçük Sırlar'ın Türk Gençliği Üzerindeki Sosyo-kültürel Etkisi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gıme Amerikan Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Çoban, S. (2013). *Hegemonya Aracı ve İdeolojik Aygıt Olarak Medya*. İstanbul: Parşömen Yayıncılık.
- Demir, N. K. (2007). Elazığ'da Kurtlar Vadisi Dizisinin Alınlanması. *Sosyal Bilimler Dergisi*, 9(2), 251-266.
- Güneş, A. (2018). Medyanın Olumsuz Din Algısına Etkisi. *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 28(1), 203-216.
- Gürses, İ., & İrk, E. (2018). İnternet Kullanımı ve Ergenlerin Dini Gelişimleri Üzerine Bir Araştırma. *Uludağ Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 27(1), 109-135.
- Hall, S. (1973). Encoding and Decoding in the Television Discourse. Mimeographed paper, Centre for Cultural Studies, University of Birmingham.
- Hall, S. (2006). Encoding/decoding. Meenakshi G. Durham & Douglas M. Kellner (Ed), *Media and cultural studies: Key works*. (pp. 163-173). Malden, MA: Blackwell.
- Hall, S. (2017). *Temsil: Kültürel Temsiller ve Anlamlandırma Uygulamaları*. Çev. İdil Dündar, İstanbul: Pinhan Yayıncılık.
- İlhan, V. (2010). *Medya ve Gençlik: 15-24 Yaş Arası Gençlerin Televizyon Dizilerini İzleme Pratiklerindeki Dönüşüm*. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Erciyes Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.

- Livingstone, S. M. (1990). Interpreting Television Narrative: How Viewers See a Story. *Journal of Communication*, 40, 72-85.
- Morley, D. 1980. *The "Nationwide" Audience: Structure and Decoding*. London: British Film Institute.
- Nazıroğlu, B. (2015). Din Eğitiminin Gerekliliği Açıısından Dini Medya Okuryazarlığı. *Dinbilimleri Akademik Araştırma Dergisi*, 15(2), 191-220.
- şeker, M., Bakış, ., & Dizeci, B. (2018). *İnsani gelişme endeksi - ilçeler (İGE-İ) 2017 tüketiciden insana geçiş*. İstanbul: Çizge Tanıtım ve Matbaacılık.
- Turan, İ. (2007a). Medyadaki din adamı üzerine bazı dūřunceler. *Ondokuz Mayıs Őniversitesi İlahiyat Fakóltesi Dergisi*, 24-25, 293-304.
- Turan, İ. (2007b). Televizyonlardaki Dini İçerikli Programların Yetiřkinler Őzerindeki Etkileri. *Ondokuz Mayıs Őniversitesi İlahiyat Fakóltesi Dergisi*, 23-23, 223-245.
- Uçar, R. S. (2016). *Televizyonun Ergenin Din Algısı ve Ahlaki Tutumu Őzerindeki Etkisi (Muş İli Örneği)*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Uludağ Őniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Hakikat Ötesi (Post-truth) Çağın “Demokrasi” Anlayışı: Dijital Demokrasi Deneyimini Hater Filmi Üzerinden Okumak

Democracy in the Post-Truth Age: Reading the Experience of Digital Democracy Through the Movie Hater

Kübra Gür¹ , Sare Civelek² , Bahar Yalın³

¹MA, Trabzon Üniversitesi, İletişim Fakültesi, Halkla İlişkiler ve Reklamcılık Bölümü, Trabzon, Türkiye

²MA, Trabzon Üniversitesi, İletişim Fakültesi, Halkla İlişkiler ve Reklamcılık Bölümü, Trabzon, Türkiye

³Prof. Dr., Trabzon Üniversitesi, İletişim Fakültesi, Halkla İlişkiler ve Reklamcılık Bölümü, Trabzon, Türkiye

ORCID: K.G. 0000-0003-2573-5620;
S.C. 0000-0002-9778-925X;
B.Y. 0000-0003-4619-3584

Sorumlu yazar/Corresponding author:

Kübra Gür,
Trabzon Üniversitesi, İletişim Fakültesi, Halkla İlişkiler ve Reklamcılık Bölümü, Trabzon, Türkiye
E-mail: kubradenizgur@gmail.com

Başvuru/Submitted: 03.10.2022

Revizyon Talebi/Revision Requested: 16.11.2022

Son Revizyon/Last Revision Received: 28.11.2022

Kabul/Accepted: 06.12.2022

Atf/Citation: Gur, K., Civelek, S., Yalın, B. (2022). Hakikat ötesi (post-truth) çağın “demokrasi” anlayışı: dijital demokrasi deneyimini Hater filmi üzerinden okumak. *4. Boyut Journal of Media and Cultural Studies - 4. Boyut Medya ve Kültürel Çalışmalar Dergisi*, 21, 33–53.
<https://doi.org/10.26650/4boyut.2022.1183773>

ÖZ

Post-truth, hakikat ve yalan arasındaki mücadeledir. Bu mücadelenin alanı ise toplumsal yaşamı mümkün kılan tüm düşünsel ve eylemsel süreçlerin belirleyicisi olan siyasal alandır. Bu nedenle ekonomik ya da siyasi gücü elde etmek ya da kaybetmemek adına bilgiye dayanmayan, nefreti körükleyen ayrımcı söylemleri temel alır. Otoriter/tekerli yönetim biçimlerinin karşısı olarak siyasal gücün belirlenmesinde özgürlükçü/çoğulculuğa dayanan demokrasi, bilgileneyle dolayısıyla başat kaynağının kitle iletişim araçlarının olduğu bir yapıyı gerekli kılar. Antik çağdan bugüne demokrasinin kavram ve uygulamalarındaki değişim bilgileneyle üzerindeki değişimle doğrudan bağlantılıdır. Bugüne dair demokrasinin içerimlendiği yeninin özünü ise bilgi iletişim teknolojileri oluşturmada, demokrasinin teknoloji ile karşılaşması e-demokrasi, elektronik demokrasi, ağ demokrasisi, dijital demokrasi olarak adlandırılan yeni kavramların ortaya çıkmasına zemin oluşturmaktadır. Bu doğrultuda çalışmanın amacı, dijitalleşmenin, demokrasi, gerçek ve hakikat üzerindeki etkisini The Hater (Nefret Eden) filmi üzerinden sorgulamak ve tartışmaya açmaktır. Demokrasinin gerçekleşmesini mümkün kılan unsurlar olarak bilgilenelemenin yeni araçları olan dijital medyanın gücü ve etkisini, kamuoyunu oluşturan güçler olarak halkla ilişkiler ve gazeteciliğin yaşadığı dönüşümü aynı anda ele alarak dijitalleşmenin demokrasi için taşıdığı risklerin fırsatlardan daha fazla olduğunu göstermesi The Hater filminin araştırma kapsamında seçilmesinin nedenidir. Film ayrıca sınıfsal ve ekonomik yapıyı yansıtan/sürdüren geleneksel ve sosyal medya uygulamalarının, ırkçılık, nefret, linç, yabancı düşmanlığı, dijital şiddet gibi gerekçelere ya da sonuçlara dönüşmesi ile etik ilkeler ve yasal yaptırımların yeterliliğine odaklanması, gerçek ve hakikat/ötesini inşa eden yeni bir demokrasi anlayışını okumaya imkân vermektedir.

Anahtar Kelimeler: Hakikat ötesi (post-truth), Dijital medya, Dijital iletişim, Dijital demokrasi, The Hater (Nefret Eden) filmi

ABSTRACT

Post-truth is the challenge between truth and lie. The field of this challenge is the political field, which is the entire intellectual and operational structure that makes social life possible. For this reason, it is based on discriminatory discourses that are not based on information and fuel hatred in order to gain or not lose economic or political power. Democracy, which is based on libertarian/pluralism in determining political power, as opposed to authoritarian/monistic forms of government, requires a structure based on information and therefore the primary source is the mass media. The change in the concepts and practices of democracy from ancient times to the present is directly related to the change on information. Information and

communication technologies constitute the essence of the new in which democracy today is included, and the encounter of democracy with technology creates the basis for the emergence of new concepts called e-democracy, electronic democracy, network democracy and digital democracy. In this direction, the aim of the study is to question and discuss the effect of digitalization on democracy, reality and truth through the movie *The Hater*. The reason why the movie *The Hater* was chosen within the scope of the research is that it shows that the risks of digitalization for democracy are more than the opportunities by simultaneously addressing the power and influence of the new media, which are the new tools of information, as the elements that make democracy possible, and the transformation of public relations and journalism as the forces that form the public opinion. Moreover, the transformation of traditional and social media practices allow you to read the understanding that reflect/maintain the class and economic structure into reasons or results such as racism, hatred, lynching, xenophobia, digital bullying, and focusing on the adequacy of ethical principles and legal sanctions, a new democracy that builds reality and beyond/beyond the truth.

Keywords: Post-truth, Digital media, Digital communication, Digital democracy, *The Hater* movie

Extended Abstract

Post-truth takes place at the of truth, lies and politics. The rise of populism and the development of mass media, with the effect of technology, gave a different meaning to the relationship between truth and lie, therefore it began to show itself as post-truth. Post-truth is the challenge between truth and lie. The field of this challenge is the political field, which is the determinant of all the intellectual and operational processes that make social life possible. For this reason, it is based on discriminatory discourses that are not based on information and fuel hatred in order not to gain or lose economic or political power. Contrary to authoritarian/monistic forms of government, a system based on the people/majority in determining political power necessitates a structure whose basic values are democracy, freedom, equality and justice, based on information, and therefore the primary source is the mass media.

The essence of today's new understanding and conceptualization of the concept of democracy, which has evolved into different practices and understandings such as liberal, social, representative or direct in its course from Ancient Greece to the present, is formed by information and communication technologies. created the environment for the emergence of concepts. The most widely used of these definitions is digital democracy. Digital democracy, which is a tool used by political actors to convey their thoughts, actions and projects, is also a governance system based on the use of information technologies, including the internet, mobile technologies and social media platforms at the source and recipient level, and which enable reciprocal communication required by democracy in this respect.

The aim of this study is to question and discuss the effect of digitalization on democracy, reality and truth through *The Hater* Movie. The reason why the movie *The Hater* was chosen in the study, in which descriptive analysis method was used, is the public relations that make up the public opinion, the understanding of journalism in the traditional media order, and new media professionals in the movie as factors that make democracy possible. In addition, the transformation of traditional and social media practices that reflect/maintain the class and economic structure into reasons or results such as racism, hatred, lynching, xenophobia, digital bullying, and focus on the adequacy of ethical principles and legal

sanctions, and moreover, a new democracy that builds reality and post-truth it allows you to read the understanding.

According to the results of the study, *The Hater (The Hater)*, which is considered as a unit of analysis in reading and discussing the effect of digitalization on democracy, reality and truth, shows the media and public relations practices and practitioners that constitute the most important element of democracy, the media and public relations, the rationale or the application of the digital dimensions of democracy. It is a work that deals with forms of racism, lynching, hatred, xenophobia, digital bullying and polarization, which have risks that can have consequences.

Social media, one of the main actors of digitalization, is a tool for Tomasz, the main character of the film, to be a member of an elite class and to realize his individual interests. Throughout the film, the potential of this tool to turn into a mass revenge tool for personal ambition and interests with an extremely low economic opportunity/budget is shown, so the risks of digitalization for democracy are discussed. The features of social media and the legal loopholes in the control mechanism give everyone the freedom to share the information they want on the subject they want. Moreover, individuals who can assume the identities they want with computer games played in uncontrolled digital environments can use these environments as a medium for communication and even as a terrorist attack organization as seen in the movie.

Giriş

Gerçek ve hakikat kavramları genellikle birbirlerinin yerine kullanılan kelimeler olmasına karşılık, farklı anlamlara gelmektedir. Cevizci (2000), felsefe terimleri sözlüğünde gerçek kavramını “dış dünyada nesnel bir varoluşa sahip olan varlık, var olanların hepsi, var olan şeylerin bütünü, insan zihninden bağımsız olarak var olan her şey” (s. 147) şeklinde tanımlamıştır. Hakikat, gerçekliğin zihinsel temsilidir. Gerçek, nesnel gerçekliği; hakikat ise bu nesnel gerçekliğin zihindeki öznel yansısını tanımlar. İki kavramın birbirinden farkını örnekle açıklamak gerekirse; dünya gerçek, yargısı ise hakikattir (Alpay, 202). Gerçek, tektir ve herkes tarafından sorgulanmadan kabul edilen ortak bir yargıdır; hakikat ise gerçeklerden yola çıkarak oluşturduğumuz yansımalarıdır. Gerçek nesnelken, hakikat öznel yargılardan meydana gelmektedir. Hakikat ötesi olarak Türkçeye çevrilebilen Post-truth ise gerçeğin çarpıtılması ya da önemsizleştirilmesi anlamına gelmektedir. Post-truthun tanımladığı bu çağda bireyler, bilginin doğruluğunu sorgulamaktan kaçınmakta, çıkarları doğrultusunda kullanmaktadır. Özellikle, siyasal aktörlerin aracı haline dönüşen hakikat ötesi/post-truth, yeni gibi görünse de aslında her dönemde var olmuş bir kavramdır.

Kitle iletişim araçlarının tarihsel süreç içerisindeki gelişimi, dijital mecralar olarak adlandırılan ve karşılıklı enformasyon aktarımına imkân tanıyan yeni aygıtları ortaya çıkarmış, enformasyon aktarımında düz çizgisel iletimden hiper metinselliğe geçilmiştir. Dijital medyanın etkileşime olanak tanıyan özelliği, iletişim uzamında karşılıklılık, bir diğer ifadeyle çok katmanlı iletişim olanağını kazandırmıştır (Binark, 2007). Küresel ölçekte sınırları kaldıran, her türlü bilgi erişimine ve bilginin paylaşımına imkân tanıyan iletişim araçlarının yeni biçimi, demokrasi başta olmak üzere pek çok alana sirayet etmiştir. Dijitalleşme ve teknoloji odaklı dijital demokrasi, bilgi ve iletişim teknolojisinin siyasal ve yönetim süreçlerinde kullanılması olarak ifade edilebilir (Mocintosh, 2004). Dijital demokrasi, bireylerin düşüncelerini doğrudan aktarabileceği bir ortam sunmasının ötesinde, sosyal medya uygulamalarının sunduğu imkanlarla fikir alışverişi yapılarak talep ve şikayetlerin ifade edilebildiği bir araçtır. Ayrıca kısa sürede geniş kitlelerin bir araya gelmesini sağlayarak siyasal süreçlere yön verme imkânı sunmaktadır (Güler ve Şahangil, 2017). Söz konusu siyasal süreçlerde “kazanmak için her yol mübahtır” anlayışı, dijital medya ortamında bilginin kaynağının kontrol edilememesi durumu ile birleştiğinde dijital demokrasi açısından önemli bir tehdidi de beraberinde getirmektedir. Bu tür bir tehdit, dijital demokrasinin kazanım ve fırsatlarının ötesine geçerek, çıkar odaklı siyasi etik ve ahlak anlayışının toplumsal alandaki diğer sistemleri de etkileyecek belirlemeci doğası nedeni ile büyük riskleri barındırmaktadır.

Etik kelimesi; Yunanca ethos, moral kelimesi ise; Latince mos kelimelerinden türemektedir. Ethos ve mos kelimeleri; töre, gelenek, görenek, alışkanlık, karakter, huy ve mizaç gibi anlamlara gelmektedir. Ahlak kelimesi de hulk kökünden türemiştir ve aynı şekilde; gelenek, görenek, alışkanlık, huy ve karakter anlamına gelir. Etik, moral ve ahlak kelimelerinin farklı dillerdeki ayrıntılarını dikkate almaksızın aynı anlamlara geldiği görülmektedir; ancak bu kelimelerin etimolojilerine göre değil; felsefe dalında kazandıkları anlamlarına

yoğunlaşmak daha doğrudur. Etiğin görevi; herhangi bir ahlak geliştirmek ve bireylerin bu ahlaka uymasını beklemek değildir; aksine, etik, ahlak olarak adlandırılan fenomeni inceleme sahasıdır. Etik; ahlaki teorik bir inceleme konusu kılan felsefe disiplini olarak ifade edilebilir (Özlem, 2010). Etik kavramı, Sokrates’le başlamış olup, dönemi ile insanların; inançları, ve davranışları asıl olarak sorgulanmaya başlanarak, bu sorgunun temeline akıl yerleştirilmiştir. Sokrates’e göre, ahlaki yani etik bir yaşama, sonucunda ortaya çıkacak mutluluğa, ancak akıl ve bilgi aracılığıyla ulaşılabilir. Platon’da benzer bir yaklaşım söz konusudur. Platon, bilgiyi, bireylerin kendi iyi tanımını kavrayabilmek açısından bir ön koşul olarak nitelendirir. Aristoteles ise, etiği kuramsal bilimlerden ayırır. Kuramsal ya da teorik bilimlerin amacı bilgi iken O’na göre teorik bilginin amacını eylem oluşturmaktadır. Çünkü, bilgi tek başına insanı mutlu etmeye yetmez; bu yüzden eyleme dönüşmesi gerekir (Akan, 2018). Bilgiye erişim ve aktarım olanaklarının artması, konu dijital demokrasi olduğunda eylemin yön ve niteliğini de dönüştürmüştür. Bu noktada asıl sorun, söz konusu yön ve niteliğin demokrasinin gereklerine uygun ve yeterli olup olmadığıdır.

Dijital demokrasi çağında gerçek, hakikat ve ötesini The Hater (nefret eden) filmi üzerinden ele almayı amaçlayan çalışmanın birinci kısmında gerçek hakikat ve hakikat ötesi kavramları açıklanarak, demokrasinin yeni biçimi olan dijital demokrasi bilişim teknolojileri üzerinden ele alınmıştır. Çalışmanın, ikinci kısmında ise The Hater filminin betimsel analizi gerçekleştirilmiş, üçüncü bölümde de çalışmanın sonuçlarına yer verilmiştir.

1. Gerçek ve Hakikat/-Ötesi

Hakikat ve gerçek kelimeleri doğru olan, gerçeklik anlamına gelen eş anlamlı sözcükler gibi görünse de, bu kavramlar arasında, hem felsefi yönden hem de dilbilimsel yönden farklılıkların olduğu bilinmektedir. Gerçek ve hakikat sözcüklerinin aynı anlama sahip ifadeler olarak görülmesi ve yakın anlamlı kelimeler olarak değerlendirilmesi, bu kelimelerin arasındaki ayrımın zorluğuna işaret etmektedir (İsi, 2015). Hakikat, gerçeğin üzerinden oluşturulmuş iddialardan meydana gelir. Bireylerden bağımsız olan gerçeğin açıklanması hakikattir. Örneğin yıldızların en büyüğü olan güneş bir gerçeklik ifadesidir. Bireylerden bağımsız bir şekilde varlığını sürdüren güneş, Kuzey Yarım Küre’de belli bir saatte ve belli bir konumda doğmakta iken, aynı anda Güney Yarım Küre’de batmaktadır. Güneş’in var oluşu gerçeklik olarak nitelendirilirken, doğup battığı bilgisinin verildiği bu cümle hakikati yansıtır. Gerçek, somut olarak gözlemlenen, hakikat, somut olarak gözlenenin yansımasıdır. Bu yönüyle hakikat kavramı anlayışla bağlantılıdır. Birey, hakikate ancak gerçekler üzerinden, düşünerek varabilir. Bu durumda hakikat, gerçeğe göre daha geniş bir kavramdır. Gerçeklik ise daha katı ve tektir (Çelik, 2022).

Gerçek ve hakikat kavramlarının kesişmesinden doğan post-truth aslında yeni bir kavramdır. Oxford Üniversitesi Yayınları, 2004 yılından itibaren, kullanım sıklığındaki artışla öne çıkan, o yılın siyasal, sosyal, ekonomik durumunu yansıtan ve gelecekte kültürel açıdan daha fazla gündeme gelmesi olası bir ifadeyi yılın kelimesi olarak seçmektedir. 2016 yılı

sözcüğü olan post-truth hakkında Türkçe oluşturulan karşılıklar artış göstermiştir. Kavram için kullanıcılar tarafından önerilen karşılıklar çoktur. Örneğin Terzi (2020) kavramı şu şekilde ifade etmiştir:

“Gerçek dışı, gerçek ötesi, gerçeklik ötesi, doğru ötesi, doğruluk sonrası, gerçek sonrası, gerçeklik sonrası, gerçeğin ötesi, gerçek üstü, hakikat ötesi, hakikat sonrası, post-gerçek, post-hakikat, hakikat ötesilik, hakikat sonrasılık, post-olgusal, sahte gerçeklik, öznel gerçekleştirme, inanılmış gerçek, gerçeğimsi, gerçek aşımı, gerçek aşınımı, hakikat aşınımı, hakikatin önemsizleşmesi, gerçeğin bükülmesi” (s. 81).

Kavram Türkçede ise genel olarak şu şekilde açıklanmaktadır: “nesnel hakikatlerin/gerçeklerin/olguların belirli bir konu üzerinde kamuoyunu/halkın görüşünü belirlemede/oluşturmada duygulardan ve kişisel kanaatlerden/inançlardan daha az etkili olması/olması durumu/olması hâli” (Terzi, 2020, s. 81). Dolayısıyla, post-truth kelimesinin birbirinden farklı Türkçe anlamlarının olması, kavramın yapısı itibariyle kavramlaştırılmasının zorluğunu ortaya koymaktadır. Bu açıdan bakıldığında, post-truth kavramını oluşturan bileşenler olarak, doğru, yalan, inanç, sahte, duygu, hakikat ve nesnel kelimeleriyle karşılaşılmaktadır.

Post-truth, duygular karşısında gerçeğin etkisinin azalması, farklılaşması ve karışık bir duruma dönüşmesidir. Özellikle, internet ve sosyal medya aracılığıyla yaşanan dönemin niteleyicisi olacak biçimde ön plana çıkmıştır. Bu dönemde, yalan, gerçek, sahte, hakikat gibi kavramlar birbirine karışmış, belirsizleşmiş ve önemsizleşmiştir (Açıkalın ve Sarı, 2021). Post-truth kelimesinin anlamını sadece, yalan söyleme ya da propaganda yapma şeklinde düşünmek doğru bir yaklaşım olmaz. Bilgiye, mantıksal yoldan ulaşmak yerine, duygular aracılığıyla aklın yönlendirilmesiyle ulaşılan ve doğruluğunun kanıtlanması gerekliliği göz ardı edilen bir olgu olarak post-truth, yalnızca siyasetçiler tarafından değil; daha çok sosyal medya özelinde çeşitli ortak noktalarda bir araya gelen gruplar tarafından da etkin olarak kullanılan bir araçtır (Coşgun, 2021).

Siyasal söylem, günlük hayatın önemli bir parçasını oluşturarak toplumsal süreç içerisinde hareket alanı sağlamaktadır. Bu hareket alanının bugünkü koşulları içerisinde internet ve sosyal medya kanalları etkili şekilde kullanılarak bir etkileşim sahası oluşturma üzerine kurulu bir yapıya doğru yol almaktadır. Bu nokta; siyasal ifadenin dijitalleşmesi, söz konusu ifadenin doğruluğu, kullandığı kanallar ve bu anlamda dijital güven yapılarının sağlanması gibi birçok aşama içerisinde yer alır. Özellikle İngiltere’de Brexit sürecinde kamuoyunu etkileyeme yönelik söylemler ve benzer bir biçimde 2016 Amerika Birleşik Devletleri Başkanlık seçimleri sürecinde Donald Trump’ın kamuoyunu etkileme çalışmaları post-truth kavramını ön plana çıkaran unsurlar olarak ortaya çıkmaktadır (Ceyhan, 2019).

Post-truth çağa zemin hazırlayan unsurlardan biri de gündelik dünyanın yaşam şartlarıdır. Karmaşık hale gelen modern yaşam içerisinde, insanların medyadaki gelişmeleri derinlemesine incelemek için zamanları sınırlı hatta yoktur (Sarioğlu, 2020). Zamanı kısıtlı

olan ve gerçeğe ulaşmaya çalışan bireyler, yoğun bilgi karmaşası içerisinde sıkışıp kalırlar. Bu yoğunluğun içerisinde bilgiye en hızlı şekilde ulaşmaya çalışan bireyler, bazı durumlarda bilginin gerçekliğini sorgulamadan inanmak zorunda kalır. Bilgi kaynaklarına daha fazla araç eşliğinde ulaşma imkanı sahip olan takipçiler, geleneksel medya yanında sosyal medya kaynaklarını da etkili bir şekilde kullanarak bilgiye ulaşmaya çalışmaktadırlar.

Geleneksel medya ile entegre hale gelen sosyal medya, bileşiminde; hız, yüzeysellik, katılımcılık, merkezden uzaklık ve niceliğin büyüklüğü gibi birtakım özellikleri bünyesinde barındırır. Sosyal ağlardan her saniye akan yüksek miktarda verinin belli bağlamlara oturtularak işlenmesi, sosyal medyanın bir diğer özelliği olan hız ile zıtlık meydana getirmektedir. Bu durum beraberinde kaçınılmaz bir şekilde yüzeyselliği getirmektedir. Katılımcılık ve dolayısıyla merkezden uzaklık ise görünüşte demokratik bir kamusal alan yaratır; ama esas olarak bilginin bağlamını ve hakikati anlamsız hale getirmektedir (Güven, 2020). Sanal ortam sosyal medyanın var olduğu alandır. Kontrolten uzak ve yoğun bir bilgi kirliliğinin olduğu bir evrendir. Dolayısıyla bu gibi sanal ortamlarda gerçek ve hakikat kavramlarının varlığına şüphe ile yaklaşılabacaktır.

İnternet ve sosyal medya platformlarının hedef kitleye ulaşma hızı bir kontrol mekanizmasından geçmeden ya da bilinçli bir şekilde oluşturulan birçok iletinin dezenformasyon, çarpıtma, misenformasyon (yanlış bilgilendirme), yalan haber, cinsiyetçi söylem, nefret söylemi gibi pek çok olgunun dolaşıma sokulmasına olanak sağlamaktadır (Porghamrezaeieh, 2022).

2. Bilgi-lenme-den Demokrasiye: Dijital Demokrasi

Ağ toplumunda demokratik süreci dönüştüren etmenlerden bir tanesi, yeni bilgi teknolojilerinin siyaset çerçevesinde ortaya çıkan tartışmalar ile iktidarı ele geçirme stratejileri üzerindeki doğrudan etkileridir. Bunun anlamı, hem merkez hem sağ hem de sol siyasetin topluma ulaşarak desteklerini kazanabilmeleri için strateji ve projelerini teknolojik araçlarla gerçekleştirmelerinin gerekmesidir. Zira teknoloji, siyasetin ve demokrasinin özünü ciddi bir biçimde etkilemektedir (Castells, 2013). Dijital demokrasi, vatandaşların çevrimiçi olarak katıldığı ve halkın karar alma sürecine aktif olarak katılmasını sağlayan e-devletin ötesine geçmektedir. Dijital demokrasi, parlamentolar, hükümet yöneticileri ve yerel yönetimler arasındaki geleneksel demokratik etkileşim biçimini tamamlayan elektronik uygulamaları içerir (Hujran, ve ark., 2020).

Dijital demokrasinin etkileri genellikle siyasette ve kamu yönetiminde demokratik bir devrim ya da tam tersi bir şekilde siyaset ve siyaset yapma biçimlerini altüst edecek araçlar olarak görüldü. Bu, İnternet gibi bir ortamın kendi içinde demokratik olduğu varsayımdır. 1980'lerde teledemokrasi perspektifinin öne çıkması sosyal ağlarda vatandaşların siyaset yapabileceği, internet bağlantılarından toplumun merkezinde neler olduğunun belirlenebileceği fikrinin en önemli ilham kaynağıydı. Beklenti, bilgi iletişim teknolojilerinin erişim engellerinin kaldırılması, partiler ve temsilciler gibi araçlar olmadan

doğrudan demokrasi biçimlerine olanak sağlaması yönündeydi (Hacker ve Van Dijk, 2000). Buna göre bilgiye ulaşmak, bilginin edinilerek yayılmasını kolaylaştıran ve tartışma alanı sağlayarak etkileşim içinde olma imkânı yaratan önemli bir unsurdur. Bu anlamda, özellikle partiler ve temsilciler tarafından dikkatli kullanıldığında internet temelli araçların yararlı araçlar olacağı düşünülmektedir (Castells, 2013). Demokratik devletlerde sosyal ağların siyasi kullanımı, hem temsili demokrasiyi güçlendirebilirken, politikacılar ve vatandaşlar arasındaki doğrudan iletişimi teşvik edebilir ve kamusal tartışmayı geliştirebilir, yanı sıra nefret söylemi, yanlış haberler ve can sıkıcı mesajlar yoluyla iletişimin kalitesini düşürebilir (de Morais, 2022). Bu anlamda dijital demokrasinin hem olumlu hem de olumsuz açıdan ele alındığı görülmektedir.

Bilgi toplumu olarak adlandırılan sürecin önemli bir unsuru olan internet ile demokrasinin arasında anlamlı bir ilişki kurulmaktadır. İnternet ve internet tabanlı sosyal medya, vatandaşların kamu politikalarına katılımına daha çok imkân sağlamakla birlikte, tek yönlü iletişime mazur kalan bireyler yerine, karşılıklı enformasyon sağlama imkânı bularak görüşlerini aktarabilen bireyler oluşmasına imkân sağlamaktadır. Dijitalleşmenin kaynağını oluşturduğu bu olanaktan, demokrasi açısından olumlu bir gelişme olarak söz edilmekte (Aksoy ve Türkölmez, 2020) hatta dijital medya demokrasi adına önemli fırsatlar sunmaktadır. Bu fırsatlar (Elliott, Berentson-Shaw, Kuehn, Salter ve Brownlie, 2019):

- Bilgi yayıncılığının demokratikleştirilmesi,
- Kamusal alanın genişletilmesi,
- Siyasi süreçlere erişimde eşitliğin artırılması,
- Siyasi süreçlere katılımı artırılması,
- Hükümetten şeffaflığın ve hesap verebilirliğin artırılması ve
- Demokratik değerlerin teşvik edilmesidir.

İnternet, kaynağın hakkındaki bilginin gizlenmesi, çarpıtılması, aksinin iddia edilmesi veya tamamen yalan bilginin üretilmesi gibi davranışların inandırıcılığını arttırmaktadır (Güngör, 2014). Hikayelerin oluşturulmasına imkân tanıyarak kişinin aleyhinde olay örgüsü kurmaktadır, dahası yapay kişilikler oluşturmaktadır (Güler, 2018). Dolayısıyla internet, demokrasi bağlamında ele alındığında, demokrasinin işlerliğine sekte vurabilecek bir unsur olarak işlev görebilmektedir.

Web 2.0 teknolojisinin günlük yaşantıda yerini alması, her internet kullanıcısının aynı zamanda birer içerik üreticisi haline gelmesi getirmiştir. Bireyler, daha önce yayın tekellerinin elinde bulunan gruptan bağımsız olarak, özgür bir şekilde kendi içeriğini oluşturabilmekte, bunu istediği şekilde yayınlatabilmekte ve istediği kişilerle paylaşabilmektedir. Dijital medya kendine özgü araçları sayesinde, son derece interaktif ve paylaşımcı bir ortamdır. Yorumlar, puanlar, içerik paylaşım araçları gibi onlarca paylaşım için hizmete koyulan servisler, dijital medyayı eskisine göre güçlü kılmaktadır. Bir kişinin yazdığı bir cümle, çektiği bir fotoğraf,

çok kısa bir zaman içinde büyük kitlelere yayılabilmekte ve geniş halkalar yaratabilmektedir (Kahraman, 2008). Dijital medya, bilgiye kolay ve hızlı ulaşım sağlayan internet teknolojisiyle birlikte aktif kullanıcı kitlesi ile günlük yaşamın önemli bir parçası haline gelen, çok yönlü iletişim kanalları ve sosyal paylaşım ağlarıdır. (Bulunmaz, 2014). Bununla birlikte, sınırsız bilginin arasından doğru bilgiyi tespit etme açısından yaşanan güçlükler, doğruluk kontrolü kapsamındaki tartışmaları beraberinde getirmektedir (Önen, 2020).

Bilgi iletişim teknolojilerindeki gelişim ve dönüşüm ile siyasette demokratik bir yönetim biçimi olarak gerekli görülen şeffaflık kavramı önem kazanmakta; fakat yine şeffaflık, demokrasi açısından bir risk olarak yönlendirmelere neden olmaktadır (Aksoy ve Türkölmez, 2020). Toplumsal hayata ilişkin kanaat geliştiren vatandaşların katılımının ortak iyiye mi yoksa dezenformasyonu yapanların iyiliğine mi hizmet edeceği konusu hali hazırda tartışmalıdır. Sosyal medya paylaşımları, günlük yayınları, e-posta grupları ve bir kullanıcıdan diğer kullanıcıya dolaşan paylaşım ağı, doğruluğu denetlenmeyen birçok bilginin aktarıldığı önemli kanallardır (Güngör, 2014). Bu doğrultuda dijital ve etkilediği bir kavram olarak dijital demokrasinin kamusal iyi sağlama gayreti tartışmalıdır. Öyle ki dijital medya, duygusal şiddetin yayıldığı araçlar haline dönüşmekte, gerçek amaç gizlenerek yalan söyleme, aşağılama ve provokasyon, suçluluk duygusu yaratma gibi dijital şiddet örneklerine sıklıkla rastlanmaktadır (Björnsson, 2016).

Dijital demokrasi, bireylere yüksek katılım imkânı sunarken diğer taraftan hızla ilerleyen teknolojinin demokrasiye zarar verebileceği gerçeğini göz ardı etmemek gerekmektedir. İnternet'in benzersiz yönlerinin yönetişimi temelde nasıl iyileştirebileceğine daha duyarlı olmak, dijitalleşmenin doğal evrimini koruyacak, hem demokrasi için alternatif bakış açıları geliştirmeyi hem de demokratik yenilenmeyi teşvik etmek açısından önemlidir (Bastick, 2017). Dijital demokrasinin daha katılımcı ve daha güçlü bir demokrasi sağlaması konusunda dijital medyanın etkisi tartışmalıdır.

3. The Hater Filminin İçeriği

Filmin konusu, Polonya'nın kırsalında çiftçilik yapan bir ailenin çocuğu olan ve kentte Hukuk Fakültesi 2. sınıfta eğitim gören Tomasz Giemza'nın intihal gerekçesi ile fakülte yönetimi tarafından eğitimine son verilmesi, burs aldığı aynı zamanda âşık olduğu Gabi Krasucka'nın zengin ve entelektüel ailesinden bu durumu saklamaya çalışması sonucunda gelişen olaylardır. Tomasz, Gabi'ye ve Gabi'nin anne ve babasına kendisini ispat etmek ve dolayısıyla saygılarını ve onaylarını kazanmak istemektedir. Öğrenciliğin yanında stajyer olarak içerik pazarlama işi yapan Tomasz fakülteden atıldıktan sonra geçimini sağlamak için kendini sosyal medya moderatörü olarak tanıttı, bir girişimciye sosyal medyada popülarite kaybettirmek ve bu girişimcinin imajını zedelemek isteyen müşterilerine hizmet veren Best Buzz PR Şirketi'nde yaptığı "#sarardı" adlı karalama projesi ile pazarlama uzmanı olarak işe başlar. Yaklaşan yerel seçimlerde PR Ajansı'nın müşterisi için belediye başkan adayı Pawel Gudnicki'ye yönelik karalama kampanyası hazırlamakla görevlendirilen Tomasz, bir yandan

Gabi ve ailesine kendini sevdirmeye çalışırken diğer yandan bu amaç için ahlaka, etiğe ve yasalara aykırı hareket etmekten çekinmez.

3.1. The Hater Filmin Analizi

Araştırma Yöntemi Üzerine

The Hater Filmini dijitalleşme, demokrasi ve gerçek ilişkisi doğrultusunda incelemeyi amaçlayan bu çalışmada analiz yöntemi olarak betimsel analiz kullanılmıştır. Bir nitel analiz yöntemi olan betimsel analizde, elde edilen veriler tespit edilen temalara göre özetlenir daha sonra yorumlanır. Betimsel analizde görüşme veya gözlemlerle çalışma kapsamına dahil edilen bireylerin ya da durumların düşüncelerini etkili bir biçimde yansıtmak için doğrudan alıntılara daha sık yer verilmektedir. Betimsel analizde amaç; elde edilen bulguları planlanmış bir şekilde araştırmacılara ulaştırmaktır. Betimsel analiz; analiz için çerçeve oluşturma, bu çerçeveye göre verilerin işlenerek bulguların tanımlanması ve bulguların yorumlanması şeklinde dört basamaktan oluşmaktadır. Bu süreçte, betimlemelerden yola çıkarak, araştırmacının kendine ait yorumlarını meydana getirmesi ve buna yönelik çıkarımlarda bulunması beklenmektedir (Yıldırım ve Şimşek, 2016). Betimsel analiz, birçok veri toplama yöntemiyle ulaşılan verilerin kullanılmasıdır. Belirli bir konuya göre özetlenen ve yorumlanan bir tür nitel veri analizidir. Bu analiz türün temel amacı, sonuçları özetlenmiş ve yorumlanmış bir biçimde okuyucuya sunmaktır.

Bu doğrultuda, öncelikle, temaları belirlemek amacı ile film, önce üç araştırmacı tarafından ayrı ayrı izlenmiş, bu izleme süreci neticesinde dijital demokrasi ve hakikat ilişkisini ortaya koyan temalar belirlenmiştir. Tema olarak; dijital demokrasiyi mümkün kılan veya etkileyen toplumsal yapının ahlaki/etik, sınıfsal ve ekonomik temellerini, demokrasinin en önemli unsuru olan kamuoyunu oluşturan geleneksel ve dijital medya ile halkla ilişkiler uygulama ve uygulayıcılarını, demokrasinin dijital boyutlarının gerekçe ya da sonuçları olabilecek risk faktörleri olan ırkçılık, linç, nefret, yabancı düşmanlığı, dijital zorbalık, kutuplaştırma biçimleri incelenmiştir. Dolayısıyla çalışmanın temaları aşağıdaki gibidir:

1. Ahlak, Etik ve Yasal Yaptırımlar,
2. Sınıfsal ve Ekonomik Yapı,
3. Geleneksel /Dijital medya ve Halkla İlişkiler,
4. Dijital Demokrasinin Risk Faktörleri.

Temalar belirlendikten sonraki süreçte, The Hater filmi üç araştırmacı tarafından 5-12 Eylül tarihinde fakülte ofisinde eş zamanlı olarak izlenmiştir. Belirlenen temalara dair tespit edilen bulgular, film izleme esnasında üç araştırmacı tarafından eş zamanlı olarak üç ayrı form üzerinden düzenlenmiştir. Araştırma kapsamında elde edilen bulguların yer aldığı üç ayrı analiz formu, film izleme süreci tamamlandıktan sonra analiz metnine dönüştürülmüştür.

3.1.1. Ahlak, Etik ve Yasal Yaptırımlar

Bireyin genel yaşam alanı, kişinin herkesle paylaşabileceği kamuya açık yaşam alanlarını, özel yaşam alanı ise kişinin belirli kimselerle ve belirli ölçüde paylaştığı yaşam alanlarını içerir. Bireyin insan olmasından kaynaklı, insan onurunun temelinde yatan özel yaşamın gizliliği hakkı sosyal medyada görsel işitsel malzeme paylaşımı, etiketleme özelliğinin kullanımı veya paylaşımların izinsiz aktarılması çeşitli şekillerde ihlal edilmektedir. Filmde bu ihlaller gerek Tomasz gerekse diğer karakterler açısından yaşanmaktadır. Bir hukuk fakültesi öğrencisi olan Tomasz, geçim koşullarını gerekçe göstererek intihal yapması, kendisine burs veren aileden bunu saklaması, telefonunun ses kayıt özelliğini açık bırakarak Gabi ve ailesinin gizlice konuşmalarını kaydetmesi, Gabi'nin odasına konuşmalarını dinlemek için kayıt cihazı (böcek) yerleştirmesi, suikast parası için patronunun kredi kartının fotoğrafını çekerken yakalanması, politikacının içeceğine uyuşturucu madde koyması sonrasında politikacıyı gey bara götürmesi, onu dansa teşvik etmesi, oyuncunun politikacının dans görüntülerini çekip paylaşması, poligonu gözetleyip silahları çalması, soygun esnasında güvenlik görevlisini öldürmesi, çalıntı silahları oyuncuya teslim Tomasz'ın kişisel hırsları için yasal ve ahlaki sınırları çok kolay şekilde aşabilen biri olduğunu göstermektedir. Ahlak ve etik ilke ve dolayısıyla sınırlar, daha çok bireysel çıkarlar söz konusu olduğunda görünür hale gelir ve bireyin davranışlarının temel referans kaynağını oluşturması beklenir. Bu doğrultuda, Tomasz'ın davranışlarının özünü oluşturanın materyalist bir ahlak anlayışı olduğunu söylemek mümkündür.

Meslek etiği açısından bakıldığında ise, öncelikle filmdeki görünümünün aksine, halkla ilişkiler uygulamasının tamamının, güven kazanmak üzerine olduğunu belirtmek gerekir. Güvenilirlik doğruyu söylemekle başlar. O zaman halkla ilişkiler doğruyu yapmaya dayandırılmalıdır. Diğer bir deyişle etik hareket etmelidir. Halkla ilişkilerle ilgili tanımlamaların pek çoğunda organizasyon ve karşısında yer alan hedef kitle ya da sosyal paydaşlar arasında karşılıklı bir ilişkinin kurulmasından söz edilmektedir. Şu hâlde halkla ilişkiler uygulayıcısı için etik sınırların başladığı nokta paydaş kitlesi ile kurulacak ilişkinin kapsamı, niteliği, boyutları, sınırları gibi unsurlardır. Halkla ilişkiler ajansı sahibi ile işe alım sözleşmesi imzalayan Tomasz'ın ilk proje sunumunda patronun "*haksız rekabet kanununa uygun mu?*" sorusu üzerine "*müşteri ile gizlilik anlaşmamamız var*" yanıtını vermesi, bir noktada patronun hukuksal hassasiyetinin olduğunu göstermekte, fakat yasal boşlukların kar odaklı etik ihlaller için gerekçe olarak kullanılabilmesi görülmektedir. Tomasz'ın Beata'ya "*gerçek bir pazarlamayla ilgilenseydim gerçek bir PR ajansına giderdim, mesela sizi kovan ajansa*" diyalogunun anlamı aslında gerçek halkla ilişkiler anlayışının etik ilkelere bağlı ve bu ilkeler doğrultusunda hareket eden bir alan olduğu aksinin ise; gerçek bir pazarlama anlayışından uzak olduğudur. Halkla İlişkiler sektörü olarak değerlendirildiğinde filmin en çarpıcı diyaloglarından biri ajansın deneyimli çalışanı Kamil ile Tomasz arasında geçen diyalogdur: Tomasz ilk işe girdiği dönemde Kamil'e "*Rakip müşteriye hizmet veremezsin değil mi?*" diye sorar, Kamil'in yanıtı "*her şeyi yaparız*" olur. Tomasz'ın Kamil'in bilgisayarından ve diğer sahte hesaplardan Rudnicki için hem olumlu hem de karşıt iki

etkinlik planı oluşturması ve yine sahte hesaplardan etkinlik için paylaşım yapması üzerine Kamil, Tomasz’a *“başkasının bilgisayarına giremezsin”* diye hesap sorduğunda ise bu kez Tomasz’ın *“her şeyi yaparız”* yanıtını verir. Çünkü meslek etiği standartları kişiye, yere, mekâna göre değişmez. Bu standartlar temel bir yol haritası ya da yol göstericidir. Bu yönüyle de herhangi bir özne ya da yere yönelik bir değişiklik göstermemelidir.

Filmde, bir halkla ilişkiler şirketi olan Best Buzz Hakla İlişkiler tarafından gönderilen briefte Fitenata (Fit Ünlü) markasına yönelik popülarite kaybettirme ve imajı zedeleme hedeflerinin sosyal medya üzerinden yürütülecek olması, sosyal medyada etik kavramının sorgulanmasına neden olmaktadır. Bu anlamda, markaya yönelik imaj zedeleme ve popülarite kaybettirme, kısacası karalama kampanyası için Tomasz’ın *“hikayeler uydurup kartopu etkisi yaratacağız. #Sarardı”* ifadesinden, gerçek olmayan bilgilerin uydurularak, sosyal medyanın enformasyonu yaymada hashtag yardımıyla hızlandırıcı etkisini göstermesi açısından önemli bir örnektir. Aynı zamanda, sosyal medyada doğru olmayan bilginin yayılma gücünü arttırması açısından Beata’nın Tomasz’a *“Hintliden daha çok sahte hesap iste”* demesi, sosyal medyada yer alan her profilin gerçek kişilerle ilgisinin olmadığı ve karalama kampanyasına katkı sağlamak adına şirket tarafından bilinçli olarak satın alındığı, bu ifade aracılığıyla açık bir şekilde gösterilmiştir. Best Buzz şirketinde çalışan Tomasz’nın Hintliden 20-25 yaş arası 80 tane sahte profil hesaplarının alınmasının yanı sıra sosyal medyada bu profillerin yaş aralığı da dikkat çekici bir diğer özelliktir. Tomasz’ın Belediye Başkanı adayı olan Pawel Rudnicki’nin zayıf yönlerini bulmak amacıyla Search arama motorundan araştırma yapmakta ve bu araştırma sonucunda Pawel ile ilgili geniş bir enformasyona ulaşmaktadır. Dolayısıyla internet ağları başka kişilerce çeşitli amaçlar doğrultusunda kullanılmak üzere oldukça geniş bir bilgi alanı sağlamaktadır. Seçim kampanyası çalışmaları doğrultusunda sosyal medyayı da etkin bir şekilde kullanan Belediye Başkanı Pawel Rudnicki’in, hakkında çıkan yüzlerce olumlu yorumun kendi ofisinin IP adresinden geldiğinin anlaşılması üzerine durum *“görünüşe göre aday kendi ekibine kendisini öven yorumlar yazdırmış”* şeklinde basına da yansımıştır. Pawel Rudnicki’nin kendi bilgisi dışında gelişen bu olay sosyal medya etiği açısından bireylerin siyasal adaya karşı güvenini zedeleyen bir örnektir.

Siyaset etiği açısından bakıldığında ise en vahim durum politikacıya karalama kampanyası düzenleyen müşterinin rakip parti senatörü olduğunun anlaşılmasıdır. Filmde bunu anlatan Tomasz’dır. Müşterinin rakip parti senatörü olduğu doğrudan ve açık bir şekilde izleyiciye sunulmaz. Bu noktada toplumsal alanı belirleyen en temel alan olan siyasetin içindeki rakibini yok etme durumu, demokrasinin en temel vurgusu olan, tercihlerin çokluğu ilkesi ile bağdaşmamaktadır. Siyasette genel olarak eleştirilen amaca ulaşmak için her yol ahlakidir şeklindeki Machiavellist anlayış hemen her siyasetçi ve bilim çevreleri tarafından eleştirilip gayriahlaki bulunurken, reel zeminde demokrasinin gelişmişlik düzeyine göre bu anlayışa uygun davranışlara rastlamak mümkündür. Başarının sadece seçimin niceliksel sonuçlarına odaklandığı düşünce sisteminde amaç seçmen kitlesinin her ne yolla olursa olsun ikna edilmesidir (Güz, 2011). Siyasal etik ise, demokrasi gibi meşru siyasal bir düzene itici bir güç olarak katkı sağlayacak şekilde işlev görmektedir. Siyasal etik, bireysel olarak demokrasi

bağlamında değerli davranışları önemseyerek bu davranışları teşvik etmeyi amaçlamalıdır. Ancak bu sayede siyasal etik demokratik bir işleve sahip olur (Yılmaz, 2013).

3.1.2. Sınıfsal ve Ekonomik Yapı

Polonya'nın kırsal bir bölgesinde yaşayan ve ailesi çiftçi olan Tomasz, Gabi'nin kentli, entelektüel ve varlıklı olduğu anlaşılan ailesiyle yemek esnasında yaptıkları konuşmada, ailesinin arıcılık işiyle uğraşmayı “şehirlilerin” kasabaya gelmemeye başladığından sonra bıraktıklarını açıklamıştır. Tomasz'ın “şehirliler” diye bahsettiği Gabi ve ailesi gibi olanlardır. Dolayısıyla kır- kent ayrımının Tomasz'ın söylem düzeyinde belirginleştiği görülmektedir. Kır-kent ayrımı bu söylemde coğrafi olmanın ötesinde ekonomik yapı ile ilintilidir. Zira sınıf konumu ‘kişilerin yaşam koşulları ile yaşantılarını sürdürmede sahip oldukları olanaklar’ anlamına gelmektedir. Geçmişten bugüne uzanan tarihin seyri içinde akrabalık, iktidar, servet ve başarı gibi bazı özelliklerden kaynaklanan toplumsal bir hiyerarşiye göre sıralanan insan için bu özelliklerden hangisinin daha önemli olduğu, içinde bulunulan dönemin toplumsal yapısına göre farklılaşmıştır. Örneğin, feodal toplumda, soyluluk veya kölelik gibi insanların çoğunlukla kan bağı ile doğuştan elde ettiğine ve değiştirilmesinin mümkün olmadığına inandığı özellikler söz konusu iken, kapitalist toplumda asıl belirleyici olan, üretim ve mülkiyet ilişkilerinden kaynaklanan ekonomik güç olgusudur (Başaran, 2016). Tomasz ve ailesinin arıcılık işini devam ettirmelerinde, yani geçimlerini sağlamalarında ekonomik koşulları iyi olan kentli entelektüellerin kırsal kesimi ziyaretleri önemlidir. Zira kentli entelektüellerin, kırsal alanı ziyaret etmeyi bırakmaları sonucu, kırsal alanda geçimini çiftçilikle geçiren Tomasz ve babası arıcılık işini bırakmak durumunda kalmışlardır. Filmde, kentli entelektüellerin kırsal alanda yaşayan bireylerin yaşantısında etkili olduğunun bir diğer göstergesi, kentli olan Gabi'nin ailesinin, kırsal bölgede yetişen ve maddi durumu yetersiz olan Tomasz'ın burs verenleri olmasıdır. Aynı zamanda Tomasz görünüşün kimlik üzerindeki etkisine inandığından aralarında sınıfsal bir fark olan Gabi'nin ailesinin yanında giyimine önem vermektedir. Çünkü Gabi'nin ailesinin kendisi hakkındaki görüşü kim olduğunu tanımlamada son derece etkilidir Tomasz göre. Tomasz'ın aileye dahil olma çabası, aile tarafından küçümşenen konulardan biridir.

Genel olarak ifade etmek gerekirse, Gabi arılarla ilgili “*zehirlenmişlerdir*”, Zofia “*çok hoş giyinmişti ama*”, Robert “*peki parfümü nasıldı*”, Gabi'nin “*parfümü geçtim, karideslerle nasıl boğuştuğunu gördünüz mü*” demesi üzerine Robert, “*zavallılık anca kuyruğunu yiyebildi, ktır ktır*”, diyerek ve söyledikleri her cümleden sonra yüksek sesle gülerek Tomasz'la alay etmişler, Tomasz bu konuşmaları, ailenin evinde ses kayıt özelliğini açık bıraktığı telefonu aracılığıyla, yemekten sonra yurduna dönerken dinlemiştir. Ayrıca ailenin babası Robert, Tomasz'ın getirdiği hediye reçeli küçümşeyerek evin hizmetçisi Oksana'ya vermiş, Zofia ise, Tomasz'ın geldiği yeri ve ailesini küçümşeyerek hukuk okumasını önemli bir başarı olarak nitelendirmiştir. Yine Gabi'nin, Tomasz'ın kaldığı yurt hakkında yaptığı olumsuz eleştiriler, ailenin sınıf ayrımı yaptığının önemli göstergeleridir. Filmin ilerleyen sahnelerinde sınıfsal açıdan, Gabi'ye göre alt statüde yer alan Tomasz'ın, elit olan kentli sınıfına dahil olma isteği,

aynı zamanda hem Gabi'nin ailesine hem de arkadaş gurubuna dahil olma çabasına neden olmuştur. Hatta bu anlamda kira için yüksek ücret ödemek zorunda olacağı halde, Gabi'nin arkadaşı Maria ile ev arkadaşı olmak istemiş ve davet edilmediği Sessiz Disco etkinliğine gitmek için bağlantılar kurmuştur. Tomasz'ın filmde gösterilen bu kentli seçkin sınıfa ait olma isteği ve çabası Pareto'nun bahsettiği her işte başarılı ve yetenekli olan ve yüksek mertebelere ulaşan başarılı iş adamları, akademisyenler, profesörler, sanatçılar gibi azınlık sınıfına dahil olma çabasıdır (Ülke, 2021). Zira Tomasz'ın zihnindeki elit fikri Pareto'nun elit tanımına uymaktadır. Pareto'ya göre elit, en iyi olanaklara sahip bir insan sınıfı olarak en güçlü, en enerjik ve kötülük kadar iyiliğe de yeteneği olandır (Ülke, 2021). Buradaki temel sorun, *iyilik* derken kastedilenin ne olduğudur. Filmdeki gerek siyasi, eğerek ekonomik gerekse entelektüel elit olarak görülenler sığ, yüzeysel, ben-merkezci, çıkarıcı insanlardan oluşan dahası riyakâr bir grubu oluşturmaktadır.

Ailenin ve özellikle Gabi'nin yaklaşımı doğrultusunda giderek öfkesi derinleşen Tomasz, planını gerçekleştirmek için, arkadaşları tarafından “*manyak, çatlak, yılışık*” sıfatlarının kullanıldığı, aynı zamanda sanal oyun bağımlısı olan ve çok iyi silah kullanan Guzek'i araç olarak seçmiştir. Öyle ki Tomasz, kendisi gibi alt sınıfta yer alan, sanal ortamda oynadığı bilgisayar oyununda takma ismi Guzek olan arkadaşına Polonya'nın, dahası tüm Avrupa'nın geleceğini kurtarmak adı altında elitlere yönelik nefret eylemleri planlamıştır. Tomasz, Guzek'e “*Bizim gibilere hep tepeden bakacaklar*” ifadesinde elit sınıfa duyduğu öfkeyi dile getirmektedir. Guzek: “*Kimden bahsediyorsun?*” dediğinde “*Elitlerden. Avrupalı elitlerden*” diyerek öfkesini açıkça ifade etmektedir. “*Biz şartların kurbanyız*” cümlesiyle Tomasz, elit sınıfın, sınıfsal farkın üstünlüğün karşısında mağduriyetini kastetmektedir. Tomasz, “*Tek bir hatanda seni bir kalemde silerler*” diyerek, aslında intihalden dolayı okulla ilişkisinin kesilmesini dahi buna bağlamaktadır. Çünkü ona göre, ekonomik şartlar gereği, diğer bireylere kıyasla dezavantajlı durumdadır. Bu nedenle çalışmak zorundadır ve yaptığıının intihal olarak değerlendirilmesinin aşırı olduğunu düşünmektedir. “*Aşağılıyorlar görmüyor musun?*” ve “*Onlar için hep bir hiç olacaksınız ve ben bir hiç değilim*” cümlesiyle ise şartların değişmesi gerektiğinin ve Guzek'in de bunun için önemli olduğunu vurgulamaktadır. Tomasz'ın “*bir hiç değilim*” ifadesi ve bunu söylerken içinde bulunduğu öfke hali, farklı olduğunu kanıtlamak için nefret davranışı için önemli bir kaynak olduğunun en net ifadesini oluşturur. Bu plan ve ilişkide ironik olan aşırı sağcı görüşün savunucusu olarak Avrupalı/Polonyalı olmayan göçmenlere karşı nefret duyan bu kişilerin kendi Avrupalı/Polonyalılar arasında dışlanmış ötekiler olmalarıdır.

3.1.3. Geleneksel / Sosyal Medya ve Halkla İlişkiler

Filmde sosyal medya ile ilgili ilk diyalogun geçtiği Tomasz'ın “*Beni arkadaş olarak ekler misin?* sorusu üzerine Gabi'nin “*İstek gönder*” yanıtına Tomasz'ın verdiği “*yedi yıl önce göndermiştim zaten*” yanıtı Tomasz'nın sosyal medyayı etkin bir şekilde kullanarak arkadaş çevresini genişletmeye çalıştığı ve gündelik yaşantısında bir gruba ait olma hissini taşıdığını yoğun bir biçimde göstermesi açısından önemli sahnelerden biridir. Gabi'nin de Facebook üzerinden Tomasz'a arkadaşlık isteği göndermesi artık sosyal medyanın arkadaş çevresi

oluşturmada kullanılan bir araç olduğunu göstermektedir. Filmde Gabi'nin ailesi ile konuştuğu bir sahnede “belli ki beni googledim [googled me]”, Zofia'nın düzenlediği yardım etkinliğinde Tomasz'nın Gabi'ye “*bir yıl ara verdin*” demesi üzerine, Gabi'nin “*beni mi stalklıyorsun*” demesi şeklindeki diyalogları ve Tomasz'ın Fitenata markası hakkında bilgi toplamak amacıyla sosyal medyayı (markanın Youtube videolarını izlemesi) kullanması, dijital ortamların insanlar ve şirketler hakkında bilgi toplama aracına dönüştüğünü göstermesi açısından önemli bir örnek teşkil etmektedir. Sosyal medya araçları insanlar hakkında bilgi toplama aracına dönüşen bir alan olmasının yanı sıra gruplar arasında etkinliklerin düzenlendiği bir araç olarak da kullanılmaktadır. Filmde gerçekleştirilen sessiz disco etkinliği için Facebook sosyal medya uygulaması üzerinden online davetiyelerin gönderilmesi ve Tomasz 'ın yeni ev arkadaşı olan Maria ile bağlantı kurabilmek ve kolay haberleşmek için Facebook sosyal medya uygulaması üzerinden birbirlerini ekleme talebinde bulunması ve arkadaş olmaları bunlara örnektir. Ayrıca sosyal medya ortamları bireylerin kendilerine kendi gerçeklerine göre kimlikler inşa etmek için kullandıkları bir ortamdır. Filmde, Tomasz'nın işe kabul edilmez sosyal medya hesabında pazarlama uzmanı olarak iş bilgisini paylaşması buna bir örnektir. Zira dijital medya bilginin, içeriği ve tanımını dönüştürmüş, dolayısıyla giderek bilgilenmenin başat kaynağı haline gelmesinin verdiği gücün boyutları ve etki alanı da artmıştır. Hatta var/yok olmanın temel bir referansıdır. Bu nedenle sosyal medya habitatında bireyler için profil oluşturmak, paylaşım yapmak, durum güncellemesi yapmak son derece yaşamsal bir öneme sahiptir.

Sosyal medya, kampanyaların gerçekleştirilmesi ve etkinliği için kullanıldığı bir araç haline dönüşmüştür. Filmde Best Buzz şirketinin düzenlediği Fitenata markasına yönelik yapılan karalama kampanyasının başarılı olması ve Beata'nın kampanyanın başarısına gülmesi, yorumlara bakıp “*telkin gücü*” ifadesini kullanması aynı şekilde Kamil'in Tomasz'a “*Pawel, başkente Pakistanlıları getirecek diyelim, çok abartma basit tut, duygulara oyna Zuckerberg'e kendini bloklatma*” söylemi de sosyal medya araçlarının insanları manipüle etmek için kullanılan etkili bir aygıt olduğunu göstermektedir.

Meydanlarda düzenlenen ırkçı gösterilerdeki görüntüler ve *Allahuekber* gibi dinsel içerikli sloganlar, Müslüman Orta Doğulu imajını yansıtan poşulu ve silahlı insan görselinin üzerine yazılan “*Rudnicki davet ediyor*” yazısı, Müslümanlaşmayı Durdurun hayran sayfasından burkallı kadın fotoğrafının paylaşılması “*yakında sokaklarımızda*” yazısının paylaşılması, “*Rudnicki'nin Gündemi: İslam Başkenti*” yazısı farklı ilgi ve çıkarları olan grupların sosyal medyanın doğru olmayan, sansasyonel haberleri yaymada bir araç olarak kullanıldığını göstermesi açısından dikkat çeken bir örnektir. Sosyal medyanın özgür ortamı ve denetim mekanizmasındaki eksiklikler, dileyen herkesin istediği her konu hakkında içerik paylaşma vb. özellikleri sayesinde Guzek paylaştığı videolarında LGBTİ gösterileri için kullandığı “*medeniyetimiz çöküşte, yazık! pislikler, planlı ve organize bir işgalle karşı karşıyayız, eski Hristiyan kıtasını gömmek istiyorlar, bize büyük insanlar ve icraatlar lazım*” ifadeleri yine Guzek'in paylaşımlarında göçmenleri işaret eden “*işgali engellemeliyiz, giderek yaklaşıyor, sizi seferberliğe çağırıyorum*” ifadeleri, aygıtların sahip olduğu özellikleri göstermesi açısından önemlidir. Guzek'in düzenlediği etkinlikteki “*faşistler*” söylemlerinin yer aldığı

videoların izlenmesi, sosyal medyanın bilgilerin doğruluğunu kontrol sistemi olmadığından dolayı kullanıcıların bilgilerin doğruluğunu sorgulamadan inanmasına ve eyleme geçmelerine yol açmaktadır. Dijital demokrasinin en temel unsurlarından biri olan küreselleşme ile bireyler ve toplumlar arasındaki sınırların ortadan kaldırıldığı, dijital iletişim olanakları doğrultusunda bireylerin benzerlik, bir arada olma, aynı olma paydasında bulunduğu sosyal medya aslında yazılım özellikleri ve “müşteri memnuniyeti” ilkeleri doğrultusunda kendinden ve kendi gibi olanla karşılaşmaya daha çok imkân tanıyan kullanıcının beğenisine göre biçim kazanan bir özellik göstermektedir. Dolayısıyla farklı görüşlerin ifade edildiği agoralar ya da kamusal alanlar olmaktan giderek uzaklaşmaktadır. Beğeniye göre karşılaşılan içerikler/kimlikler düşünsel ve eylemsel boyutta başka türünün mümkün hatta var dahi olmadığı izlenimini dolayısıyla “gerçekliğini” oluşturmaktadır.

Demokrasi açısından bakıldığında dijital iletişimin siyasal aktörlerin kamusal ve özel yaşantısı arasındaki ayrımın giderek daha çok belirsizleşmesi özellikle meşruluk kazanım ya da yitiminde giderek daha çok belirleyici olması mahremiyetin aşınmasına neden olmaktadır. Rudnicki'nin gey barda çekilen videolarının “*Rudnicki ve LGBTİ çevresi işte böyle eğleniyor, uyuşturucu etkisinde alem*” başlığıyla sosyal medyada paylaşılması bu duruma örnek teşkil etmektedir. Tomasz'nın Kamil'in bilgisayarından ve diğer sahte hesaplardan Rudnicki için hem olumlu hem de karşıt iki etkinlik planı oluşturması ve yine sahte hesaplardan etkinlik için paylaşım yapması sosyal medyada gerçekleştirilen karalama kampanyalarına bir örnek göstermesi açısından önemlidir. Rudnicki için yapılan yürüyüş etkinliğinde “*radikal grupların ucuz provokasyonlarına alet olmayacağımızı onaylayalım, internet trollerine ve kincilere boyun eğmeyeceğiz*” açıklamalarının yapılması ve slogan olarak “*özgürlük, eşitlik, demokrasi*” ifadelerinin kullanılması sosyal medyada düzenlenen kampanyalarda ayrıcalıklı grupların düşüncelerini göstermek için yoğun olarak kullandığı aparatlardan birisine dönüştüğünü göstermektedir. Dijital teknolojinin manipülasyonun önünü açan olumsuz özellikleri, ani süreli global etkileşimi sağlayan iletişimsel yolu ile bir araya geldiğinde, nefret söyleminin üretilmesi, meşrulaştırılması üstelik olmayan bir durumu olur gibi göstermesi karşı konulamaz bir biçimde dolaşımının önünü açmaktadır (Avşar ve Varış, 2022). Oysa medya, kamuoyunun çeşitli konulardaki yönelimlerini ortaya koyarak yine kamuoyunun gündemine sunar, kamuoyunun serbest bir şekilde oluşmasına katkıda bulunur (Güz, 2008). Bunun yanı sıra kamuoyunu bilgilendirir. Çok sayıda kişiye ulaşma imkânı sağlayan medyanın, yasama, yürütme ve yargıdan sonra örgütlenme ve kamuoyunu yönlendirmede dördüncü güç olarak taşıdığı anlam ve işlevin, giderek artan kullanım sıklığı düşünüldüğünde dijital medya ortamları için nasıl geçerli olacağı ya da geçerli olup olamayacağı sorunu dijital demokrasi için en önemli sorun alanlarından birini oluşturmaktadır (Çambay, 2015). Gün geçtikçe büyümekte olan dijital evrende de internette söz sahibi konumunda olan önemli firmaların dijital gruplar üzerindeki gücü ve etkinliği artış göstermektedir. İnternet alanının ve algısının daima bu öncelikli gruplar üzerinden kanalize edilmesi hem dijital ortamda varlığını ispatlamaya çalışan küçük işletmeleri hem de ağ toplumuna birleştirilmesiyle bütünüyle dijital aygıtı çok yakından ilgilendirmektedir. Dijital evrenin de benzer şekilde

klasik topluluklar gibi kendi elitlerini meydana getirmesinin birçok sakıncası vardır. Sayısının gün geçtikçe artarak daha fazla insanın katıldığı bu topluluklarda bireyin kendi tercihiymiş biçiminde görünen uygulamaları, bir başka deyişle dijital elitlerin sürekli bir şekilde hazırda bulundurduğu bilginin dayandırılmasıdır. Özgür olduğu suretiyle birleştirildiği bir toplulukta bireyin bütün faaliyetlerinin yankı odaları, filtre balonları, beğeni ölçütleri ve platformların makul gördüğü pratiklere göre biçimlenmesi, aslında hiçbir zaman var olan sahada kendine ait yönelimlerini gerçekleştirememesi ve normal bir konu ile ilgili fikir ortaya koyamaması demektir. Bu şekilde bir topluluk biçimlendirilmesinde ne bireysel özgürlükler ne de toplumsal dayanışmayı sağlayacak ortak bir bilinç oluşturulabilir (Bozkurt, 2022).

3.1.4. Irkçılık, Linç, Nefret, Yabancı Düşmanlığı, Dijital Zorbalık, Kutuplaştırma

Yaygın olarak kullanılan bir kavram olmasına rağmen nefret söyleminin geçerli bir tanımlaması bulunmamaktadır. Birçok ülke, nefret söylemine benzer karşılık gelen tabirleri kullanmayı doğru bulmayan kanunlar onanmış olsa dahi doğru bulunmayan ifadenin ne olduğu ortaya konulurken, tanımlar değişiklik göstermiştir. Avrupa Konseyi'nin Bakanlar Komitesi tarafından yayınlanan nefret söylemi konulu 97(20) sayılı Tavsiye Kararı'nda bu görüş şu biçimde tanımlanmaktadır: Nefret söylemi; ırkçı nefreti, yabancı düşmanlığını, Yahudi düşmanlığını ya da azınlıklara, göçmenlere ve göçmen kökenli insanlara karşı saldırgan ulusalcılık ve etnik merkezilik, ayrımcılık ve düşmanlık şeklinde anlamını bulan, dinsel hoşgörüsüzlüğü de içine alan hoşgörüsüzlüğe dayalı başka nefret biçimlerini dağıtan, provoke eden, özendiren ya da meşrulaştıran her türlü ifade şeklini kapsayan eylemlerdir (Weber, 2009). Irkçılık, sadece sokaklarda sıradan beyaz insanların ya da sosyal ve ekonomik bir açmazdakilere özgü tepki değildir. Tüm dünya genelinde meydana gelen gelişmelerin çoğu dolaylı olarak seçkin gruplar ve söylemleri tarafından yasalaştırılır ya da önceden formüle edilir. Örneğin, siyasi seçkinlerin ırkçılığı uzun bir geleneğe sahiptir. Rutin yalanlama ve resmi hoşgörü çağrılarına rağmen, bugün bile devam etmektedir ve en üst düzeydedir (Van Dijk, 1993). Nefret söyleminin şiddeti özendirme ve meşrulaştırması ile bir nefret suçu tehlikesi oluşturduğu açıktır. Nefret suçunun ne olduğu, diğer kusurlardan nasıl farklılaştırılabileceği, neleri içine aldığı, ilgili kanunlar ve bu konu üzerinde duran araştırmacılara göre farklılıklar oluştursa da üzerinde ortaklaşa olarak varılan ana düşünce; suçun esasında, mağdurun kim olduğundan çok farklılıklar taşıyan özelliklerinin öne çıkması ve failin bunlar karşısında önyargılı bir tutum sergilemesidir (Durukçay ve Gülal, 2017).

Filmde, Tomasz'nın sosyal medyada sahte hesaplar üzerinden düzenlediği etkinlikler yüzünden Polonya Meydanında çıkan gösterilerde "*vatan düşmanlarına ölüm, Avrupa beyazlarıdır beyaz kalacak, Polonya beyazlarıdır*" şeklindeki aynı zamanda nefret suçları kapsamına giren ırkçı söylemler, batının temel değerlerini oluşturan insan hakları, hukukun üstünlüğü, eşitlik, özgürlük gibi temel değerler ile bağdaşmamakta, batıya özgü konumlandırma gayretinin göstergesi olmaktadır. Filmdeki gösterilerde kullanılan bu sloganlar, hem halk arasında fikir ayrılıklarının meydana gelmesine yol açmakta hem de kaos ortamını körüklemektedir.

LGBTİ birey olmakla suçlanarak linç edilen başkan adayı Pawel’in kendisine *yönelik* “Bir gey sitesinde hesabınız mı var?” sorusunu “Sözde gey profilim. Bu düzeyde bir saçmalık ancak politikada görülür” şeklinde yanıtlaması linç kültürünün boyutlarını sergilemesi açısından önemli bir örnek sunmaktadır. Politikacının özel yaşantısının bir parçası olan cinsel, ırksal, dinsel kimliği ya da tercihlerinden dolayı ayrımcılığa ve ötekileştirmeye maruz kaldıklarını göstermektedir, Avrupa siyasetinde yükselen aşırı sağcı eğilimler bunun bir göstergesi olmaktadır. PR şirketinde çalışan Kamil’in iş arkadaşı olan bir kadına “Sen hala burada mısın? Çadırın nerede, Kızıldereli kadın? Bazıları doğuştan ezilmeye mahkûm” biçimindeki söylemi sadece dini tercihlerin, cinsel tercihlerin değil, etnik ve cinsel kimliklerin de ayrımcılığın dolayısıyla nefretin öznesi olabildiğini göstermektedir. Gabi’nin babasının düzenlenen etkinlikte kullandığı “Avrupa’nın üzerinde kara bulutlar dolaşiyor. Kabilecilik, milliyetçilik, otoriterlik...dünyamızın üzerine kurulu olduğu temel değerleri tehdit ediyor” şeklindeki ifadesi elit sınıfın kendi kurdukları yaşam alanı içerisinde sadece kendi sınıflarından insanlarla bir yaşam sürdürmek istemelerinin ve diğer sınıftan bireylerin asla bu sınıfa giremeyeceklerinin net bir şekilde yansıtıldığı filmin dikkat çeken sahnelerinden biridir. Elit sınıfın oluşturdukları kendilerine ait toplumsal düzen ve kurallara uymayan farklı sınıftan bireylerin kendileri için bir sorun alanı durumuna geldiğinde, onlara karşı bir nefret dalgası şeklinde tutumlar sergilemelerine yol açmıştır. Oysa bugünün ağ toplumunda, kitle toplumundan farklı olarak, iletişim araçlarına dolayısıyla bilgiye ulaşmanın daha kolay hale gelmesi, bilgiyi tüketen kitlenin aynı zamanda üreten de olması ile medya kaynakları üzerindeki entelektüel ve ekonomik seçkin hakimiyeti yerini, normal bir yaşam sergileyen bireyin de yorum yapabildiği ve güç sahibi olabildiği bir sahaya doğru taşımaktadır (Yılmaz, 2018). Chomsky’e (2002) göre, medya kurgulanmış gerçekliğin gündem yaratarak ve ideolojik etki ile kitlelere sunumudur. Dolayısıyla O’na göre, medya ürünleri, gerçeğin ideolojik bir dayatımıdır aslında. Sosyal medyanın prosumer (üre-tüketici/üretkeci) bireyi de, öznelik halinden uzaklaşıp giderek daha çok nesneleşmektedir.

Sonuç

Dijitalleşmenin, demokrasi, gerçek ve hakikat üzerindeki etkisini okumada ve tartışmada analiz birimi olarak ele alınan The Hater (Nefret Eden) filmi, demokrasinin en önemli unsuru olan kamuoyunu oluşturan medya ve halkla ilişkiler uygulama ve uygulayıcılarını, demokrasinin dijital boyutlarının gerekçe ya da sonuçları olabilecek riskleri olan ırkçılık, linç, nefret, yabancı düşmanlığı, dijital zorbalık, kutuplaştırma biçimlerini ele alan bir yapıttır.

Dijitalleşmenin en temel aktörlerinden biri olan sosyal medya, filmin ana karakteri olan Tomasz için elit bir sınıfa üye olmak, bireysel çıkarlarını gerçekleştirmek için kullandığı bir araçtır. Filmin genelinde aslında bu aracın son derece düşük bir ekonomik imkân/bütçe ile kişisel hırs ve çıkarlar için kitlesel bir intikam aracına dönüşme potansiyeli gösterilmekte dolayısıyla dijitalleşmenin demokrasi için taşıdığı riskler tartışılmaktadır. Sosyal medyanın özellikleri, denetleme mekanizmasındaki yasal boşluklar, herkese istediği konuyla ilgili istediği bilgiyi sınırsız paylaşma özgürlüğü vermektedir. Dahası, denetimsiz dijital ortamlarda

oyunan bilgisayar oyunları ile diledikleri kimliklere bürünebilen bireyler bu ortamları iletişim kurma hatta filmde görüldüğü gibi bir terör saldırısı düzenleme ortamı olarak kullanabilmektedir.

Filmden çıkarılacak bir diğer sonuç ise, Batı'nın sahiplendiği eşitlik, özgürlük, insan hakları, hukukun üstünlüğü gibi temel değerlerin kendi içinde bir ironi oluşturarak, ötekileştirmenin temel değerleri haline gelmesidir. Batı'nın riyakâr tutumu, dünyanın en önemli sorunlarından biri olan göç ve göçmen sorunu, sınıfsal, ırksal, dinsel, cinsel kimlik, tercih, aidiyet ve çelişkiler, seçimler ve demokrasinin niceliğe dönüşmesi üzerinden ele almıştır.

Dijital demokrasinin yeni seçkinleri yeni siyasetin kurallarını da yazmaktadır. Elit sınıfın kontrol ve denetiminden uzak olmak potansiyeline sahip olan, taleplerinin gerçekleşmesi ya da gerçekleşmemesine bağlı olarak onu karşısına alabilen hatta yok sayabilen, dijital teknolojilere hâkim dijitalin seçkinleri sosyal medyanın manipülatif yönlerini kullanarak demokrasi düşüncesi ve uygulaması üzerinde etkili olmaktadır.

Ahlak anlayışına göre, Tomasz gerçek olan dünyayı kendi hakikatlerine göre yorumlayarak, kendisine göre doğru olanı yapmakta, ancak yalan haber, ırkçı söylemlerle grupların kışkırtılması, özel hayatın gizliliğinin ihlal edilmesi gibi eylemleri ile ahlak ve etik kurallarına bütünüyle aykırı davranmaktadır. Aykırı davranış sonucunda planında başarıya ulaşması ise, dijital seçkinlerin bilginin üretiminde, gerçeğin inşasında ve demokrasinin geleceğinde ne kadar önemli olduğunu gözler önüne sermektedir.

Demokrasinin üzerine inşa edildiği siyasal söylemin dijitalleşmesi, dijital güven yapılarının sağlanması ile mümkündür. Ne yazık ki, post-truth çağın dijital demokrasisi için en önemli tehdit Tomasz'ların *kahraman* olmasıdır. Zira dijital demokrasinin bugün için en temel ikilemi her şey onun için ve onun sayesindeyken, kendi yok oluş tehdidini yok sayması, kendi yok oluş tehdidinde kendi yüzünden bir yanıtının olmayışdır.

Hakem Değerlendirmesi: Dış bağımsız.

Yazar Katkıları: Çalışma Konsepti/Tasarım- B.E.Y.; Veri Toplama- K.G., S.C., B.E.Y.; Veri Analizi/Yorumlama- K.G., S.C., B.E.Y.; Yazı Taslağı- K.G., S.C.; İçeriğin Eleştirel İncelemesi- B.E.Y.; Son Onay ve Sorumluluk- K.G., S.C., B.E.Y.

Çıkar Çatışması: Yazarlar çıkar çatışması bildirmemiştir.

Finansal Destek: Yazarlar bu çalışma için finansal destek almadığını beyan etmiştir.

Peer-review: Externally peer-reviewed.

Author Contributions: Conception/Design of Study- B.E.Y.; Data Acquisition- K.G., S.C., B.E.Y.; Data Analysis/ Interpretation- K.G., S.C., B.E.Y.; Drafting Manuscript- K.G., S.C.; Critical Revision of Manuscript- B.E.Y.; Final Approval and Accountability- K.G., S.C., B.E.Y.

Conflict of Interest: The authors have no conflict of interest to declare.

Grant Support: The authors declared that this study has received no grant support.

Kaynakça/References

- Açıklan, Ş.N., & Sarı, E. (2021). Post-truth ve dijital diploması. *Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi SBE Dergisi*, 11(4), 1689-1701.
- Akan, N. (2018). Aristoteles'in etik anlayışı doğrultusunda katharsis. *Aydın Sanat*, 4(7), 21-28.
- Aksoy, A. & Türkölmez, O. (2020). Dijital Çağa Demokrasiyi Çağırarak: Cambridge Analytica Skandalı. *Journal of Political Administrative and Local Studies*, 3 (1), 41-59. Retrieved from.
- Alpay, Y. (2020). *Yalanın siyaseti*. (12. bs.). İstanbul: Destek Yayınları.
- Bastick, Z. (2017). Digital limits of government: The failure of e-democracy. In *Beyond Bureaucracy* (pp. 3-14). Springer, Cham.
- Başaran, B. (2016). Radikal Demokrasi Kuramı Bağlamında Toplumsal Cinsiyet Meselesi: Judith Butler'in Kuramsal Yaklaşımının Değerlendirilmesi (Doctoral dissertation, Bursa Uludağ University (Turkey)).
- Binark, F. (2007). Dijital medya çalışmalarında yeni sorular ve yöntem sorunu.
- Björnsson, G. (2016). Outsourcing The Deep Self: Deep Self Discordance Does Not Explain Away Intuitions in Manipulation Arguments, *Philosophical Psychology*, 29(5) 637-653.
- Bozkurt, G. (2022). Dijital dünyanın soylulaştırılması üzerine metaforik bir inceleme. *Gaziantep University Journal of Social Sciences*, 21(2), 714-727.
- Bulunmaz, B. (2014). Yeni medya eski medyaya karşı: savaşı kim kazandı ya da kim kazanacak?. *Karadeniz Teknik Üniversitesi İletişim Araştırmaları Dergisi*, 4 (1), 22-29.
- Castells, M. (2013). Enformasyon çağı, ekonomi, toplum ve kültür (kimliğin gücü) (E. Kılıç, Çev.). İstanbul: İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları.
- Cevizci, A. (2000). Felsefe terimleri sözlüğü (1. bs.). İstanbul: Paradigma Yayınları.
- Ceyhan, A.İ. (2019). Dijital iletişim çağında siyasetin dijitalleşmesi üzerine bir inceleme: Post-truth ve dijital siyasetin sahte haber ekseninde analizi. *Anadolu Üniversitesi İletişim Bilimleri Fakültesi Uluslararası Hakemli Dergisi*, 27(4), 1-17.
- Chomsky, N. (2002). *Medya Gerçeği* (O. Akinbay, & A. Yılmaz, Çev.), İstanbul: Everest Yayınları.
- Coşgun, M. (2021). Post-truth: Hegemonyanın yeni ideolojik aygıtı. *Akademik Hassasiyetler*, 15(8), 67-82.
- Çambay, S. O. (2015). Bir toplumsallaşma aracı olarak yeni medya: Kuramsal bir değerlendirme. *Karabük Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 5(2), 240-246.
- Çelik, A. (2022). *Hakikat sonrası çağ* (Yayımlanmamış Yüksek lisans tezi). Kastamonu Üniversitesi, Kastamonu.
- de Moraes, C. B. (2022). “Digital Democracy”: A Threat to the Democratic System or Oxygenation of Representative Democracy and Free Speech? *Law, Governance and Technology Series*. pp 9–63.
- Durukçay, F., ve Güllal, A. (2017). Fransa’da yükselen nefret söylemi ve nefret suçu: Tematik bir çözümleme. *Avrasya Sosyal ve Ekonomi Araştırmaları Dergisi*, 4(6), 126-145.
- Elliott, M., Berentson-Shaw, J., Kuehn, K., Salter, L., ve Brownlie, E. (2019). Digital Threats to Democracy. Available at SSRN: <https://ssrn.com/abstract=3752429> or <http://dx.doi.org/10.2139/ssrn.3752429>.
- Güler, M. (2018). Bir manipülasyon aracı olarak rızanın imalatı. *Abant Kültürel Araştırmalar Dergisi*, 3(5), 75-101.

- Güler, T., & Şahnagil, S. (2017). Dijital Demokrasi ve Yönetişim İlişkisi Çerçevesinde E-Demokrasi/E-Devlet. *Journal of Emerging Economies and Policy* , 2 (2), 16-29
- Güngör, S. (2014). E-Demokrasi: Umutlar ve Riskler. *İletişim Kuram ve Araştırma Dergisi*, 2014(39), 68-89.
- Güven, A. (2020). Hakikatin yitimi olarak post-truth: Bir kavramsallaştırma denemesi. *İnsan&İnsan*, 7(23), 20-36.
- Güz, N. (2008). Kamuoyu etkileri ve araştırmaları, Medya ve Siyaset. Z. Damlıpınar (Ed.), *Medya ve siyaset içinde* (s.11-30). Konya: Eğitim Kitabevi Yayınları.
- Güz, N. (2011). Siyasi etik ihlallerin aracı olarak kamuoyu araştırmaları. *Düşünce Dünyasında Türkiz Siyaset Ve Kültür Dergisi*, 21.
- Hacker, K. & Van Dijk, J. A.G.M. (2000). What Is Digital Democracy?
- Hujran, O., Abu-Shanab, E. and Aljaafreh, A. (2020), "Predictors for the adoption of e-democracy: an empirical evaluation based on a citizen-centric approach", *Transforming Government: People, Process and Policy*, Vol. 14 No. 3, pp. 523-544. DOI: <https://doi.org/10.1108/TG-03-2019-0016>
- İsi, H. (2015). Gerçek ve hakikat sözcükleri üzerine felsefi ve dilbilimsel inceleme. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 8(41), 181-196.
- Kahraman, Murat (2008), *Sosyal Medya 101 2.0/Pazarlamacılar İçin Sosyal Medyaya Giriş*, 3. Baskı, MediaCat Kitapları, İstanbul.
- Mertek, S. (2020). Post-truth'u Hannah Arendt ile okumak. *Liberal Düşünce Dergisi*, 25(97), 205-225.
- Macintosh, A. (2004, January). Characterizing e-participation in policy-making. In 37th Annual Hawaii International Conference on System Sciences, 2004. Proceedings of the (pp. 10-pp). IEEE.
- Önen, A. (2020). İnternet, Dijital Demokrasi ve Dezenformasyon Ekseninde Yeni Medya: Sosyal Medya Kullanıcıları Üzerine Bir Değerlendirme. *İstanbul Arel Üniversitesi İletişim Çalışmaları Dergisi*, 8 (16), 13-35.
- Özlem, D. (2010). *Etik: Ahlak felsefesi* (2. bs.). İstanbul: Notos Kitap.
- Porghamrezaeieh, S. (2022). *Hakikat ötesi (post-truth) olgusunun haberin gerçeklik algısına etkisi: İstanbul'da bir saha araştırması örneği* (Yayımlanmamış doktora tezi). İstanbul Üniversitesi, İstanbul.
- Terzi, A. (2020). Post-truth kavramı ve Türkçe karşılıkları üzerine. *Türk Dili*, 69(820), 80-86.
- Ülke, S. (2021). Vilfredo Pareto: Elitlerin Yükselişi ve Düşüşü . *Kadim Akademi SBD* , 5 (2) , 128-132.
- Van Dijk, T. A. (1993). *Elite discourse and racism*. California: Sage Publications.
- Varış, M. & Avşar, B. (2022). Sosyal Medyada Nefret Söylemi . *TRT Akademi* , 7 (14) , 348-359 . DOI: 10.37679/trta.1064003
- Yıldırım, A., & Şimşek, H. (2008). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri* (11. Bs.). Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Yıldırım, A., & Şimşek, H. (2016). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri* (6. Bs.). Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Yılmaz, M. (2018). Sosyal Medya Kullanımında Kullanımlar ve Doyumlar Yaklaşımı ve Gerçek Ötesi Çağrıda Bilgi Uzmanlarının Rolü. 8. *Uluslararası Değişen Dünyada Bilgi Yönetimi Sempozyumu* (s. 1-9).
- Yılmaz, N. (2013). *Siyasal Etik Üzerine Kavramsal Bir Değerlendirme*. Bilim ve Ahlak, 35-59.
- Weber, A. (2009). *Nefret söylemi el kitabı*. Strazburg: Avrupa Konseyi Yayınları.

Stuart Hall'un Kültür Kuramına Katkıları

Stuart Hall's Contributions to Cultural Theory

Ahmet Neca Gökgül¹

ÖZ

İngiliz Kültürel Çalışmalarının öne çıkan kuramcılarından biri olan Stuart Hall, yaşamı boyunca çok çeşitli alanlarda iz bırakan çalışmalara imza atmıştır. Aslen Jamaikalı bir göçmen olan Stuart Hall'un teorik ilgisi özellikle kültür ve ideoloji kavramları üzerine yoğunlaşsa da, bu kavramlarla ilişki içerisinde olan iletişim alanında da önemli yaklaşımları ve önerileri bulunmaktadır. Hall'un çalışmalarını incelerken, sınırları çizilmiş bir ilgi alanı ya da tekrar edilen belirli bir metodolojiye rastlamak oldukça zordur. Çünkü Stuart Hall teorik üretimini, sözünü ettiğimiz karmaşık kavramsal sistemler arasında gerçekleştirmektedir. Etnisite, ırkçılık, feminizm, direniş, ideoloji, temsil, medya, alt kültürler ve popüler kültür başta olmak üzere Kültürel Çalışmalar Merkezi'nin ilgi alanına giren hemen her konuda eserleriyle karşılaşılabilen bir aktör olan Stuart Hall'un geniş bir resmini çizmek son derece düzensiz olacağı için belirli sınırlar çerçevesinde hareket etmek gerekli bir koşul olarak görülmektedir.

Stuart Hall'un belirli kavramsal yaklaşımlarından yola çıkan bu çalışmada; İngiliz Kültürel Çalışmaları, ideoloji ve iletişim alanlarındaki teorik yapı sunulmakta ve ilişkili kavramlar incelenmektedir. Söz konusu alanlarda gerçekleştirilen incelemeler Hall'un akademik ilgisi kapsamında değerlendirilmektedir. Bu çerçevede şekillenen çalışma, Hall'un akademik katkıları ve bakış açısını ortaya koyarak kültürel çalışmalar, ideoloji ve iletişim kavramlarını anlamlandırmayı, bu bağlamda toplum olgusuna yönelik çıkarımlarda bulunmayı amaçlamaktadır. Tüm bunların ötesinde gerek sıra dışı hikâyesi gerekse Kültürel Çalışmalar geleneğine olan katkıları çerçevesinde Stuart Hall'un kültür kuramına katkıları sunmak çalışmanın en belirgin gayesini oluşturmaktadır.

Anahtar Kelimeler: İngiliz Kültürel Çalışmaları, Stuart Hall, kültür, ideoloji, iletişim

ABSTRACT

Stuart Hall, one of the prominent theorists of British Cultural Studies, has produced works that left a mark in various fields throughout his life. Although Stuart Hall, a Jamaican immigrant, concentrates on cultural and ideological concepts, he also has key views and proposals in the field of communication which is about these concepts. When analyzing Hall's work, it can be difficult to identify a clear area of focus or an organized approach. As we already established, Stuart Hall develops his theoretical work inside complex conceptual structures. Stuart Hall has written on almost all topics that are important to the Center for Cultural Studies, especially in the areas of ethnicity, racism, feminism, resistance, ideology, representation, media, subcultures, and popular culture. Acting within specified parameters is considered an essential precondition since it would be exceedingly irregular to present a broad image of Stuart Hall.

This research is founded on the unique conceptual methods of Stuart Hall. The theoretical framework in the disciplines of British Cultural Studies, ideology, and communication is provided, and associated topics are studied. The studies carried out in these areas are considered within the scope of Hall's academic interest. By

¹Öğretim Görevlisi, Bursa Uludağ Üniversitesi, İnegöl Meslek Yüksekokulu Pazarlama ve Reklamcılık Bölümü, Bursa, Türkiye

ORCID: A.N.G. 0000-0003-4396-8022

Sorumlu yazar/Corresponding author:

Ahmet Neca Gökgül,
Bursa Uludağ Üniversitesi, İnegöl Meslek
Yüksekokulu Pazarlama ve Reklamcılık Bölümü,
Bursa, Türkiye
E-mail: necagokgul@uludag.edu.tr

Başvuru/Submitted: 16.11.2022

Kabul/Accepted: 28.12.2022

Atf/Citation: Gokgul, A. N. (2022). Stuart Hall'un kültür kuramına katkıları. *4. Boyut Journal of Media and Cultural Studies - 4. Boyut Medya ve Kültürel Çalışmalar Dergisi*, 21, 55–70.
<https://doi.org/10.26650/4boyut.2022.1224733>

presenting Hall's academic achievements and points of view and drawing a conclusion about the phenomenon of society in this setting, the article seeks to make sense of the concepts of cultural studies, ideology, and communication. . Beyond all this, the study's most apparent aim is to present Stuart Hall's contributions to cultural theory within the framework of his extraordinary story and his contributions to the Cultural Studies tradition.

Keywords: British Cultural Studies, Stuart Hall, culture, ideology, communication

Extended Abstract

The Cultural Studies tradition is an interdisciplinary initiative that helps to explore cultural processes, particularly themes such as popular culture and subculture, and to bring these concerns to maturity. Although the term Cultural Studies is frequently referenced and acknowledged in the social sciences, it is difficult to define due to the diversity of its subjects of study. British Cultural Studies, a structure dedicated to reading the society's culture, also retains its modern stance despite having a highly complex system in terms of language, image, text, politics, and social and critical theory. Another intriguing aspect is that this structure embraces the invisible, excluded, oppressed, despised, and uninterested elements in society, as well as the collection of modern studies, carried out in the field of culture within a unique structure. Although various actors are involved in the formation and development of Cultural Studies, which deal with those directly opposed to high cultures, such as classical literature, classical music, opera, ballet, historical works of art, and sculptures, Stuart Hall plays a significant role. Hall is a diverse character who always gets attention owing to his powerful eloquence and extremely successful academic life. He has been referred to by some as a "Young Jamaican Oxford radical" and a "Jamaican in the belly of a beast" by others for spending his entire adult life in England.

Even if his dramatic political outbursts as a young fellow and his mixed identity may have seemed like big obstacles to the average individual, they were advantages for Hall's career. His interest in cultural studies was sparked by his ethnic identification, which served as a platform for his attempts to understand and learn about Jamaican culture. His studies on a broad and complex discipline such as culture, his contributions to the field, and the new approaches he brought to communication studies helped him become an actor beyond time. He has always contributed to the rich resources of the Cultural Studies school by researching and reading the thoughts and approaches of many influential and critical actors such as Althusser, Gramsci, Foucault, James Joyce, T. S. Eliot, Freud, Marx, and Lenin. Hall, a key figure of the New Left in England from a political standpoint, has also been influential in recruiting many Black British scientists to the field of cultural studies. Furthermore, as a researcher who thinks it is legitimate to explore cultural formations according to their particular conditions and character, he has acquired the community's esteem and helped to develop his vision for culture. With an outspoken and independent personality, Hall has received criticism from both the left and the right, yet has managed to be appreciated by both sides when appropriate.

Stuart Hall's most significant contribution to post-war thought is his ability to draw attention to controversial cultural elements. According to Hall, culture, the most significant value that society has to preserve stability in its daily life, is far from a simple occurrence. Hall implies that studies that intend to explain culture should be in a structure that considers how marginal or conservative groups in society can protect their cultural spaces against the dominant group. In this context, it tries to reveal the power relations within the community. Even though the approach he expresses undoubtedly points to a complex and insoluble process, there are some clues in the academic capital Hall left us. He has made substantial contributions to the meaning-making processes of language, which are carried out through the comprehension of text and textuality, by combining structuralist, semiotic, and symbolic methods to cultural studies. On the other hand, Hall has attained a unique intellectual position that matters in the social sciences by bringing the issue of race and the structuralist approach to cultural studies, meticulously processing how the media shapes ideological structures through the understanding of representation, and incorporating the theory of coding-decoding into communication studies. Stuart Hall, whose main aim is to provide a perspective that will help to research and solve the complex structure of the cultural field, make structural and historical analyzes, and help make sense of the contradictory issues in the area, seems to have provided essential insights to many scientists in this context. By presenting Hall's perspective on British Cultural Studies, ideology, and communication, this article, which strives to transmit Hall's contributions to cultural theory, acts within the parameters of his academic interest, and also conclusions are drawn about the phenomenon of society.

Giriş/Prolegomena

İngiliz Kültürel Çalışmaları ekolünün merkezi öneme sahip temsilcilerinden biri olan Stuart Hall, çok yönlü düşünsel yapısı ile öne çıkmaktadır. Kültür gibi kapsamlı ve karmaşık bir disiplin üzerine yapmış olduğu çalışmaları, alana sunduğu çeşitli katkıları ve iletişim çalışmalarına kazandırdığı yeni yaklaşımları zamanın ötesindedir. Stuart Hall'un böylesine zengin ve geniş bir düşünsel arka plana sahip olması, onun üzerine çalışılması ve tartışılması gereken birçok konu olduğunun önemli bir işaretidir. Marxizm, post-yapısalcılık, post-kolonyalizm, ideoloji, hegemonya, etnisite, popüler kültür, kimlik kaymaları, alımlama çalışmaları, çok kültürlülük ve feminizm gibi konular üzerinde yapılacak olan herhangi bir çalışma Stuart Hall'un akademik mirası ile mutlaka ilişki içerisinde olmak durumundadır. Söz edilen konuların dışında kalan daha birçok alanda da yazıları bulunan Hall'un çalışmalarından bütünlüklü bir resim çıkarmak son derece zordur. Bu yüzden Hall'un tüm çalışma konularını ayrı ayrı ele almak bu çalışmanın ana gayesi değildir. Bunun yerine Hall'un bahsedilen konularla ilgilenmesine yol açan kültürel çalışmalar, ideoloji ve iletişim alanlarındaki çalışmaları değerlendirilerek genel bir Stuart Hall çerçevesi sunmaya çalışılmaktadır.

Stuart Hall'un çalışmalarını ve yaklaşımlarını gereği gibi değerlendirebilmek için öncelikle kendisinin yaşamı hakkında bilgi ve fikir sahibi olunması gerekmektedir. Hall'un etnik kimliği, profesyonel çalışma hayatındaki tecrübeleri ve içinde bulunduğu çevresel koşullardan söz etmek, zengin düşünsel dünyasını anlayabilmek için kilit öneme sahiptir. Öyle ki Hall, Colin MacCabe ile olan röportajında kendisini kültürel çalışmalara yönelten ilginin temelinde Jamaika kültürü ile olan ilişkisini keşfetme ve Jamaika kültürünü anlama çabasının yattığını söylemektedir (MacCabe, 2008; 13). Buradan hareketle çalışmanın birinci kesitinde Stuart Hall'un yaşam öyküsündeki önemli kırılma noktalarından bahsedilmekte ve bunların akademik ilgisine yönelik etkileri ortaya koyulmaktadır. Bu kapsamda, önemli bir temsilcisi olduğu Birmingham Çağdaş Kültürel Araştırma Merkezi'nin, Hall'un teorik alt yapısını nasıl şekillendirdiği sorgulanmakta ve İngiliz Kültürel Çalışmalarındaki konumu değerlendirilmektedir.

İngiliz Kültürel Çalışmaları konusundaki literatür tarandığında, kültürel çalışmaların bir disiplin ya da disiplinler kümesi olarak görülmemesi gerektiği sonucuna ulaşılmaktadır. Kültürel çalışmalardaki hâkim görüş, kültürel çalışmaların disiplinlerarası bir alan olduğudur. İngiliz Kültürel Çalışmalarının disiplinlerarası bir alan olmasındaki en önemli katkıyı Stuart Hall'un yaptığını söylemek de yanlış değildir. Çünkü Hall, birçok kuramcının görüş ve yaklaşımlarını araştırıp okuyarak, kültürel çalışmalar ekolünün zengin kaynaklarla beslenmesini sağlayan ciddi bir rol üstlenmektedir.

Hall'un ideoloji konusunda Althusser ve Gramsci'den etkilendiği bilinmektedir. Bilhassa Gramsci'nin 'hegemonya' ve 'ideoloji' yaklaşımlarının etkisinde kalan Stuart Hall, çeşitli kuramsal çözümlerinde bu kavramlar üzerinden çalışmalarını yürütmüştür. Bu sebeple

çalışmanın ikinci kesitinde, kültürel çalışmalar ve Stuart Hall için merkezi öneme sahip olan ideoloji kavramı Hall'un kuramsal yaklaşımı çerçevesinde ele alınmaktadır.

Stuart Hall'un iletişim alanına yönelme sebebini, kültürel çalışmalar kapsamındaki uğraşlarına katkı sağlamak şeklinde belirtmek gerekmektedir. Kendisinin iletişim üzerindeki tartışmaları genellikle medya, ideoloji ve iktidar konularına odaklanmaktadır. Bunun yanı sıra Hall, medyanın toplumsal ilişkilerin tesisindeki rolünü de çözümlenmeye çalışmaktadır. Bu bağlamda Stuart Hall'un geliştirdiği 'kodlama-kodaçımleme' ve 'temsil' yaklaşımları, medya metinlerine yönelik çalışmalara sağladığı katkıyla iletişim alanındaki eleştirel yaklaşımlar arasında önemli bir konuma sahiptir. Bahsi geçen konuların değerlendirildiği çalışmanın son kesitinde ise, Stuart Hall'un iletişim çalışmaları tartışılmakta ve ardından ele alınan tüm teorik yaklaşımlar çerçevesinde genel çıkarımlara ulaşılmaktadır.

Stuart Hall ve İngiliz Kültürel Çalışmaları

Stuart Henry McPhail Hall, 3 Şubat 1932 yılında Jamaika'nın Kingston şehrinde hayata gözlerini açmıştır. Seçkin bir sömürge okulu olan ve İngiliz okul sistemini model alan Jamaika Koleji'nde eğitim gördükten sonra 1951'de Rhodes bursu kazanarak, Merton College atkısı ve bağımsızlık konusundaki düşünceleri ile Oxford'a gelmiştir (Farred, 1996: 30; Adams, 2007). Stuart Hall bir röportajda Jamaika Koleji'ndeki öğretmenlerinin yardımıyla eğitimini; T.S. Eliot, James Joyce, Freud, Marx, Lenin ve Karayip literatürünü içerecek şekilde genişlettiğini ve bunun düşünsel gelişimine büyük katkı sağladığını belirtmektedir (Chen, 1996: 488).

1956 yılında yaşanan olaylar Stuart Hall'un Henry James üzerine yürüttüğü doktora çalışmasını bir an önce tamamlayarak 1958 yılından itibaren politik çalışmalara odaklanmasını sağlamıştır. Hall'un bu erken mezuniyeti kariyerindeki ikinci dönüm noktasıdır. Jamaika'dan ayrılmasını ilk dönüm noktası olarak sayarsak, 1956 yılında yaşanan Suveyş Krizi, Kruscşev'in başlattığı destalinizasyon hareketi, Sovyetlerin Macaristan'ı istilası ve bunların sonucunda Yeni Sol hareketinin oluşması ile Hall'un bu hareket içerisine dâhil olmasını da ikinci dönüm noktası olarak saymamız gerekmektedir (Farred, 1996: 30). *New Left Review* dergisinin ilk editörlerinden biri olan Stuart Hall, akademisyen olmadan önce Londra'da bir ortaokulda öğretmenlik yapmıştır. Hall, 1966 yılında Birmingham Çağdaş Kültürel Çalışmalar Merkezi'ne Richard Hoggart'ın vekili olarak katılmış ve 1969'da müdürlük görevini Hoggart'tan devralmıştır. Müdürlük yaptığı on yıllık süre içerisinde Hall, Çağdaş Kültürel Çalışmalar Merkezi'nin kuramsal temeli ve entelektüel etki alanında önemli ilerlemeler yaşamasına yardımcı olmuştur. Yapısalcılığın kültürel çalışmalar içerisinde kendine bir yer bulmasında büyük katkısı olan Hall, hem etnografik hem de medya çalışmalarının gelişmesini sağlamış ve bunun yanında Althusser ile Gramsci'nin ideoloji ve hegemonya kuramları arasında kendine özgü bir şekilde oluşturduğu birleşimle merkeze önemli bir miras bırakmıştır. 1979 yılında The Open University'de sosyoloji bölüm başkanlığına getirilen Stuart Hall, 1999 yılında bu görevinden de emekli olmuştur (Turner, 2016: 88-89).

Stuart Hall'un, The Open University'de kolej eğitimi alamayanlar için hazırlanmış ve televizyon üzerinden yayınlanan bir dizi eğitim verdiği de bilinmektedir. Söz konusu yıllarda siyahi bir adamın İngiliz televizyonlarında kamusal bir entelektüel rolünü üstleniyor olması, genç siyahi insanlar üzerinde ciddi bir etki yaratmış, bununla birlikte Hall'un toplumsal bir şöhrete kavuşmasını sağlamıştır. Hall toplumun içerisinde olmayı ve kültürel oluşumları kendi koşulları içerisinde incelemeyi seven bir araştırmacı olarak tanındığı için kültür alanındaki çalışmaları başarılı görülmektedir. Bu yönü sayesinde kültürel çalışmalar alanının farklı bir noktaya ulaşarak bir ekol haline gelmesine destek olabilmıştır. Chen'e verdiği röportajda melez etnik kökene sahip bir ailenin mensubu olduğunu belirten Hall, bu kökeni Afrikalı, Portekizli, Doğu Hintli ve Yahudi karışımı olarak tarif etmektedir (Chen, 1996: 486). Böyle bir kökene sahip olması onun çokkültürlülük, etnisite ve popüler kültür üzerine yaptığı çalışmaların sebebini de açıkça göstermektedir.

İngiliz Kültürel Çalışmalar ekolü, 1960'lardan başlayarak ilkin edebiyat alanında kendisini gösteren, ardından disiplinlerarası bir tutumla sınıf mücadelelerini, toplumsal eşitsizlikleri, ideolojiyi ve direnişi yeniden üreten bir alan görünümüyle başta İngiltere olmak üzere, benzer çağdaş kapitalist toplumlarda kültürün incelenmesi ile uğraşan bir alan olma özelliği taşımaktadır. Bahsedilen çalışmalar ilk dönemde daha ziyade seçkin kültür ya da üst kültür etrafında yoğunlaşırken sonradan popüler kültür, kitle kültürü ve gündelik yaşamın kültürü konularına odaklanılmaktadır (Yaylagül, 2016: 131). Hall ise az önce belirtilen ikinci dönem çalışmaları içerisinde kendi adından sıkça söz ettirmektedir. Bu çalışma İngiliz Kültürel Çalışmalarını Stuart Hall'un katkıları ve onun bakış açısıyla incelemeyi amaçladığı için devam eden kısımda Hall'un kültürel çalışmalar konusundaki genel düşüncelerini paylaştığı makalelerinden faydalanılmaktadır.

Stuart Hall'un *Kültürel Çalışmalar ve Teorik Mirası* (Cultural Studies and Its Theoretical Legacies) başlıklı makalesi, kendisinin bir pratik olarak kültürel çalışmalar projesi üzerindeki düşüncelerini aktarabilmek konusunda yardımcı olmaktadır. Hall bu çalışmasında, retrospektif bir bakışla geçmişe dönmeyi, kültürel çalışmaların bugünü ve geleceği hakkında düşünerek fikir alışverişi yapmayı önermektedir. Hall, kültürel çalışmaları çeşitli teorik uğraklardan geçen, çoklu söylemlere sahip bir alan olarak gördüğüne dikkat çekmektedir:

Kültürel Çalışmalar Foucaultcu bir anlamda, söylemsel oluşumlardır. Basit kökenleri yoktur ama o kendini bu şekilde ilk adlandırdığında bazılarımız zaten belirli bir noktada bulunuyorduk. Kültürel çalışmaların içinden geliştiği çalışmaların çoğu, benim deneyimlerime göre, başkalarının çalışmalarında zaten mevcuttu. (...) "Kültürel çalışmalar çoklu söylemlere sahiptir; bir dizi farklı tarihi vardır. Formasyonların bir bütünüdür. Geçmişte, kendine özgü farklı konjonktürleri ve uğrakları vardır. Birçok farklı türdeki çalışmayı içermektedir" (2008: 86-87).

Buna göre Hall'un kültürel çalışmalar geleneğini, sıfırdan başlayan bir çalışmalar bütünü olarak görmediği, tartışılmaya başlandığı dönemin öncesindeki söylem ve formasyonlarla

birlikte geleneğin temsilcisi olan düşünürlerin katkılarıyla bütünleşen bir yaklaşım olarak kabul ettiği sonucuna ulaşılmaktadır. Hall'un bakış açısına göre değerlendirildiğinde kültürel çalışmalar; yalnızca 'kültürel çalışmalar' başlığı altında merkezileşen, bunun dışında hep çeşitli yörengeleri olan ve bu alanda çalışmalarda bulunan herkesin yeni metodoloji ve teorilerle alanı zenginleştirdiği çabaları kapsamaktadır. Dünyada farklılık yaratma amacı taşıyan bir pratiğin, öne çıkarmak zorunda olduğu bazı farklılık ya da ayırım noktaları olması gerektiğini belirten Hall, kültürel çalışmaların belirli bir bayrak altında uygun adım yürümekten uzak bir proje olması gerektiğini de özellikle vurgulamaktadır.

Ancak aslında Stuart Hall'un Marxizmin eleştirel bakış açısına sahip bir araştırmacı olduğu, kendisinin de Marxist teoriyi hepten reddetmeyişinden anlaşılacağı gibi, açıkça görülmektedir. Bu yüzden kültürel çalışmaların Marxizm'den tamamen uzak bir noktada konumlanmadığını belirtmek önemlidir. Burada vurgulanması gereken sadece Marxizm'in kültür, ideoloji, dil ve simgesel kavramlara olan mesafesinin kültürel çalışmalarda görülmediğidir. Söz konusu kavramlarla yol alan kültürel çalışmalar bu yüzden olguları Marxist ekonomi politik bakış açısı yerine sadece politik işleyiş düzeyinde incelemektedir.

Stuart Hall'un kültürel çalışmalarla ilgili cevap aradığı sorulardan birisi de, kültürel çalışmaların mevcut disiplinlerle arasındaki ilişki olmuştur. Hall, kültürel çalışmaların başlarda İngiliz edebiyat çalışmaları içerisindeki Leavisci edebiyat eleştirisi geleneğinden etkilendiğini aktarmaktadır (2005a: 5). Genel olarak bakıldığında ise kültürel çalışmaların toplumsal olguları analiz etme niyetiyle hareket ederken sosyoloji, psikoloji, iletişim, sanat, kültürel antropoloji, etnografya ve ekonomi politik gibi alanlarla ilişki içerisinde olduğu rahatlıkla söylenebilmektedir. Hall, zaten kesintiye uğramış bir gelişim tarihine sahip olduğunu düşündüğü kültürel çalışmaları kesintiye uğratan iki teorik uğraktan bahsetmektedir:

Çağdaş Kültürel Çalışmalar Merkezi'nin çalışmasında en azından iki kesinti bulunmaktadır: ilki feminizm ve ikincisi de ırk meseleleri etrafında gelişmektedir. (...) Kültürel çalışmalar açısından feminizmin müdahalesi (diğer birçok teorik projenin yanı sıra), özel ve kesindi. Kopuş yaratıcı nitelikteydi. (...) Öncelikle, kişisel olan sorunun politik olduğunu açığa çıkarması ve bunun kültürel çalışmalardaki uğraşın hedefini değiştiren sonuçları, teorik ve pratik açıdan bütünüyle devrimsel nitelikteydi. (...) Sonra kültürel çalışmalardaki ırk meselesi geliyor. Gerçekten, kültürel çalışmaların gündemine ırk politikaları, ırkçılığa karşı direniş gibi ırk meselesine dair eleştirel sorunları, kültürel politikalara dair eleştirel sorunları koydurmak muazzam bir teorik mücadele idi (2008: 94-95).

Kültürel çalışmaların feminizm ve ırk meselelerine yönelmesi 1960-1970'li yıllardaki politik yapı çerçevesinde değerlendirildiğinde, akademik ve entelektüel çevrelerin kültür alanına ilgi duyması kaçınılmaz bir hal almaktadır. Böyle bir dönemde Stuart Hall'un köken olarak farklı bir ırka mensup olmasına rağmen sahip olduğu güçlü entelektüel kişiliği ırk, milliyet ve cinsiyetçilik konularındaki görüşlerinin kayda değer bulunmasını sağlamaktadır.

Stuart Hall'a göre kültürel çalışmalar işinin, bir toplumun sorunlarını ve konumunu anlamak, o toplumun içinde bulunduğu durumu analiz ederek bugünü ve geleceğine dair çeşitli çıkarımlarda bulunabilmek için kullanılacak yöntemleri içerdiği görülmektedir. Hall'un çalışma ve yorumlarının ortaya koyduğu genel hatlara bakarak, bu kesitte ele alınan katkılarını iki başlık altında özetlemek mümkündür. Bunlardan ilki, Hall'un kültürel çalışmalara yapısalcı, semiyotik ve simgesel yaklaşımları kazandırarak, herhangi bir kültür çalışmasında dilin metin ve metinsellik nosyonları üzerinden anlamlandırma sürecine yardımcı olmasını sağlamasıdır. Kısaca Hall, Avrupalı yapısalcı kuramın İngiliz araştırmacı ve kuramcılara ulaşmasını sağlayan bir işlev görmektedir. İkinci önemli katkısı ise, ırk konusunu kültürel çalışmaların meselelerinden biri haline getirmesidir. Irk konusunun kültürel çalışmalara dâhil olması, aynı dönemlere denk gelen çeşitli ülkelerdeki etnik azınlıkların eşitlik, özgürlük ve hak taleplerine yönelik gösterileri sebebiyle İngiliz Kültürel Çalışmalarına dünyanın birçok yerindeki politikacı ve akademisyenin ilgi duymasını sağlamıştır. Takip eden kesitte yine Stuart Hall'un kültürel çalışmalar açısından büyük katkıda bulunduğu bir başka alan olan ideoloji kavramı, kendi bakış açısından değerlendirilmektedir.

Hall'un İdeoloji Teorisi

17 ve 18. yüzyıllarda yeşeren Aydınlanma düşüncesi; akılcı düşüncüyü eski, geleneksel, değişmez kabul edilen varsayımlar, ideolojiler ve peşin hükümlerden temizleyerek yerine bilimsel çağdaş düşünce tarzını yerleştirmeyi amaçlamaktaydı. Söz konusu dönemdeki düşünürler ideoloji kavramını ortadan kaldırılması gereken tehlikeli bir olgu olarak görmekte, bilimsel gelişmenin önündeki bir engel olarak tarif etmekteydiler. İdeoloji tartışmaları açısından önemli gelişmelerin yaşandığı yirminci yüzyıla gelindiğinde ise ideoloji kavramı birçok düşünür tarafından farklı anlayışlarla değerlendirilmeye devam etmekteydi. İngiliz kültürel çalışmalarına yapısalcı yaklaşımın kazandırılmasındaki katkılarından söz ettiğimiz Stuart Hall'un, bu geleneğe ideoloji kavramına yönelik çalışmalarda kazandırdığı bakış açısı da son derece önemli görülmektedir. Stuart Hall'un ideoloji konusunda Althusser ve Gramsci'den etkilenip sonrasında Kültürel Çalışmalara özgün bir ideoloji anlayışı kazandırdığından kısaca söz edilmişti. Buna ek olarak, Hall'un Marxist teorideki ideoloji alanına yönelik görüşlerine de yer vermek gerekmektedir; *“İdeoloji, Marxist teori içinde en son gelişen ‘alanlar’dan biridir. Ve hatta nerede ideoloji alanı inşa etmek mümkün olmuşsa, bu alana özgü biçim ve süreçler alışılmışın dışında, az gelişmiş ve kötü belirlenmiş olarak kalır.”* (2014a: 125).

Marxist ideoloji kavramını eleştiren Hall, daha çok Althusser ve Gramsci'nin kuramsal modellerinden yararlanarak indirgemeci ideoloji yaklaşımının ötesine geçmeye çalışmaktadır. Hall'un ideoloji kavramına yönelik düşünceleri de şu şekildedir: *“İdeoloji kavramıyla kastettiğim şey; farklı toplumsal gruplar ve sınıfların toplumsal işleyişini anlamlandırmalarını, tanımlamalarını, çözmelerini ve anlaşılır kılmalarını sağlayan; kavramlar; diller; kategoriler; zihinsel tasvir ve temsil sistemlerinden oluşan zihinsel düşünce çerçeveleridir.”* (1996: 26-27). Hall'un ideoloji anlayışını, indirgemeci ve olumsuz ideoloji

anlayışına yönelik bir karşı çıkış olarak görmek mümkündür. Çünkü Hall'un açıklamaları ideolojinin, toplumu ve toplumsal süreçleri inşa eden bir kavram olarak ele alındığını ortaya koymaktadır. Bununla birlikte Stuart Hall, ideolojiyi anlaşılabilir kılmak için üç önemli vurgu yapmaktadır (2003: 89-90):

- *İdeolojiler ayrı ayrı kavramlardan ibaret değildir, ancak farklı unsurların eklenmesinde ayırt edici bir set veya anlam zinciri oluşturabilirler.*

Örneğin; Liberal ideolojide 'özgürlük' bireycilik ve serbest piyasa ile bağlantılıdır, sosyalist ideolojide ise 'özgürlük' kolektif bir şarttır, liberal ideolojideki gibi 'durumun eşitliği'ne karşı bağımlı değildir. Aynı kavram farklı ideolojik söylemlerin mantığına farklı şekilde yerleştirilmiştir.

- *İdeolojik ifadeler bireyler tarafından yapılır; ancak ideolojiler bireysel bilinç veya niyetin ürünü değildir.*

Bireyler daha çok niyetlerini ideoloji ile formüle etmektedirler. İdeolojiler bireyleri önceden belirlerler ve bireylerin doğduğu belirlenmiş toplumsal oluşumların ve koşulların parçasını oluştururlar. Toplumumuzda aktif olan ve bize toplumsal ilişkilerin mantıklı hale getirilmesi için sunulan ve içinde bir yerimiz olan ideolojileri konuşmak zorundayızdır. Bu nedenle, ideolojilerin dönüşümü bireysel değil, ortak bir süreç ve pratikten oluşur. Bunun yanı sıra ideoloji büyük ölçüde bilinçli niyetten ziyade bilinçsizce çalışmaktadır.

- *İdeolojiler, sanki gerçek yazarlarmış gibi, 'ideolojik gerçekleri' söylemelerine imkân tanıyan tanımlama ve bilginin konularına (bireysel ve kolektif) yönelik inşalarda bulunarak çalışırlar.*

Bu durum ideolojilerin en içteki, gerçek ve birleşik deneyimlerimizden faydalanmadığı için değil, kendimizi formüle ettiğimiz ifadelerin yer aldığı söylemlerin merkezinde yer alan pozisyonları yansıtmasından kaynaklanmaktadır. Böylece aynı konular (Örneğin; ekonomik sınıflar veya etnik gruplar) farklı ideolojilerde farklı şekilde oluşturulabilmektedir.

Hall'un ideoloji konusundaki düşünsel altyapısının gelişimindeki zengin arka plan, *Bilimin Geri Tarafı: İdeoloji ve 'Bilgi Sosyolojisi'* isimli makalesinde göze çarpmaktadır. Stuart Hall'un ideolojiye yönelik bakış açısının; Kant'ın akıl, zihin ve bilginin kökenleriyle ilgili çalışmalarını; Hegel'in mantık anlayışını; Lukacs'ın ideolojik Marxist nosyonunu; Mannheim'in 'İdeoloji ve Ütopya'sını; Schutz'un fenomenolojik pespektifini; Durkheim'in 'sosyal gerçekleri şeyler gibi ele alma' tavsiyesini; Levi-Strauss'un antropoloji çalışmalarını; Saussure'ün dilbilimini; Barthes'ın göstergebilim alanında yaptığı önemli katkıları ve Althusser'in yapısalcılığını ziyaret eden uzun bir yolculuğu olduğu görülmektedir (Hall, 2014a). Tüm bunlar Hall'un çalışmalarında, kendisinin de kabul ettiği ciddi derecede faydalı bir etkiye bulunmuştur. Ancak Stuart Hall, bu çerçeveyi Gramsciyen şekilde düşünmek gerektiğinin de altını çizmektedir (1988: 161).

Gramsci'nin çalışmalarından yaptığı çıkarımlara göre; ideolojilerin “yanlışlık ve doğruluk kriterine göre değil, egemenlik ve bağımlılık konumunda, sınıfları ve sınıf kesimlerini bir araya getirmedeki işlev ve yararlılığına göre” değerlendirilmeleri gerektiğini vurgulayan Hall, ideolojinin sosyal bloğun ’birlik ve beraberliğine’ hizmet ettiğini belirtmektedir. Bunun yanında Hall, Gramsci'nin ideolojiyi ilgilendiren iki ayrım yaptığından bahseder (2014b: 167):

İlk ayrım, sistematik düşünce tarzı (onun kullanışıyla, ‘felsefe’ ve ‘ideoloji’) ile bir araya toplanmış ve kendi içinde çelişkileri olan düşünce biçimi (‘folklor’ ve ‘kamu düşün’) arasındadır. İkinci ayrım, organik, yarı-organik ve organik olmayan ideolojiler, yani tarihteki temel sınıfların hareket ve kapasitelerine tekabül ettiği kadarıyla ideolojiler ile onların koşulları somut analiz yetilerine tekabül eden ideolojiler arasındadır. Bir ideolojinin ‘doğruluğu’, Gramsci için, onun politik olarak harekete geçirici gücünde ve son olarak da tarihsel olarak gerçekleşmesinde yatar.

Gramsci'nin yapmış olduğu bu ayrım, daha sonra sınıflar arasındaki ve sınıflar içindeki ilişkileri analiz etmek için ortaya attığı ‘Hegemonya’ kavramını beraberinde getirmiştir. Stuart Hall, özellikle ilgilendiği hegemonya kavramı hakkında, hâkimiyetin ideolojik zorla değil, kültürel liderlikle sağlandığı görüşünü savunmaktadır. Buna göre Hegemonya kavramının, Hall’un bakış açısıyla nasıl şekillendirildiğini şu satırlarından çıkarmak mümkündür (2006: 151):

Hegemonya; toplumdaki ekonomik süreçler üzerinde önemli bir üstünlük sağlamış olan hâkim sınıf ittifakının ya da yönetici bloğunun toplumun hayat tarzı, anlayışı, kültür ve medeniyet düzeyini bir sınıfın çıkarlarına uygun olarak şekillendirmese bile, bir bütün olarak hâkim toplumsal üretim sisteminin gelişimini ve genişlemesini destekleyen bir yönde dönüştürebilecek ve yeniden biçimlendirebilecek süreçlerdeki üstünlüğü ifade eder. Bu liderlik anlayışındaki önemli nokta, hegemonyanın hukuksal ve meşru ölçütler yerine, söz konusu topluma tabi olan çeşitli sınıfların ve toplumsal grupların aktif rızalarının kazanılması yoluyla sağlanmasıdır.

Stuart Hall’un özellikle medya üzerindeki çalışmalara yoğunlaştıkça Gramsci okumalarına daha fazla yer verdiği görülmektedir. Medya formları ve kurumlarına yönelik bakış açısı ile baskı ve rıza arasındaki ilişkiye yönelmesinde söz konusu yaklaşımın izlerine rastlamak mümkündür. Hall’un, Batı kapitalizmindeki kitle iletişim araçlarının ideolojik yeniden üretimin merkezi olduğuna yönelik düşünceleri, onun ideolojik yapıların nasıl şekillendiğini sistematik ve yapısal olarak gösterme çabalarına yol açmaktadır. Söz konusu çabalar iletişim alanının ilgisini çekmekle birlikte, Stuart Hall’un iletişim çalışmalarında da adından söz ettirmesini sağlamıştır.

İletişim Çalışmalarının Yapısal Devrimi: Kodlama/Kodaçılama

Stuart Hall, bir önceki kesitte değindiğimiz yapısalcı kuramdan beslenen düşünsel altyapısını, Amerikan medya çalışmalarına karşı giriştiği savaşı desteklemek için kullanmıştır. Levi-Strauss, Barthes, Althusser ve özellikle de Gramsci'nin çalışmaları Hall'un bu taarruzunda faydalandığı önemli kaynakları oluşturmuştur. Hall'un, ana akım (mainstream) olarak adlandırılan egemen iletişim yaklaşımlarına karşı eleştirel yaklaşımı desteklemesinin çeşitli sebepleri vardır. Çünkü Hall'a göre ana akım iletişim çalışmalarının çeşitli kısıtlılıkları vardır ve bu kısıtlılıklar ancak eleştirel yaklaşımla aşılabilmektedir. Stuart Hall, ana akım yaklaşımların kısıtlılıklarına ilişkin bir dizi eleştiride bulunmuştur. Hall'a göre, ana akım paradigma anlamlandırma, anlam, dil ve simgeleştirmeyle ilgili konuları sürekli olarak sözde bir 'bilimcilik' amacıyla haklılaştırıp belli başlı davranışçı göstergelere dönüştüren bir tür sistemli davranışsal indirgemecilik eğilim taşımaktadır. Bununla birlikte ana akım çalışmalarının iletişime atfedilen süreçleri, kurumları ve etkileri, modern iletişim sistemlerinin sıkı bir şekilde gömülü olduğu daha geniş bir alan olan toplumsal, ekonomik, siyasal ve kültürel yapılardan ayırarak tanımlama yönündeki çabaları da eleştirdiği bir başka nokta olmuştur (Hall, 1997: 82-83). Stuart Hall'un söz konusu eleştirilerinin, Birmingham İngiliz Kültürel Çalışmalar Merkezi bünyesinde kurulan 'Medya Grubu'na yansımış olması, eleştirel paradigmanın gelişimi açısından oldukça önemlidir.

İlk etapta medya çalışmaları alanına ağırlıklı olarak Amerikan ana akım çalışmalarının gelenek ve endişelerinin hâkim olduğu bilinmektedir. Böyle bir ortamda kurulan 'Medya Grubu' en uzun süren merkezi araştırma gruplarından biri olup, Birmingham İngiliz Kültürel Çalışmalar Merkezi'nin kuruluşundan bu yana iş ve ilgi odağı olmuştur. Stuart Hall, medya çalışmaları üzerine odaklanan bu grubun ana akım geleneğinin paradigmalarına meydan okuyup, medyayla ilgili çalışmaları daha geniş bir kültürel çalışmalar çerçevesinde yeniden tanımladığını belirterek söz konusu ayrımı dört maddede özetlemektedir (2005b: 104-105):

- Medya Araştırmaları ilk olarak, –medya içeriğinin tetikleyici olarak görüldüğü, ağır davranışçı tonlamalarla bir çeşit uyaran-tepki modeli kullanan– ‘doğrudan etki’ modelleriyle bağını kopardı. Bunun yerine, geniş anlamda medyanın ‘ideolojik’ rolü olarak tanımlanabilecek bir çerçeveye odaklandı. Bu ikinci yaklaşım medyayı, sosyal ilişkilerin ve siyasal sorunların tanımlanma biçimine ve izleyici kitlelerin popüler ideolojilerinin üretilmesiyle değiştirilmesine göre baskın bir konumda duran, önemli bir kültürel ve ideolojik bir güç olarak tanımladı.
- İkincisi, medya metinleri kavramlarını anlamın ‘şeffaf’ taşıyıcıları olarak gören anlayışa meydan okuyup, bu metinlerin dilsel ve ideolojik yapılarına odaklandık. Bu iki endişe–kitlesele iletişimin genel ideolojik doğası ve biçimlerinin dilsel yapısının karmaşıklığı–sonraki çalışmalarımızın temeli olmuştur ve çalışmalarımızı şekillendiren bir önceki göstergibilimsel modeller çerçevesinde şekillenmektedir.

- Üçüncüsü, daha önceki geleneksel araştırmalarda sıkça rastlanan ve yayın organlarıyla reklam ajanlarının inceleme ihtiyaçları tarafından etkilenen, izleyicinin farklılaşmamış ve pasif olarak görüldüğü kavramlar ile bağımızı kopardık. Bu çok basit kavramları, medya mesajlarının nasıl kodlandığıyla, kodlanmış metinlerin 'anı' ve izleyicinin 'kod çözme biçimi' arasındaki ilişki çerçevesinde, 'izleyici' ve 'okuma'dan oluşan daha aktif bir anlayışla değiştirmeye başladık.
- Dördüncü olarak da, medya ve ideolojiler konusu, medyanın dolaşımda oynadığı rol ile egemen ideolojik tanımlamalar ve temsillerin güvence altına alınmasıyla ilgili bir gündeme dönmüştür.

Eleştirel akım tam anlamıyla bir bütünlük içerisinde olmasa da temelde yukarıda sıralanan maddeler etrafında örgütlenmiştir. Eleştirel akımın kuramsal dayanaklarını da özellikle dilbilim, ideoloji ve göstergebilim oluşturmaktadır. Stuart Hall'un medya çalışmalarında kullandığı yöntemleri tam anlamıyla kavrayabilmek için öncelikle kendisinin dil ve temsil hakkındaki görüşlerini bilmek gerekmektedir. Çünkü Hall'un gerek ideoloji gerekse iletişim alanındaki çalışmaları temel olarak bu bakış açısından faydalanmaktadır.

Hall, kültür, dil ve temsil arasındaki ilişkiyi basitçe; kültürün 'paylaşılan anlamlar' ile ilgili olmasına dayandırmaktadır. Bu görüşe göre dil, şeylere 'anlam verdiğimiz', içinde anlamın üretildiği ve yayıldığı ayrıcalıklı bir araçtır ve anlamlar sadece dile ortak erişimimiz yoluyla paylaşılabilir. Dolayısıyla dil, anlam ve kültür için temel özelliكتedir, her zaman kültürel değerler ve anlamların asli kaynağı olarak görülmektedir (Hall, 2017: 7). Hall, dilin anlamı inşa edebilme özelliğini de temsili bir sistem olarak çalışmasına bağlamaktadır; sesler, yazılı kelimeler, elektronik olarak üretilmiş görüntüler, müzik notaları, hatta nesnelere yardımıyla düşünce, fikir ve duyguların bir kültürde temsil edilmesini sağlayan 'araç'lerden biri dildir (2017: 7). Dolayısıyla anlamın üretim süreci, bir takım şeylerin dil yoluyla temsil edilmesine bağlıdır.

Temsil kavramını, anlamın üretilerek bir kültürün üyeleri arasında değiş tokuş edilmesi sürecinin temel parçası olarak tanımlayan Hall, temsil sürecinin şeyleri simgeleyen ya da tasvir eden dil, işaretler ve görüntülerin kullanılmasıyla gerçekleştiğini belirtmektedir (2017: 23). Kendisi ayrıca dilin dünyayı tasvir etmekte nasıl kullanıldığını dair üç farklı teoriden bahsederek, temsil kavramının anlam ve dilin kültürle ilişki kurmasını nasıl sağladığını keşfetmeye çalışmaktadır (Hall, 2017: 35-36):

Yansıtıcı yaklaşım;

“Yansıtıcı yaklaşımda anlamın gerçek dünyadaki nesnede, kişide, fikirde, hatta olayda yattığı ve dilin bir ayna gibi işlev görerek dünyada zaten mevcut olan gerçek anlamı 'yansıttığı' düşünülür.”

Kasıtlı yaklaşım;

“Konuşan, yazan kişinin dünyaya dair kendine özgü yorumunu dil yoluyla empoze ettiğini savunur. Kelimeler, yazarın vermeye çalıştığı anlamı ifade eder.”

İnşacı yaklaşım;

“Şeylerin anlamı yoktur; temsil sistemlerini, kavramlar ve işaretleri kullanarak anlamı biz inşa ederiz.”

Stuart Hall’un söz konusu teoriler içerisinde daha ziyade ‘inşacı yaklaşım’ teorisini kullandığı görülmekle birlikte, kendisinin meşhur ‘kodlama/kodaçıklama’ kuramının keşfedilmesinde de bu yaklaşımın biliniyor olması oldukça önemlidir. Eleştirel paradigma içerisinde kendine sağlam bir yer bulan ‘kodlama/kodaçıklama’ kuramı, alıcı kitlenin konumlandırıldığı yere farklı bir bakış açısı getirip, alıcı kitlenin pasif bir rolü olduğu yönündeki görüşlere karşı çıkmaktadır.

Hall, kodlama/kodaçıklama (Encoding,Decoding) makalesinde, iletişimi bir ‘döngü’ ya da göndericiden alıcıya doğru düz bir hat olarak gören geleneksel açıklamalarla tartışmaya girmektedir. Ancak bu makalenin 1973 yılında *Encoding and Decoding in Television Discourse* adıyla bir Çağdaş Kültürel Çalışmalar Merkezi makalesi olarak basıldığını da özellikle belirtmek gerekir. Hall, bir mesajın gönderilmiş olmasının yerine ulaşacağını garantilemediğini vurgulamaktadır. Mesajın ilk oluşturulduğu andan (kodlama) okunduğu ve anlaşıldığı ana (kodaçıklama) kadar iletişim sürecindeki her anın kendi belirleyenleri ve varlık koşulları olduğunu ifade etmektedir (Turner, 2016: 107-108).

Bir iletişim sürecini gerçekten anlamlandırabilmek için yalnızca kodlama üzerinde çalışmak yeterli olmamaktadır. Bunun yanında kodaçıklama üzerinde de çalışılmalı, her iki durumdaki anlam üretimi ve karmaşık ilişkiler süreci açıkça ortaya çıkarılmalıdır. Hall, herhangi bir iletişim biçimindeki mesajların doğal olmadığının altını çizmektedir. Ona göre mesajların gönderilebilmesi için öncelikle inşa edilmesi gerektiği gibi, alıcı tarafın da söz konusu inşaaya uygun alımlama yapamayabileceğini söyler. Çünkü alıcı kitle homojen değildir, farklı gruplar ve farklı çıkarlardan oluşmaktadır. Hall, bu yanlış anlama potansiyelinin iletişim sistemlerimizin dilimizi önce kendimiz için ‘kodlaması’ sebebiyle kısıtlı olduğunu belirtmektedir. Bunun yanında, televizyon söylemini sıfırdan yorumlamak zorunda olmadığımızı, çünkü onların inşa edildiği kodları önceden öğrenmiş bulunduğumuzu da eklemektedir (Turner, 2016: 108).

Stuart Hall, her kurulu gösterenin, birden fazla yananlamsal konfigürasyona dönüşme potansiyeline sahip olduğunu vurgularken, çok anlamlılığın (polisemi), çoğulculukla (pluralism) karıştırılmaması gerektiğini de hatırlatmaktadır. Hall, yananlamsal kodların birbirine eşit olmadığını düşündüğü için, alıcı kitlenin medya içerikleri karşısında gerçekleştirebileceği üç farklı okuma sürecini – *Egemen (Baskın) okuma, Müzakereli okuma ve Karşıt okuma* - şu şekilde ele almaktadır (2005c: 93-97):

Egemen (Baskın) okuma; Bu okuma türüne 'saptanmış' yerine 'baskın' denmesinin sebebi, bir olayı birden fazla 'haritalandırma' içinde düzenlemek, sınıflandırmak ve kodaçımlemek her zaman mümkün olduğu içindir. Ama bir 'tercih edilmiş okumalar' alanı bulunduğu için 'baskın' denmektedir, çünkü bu tercih edilmiş okumalar hem kendilerine atfedilen kurumsal, politik, ideolojik düzenleri içermekte, hem de kendileri kurumsallaşmaktadır. *Müzakereli okuma ise*; Bu sürüm içindeki kodaçımlama, uyumlu ve karşıt elementlerin bir karışımını içermektedir. Büyük anlamlandırmalar (soyutlamalar) yapmak için egemen tanımların meşruluğunu kabul ederken, daha kısıtlı, durumsal (yerleşik) bir düzeyde, kendi kurallarını koymaktadır. Müzakereli kod okumaya verilebilecek en basit örnek, bir işçinin grev yapma ve ücretlerin dondurulmasına itiraz hakkını kısıtlayan bir Sanayi İlişkileri Bildirisi'ne tepkisidir. 'Ulusal çıkar' düzeyinde kodaçımlayıcı egemen tanımı benimseyerek 'enflasyonla mücadele için daha az gelir elde etmeyi kabul etmeliyiz' diyebilir. Ancak bu düşüncenin, işçinin daha iyi bir ücret ve koşullar için greve gitme ya da Sanayi İlişkileri Bildirisi'ne üretim yeri düzeyinde veya sendika örgütü içinde muhalefet etme isteğiyle fazlaca ilgisi bulunmamaktadır. *Karşıt okumada da*; İzleyicinin söylemi, harfi ve yananlamsal olarak anlamı mükemmel bir şekilde anlamlandırması, ama mesajı global olarak aksi yönde kodaçımlaması mümkündür. Kişi mesajın bütüncüllüğünü bozarak, tercih ettiği kodla, alternatif bir referans çerçevesi içinde yeniden kurar. İzleyicinin ücretlerin kısılması üzerine bir tartışmayı dinlemesi, ama 'ulusal çıkarlar' sözünü her duyusunda bunu 'sınıf çıkarı' olarak 'okuması' buna bir örnektir.

Söz edilen okuma türleri kısaca toparlanacak olursa; egemen okuma medya içeriklerinin alıcı tarafından olduğu gibi kabul edildiği düşüncesinden hareket etmektedir. Yani bu okuma türünde iletiler alıcı tarafından sorgulanmaz, mesajın kodlandığı referans koda uygun bir şekilde kodaçımlama yapar. Müzakereli okumada baskın anlamlar alıcı üzerinde kısmen etkili olmaktadır. Hem benimsenen hem de reddedilen unsurlardan oluşmakta olup, medya içerikleri alıcının yorumlarına açıktır. Karşıt okumada ise kodlanan iletilerin anlamları alıcılar tarafından bütün anlam ve yan anlamları ile çözülür ve keşfedilen anlamlara yönelik tutum alınır. Alıcının alması istenen mesajlar istenilenin tam tersi halinde okunur ve etki etmesi beklenen anlamlar tamamıyla reddedilir. Stuart Hall kodlama/kodaçımlama kuramını özetle; kodlama işleminin kodaçımlarının içinde işleyeceği sınırları belirleyen bir süreç olarak görmüş ve oluşturulan bu sınırların, alıcıların anlama ulaşabilmesi için kurgulandığını düşünmüştür.

Sonuç Yerine

Stuart Hall'un akademik serüvenine bakıldığında, çok çeşitli alanlarda ve farklı disiplinlerde eserler verdiği görülmektedir. Çalışmalarındaki bu çeşitliliğin dönemin önemli tartışma konuları ve kendi entelektüel dağarcığının yönelimleriyle şekil aldığı da göze çarpan bir başka nokta olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu nedenlerden ötürü, Hall'un çalışmalarından

bütünlüklü bir resim çıkarmak oldukça zordur. Ancak bu durum, Hall hakkında kapsayıcı bazı değerlendirmeler yapılmasına engel değildir. Hall, öncelikle ‘kültür’ konusundaki çalışmaları gündeme getirerek toplumsal araştırmalara yönelik önemli bir katkıda bulunmuştur. Bu bakımdan Hall’un alana en büyük katkısını, akademik ilgiyi ‘kültür’ konusuna çekmesi olarak belirtmek yanlış olmayacaktır.

Öte yandan toplumsal, kültürel, ekonomik ve siyasal alanların yalnızca tek bir başat yaklaşımla anlaşılamayacağını vurgulayan Hall, ideolojik ve kültürel alanların toplum yapısına yönelik kurucu özellikler taşıdığını da belirtmektedir. Hall, her ne kadar kendisinin Marxist geleneklerle eleştirel bir ilişki içerisinde bulunduğunu aktarsa da, çalışmalarında ikili karşıtlıkları sorunlaştırdığı saptanmaktadır. Hall’un söz konusu yaklaşımı, çalışmalarında kültürel alanın diyalektiğine yoğunlaşmasıyla açık bir şekilde görülmektedir.

Bugün sosyal bilimlerle uğraşan birçok akademik çalışmada en çok alıntılanan isimler arasında bulunan Stuart Hall’un temel amacı, kültürel alanın anlaşılması zor yapısını çözmeye yardımcı olacak, yapısal ve tarihsel analizler yapmayı sağlayacak, alandaki çelişkili konuları anlamlandırmaya yardımcı olacak bir bakış açısı sunabilmektir. Bu bağlamda Hall’un alana kazandırdığı kodlama/kodaçımleme modeli ile temsil teorisi günümüzde hala medya ve iletişim çalışmalarındaki araştırma ve çözümlemelerde sıkça başvurulan önemli yöntemler arasında yer almaktadır. Stuart Hall, Birmingham Çağdaş Kültürel Çalışmalar Merkezinin başında yer aldığı süre boyunca, kültürel çalışmalar ve medya alanına kazandırdığı yaklaşımlar dışında kişiliği ve yaşantısı itibarıyla de arketipik entelektüelin bir anti-tezi olarak tarif edilmektedir. Çünkü gençlerin kültürüyle ve genç kuşaklarla temasını yitirmeyen Hall, yeni teknolojilere ve düşüncelere daima açık bir yapıya sahip olmuştur.

Son olarak Stuart Hall tarafından teorik çalışma disipliniyle ilgili önerilen metaforun, kendisinin düşünce ve çalışma anlayışını doğru bir şekilde anlamlandırmak ve gelecek tüm teorik çalışmalarda da bu görüşü hatırlayan çalışmalar ortaya koyabilmek için her zaman yardımcı olacağı değerlendirilmektedir: “Teorik çalışma ile ilgili farklı bir metafor önermek istiyorum: mücadele metaforu, meleklerle güreş (wrestling with angels) metaforu. Sahip olmaya değer nitelikteki yegâne teori, derin bir akıcılıkla konuşabildiğimiz değil, uğruna bir savaş vermek durumunda olduğumuz teoridir” (Hall, 2008: 90).

Hakem Değerlendirmesi: Dış bağımsız.

Çıkar Çatışması: Yazar çıkar çatışması bildirmemiştir.

Finansal Destek: Yazar bu çalışma için finansal destek almadığını beyan etmiştir.

Peer-review: Externally peer-reviewed.

Conflict of Interest: The author has no conflict of interest to declare.

Grant Support: The author declared that this study has received no grant support.

Kaynakça/References

- Adams, T. (2007). *Cultural Hallmark*. The Guardian. Retrieved from <https://www.theguardian.com/society/2007/sep/23/communities.politicsphilosophyandsociety>
- Chen, K. H. (1996). The Formation of a Diasporic Intellectual: An Interview With Stuart Hall (D. Morley & K. H. Chen, Eds.) In. *Stuart Hall: Critical Dialogues in Cultural Studies*.486-505.
- Farred, G. (1996). You Can Go Home Again, You Just Can't Stay: Stuart Hall and Caribbean Diaspora. *Research in African Literatures*, 27(4), 28-48.
- Hall, S. (1988). *The Hard Road to Renewal: Thatcherism and the Crisis of the Left*. New York: Verso.
- Hall, S. (1996). The Problem of Ideology: Marxism Without Guarantees (D. Morley & K. H. Chen, Eds.) In. *Stuart Hall: Critical Dialogues in Cultural Studies*.24- 45.
- Hall, S. (1997). İdeoloji ve İletişim Kuramı (S. İrvan, Der.). İçinde. *Medya, Kültür, Siyaset*. Ankara: Ark Yayınları. 79-99.
- Hall, S. (2003). The Whites of Their Eyes: Racist Ideologies and the Media (G. Dines & J. M. Humez, Eds.) In. *Gender, Race and Class in Media* (2nd Ed.). California: Sage Publications. 89-93.
- Hall, S. (2005a). Cultural Studies and the Centre: Some Problematics and Problems (S. Hall, D. Hobson, A. Lowe & P. Willis, Eds.) In. *Culture, Media, Language*. New York: Routledge. 2-35.
- Hall, S. (2005b). Introduction to Media Studies at the Centre (S. Hall, D. Hobson, A. Lowe & P. Willis, Eds.) In. *Culture, Media, Language*. New York: Routledge. 104-109.
- Hall, S. (2005c). Kodlama / Kodaçılama (Ş. Yavuz, Der., Y. Yavuz, Çev.) İçinde. *Medya ve İzleyici: Bitmeyen Tartışma*. Ankara: Vadi Yayınları. 85-98.
- Hall, S. (2006). The Rediscovery of 'Ideology': Return of te Repressed In Media Studies (J. Storey, Ed.) In. *Cultural Theory and Popular Culture: A Reader* (3rd Ed.). Dorchester: Pearson Education Limited.
- Hall, S. (2008). Kültürel Çalışmalar ve Teorik Mirası (S. Çelenk, Der.) İçinde. *İletişim Çalışmalarında Kırılmalar ve Uzlaşmalar*. Ankara: De Ki Basım Yayın. 85-114.
- Hall, S. (2014a). Bilimin Geri tarafı: İdeoloji ve "Bilgi Sosyolojisi" (C. Şahan, Der. & Çev.) İçinde. *İdeoloji Üzerine: Eleştirel İdeoloji Analizleri*. İstanbul: Pales Yayıncılık. 85-134.
- Hall, S., Lumley, B., McLennan, G. (2014b). Politika ve İdeoloji: Gramsci (C. Şahan, Der. & Çev.) İçinde. *İdeoloji Üzerine: Eleştirel İdeoloji Analizleri*. İstanbul: Pales Yayıncılık. 161-226.
- Hall, S. (2017). *Temsil: Kültürel Temsiller ve Anlamlandırma Uygulamaları* (İ. Dündar, Çev.). İstanbul: Pinhan Yayıncılık.
- MacCabe, C. (2008). An Interview With Stuart Hall. *Critical Quarterly*, 50(1-2), 12- 42. doi: 10.1111/j.1467-8705.2008.00825.x
- Turner, G. (2016). İngiliz Kültürel Çalışmaları (D. Özçetin & B. Özçetin, Trans.). Ankara: Heretik Basın Yayın
- Yaylagül, L. (2016). Kitle İletişim Kuramları (7.Baskı). Ankara: Dipnot Yayınları.

4. BOYUT Medya ve Kültürel Çalışmalar Dergisi, 21. Sayı için Halil Nalçaoğlu ile Söyleşi*

4.Boyut Journal of Media and Cultural Studies, An Interview with Halil Nalçaoğlu for the 21st Issue

Söyleşiyi Gerçekleştiren: Derya Gül Ünlü¹

¹Bu söyleşi 14 Aralık 2022 tarihinde İstanbul Üniversitesi İletişim Fakültesi'nde yüz yüze gerçekleştirilmiştir. Söyleşinin video kaydına aşağıdaki link üzerinden ulaşabilirsiniz; <https://youtu.be/PN1wW665Twc>

¹Doç. Dr., İstanbul Üniversitesi, İletişim Fakültesi, Halkla İlişkiler ve Tanıtım Bölümü, İstanbul, Türkiye

ORCID: D.G.Ü. 0000-0003-3936-7988

Sorumlu yazar/Corresponding author:

Derya Gül Ünlü,
İstanbul Üniversitesi İletişim Fakültesi, Halkla İlişkiler ve Tanıtım Bölümü, İstanbul, Türkiye
E-mail: derya.gul@istanbul.edu.tr

Başvuru/Submitted: 17.11.2022

Kabul/Accepted: 29.12.2022

Atf/Citation: Gul Unlu, D. (2022). 4. BOYUT Medya ve Kültürel Çalışmalar Dergisi, 21. sayı için Halil Nalçaoğlu ile Söyleşi. *4. Boyut Journal of Media and Cultural Studies - 4. Boyut Medya ve Kültürel Çalışmalar Dergisi*, 21, 71–80. <https://doi.org/10.26650/4boyut.2022.1224974>

-Merhaba, Bugün 4.Boyut Medya ve Kültürel Çalışmalar Dergimizin 21. sayısını kapsamında gerçekleştireceğimiz söyleşi için toplanmış bulunmaktayız. Bugün çok kıymetli bir konuğumuz bizlerle. Bilgi Üniversitesi İletişim Fakültesi Medya Bölümü'nden Sayın Prof. Dr. Halil Nalçaoğlu, hocam hoş geldiniz öncelikle.

Hoş bulduk.

-Çok teşekkür ederiz. Davetimizi kabul edip bizlerle olduğunuz için...

Ben teşekkür ederim davetiniz için. Çok büyük mutlulukla buradayım.

-Hocam, dilerseniz başlayalım...

Tabii ki.

-Genel bir soruyla başlamak istiyorum, kültürel çalışmalar ve kültürel çalışmalar alanına dair. Kültürel çalışmalara baktığımızda sizce alanın genel özelliklerini nasıl tanımlayabiliriz? Nasıl bir çerçeve çizebiliriz?

Kültürel çalışmalar alanı, yani benim üniversitede olduğum 80'lerin sonu 90'lı yıllarda çok parlak bir alandı. Bütün dünyada da öyleydi. Şimdilerde biraz gölgelendi. Teveccüh azaldı. Kültürel çalışmalar programlarına başvurular azalıyor dünyada ve Türkiye'de. Onun için bugünlerde neler oluyor bu alan bitti mi? Ne oluyor? Tartışmaları var gündemde. Fakat istersen şöyle yapalım. Böyle bir alana neden ihtiyaç var? Yani bu alan hangi boşluğu doldurdu? Neden böyle parladı dünyada öncelikle ve Türkiye'de? İki tane izlek, iki tema geliyor aklıma bunu açıklamak için. Bir tanesi daha kavramsal bir tema. Karl Marx ve sosyalizm düşüncesinin yaptığı analizlerle girilen bir angajman. Yani bazı kuramcıların ona verdikleri tepkiler. İkincisi de daha coğrafi bir alan. Yani dikkat edersek kültür çalışmaları alanının parladığı, yükseldiği coğrafyalara bakalım. Tabii ki aklımıza hemen Center for Contemporary Cultural Studies geliyor. İngiltere, Amerika, Avustralya, Yeni Zelanda, Kanada. Dikkat edersen hep böyle bir Anglo-Amerikan derinliği olan bir coğrafya tarifi yapmış olduk. Yani Almanya'da, Danimarka'da var tabii kültür çalışmaları ama zaten İngiliz Kültür Çalışmaları (British Cultural Studies) deniyor. Ben bir de böyle coğrafi bir durum görüyorum. Coğrafiden kastım tabii ki kültür coğrafyası.

İlkinde bakacak olursak, Karl Marx'ın toplum analizleri bir kapitalizm eleştirisiyle başlıyor. Toplumun zenginlikleri, toplumsal değerleri nasıl üretiliyor buna bakan bir perspektif var. Emek değer kuramı, bunu analiz ediyor ve bu klasik ekonomik determinizm eleştirisine neden olan ekonomik altyapı diye tabir edilen bölgeye odaklanmış durumda. Gerisi ne? Gerisi üst yapı kurumları; kültür, sanat, eğitim, ideolojiler, medya aklımıza gelen her şey. Aslına bakarsanız her şey. Bütün dünyayı, toplumu, kültürü kapsıyor üst yapı. Marx'ın yazınında kültür biraz daha kenara ayrılmış, kenara itilmiş, ikincil addedilmiş bir bölge olarak tarif ediliyor. Marx'ın derin okumalarında buna itirazlar da var tabii ama onu bir kenara koyalım şimdi. Özellikle daha geleneksel Marxist kuramcılar dünyayı okurken, yorumlarken bu izleğe bağlı kaldılar bir parça. Bu işin bir de tüketim boyutu var. Yani bütün bu maddi zenginliklerin, mal ve hizmetlerin insanlara ulaşma biçimi, bunların tüketim formları, tüketirken oluşan kültürel oluşumlar. Bütün bunlar da apayrı koca bir dünya oluyor. Şimdi birçok kuramcı, özellikle sol eğilimli kuramcılar bunların birçoğu. Hem köklerine baktığımız zaman hem de bizatihi pratisyenlerine baktığımız zaman Birmingham okulundaki insanların ağırlıklı olarak solcu insanlar olduğunu görüyoruz. Nasıl angaje oluyorlar? Yani şöyle, aslında dünyada yani, Kapital'in (1867) yayınlanmasından sonra dünyada, büyük bir beklenti oluşuyor. Nasıl bir beklenti? Bir sosyalist beklenti, bir dönüşüm beklentisi oluşuyor. Nitekim işte 20.yüzyılın başında bunun uygulamaları da başlıyor. Sovyetler Birliği'nde olduğu gibi. Fakat bu sosyalizme dönüşen toplumların niteliğine baktığımız zaman Avrupa entelektüeli, özellikle dönüşümün olması gereken yerlerde olmadığını görüyor. Hatta tam tersine Almanya örneğinde gördüğünüz gibi Nasyonel Sosyalizm'in yükselişi, faşizmin kasırga gibi bütün Avrupa'yı kasıp kavurması. Yani entelektüel kesimlerde şöyle bir soru oluyor: Buradaki problem ne?

Marx gayet güzel yazmış, altyapı, yeteri kadar gelişmiş, burjuvazi güçlenmiş uzlaşmaz karşıtlıklar, çelişkiler her şey teorinin söylediği gibi şekillenmiş. Fakat öyle bir şey oluyor ki, dünya dönüşmüyor. Bir anlamda dönüşmesi beklenmeyen yerler dönüşüyor. Tarım toplumları

dönüşüyor: Rusya gibi, Çin gibi. Ama Avrupa’da tık yok. O zaman diyorlar ki burada başka bir şey olmalı. Bazı entelektüeller özellikle Alman ekolü acaba Freudyen bir açıklamaya gidebilir miyiz diye bakıyor. Marxizm ve Freudculuğun bir yakınlaşmasını görüyoruz. Bazılarının da -özellikle Anglo-Amerikan gelenekte- baktıkları yer toplumun bizatihi kendisi oluyor. Kültür çalışmalarının kurgulanmasında bizzat bu toplumun içeriden keşfedilmesi söz konusu. Yani insanların, işçi sınıfının kapitalizmi nasıl deneyimledikleri merak ediliyor. O zaman basit biçimde insanlar propagandaya maruz kalır gibi indirgemeci açıklamalar yerine orada hakikaten ne oluyor sorusu soruluyor. Çok klasik bir sorudur: Kadınlar işte çok eziliyorlar. Kadınlar neden isyan etmiyor? Nasıl olur yani? Bu kadar kurbanlaştırıcı söylemin karşısında kadınlar neden isyan etmez? O zaman insanlar şöyle bir cevap buluyorlar buna: Belki içeride öyle şeyler oluyor ki bu hem bireylerin yaşamlarını sürdürme stratejileri ile ilgili olabilir hem de Antonio Gramsci örneğinde olduğu gibi hegemonya gibi bir kavramın aydınlatıldığı, açıkladığı ikna olma pratikleriyle ilgili olabilir. Bütün bu beslenme, mesela Stuart Hall’un çok öne çıkardığı bir kuramcı Gramsci, hapisane defterleri İngilizcede yayınlandıktan sonra özellikle ah tamam işte deniyor. Demek ki insanlar ikna oluyor. Yani demek ki insanlar eziliyorlar ama bunu kuramcılar görüyor, analiz ediyor. Fakat bizatihi ezilen insanlar gidiyor faşist partiye oy veriyor ya da ev içinde ikinci derecede olmayı kabulleniyor. Nasıl oluyor bu işler?

Burada çok derin kültürel dinamiklere bakılmaya başlanıyor. Kültür çalışmalarının çıkış hikayesinde İngiltere geleneğinde özellikle bunu görüyoruz. Bu benim coğrafya diye hitap ettiğim meseleyi ise şimdi şöyle düşünelim; İngilizlerin bir Eric Hobsbaum’ları var bir E.P. Thompson’ları var. Buna müthiş tarihçiler ve bu tarihçiler tarih yazımını disiplinine dönüştüren insanlar. Hobsbaum’un Rise of serisi, E.P. Thompson’un The Making of the English Working Class’ı. Thompson orada ne yapıyor? İşçi sınıfına içeriden bakıyor. İşçi sınıfının içinde ne olduğuna bakmaya çalışıyor. Buna da toplumsal tarih diyoruz. Yani tarih dediğiniz şey Napolyon oraya gitti, orayı fethetti, bir sürü antlaşma imzaladı falan filan hepimizin dünya tarihi dediğimizde aklına gelen şeyler olduğu kadar bizzat insanların geçmişte nasıl yaşadığı da. Yani sosyolojisi ne bu işin? Kültürü neydi? Çocuklara ne giydiriyorlardı? Akşam evde ne pişiriyorlardı? Kiliseye giderken ne giyip çıkıyorlardı? Gidiyorlar mıydı? Gitmiyorlar mıydı? Toplumsal tarih böyle bir şey. Bu gelenek var. Biraz benim coğrafyaya bağlamamın nedeni Anglo-Amerikan kültürü. Zaten Amerika’nın doğu yakasına baktığımız zaman tipik İngiliz kasabaları görürsünüz. İsimleri de hep *new* ile başlar; New England, New Hampshire örneğinde olduğu gibi. Hepsi böyle ilk öncülerin İngiliz modeliyle kurduğu kasabalar. Buralardaki komünal topluluk yaşamı, birbirine bağlılık bunların hepsi bu kültürlerin kendilerine içeriden bakma gelenekleri olduğunu ve birbirleriyle çok yakın bağlarla yaşadıklarını ve hala da bir topluluk oluşturma, bir cemaat olma duygularının çok yüksek olduğunu gösterir. İngiltere, Amerika, Kanada, Avustralya, Yeni Zelanda hepsi böyle. Şimdi bakıyoruz burada ne çıkmış? Kültür çalışmaları çıkmış. Bu bir tesadüf olamaz.

Almanya’ya bakalım. Almanya’da ne çıkmış? Almanya’da Frankfurt okulu çıkmış. Aynı teorik angajmanla, yani post Marx angajmanıya. Almanya bir bakmış yine işçi sınıfı çok güçlü, kapitalizm ilerlemiş vesaire. Ama oradaki entelektüeller Adorno, Horkheimer daha

sonra Jürgen Habermas vesaire. Neye bakıyorlar? Burada müthiş kitle iletişim araçları var. Propaganda çağı 30'lar, 40'lar vesaire. İnsanların beyinleri yıkıyor diye düşünüyorlar. Onlar da bu dönüşümün olmamasının yani Marx'ın öngördüğü dönüşümün arzu edildiği ve teorik olarak anlaşıldığı biçimde gerçekleşmemesinin arkasında başka tepeden baskılayıcı bir şey olduğunu düşünüyorlar. Birisi bunu tepeden baskılayıcı bir biçimde diğeri alttan gerekçelerini (British Cultural Studies). İkisini de hem Frankfurt okulunu hem kültürel çalışmaları Marx'a bir cevap olarak telakki etmek ve ikisini bağdaştırmak niyetindeyim. Nitekim Birmingham okulunun eserlerine baktığımızda eleştirel okulun çalışmalarından da yararlandığını görüyoruz fazlasıyla. Çok özet bir şekilde çerçeve çizecek olursak, kültürel çalışmalar insanların kültürlerinin, kültürel pratiklerinin, ürünlerinin, eserlerinin, yapıntılarının, metinlerinin, edebiyatının vesaire içinde bulunan toplumun politik, ekonomik, sosyal yapılarına nasıl yanıt verdiği, onları nasıl dönüştürdüğüne, onlardan nasıl etkilendiğine bakan bir alan. Ve en önemli özelliklerinden bir tanesi bu içeriden bakmak. İkincisi kadim sosyolojiyi, siyaset bilimi gibi disiplinlerin disipliner yapısını, tek kanonlu bir kökten gelen tek çizgideki disiplinler yapısını reddedip parçalı, biraz oportünist, önüne hangi teori gelirse kullanan, bunu kullanmakta sorun görmeyen bir alan. Çünkü bir teorik temel oluşturuyorlar kendilerine. Son olarak da özellikle Almanya'daki faşizmin yükselişi, bu etkilerin yarattığı büyük asimetriyi yani egemen güçler ve toplum arasında kurdukları büyük asimetriyi burada da görüyor İngilizler. Acaba diyorlar bu insanlar hakikaten böyle önlerine gelen boş kağıtlarda üstüne bir şeyler mi yazıyorlar? Yoksa içeride bu egemen ideolojiyi, hegemonyayı sorgulayacak, onun yeniden üretilmesini engelleyebilecek birtakım pratikler de var mı? Bir de buna bakıyorlar.

-Anlattıklarınızla ilişkili olarak kültürel çalışmaların çeşitli biçimlerde karakterize edildiğini görüyoruz. Yapısökücü, göreci, tarihselci, post modernist, post kolonyalist gibi. Tüm bunlar özelinde düşünüldüğünde, kültürel çalışmaların dünyadaki rolünü, sorumluluklarını nasıl tanımlayabiliriz? Kültür çalışmalarının felsefesini nasıl açıklayabiliriz?

Bu coğrafyalarda gelişen ilk kültürel çalışmalarının felsefesini şöyle görüyoruz: Yani büyük bir manzara resmi var önümüzde, orada dereler, ırmaklar, işte büyük dağlar vesaire var. Fakat detaylarını görmüyoruz Kültürel çalışmalar o detaylara giriyor. Yani o derenin kenarında hangi kurbağa var? Bu çiçek hangi ağacın dibinde bitmiş? Dere hangi hızda akıyor? Marx'ın çizdiği büyük resmin altında neler oluyor? Ya da üstünde neler oluyor? diye bir bakış var. Biraz böyle bir felsefe var. Örneğin Dick Hebdige'e baktığımız zaman alt kültürleri çalışıyor. İlk çıkış anında tabii işçi sınıfı nasıl yaşıyor? Hayatını nasıl idame ettiriyor? Sonra kadın egemenliği başlıyor kültür çalışmaları içinde. Judith Butler vesaire. Onlar marjinalize olmuş bir kimlik olarak yani işçi sınıfı gibi adeta kadın kimliğini öne çıkaran çalışmalar yapıyorlar. Velhasıl kültür çalışmaları aslında böyle büyük bir darbeye toplumu demir bir kısıka alan kapitalizmin aslında uzaktan görüldüğü kadar renksiz, tekdüze, yenilemez, kapitalist düşünceyle mücadele edilemez bir varlık gibi görmemenin daha uygun olacağını düşünüyorlar. Örneğin bu direnme kavramı böyle bir şey. Bunu çok güçlü bir şekilde

çalışıyorlar. Yani insanlar evet fabrikada eziliyorlar emekleri sömürülüyor falan ama akşam “pub”’a gittiği zaman da o birasını içerken İngiliz işçi sınıfı kendi arasında ne konuşuyor acaba? Sistemle ilgili bir düşünceleri var mı?

Bütün bunları Marxist literatürde sanki üretim faaliyetleri dışında bütün yapıp edilenlerin tek bir amacı var gibi okuyorlar. O da sekiz saatlik çalışma süresi boyunca işçinin yok olan maddi manevi varlığını yerine koymak. Koyduğunda bitti. İyi de nasıl kondu? Konurken neler oldu başka? Toplumsal cinsiyetler anlamında neler oldu? gibi sorular sorulmaya başlanıyor. Böyle baktığınız zaman bütünlüklü bir felsefeden belki bahsedemeyiz ama bütünlüklü felsefeleri parçalayıcı bir çoklu bakış açısı sunması bakımından bir felsefe olarak telakki edilebilir. Kültürel çalışmaların felsefesi çok katmanlı, çok disiplinli, disiplinler aşırı, monolitik vizyonu sarsan, alternatif düşünme modelleri sunan bir alan olarak tarif edebiliriz. Bütünlüklü tek bir felsefesi yok, ama olmaması da bir felsefe gibi de düşünülebilir.

-Anlattıklarınız bağlamında Derrida özelinde düşünüldüğünde, aslında yorumun (okumanın/yeniden yazmanın) siyasal karakteri temelinde, Derridacı yapısöküm metinlere yönelik mikroskobik okumaların öneminden bahsediliyor. Söz konusu çerçevede okuma dediğimiz mesele temelde bir yorumlama olarak da nitelenebilir mi?

Tabii yani aslında çok büyük bir kuram dünyasının içinde, hani sisin içinden parlayan bir araba farı görünür ya onun gibi gelen birkaç tane araba tarif edelim bu sorunun cevabına gelirken... Bunlardan bir tanesi dilsel/söylemsel dönemeç (linguistic / discursive turn) diye tabir edilen olay. Şimdi bu bunu kısaca söyleyeyim. Bu ne biliyor musun? Bu aslında Batı felsefesinin, Batı metafiziğinin Decartes’dan beri hatta Antik Yunan’dan beri ve bir türlü aşamadığı özne-nesne ilişkisini yerinden eden bir yeni yaklaşım. 70’ler 80’ler bunlarla dolu. Bu yaklaşım bize ne diyor? Bu yaklaşım bize şunu diyor: ikili bir dualist yapı kurguladık ama acaba anlam nasıl oluşuyor? İlk defa olarak özneler arasılık gibi bir kavram ön plana çıkmaya başlıyor. Yani ben burada oturup seninle konuştuğum zaman aslında biz ikimiz aynı buluta, dil bulutuna katkı yapan birer özneyiz. O halde bu özneler arası etkileşimin ortaya çıkardığı bir şeyler var ki biz bu dünyayı o şeylere göre anlamlandırıyoruz. O şeylere göre bakıyoruz. Buna bakalım diyen bir bakış açısı bu dilsel/ söylemsel dönemeç olarak çevirdiğim.

Dil ön plana gelmeye başlıyor. Dilin bir asla ve kata bir araç olmadığı, ne düşüneceğimizi, hangi sınırlara kadar düşünebileceğimizi tespit eden çok büyük bir ontolojisi var. Bunun kabulü ve bunun anlaşılması. Heidegger’de ev olarak tarif edilir mesela. Dilin içinde oturuyoruz biz aslında. Bizi biz yapan şey dilimizdir değil mi? Beri tarafta dil bilime yakın insanların da keşfi tam da böyle bir şey oluyor. Şimdi bunu bir tarafa koyduk. Bir tarafa da şunu koyalım. Bu perspektiften beslenen ve inşa edici yani söylemin inşa ediciliğine vurgu yapan yaklaşımları da görüyoruz. Böyle bakış açıları da var. Derrida’nın burada girdiği yer şu: Derrida aslında kendine kadar gelen Batı metafiziğinin temel düşüncelerini sorgulayan bir filozof olarak karşımıza çıkıyor. Daha önce bunu Frankfurt okulunda Aydınlanmanın Diyalektiğinde aklın kendisini sorgulamakla yapanlar oldu. Adorno, Horkheimer. Yaptıkları

tam da böyle bir şeydi. Akıl dediğiniz şey Tanrı'nın bize verdiği bir cevher mi? Yoksa bunun da tarihi yazılabilir mi?

Akıl, bilinç bu tür öznel gibi duran şeylerin de aslında nesnel analizi yapılabilir mi? Araçsal akıl gibi bir eleştirinin getirilmesi falan. Derrida bunu daha da ileriye götürerek, doğrudan doğruya kavramların kendilerinin de bu dilin bir ürünü olabileceğini söylüyor. Ve şöyle bir şeye dikkat çekiyor. Diyor ki nedense bizim düşünme biçimimizi belirleyen kavramlar hep ikili karşıtlıklar olarak şekillenmiştir. Özne nesne, erkek kadın, toplum birey, doğa kültür. Aklınıza gelecek bütün bu ikili karşıtlıkları böyle köşe taşları, bir binanın kolonları gibi düşündüğümüzde aslında biz söylemden, dilden yapılmış bir binada yaşıyoruz. Metnin dışında hiçbir şey yoktur. Çok alıntılanan ve çok eleştirilen sözü Derrida'nın. Aslında bunların hepsi yazılmış, oluşmuş şeyler. Yazarın oturup yazdığı değil. Kendiliğinden kültürel olarak oluşmuş gelişmiş şeyler. Acaba bunun tersini düşünebilir miyiz? Yani Derrida'nın aslında yapısökümünde sorduğu tam da böyle bir soru. Yani dilin yapılanmasıyla ilgili de Saussure'un ortaya koyduğu gösteren-gösterilen ikili karşıtlığı da dahil olmak üzere. Göstergenin yapısı da dahil olmak üzere aklımıza gelecek gelebilecek her türlü metni bu şekilde yeniden okuyabilir miyiz? Yerinden edebilir miyiz? Çözebilir miyiz? Tersine çevirebilir miyiz? Söz yazı ikilisini mesela. İletişimcileri çok ilgilendiren söz yazı ikiliğini aynı şekilde düşünebiliriz. Yazı niye parazitik? Yazı sözün bir çıktısı mı? Yazı sözün kâğıda dökülmüş hali mi? Çok temel sorgulamalarla yapısöküm kendine bir yol açıyor. Çok etkili oluyor tabii ki. Aynı zamanda hipertekstualistlikle, anlaşılamazlıkla çok eleştiriliyor. Ama sonuçta bizim kafamıza şunu sokuyor: ben şimdi dünyaya bakarken kullandığım kavramları kendim uydurmuyorum muydum acaba? Bunlar bize hakikaten kültürün sunduğu şeyler mi? Bu birincisi. İkincisi: Ben bunları yapı söküme uğrattığımda kültüre bir başkaldırı sunmuş olur muyum? Yani egemen kültürü bu şekilde sorgulayabilir miyim? Kültür ve doğa dediğim karşıtlığın bizatihi kendisini sorgulayabilir miyim? İnsanı doğanın tek hâkimi, doğaya hükmeden, doğayı kullanan, işte Homo Sapiens Sapiens kendi hakkında düşünebilen akıllı varlık olarak yerinden edebilir miyim? O sisin içindeki ilk dil farıyla birlikte bütün bunların sorgulanması tabii ki yorumlamanın da ötesine giden bir bakış açısı yapısökümü. Kültürel çalışmalarla eşleştiği zaman yapısökümünün en zayıf noktası bir çözüm önerisinin olmayabilmesi.

Tarih boyunca çoktur böyle felsefede yeni başlangıç yapan. Decartes'dan Kant'a kadar. Kant'ın kitabı Prolegomena to Any Future Metaphysics. Yani bütün gelecekteki metafiziklere giriş. Decartes'ın, Heidegger'in ki de öyle. Kendimden öncekileri unutun şimdi esas ben yapıyorum demiş durumda. Derrida bu kadar iddialı olamıyor. Ben bundan ötesini göremiyorum diyor. Çünkü Batı metafiziği dediği ve bu ikili karşıtlıklar üzerinde duran sistemin çok belirleyici olduğunu söylüyor. Politik eleştiri anlamında orada biraz sıkıntı var. Derridacı bir kültürel okuma olur mu? Olur. Oluyor da zaten. Buna da şöyle itirazlar geliyor. Bu dekonstrüksiyonu bir metodoloji gibi algılamının getirdiği bir zafiyet, altının boş kalması oluyor. Klasik yapısalcı analize geri dönen bir analiz de çok kabul görmüyor. Yani gören de var görmeyen de var ama bu söyleşiyi izleyenler böyle bir marjinle dinlesinler lütfen. Yani böyle kati cümleler şeklinde değil.

Metinlere yönelik mikroskobik ya da odaklı diye ben addetmem Derrida'yı. Çünkü aslında çok daha büyüğünü yapıyor. Ama nasıl yapıyor? Bir Kant metninin dip notuna bakıyor mesela. Orada yakalıyor. Bu ikili karşıtlık dinamiğini. Onun için çok odaklı yani. Şiir üzerine iki üç sayfa yazdığınız zaman sanki o şiiri kafaya takmışsınız gibi durabilir ama. Aslında onun gerekçesi o şiir değildir yani. O da başka daha büyük bir şey söyleniyor. Bütün bir felsefeye aslında bir gönderme yapıyor.

-Kültürel çalışmalara yapısökümcü bir perspektiften eleştirel bir gözle bakıyor olmak aslında metodolojik olarak yön bulmayı da zorlaştırmıyor mu?

Evet, 2002 yılında Birmingham merkezi kapattı. Niye kapattı? Öyle bir dünya oluştu ki o toplum gitti başka bir toplum gelmeye başladı artık. 2000'lerden itibaren. Ne diyoruz ona? Neoliberal kapitalizmin egemen olduğu, Margaret Thatcher'ın, Ronald Reagan'ın, Türkiye'de Turgut Özal'ın kapılarını araladığı bambaşka bir dünya geldi.

Üniversitelerin kamu fonlarıyla fonlanması giderek zorlaşmaya başladı. Akademisyenler üzerinde inanılmaz baskılar oluştu. Daha verimli çalışınlar diye. Çok merak ediyorum, şimdi oturup baksak bundan elli yıl önce ortalama bir araştırmaya bir akademisyen ne kadar zaman ayırıyordu? Şimdi ne kadar? Çünkü ne? Üzerimizde öyle bir baskı var ki. Yaz, yaz, yaz, yaz. Araştır araştır. Hızlı hızlı. Teknoloji de zaten buna elveriyor. Ben kimsenin artık doğru düzgün kitap okumadığını düşünüyorum. Dijital ortamda kitapları okumanız artık çok değişti. Yani çok hızlandı. Anahtar sözcük ile okuyoruz. O kitapları biz yapı söküyoruz aslında. Gerekli olan yerlerini alıyoruz hemen yayın yapıyoruz. Böyle bir dünyaya girdik. İşte bundan kapandı Birmingham Okulu. Üniversiteler daha ticari varlıklar olarak görülmeye başladı. İnsanların vakti kalmamaya başladı. Üniversitede idari kadrolar giderek daraldı. Yani bir akademisyen akademik faaliyet kadar idari iş de yapmaya başladı. Şimdi bütün bunlar bize yeni bir dünyaya doğru kafayı uzattığımızı anlatıyor. Daha acımasız, insanlar arasındaki eşitsizliklerin daha derinleştiği ve yapılaştığı, sınıfsal mobilitenin giderek imkansızlaştığı, prekarya diye bir sınıftan bahsediliyor artık. Hiçbir şeyi olmayanlar diye tarif edebileceğiniz bir sınıf olmayan bir sınıf. Sabit bir işi olmayan, sabit geliri olmayan milyonlardan bahsediyoruz. Göçmenlerden, zorunlu olarak yerlerinden edilmiş insanlardan bahsediyoruz. Bambaşka bir dünya. Şimdi bu dünyanın içinde Madonna şöyle yaptı. Bu da çok ilginçti. AVM'lerde gençler orayı böyle kullandı falan. Bütün bunların hepsi iyi hoş da dedirtiyor insana. Dünya artık bambaşka bir yere gitti. Vekalet savaşları oluyor. İkiz kuleler olayı oldu. Büyük bir kırılma var, ben öyle görüyorum açıkçası. O kırılmanın da etkisiyle, kültürel çalışmalar ilk yıllardaki o alt kültürler, direnişler, mikro direnişler, kimlik siyasetleri, LGBT, kadınlar, işçi sınıfı, işçi sınıfının alt sınıfları, gençler falan bütün bu büyük plethora, büyük renk ve çeşitlilik artık akademisyenleri ve politik oryante olan insanları, siyasetle ilgilenen insanları hafif küçümsemeye de ama bir çözüm getirmeyen bir makro proje sunmayan, reel proje sunmayan -mesela bugün bir çevreci hareket çok daha reel bir şey yapabiliyor.-eleştirilerle karşımıza koydu. Kültür çalışmalarının ortaya çıktığı dönem belli bir toplum vardı. Post-dünya savaşı toplumu, refah toplumu biraz da

devletlerin toplum için bir şeyler yapma gayretinin olduğu bir çağı. 90'ların ikinci yarısı ve 2000'lerle birlikte bu sizlere ömür.

Yani artık çok daha acımasız bir dünya var. Tabii ki refah toplumları hala devam ediyor ama küresel baktığınız zaman Afganistan'ı, Çin'i, Pakistan'ı. Bugün Pakistan'ın üçte birini su bastı, kimsenin kılı kıpırdamadı. Böyle bir dünya yani. Bugün Türkiye'ye büyük bir düzensiz göçmen akını var. Birdenbire kendimizi milyonlarca farklı kültürden insanla bir arada görmeye başladık. Kendi kültürel zenginliğimizi de görmeye başladık, bu sayede. Amerika'da Trump diye bir fenomen doğdu. Rusya'da Putin var. Bakın ilginç bir çalışma olurdu: Trump, Putin, Erdoğan vs. Thatcher, Reagan, Özal. Bunları yalnızca birer politik eleştiri olarak söylemiyorum. Bir çağın semptomları olarak söylüyorum. O semptomlara bakmak ilginç olabilir. Artık böyle bir çağdayız. Yani eğer yeni bir kültür çalışmaları, kültürel çalışmalar olacaksa, Madonna'nın ne giydiği, AVM'de ne olup bittiği, işçi sınıfı çocukları nasıl gizlice bira içtiler gibi konular elbette önemli konular. Ama başka bir dünyaya doğru evrildiğimiz bir gerçek. Küresel kriz var. Küresel göç hareketleri var. Vekalet savaşları var. Yeni yeni şimdi bir nükleer tehdit var. "Bu dünya nereye gidiyor"u belki "kültürcüler" yeniden düşünmeye başlayacaklardır ki başlıyorlar da zaten.

-Tam bu noktada belki yeni kültürel çalışmalar bağlamında Türkiye de konuşulabilir. Yani yeni kültürel çalışmalar için Türkiye nasıl bir kaynak oluşturur ya da neler yapılabilir?

İyi oldu Türkiye'yi gündeme getirmek. Çünkü aslında biz Türkiye'de yaşayan akademikleriz. Ben kendimden örnek vereyim; kültür çalışmaları işte Tony Bennett okuyoruz, Stuart Hall okuyoruz. Ben Micheal Morgan'ın öğrencisi oldum falan. Önce bunları okurken büyük bir hayranlık duyuyorduk. Ne kadar ilginç, çok teorik geliyordu bize. Fakat gidip geldikçe yurt dışına İngiltere'ye, Amerika'ya vesaire. Aslında ben şunu gözlemledim, Türkiye'de kültürel çalışmalar "öykünme" diyeceğim ama pejoratif anlamda demeyeceğim. İngiltere'de kültürel çalışmalar çalışan bir doktor öğrencisinin aslında kendi topluluğu, kendi cemaatinde aktif bir eylemci olduğunu da görebiliyoruz. Yani kültürel çalışmaların alana, sosyal teoriye kattığı gerçekçilik sorgulayıcılık, isyan vücut bulmuş şekilde kendisini orada görüyor. Türkiye'de bu olmadı.

Türkiye büyük sosyal hareketlerin ülkesi oldu hep. Büyük kalkışmalar, büyük darbeler. Demokratik olmak olmamakla ilgili de bir soru bu tabii ki. Yani o kültürün zengin çok katmanlı, çoklu doğası Türkiye'de bir siyasal edim olarak kendisini ortaya koymadı. İlk kültürel çalışmalardan bahsediyorum. Şimdi yeni kültürel çalışmalar diye bir kitap var elimizde: Gary Hall. Onun altındaki alt başlıklara baktığınız zaman böyle dokuna dokuna geçtiğimiz birçok insanın, Deleuze, Derrida, Agamben gibi. Bir sürü yüksek teori, yüksek kuramcı insanların kültür çalışmaları kurumuna dahil edildikleri bir yenilikten bahsediyoruz. Sanırım Türkiye'ye de bu cazibesıyla girecek. Biz yine bakacağız. Vay be, kültürel çalışmalar bitmiş şimdi yeni kültürel çalışmalar başlamış biraz da oraya bakalımcılık yapacağız gibi.

Bu bizim biraz kaderimiz gibi. Yüksek teorik bakış açılarına bir dönüş, bir bakış, onları yeniden anlama, anlamlandırma önemli. Çünkü kuram bizim alet çantamızdır. Biz de kuram yapmalıyız. Çünkü biz kendi toplumumuzla ilgili kuramlar geliştirmek zorundayız. İthal kuramlara karşıyım asla demiyorum. Çok karşıyım o fikre. Çünkü kuram evrensel bir şeydir. O oradan çıktıysa bu buradan çıkıyor. Yeteri kadar araştırma yapmaktan muzdarip olabiliriz. Gayatri Spivak sayesinde ortaya çıkan koca bir subaltern çalışmalar, postkolonyal çalışmalar. Çok iyi oldu yani. O da Hindistan gerçeği olarak kuram dünyasına enjekte edildi. Türkiye için konuşursak, yeni kültür çalışmalarının bir bacağında tabii ki geleneksel kültürel çalışmaların dirsek temasında olduğu ama çok bünyesine almadığı yüksek teori, dekonstrüksiyon vesaire falan gibi yaklaşımlar işin içine girecek. Bizatihi gündelik hayatın pratikleri bugün biz bu hayatı nasıl deneyimliyoruz? Yani bugün yani şöyle bir soru atsak ortaya diyelim ki Türkiye’de şu kadar milyon Suriyeli sığınmacı var. Bu insanlar yıllardır burada yaşıyorlar. Acaba televizyonda hangi dizileri seyrediyorlar? Nasıl bir politik perspektif geliştiriyorlar ve neden? Böyle mikro birçok Türkiye’ye özgü sorular. Tabii ki evrensel kuram desteğiyle sorgulanabilir, araştırılabilir. Yeni sıfatın ne kadar hak ediyor bilmiyorum. Ben hiç sevmem yani yeni sıfatını ama kültürel çalışmaların -adı bu olur olmaz bilmiyorum- ilgilendiği dava yerinde duruyor. Çok değişti, bambaşka bir kumaş oldu. Tabii ki sosyal bilimin de okuması, analiz etmesi lazım. Yani yeni kültürel çalışmaların Türkiye’ye Türkiye gibi girmesi önemli. Demek istediğim özetle böyle bir şey.

-Tam da yeniden bahsetmişken dijital ortamın da çok ciddi biçimde hayatımıza girdiğini görüyoruz. Bugün yapay zekayı konuşuyoruz. Tüm bunlar ekseninde sizce kültürel çalışmalar nasıl dönüşüyor? Ya da dönüşecek mi? Nasıl ilişkilenecek?

Bence tam bu çağın sorusu. Buna da birazcık vakit ayırmamak hata olur doğrusu. Şimdi önce söylediklerime sarayım. Yani özneler arasılık, anlamın oluştuğu bir yer, dil kuramlarından bahsettik. İster Saussure’cü olun ister Hjemslev’ci olun. Sonuçta böyle bir yapıdan bahsettik. Bu yapının unsurları nelerdi? Öznelerdi. Yani sen benle konuşuyorsun. Ben başka bir arkadaşım ile konuşuyorum vesaire. Sonuçta bir söylem üretiyoruz. Ve bunu da analiz ediyoruz. Şimdi yeni bir özne girdi devreye. Ben bütün yazdıklarım da özneyi tırnak içinde kullanıyorum zaten. Öyle söyleyeyim. Yeni bir özne girdi devreye yapay zekâ diye bir şey ve bununla etkileşime girebiliyorsunuz. İnsan makine etkileşimi diye bir alan da doğdu. Biraz mühendisler sayesinde. Acaba bütün bu konuştuğumuz kültür pratikleri, kültür ürünleri, deneyimler direnişler vesaire bütün bu kültüre dair olan her şeyin kökünde olan etkileşim meselesi yeni bir katman kazandı mı? Bence kazandı. Yani şöyle ki yeni bir özne doğdu. Hani tam öznenen kurtulmuşken başımıza yeni özne çıkardın olmasın ama tabii ki özne kavramı çok dikkatli kullanmamız gereken bir kavram. Çok kabaca söylemem gerekirse; bu özellikle dil modeli doğal dil işleme yapan yapay zekâ segmenti, makine öğrenmesi aynı zamanda bize şunu gösterdi: Hani akıl sorguluyor demiştik ya Horkheimer’da. İnsanın düşünme biçiminin aslında bayağı mekanik bir şey olduğunu gösterdi. Neden? Çünkü makineler insan aklının belli bir çalışma biçiminin yerine geçebiliyor. “Computational agent” diyorlar buna. Akıllı agentlar insan davranışının yerine geçebiliyor. Hangi alanlarda geçebiliyor? İnsanın

standart akıl yürütme biçimlerini, insanın kafasındaki algoritmayı makineler artık yeniden üretebiliyorlar. Olayın özü kabaca böyle bir şey. İnsanlar giderek makineye benziyor ya da makineler giderek insan gibi oluyor deniyor. Ben de şöyle diyorum: aslında insanların zaten makine olduklarını böylece gördük. Neyi kastediyorum? Yani düşünme etkinliğinin çok önemli bir kısmının aslında mevcut kavramı ya da algoritmanın mevcut unsurlarını yeniden üretmekten ibaret bir şey olduğunu gözlemlemenize olanak tanıdı yapay zekâ. Peki bunun dışında ne kalıyor?

Yeni bir şey yapabilmek. Dünyanın en zor şeyi. Mesela Deleuze'ye sorduğunuz zaman düşünmenin kavram üretmek olduğunu söylüyor bize. Kavram üretmek ne demek? Hepimizin üzerinde uzlaşabileceği bir realiteyi, bir materyal gerçekliği sınıflayan adlandıran yeni bir isim. Algoritmik olan kısmını çıkardığımız zaman aklımızdan, geriye bunlar kalıyor, yeni olan kalıyor. Dediğim gibi dünyanın en zor olan şeyi. Onun için önümüze baktığımız zaman sanat alanı, tesadüflere, olumsuzluğa açık olan alanlar. Birazcık daha tırnak içinde insani, insansı alanlar olarak karşımızda kaldı ve duruyor. Yeni kültür çalışmalarının, hiç kuşkusuz, insan makine etkileşiminin bize sordurduğu bu tür soruları da devreye alması gerekir. Bir başka ifadeyle yani bu olumsuzluk denen –İngilizcesi *contingency* olan- şeyin ömrü ne kadar? Sürdürülebilir mi? Bu ne kadar önemli? Hayata, dünyaya, doğaya bakışımızda bu faktörü ne kadar devreye alabiliriz? Böyle bir sürü yeni ve bence çok derin sorular bizi bekliyor diyebilirim. Demin başka bir açıdan tarif ettiğim yeni dünyanın örgüsü de dijital tabii ki. Ben sosyoloji kökenli bir insanım. Sosyal olan aslında etkileşimsel olandır yani. Sosyal diye bir şey yoktur. İlişki diye bir şey vardır. Ona biz sosyal deriz. E, bu ilişki şimdi dijitalleştiğe kayıt altına alınabilir, tekrar edilebilir, düzeltilebilir, yeniden yazılabilir, sonsuza kadar saklanabilir. Bir sürü etkileşim öbekleri dünyamızı oluşturdukça bu da koca bir kapı açıyor, koca bir alan açıyor bizlere.

Peki. Hocam çok teşekkür ediyoruz. Bizden bizlerle birlikte olduğunuz için. Ben kendi adıma çok faydalı ve kıymetli bilgiler öğrendim sizden. Umarım dinleyen, izleyen herkes için de öyle olmuştur.

Nedir ve ne değildir: Giriş... Kültürel Çalışmalar*

What it is and what it isn't: Introducing... Cultural Studies

Çeviren: Özgür Yılmaz¹

*Toby Miller, "What it is and what it isn't: Introducing... Cultural Studies", p. 1-19., Blackwell Publishing Press. Bu eser, yazarından yazılı izin alınarak tercüme edilmiş ve yeniden yayımlanmıştır.

¹İstanbul Üniversitesi, Gazetecilik Doktora Programı, İstanbul Türkiye

ORCID: Ö.Y. 0000-0003-3020-8550

Sorumlu yazar/Corresponding author:

Çeviren: Özgür Yılmaz,
İstanbul Üniversitesi, Gazetecilik Doktora Programı,
İstanbul Türkiye
E-mail: ozguryilmaz955@gmail.com

Başvuru/Submitted: 09.11.2022

Kabul/Accepted: 26.12.2022

Atf/Citation: Yılmaz, O. (2022). Nedir ve ne değildir: Giriş... kültürel çalışmalar. *4. Boyut Journal of Media and Cultural Studies - 4. Boyut Medya ve Kültürel Çalışmalar Dergisi*, 21, 81-100.
<https://doi.org/10.26650/4boyut.2022.1221445>

ÖZ

Çalışma, ünlü bir sosyal bilimci ve kültürel çalışmacı olan Toby Miller tarafından kaleme alınmış olup Kültürel Çalışmalar'ın bir soykütüğü olarak okunabilir. Yazarın yaptığı Kültürel Çalışmalar'ı haritalama girişimidir. Miller, çalışmasına Kültürel Çalışmalar'ın birçok farklı disiplinden beslen-diğini belirterek başlamıştır. Kültürel Çalışmalar, antropoloji, sosyoloji, ekonomi, medya ve ileti-şim çalışmaları ve tarih gibi birçok farklı alanla ilişki halindedir. Çalışmanın ilk bölümünde Kültürel Çalışmalar'ın beslendiği diğer disiplinlerin getirdiği disiplinlerarasılık olgusuna değinilmektedir. Aynı şekilde Kültürel Çalışmalar'ın doğduğu süreçte onu etkileyen dinamikler ele alınmış-tır. Bu dinamikler, kendi döneminin alt kültür ve karşı kültür hareketleri olarak görülebilir. Bu hareketler baskın kültürün dışında kalan punk, Rastafari ve Teddy Boys gibi akımlardır. Çalışma bunun ardından, eleştirel ekonomi politik ve Kültürel Çalışmalar arasındaki gerilimli ilişkiyi tar-tmaktadır. Eleştirel ekonomi politik ve Kültürel Çalışmalar arasındaki ilişki kökenleri arasında-ki ayrımlara dayanmakta; bu iki akım yer yer birbirleri ile yaklaşmaktayken, yer yer uzaklaşmaktadır. Miller'in çalışmasının ikinci bölümünde Kültürel Çalışmalar'ın Richard Hoggart ve Raymond Williams gibi öncülerinin düşünceleri serimlenmiştir. Bu bölümde ekonomi politik ve Kültürel Çalışmalar arasındaki ilişkileri belirleyen önemli düşünceler ortaya çıkmaktadır: Hoggart ve Williams gibi öncülerin düşüncelerinin Marksizm'den önemli oranda etkilendiği görülmekte-dir. Eserin üçüncü bölümünde ise Kültürel Çalışmalar'ın birlikte tartışıldığı kavramların karşılaştırmalı incelemesi yer almaktadır. Bu karşılaştırma Kültürel Çalışmalar'ın ne olup ne olmadığına ilişkin tanımsal bir veri sunmaktadır. Makale, yazarın Kültürel Çalışmalar'a kendi yaklaşımını açıklamasıyla sona ermektedir.

Anahtar Kelimeler: Kültürel Çalışmalar, kültür, alt kültür, ekonomi politik, disiplinlerarasılık

ABSTRACT

This article addresses the work authored by Toby Miller, a renowned social scientist and cultural studies academic. Miller's work can be read as a genealogy of Cultural Studies and an attempt to map cultural studies. Miller started his work by stating how cultural studies have been fed from many different disciplines and relate to many different fields such as anthropology, sociology, economics, media and communication studies, and history. The first part of Miller's work mentions the phenomenon of interdisciplinarity other disciplines have brought to and nurtured Cultural Studies with. Likewise, the article discusses the dynamics that have affected cultural studies during its birth. These dynamics can be seen as the subculture and counterculture movements of their era, such as the punk, Rastafari, and Teddy Boys movements that fell outside of the dominant culture. The paper will then discuss the tense relationship between the critique of political economy and cultural studies, which is based on the distinctions between their origins. While these two currents have converged with each other in places, they diverge in others. The second part

of Miller's work presents the ideas of the pioneers of cultural studies such as Richard Hoggart and Raymond Williams. This section showed the emergence of the important ideas that determine the relations between political economy and Cultural Studies and how the ideas of predecessors such as Hoggart and Williams had been significantly influenced by Marxism. The third part of Miller's work discusses the concepts of cultural studies alongside a comparative analysis. This comparison provides descriptive data regarding what cultural studies are and are not. Miller ends the article by explaining his own approach toward cultural studies.

Keywords: Cultural studies, Culture, Subculture, Political economy, Interdisciplinarity

Kültürel çalışmalar manyetikdir¹. İnsan bilimlerini parçalayan çeşitli eğilimleri toplar: Marksizm, feminizm, queer teori ve postkolonyalizm. “Kültürel”, beşerî bilimlerde popüler kültürün metinsel analizini sosyal teori ile karıştırarak ve bulanıklaştırarak ve yerleşik güç ve otorite çizgilerini yeniden üretmek yerine iktidarın sınırlarına odaklanarak bir “baş -mecaz” haline geldi (Czaplicka ve diğerleri 1995: 3). Kanonik sanat eserlerine, hükümet liderliğine veya nicel sosyal verilere odaklanmak yerine, kültürel çalışmalar alt kültürlerle, popüler medyaya, müziğe, giyime ve spora odaklanır. Kültürün “sıradan” ve “marjinal” sosyal gruplar tarafından nasıl kullanıldığına ve dönüştürüldüğüne bakarak, kültürel çalışmalar insanları sadece tüketiciler olarak değil,- ayrıca yeni sosyal değerlerin ve kültürel dillerin potansiyel üreticileri olarak görür.

Bu, her zamanki gibi akademik iş için kapsamlı bir meydan okuma anlamına geliyor. Beşerî bilimlerin tarihi görevi olan eğlenceyi eleştirmekten kaçınıldıkça ve yeni ticari trendlerin kültürel çalışmaların kendisinin bir parçası haline geldikçe popüler olana yapılan yatırım da akademi dışı dünyada dalgalar yaratır.

Kültürel çalışmalar, bir disiplinin kendisinden ziyade disiplinler arası bir eğilimdir. Bu, araştırmacıların eşzamanlı olarak ifade ettikleri tanımları reddetmek, farklılaşmada ısrar etmek ve geleneksel departman referanslarını (aynı zamanda piroteknik, polimatematikselsel muhakeme ve araştırma kapasitelerini) sürdürmek arzularında açıkça görülmektedir. Kültürel çalışmaların sürekliliği, paylaşılan ilgi ve yöntemlerden gelir: ilgi, kendi failliklerine karşı özneler üzerinde yapısal belirlemeler yoluyla kültürün yeniden üretilmesidir ve yöntem, tarihsel materyalizmdir (Morrow 1995: 3,6). Kültürel çalışmalar, öznellik ve güç - insan öznelerinin nasıl oluştuğu ve kültürel ve sosyal alanı nasıl deneyimledikleri - tarafından canlandırılır. Gündemini ve analiz biçimini ekonomi, siyaset, medya ve iletişim çalışmaları, sosyoloji, edebiyat, eğitim, hukuk, bilim ve teknoloji çalışmaları, antropoloji ve tarihten, özellikle toplumsal cinsiyet, ırk, sınıf ve gündelik hayatta cinsellik konularına odaklanarak ilerici sosyal değişime bağlılık işareti altında metinsel ve sosyal teoriyi birleştirir yapar.

Popüler kültür pratiklerinin politik önemi belki de en iyi alt kültürlerde örneklendirilir. Alt kültürler, resmi, baskın, hükümet, ticari, bürokratik olarak organize edilmiş yaşam biçimlerine eşzamanlı olarak karşı olan, onların türevi olan ve onları bilgilendiren kültür altında bir alanı ifade eder - bir tahakküm aracı olarak kültürden ve bir güçlendirme aracı olarak kültüre doğru bir geçiş. Bu hareket, sosyal olarak dezavantajlı kişilerin kültürü kendi boyun eğme konumlarına karşı çıkmak için nasıl kullandığını ortaya çıkarmak istiyor. 1960’lar ve 1970’ler boyunca köleler, kalabalıklar, korsanlar, haydutlar ve işçi sınıfı hakkında yürütülen tarihsel ve çağdaş araştırmalar, otoriteye gündelik itaatsizliği vurguladı. Örneğin, Teddy Boys, Modlar, motorcular, dazlaklar, serseriler, okul öğrencileri, genç kızlar ve Rastalar üzerine yapılan Birleşik Krallık araştırması, okulu asanları, okulu bırakanları ve dergi okuyucularını - okul normlarından sapmış ve alt kültürlerle girerek işe geçiş yapan insanları – tarihin sihirli ajanları olarak ele aldı. Bu tür araştırmalar, kolektif tarzın yapısal temellerini inceleyerek,

1 Marie Leger’e yorumları için teşekkür ederim.

brikolajlarının orta sınıfın başarı odaklı, materyalist, eğitim odaklı değerlerini ve görünümünü nasıl altüst ettiğini araştırdı. Çalışan varsayım, alt grupların egemen kültürün işaretlerini ve nesnelere benimsemesi ve uyarlaması, onları yeni anlamlar üretmek için yeniden düzenlemesiydi. Tüketim, bu tür alt kültürlerin merkez üssüydü; paradoksal olarak, üyelerin tüketici statüsünü de tersine çevirdi. Yabancılaşmayı, farklılığı ve güçsüzlüğü bedenlerine kazıyarak yeni modalardan üreticileri haline getirirler. 1970'ler boyunca İngiliz ekonomisinin ve devletin gerilemesi, punk'ın çöpleri bir süs olarak kullanmasında örneklendi: çanta astarları, tuvalet aletleri ve yırtık ve sökükle giysiler. Ama sonra, kapitalizm mülk edinene kendine mülk edince, metalaşmış moda ve gelenek egemen oldu. Medya, punkların halk şeytanları olduğunu ve çeşitli ahlaki paniklere yol açtığını duyursa bile, moda ve müzik endüstrileri piyasaya yeni trendler aramak için casuslar gönderiyordu (Leong 1992).

Daha sonra temellükleri yeniden metalaştırılan direniş nesnelere yapılan bu iki uçlu yatırımın farkındalığı, eleştirel ekonomi politik yoluyla sosyo-ekonomik analizi kültürel çalışmalar yoluyla temsili analizin iyi bir müttefiki haline getirir. Ancak her iki taraftaki belirli bir eğilim, bunların birbirinden ayrık olduğunu ileri sürmüştür: bir yaklaşım ekonominin yapılarıyla, diğeri ise anlam yapılarıyla ilgilidir. Ancak durumun böyle olması gerekmiyor. Tarihsel olarak, en iyi eleştirel ekonomi politik ve en iyi kültürel çalışmalar, kültürel sürekliliğin tüm noktalarında güç ve öznelliğin iç içe geçmesi yoluyla etkili oldu. Graham Murdock, bu görevi güzel bir şekilde ifade eder:

Eleştirel ekonomi politik, kimin kiminle konuşacağını ve bu sembolik karşılaşmaların kamusal kültürün ana alanlarında ne biçimler aldığını açıklamakta en güçlü olanıdır. Ancak kültürel çalışmaların, en iyi şekilde, söylem ve imgelemin karmaşık ve değişen anlam kalıplarında nasıl organize edildiği ve bu anlamların gündelik hayatın akışı ve değişikliği içinde nasıl yeniden üretildiği, müzakere edildiği ve mücadele edildiği hakkında söyleyecek çok değerli şeyleri vardır. (1995: 94)

İdeal olarak, iki yaklaşımı harmanlamak, kültürel demokrasiye yönelik ilkeli bir yaklaşımın işareti altında, gerçek ile yorum ve sosyal bilimlerle beşeri bilimler arasındaki ayrımı düzeltecektir. Bu amaçla, Lawrence Grossberg, kültürel çalışmaları, soyutlama ve temellendirilmiş analizi birleştiren dinamik bir "kuramı siyasallaştırma ve siyaseti kuramlaştırma" yolu sağlamaya çağırıyor. Bu, örgütsel yapıların çelişkilerine, bunların gündelik yaşam ve metinsellik ile eklenmelerine ve devlet ve ekonomi ile iç içe olmalarına odaklanmayı, üretim ve tüketim çalışmasına karşı çıkan her türlü çatalanmayı reddetmeyi gerektirir, aksi halde sınıf, ırk, ulus ve toplumsal cinsiyet gibi örtüşen öznelleştirme eksenlerini ele almada başarısız olur (1997: 4-5, 9-10).

Bu kitap bu amaç göz önünde bulundurularak tasarlanmıştır. Bu tür çalışmaların neler içerdiğini belirtmek için bu Giriş, kültürel çalışmaların tarihini, mevcut dışavurumlarını ve mesguliyetlerini - kısacası, ne olduğunu ve ne olmadığını inceler.

Kurucu Babalar ve Diğer Kökenler

Richard Maxwell, küresel kültürel çalışmaların yararlı bir temsilini sağlamıştır (şekil 1). İngiliz kültürel çalışmalarının dört kurucu babası listelenmiştir;- bunların hepsi savaş sonrası İngiliz kökenli entelektüellerdir: Richard Hoggart, E. P. Thompson, Stuart Hall ve Raymond Williams. Bu adamlar, “endüstri işçilerinin kültür ve duyarlılıklarını” (Maxwell 2000: 282) ön plana çıkararak, deneyim ve toplumsal yapı düzeyinde sınıf ve ulusun kesişimini anlamak isteyen sol görüşlü yetişkin eğitimcileri ve üniversite hocalarıydı.

Hoggart, popüler arayışlarını ciddiye alırken aynı zamanda edebi çalışmalar yoluyla işçi sınıfının yükselmesini destekleyen solcu bir Leavisciydi. Klasik eseri *Okuryazarlığın Kullanımları (The Uses of Literacy)* -1950’lerde ortaya çıktı; bunu takiben halk kültürüne yönelik çeşitli inceleme kuruluşlarının ünlü bir üyesi, *Lady Chatterley*’i yayınladığı için Penguin Books’un davasında yıldız bir savunma tanığı ve 1960’ların ortalarında Birmingham Üniversitesi Çağdaş Kültürel Çalışmalar Merkezi’nin (CCCS) kurucusu oldu. Hoggart, daha sonra UNESCO’da kıdemli bir kültür-bürokratu ve son zamanlarda bir anı yazarı olarak devam etti². Thompson’ın en önemli katkısı, sıradan insanların hayatlarına ilişkin açıklamaları lehine teoriden kaçınan, geçmişe tepeden ziyade “aşağıdan” bakışa odaklanan İngiliz işçi sınıfının tarihi üzerine çalışmasıyla (1968) geldi. Teorinin bu reddi, 1970’lerin İngiliz kültürel çalışmalarına Louis Althusser (1977) adı altında girmiş olan yapısalcı Marksizme (Thompson 1978) güçlü bir muhalefet içeriyordu. Thompson, ayrıca 1960’ların en parlak döneminde ve 1980’lerin yeniden canlanmasında İngiltere’nin Nükleer Silahsızlanma Kampanyası’nda aktifti. Hall, solcu bir Leavici olarak başladı ve birkaç yıl boyunca CCCS’de Hoggart’ın yardımcı olarak çalıştı, nihayetinde Merkez’i 1968’den itibaren on yıl boyunca yönetti ve Merkez’in devlet tektipleştirmesi ve ritüelistik direnişi araştıran klasik işbirlikçi, bağlantılı Gramscici okuma dönemini belirledi. Hall, kariyerine Open University’de Foucaultculuğa ve postkolonyalizme yönelerek, kültürel çalışmaların sosyoloji ve medya çalışmalarıyla ilişkisine aracılık ederek, çok sayıda teorik tefsir çalışmasının ortak editörlüğünü yaparak ve ABD’de önemli bir etki haline gelerek devam etti. Hall, bu süreç boyunca işaretleri, temsilleri ve ideolojiyi analiz etmenin bir yolunu aradı³. Williams, kültürel değişimi ve güç dinamiklerini anlamlandırmak için Galler’de yaşadığı deneyimlerinden büyük ölçüde yararlandı. Edebiyat tarihi ve teorisi, medya ve iletişim, kültür ve toplum üzerine çok sayıda tanınmış cilt aracılığıyla, devam eden kültürel çalışmalar için en büyük teori grubunu sağlamıştır. Bu çalışma, eleştirel ekonomi politik ile kültürel çalışmalar arasında bir melez model oluşturuyor, bu yüzden onun ilgi alanlarına ve yöntemlerine biraz yer ayıracağım.

Williams, kültürün, belirli olasılık koşullarına dayanmaktan ziyade sanki bunlar sınırsız gibi, insanlık durumunun temeli olan evrensel değerlerle ölçülen mükemmelliğe

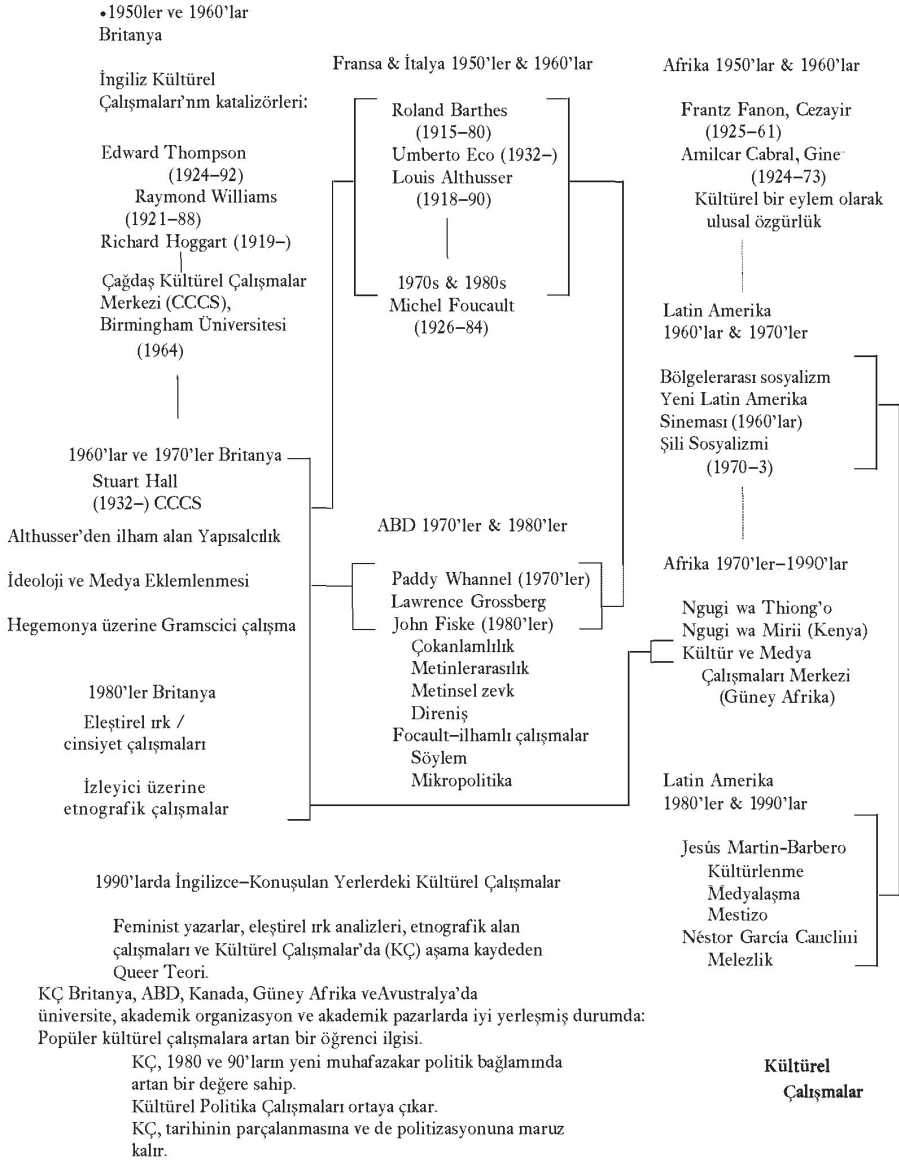
2 International Journal of Cultural Studies dergisinin ilk sayısında Hoggart ile bir röportaj ve çalışmalarının bir bibliyografyası yer alıyor (Gibson ve Hartley 1998).

3 Festschrift, Stuart Hall: Critical Dialogues in Cultural Studies olarak isimlendirdi (Chen ve Morley, 1996) ve eserlerini bunlara tepkileri derleyen kullanışlı bir bibliyografi oluşturdu.

doğru bir yürüyüş olduğunu varsayan idealist anlayışlara karşı eleştireldir. Ayrıca, belirli içgörülerini korumak ve bunları eleştiri yoluyla vurgulamak için sanatsal çalışmalarını kaydeden belgesel kültür anlayışlarını da sorgulamaktadır. Bunun yerine Williams, belirli zamanlarda belirli toplulukların yaşam biçimlerine ve değerlerine odaklanmamızı, onların temsil edilme biçimlerindeki fayda ve maliyetleri dikkate almamızı önerir (1975: 57).

Williams'ın yöntemi, kültürel materyalizm, Karl Marx'ın, insanların kendi varoluş koşullarını, ancak çoğu zaman bilinçli veya etkinleştirici bir aracı olmadan ürettikleri içgörüsüyle çalışır. Doğa, deha veya bireysellik değil, sosyal uygulamalar bir yaşam biçimi oluşturur ve zamanla onu değiştirir. Bu içgörü, estetik uygarlığa, hükümdarların deneyimlerine ya da yükseklerden gelen dinin etkisine ayrıcalık tanıyan her türlü tarihsel ve çağdaş kültür görüşünden bizi uzaklaştırır (Williams 1977: 19). Bunun yerine, ürünlerini okuyarak ve onların yaratılış ve dolaşım koşullarını göz önünde bulundurarak kültürle bağlantı kurmalıyız. Sanat ve toplum terimleri - Williams bunları sırasıyla "proje" ve "oluşum" olarak adlandırır - kendilerine herhangi bir kavramsal veya kronolojik üstünlük verilmeksizin iç içe geçer. Kültür ilişkileri, bunların kıvrımları ve dönüşleri, genellikle şiddet içeren ve değişken değişim biçimleri toplumun maddi yaşamının bir parçasıdır. Örneğin, dil toplumsal dünyadan ne önce gelir ne de onu takip eder, onun bir parçasıdır. Bu, entelektüel çalışmaya kendi kişi, yer ve güç mikroekonomilerinden değil, hâkim ekonomik üretim tarzından belirli bir özerklik tahsis etmek anlamına gelir (1989: 151-2, 164-6). Bir sanat eseri kültürü üreten organik bir topluluktan veya organik bir topluluğu yansıtan bir sanat eseri kültüründen ziyade, her bir alanın kendi iç politikası vardır ve her bir alan daha geniş ekonomiyle bağlantılıdır.

Kültürel materyalizm, maddi kültürü (binalar, film, arabalar, moda, heykel vb.) sosyotarihsel değişimle eklemleyerek sıradan insanlar tarafından üretilen kültürün nasıl yeniden paketlenip *onlara* satıldığını açıklar. Williams, Antonio Gramsci'nin (1971) hegemonya modeline göre, kültürü *baskın* biçime karşı *kalıntı* ve *beliren* biçimler olarak ayırır: artık baskın olmayan ama yine de etkili olan eski anlamları ve uygulamaları içeren mevcut kalıntı kültürlerin yanı sıra baskın kültürü normal ve doğal gösteren toplumsal düzene rıza gösterme süreci veya yeni bir sınıf tarafından yayılarak ya da egemen sınıf tarafından hegemonyanın bir parçası olarak dahil edilerek ortaya çıkan yeni kültürel pratikler. Bu manevralar, Williams'ın "duygu yapısı" olarak adlandırdığı şeyde ifadesini bulur: bir çağın yaşam kalitesini açıklayan veya geliştiren maddi olmayan varlıkları. Bu tür göstergeler genellikle resmi kültür ile pratik bilinç arasında bir rekabeti -ya da en azından uyumsuzluğu- içerir. Kısacası, Williams'ın kültür görüşü, topluluk yaşamının önemi, herhangi bir kültürel oluşumdaki çatışmalar, kültürün toplumsal doğası ve toplumun kültürel doğası üzerinde ısrar eder.

Şekil 1 Küresel Kültürel Çalışmalar.

Kaynak: ©Richard Maxwell 2000; izinle yeniden üretilmiştir.

Elbette bu dört adam dışında günümüz kültürel çalışmalarının birçok kaynağı vardır. Manthia Diawara, Hall'un daha sonraki çalışmalarını ön plana çıkarsa da standart baba anlatısını karmaşıklaştıran Birleşik Krallık-ABD gelişmelerinin çok kültürlü bir izleğini sağladı. Diawara, Birmingham CCCS ile Londra merkezli siyah kültür işçileri ve ABD

kolejlerinin siyahi ve feminist çalışma alanlarındaki beyaz olmayan insanlar arasında ilişki kurar. Bu yörünge, bakış açısının belirli anahtar dönüşümlerini içerir. Kültürel çalışmaları canlandıran ilk güç, İngiliz kültürünü sınıf egemenliği ve direniş açısından anlama arzusundan ve radikal siyaseti ilerletebilecek bir tarih aracı arayışından geldi. Ancak cinsiyetçiliği ve beyaz milliyetçiliği eleştiren şekillerde erkeklik ve Britanyalılığın/İngilizliğin tartışmaya açık olmasıyla bu aracı şüpheye düştü (Diawara 1994: 262-3; aynı zamanda bkz. Women's Studies Group 1978). Ve Maxwell'in şemasına göre, diğer yarı-özerk güçler kültürel çalışmaları şekillendirdi. Latin Amerika etkileri, Yeni Latin Amerika Sinemasında tezahür eden sosyalizmi ve 1960'larda ve 1970'lerde ezilenlerin pedagojisini, Michèle ve Armand Mattelart (1986, 1992) tarafından Salvador Allende'nin Şili'si için yapılan Marksist medya analizini, Kolombiyalı Jesús Martín-Barbero'nun (1993) hegemonya çalışmalarını ve Meksikalı sosyolog Néstor García Canclini'nin (1990) sosyal ve kültürel teoriyi bütünleştirmesini içermektedir (Maxwell 2000: 286-7). Afrika'da Ngugi wa Thiong'o, Ngugi wa Mirii ve Kamiriithu Center'daki diğerleri kültürel eleştiriyi üretime bağladılar (Wright 1996: 355-6, 361). Güney Asya'da, Ranajit Guha (1982-) ve Partha Chatterjee (1993) gibi madun çalışmaları entelektüellerinin çalışmaları, postkolonyal ve tarihsel araştırmalar için çok önemli olmuştur.

Nedir (ve ne değildir)?

Bu farklı miraslar, bugün kültürel çalışmalar için ne anlama geliyor? John Frow ve Meaghan Morris, kültürü ekonomik verimliliğe giden bir yol olarak gören hegemonik güç simsarlarının görüşleri ile güç ve özneliliği sıradan insanlardan artı değer elde etmek veya onları itaat için eğitmek amaçlı kullanılmaktan ziyade yerine iktidarı ve özneliliği onları sorgulayan kültürel çalışmaları karşılaştırır. Frow ve Morris, ulusal kimliğin özcü tanımlarından uzaklaşarak ve kişi ve devletin çoğul açıklamalarına doğru hareket ederek, ulus, topluluk ya da toplum gibi sözcüklerin söyleme her getirilişinde ortaya çıkan inkâr, asimilasyon ve icatları denetlemek isterler (1993b: viii-ix, xv). Morris (1992), kültürel çalışmaların kaygılarını, “bunlar tarihte üretildiği ve tartışıldığı için ırksal, etnik, cinsel, toplumsal cinsiyet, sınıf, kuşaksal ve ulusal farklılıklar (kabaca bu sırayla)” ve “evrensel kültürün bir eleştirisi” olarak yorumlar.

Aynı zamanda, sosyal bilimlerin kategorik aygıtları burada araştırma ağları olarak konuşlandırılırken, onların farklılığı ortadan kaldıran makineler olarak statüleri sorgulanır; -sonuç, çelişkileri ve uyumsuzlukları ortaya çıkaran üretken bir entelektüel çokseslilik olur. Bunu Frow ve Morris'in (1993b) disiplinlerarasılık dileğiyle ilişkilendirirsek, arzu edilen bir kültürel çalışmaları ekonominin, siyaset biliminin, metin analizinin, cinsiyet teorisinin, etnografinin, tarihin, postkolonyal teorisinin, maddi nesnelere ve iletişim ve kültür araçlarını kontrol edenleri ortaya çıkarma ve dönüştürme arzusuyla canlandırılan ve kişinin kendi *varoluş nedeni* ve *uygulama yöntemi* üzerinde sürekli bir ihtiyatla üstlenilen politikanın bir karışımı olarak ifade edebiliriz. Bu, tarihselleştirilmiş kültürel analizler üretmek için sekiz teori (epistemoloji, belirlenim, faillik, toplumsal oluşum, kültürel oluşum, güç, mücadelenin özgülüğü ve modern olanın yeri) ile beş yöntemi (edebi hümanizm, diyalektik sosyoloji,

kültürcülük, yapısalcı konjonktürler ve postmodern konjonktürler) karşılaştıran bir ağ üzerinde kültürel yöntem ve sosyal teorinin ikiz eksenini boyunca Grossberg'in (1993) kültürel çalışmalar haritasına bağlanabilir.

Peki kültürel çalışmalar ne *değildir*? Açıkça, kültürel çalışmalar olarak neyin sayıldığını ve neyin sayılmadığını listeleme girişimleri, özellikle de mutlak bir ikilileştirmeye giriştiklerinde, endişe vericidir (kültürel çalışmalar, farz edilen karşıtların logosentrik karşılıklı bağımlılığını kabul etmede başarısız oldukları için ikili karşıtlıkları sıklıkla reddeder, örneğin beyazlığın kendi benlik duygusu için siyahlığa bağlı olması gibi). Ancak, herhangi bir dahil etme ve hariç tutma biçimi gibi, ikili oluşumlar üzerinde düşünmek ve ufak değişiklikler yapmak iyidir. Yani burada neyin olup neyin olmadığına dair bir listem var (tablo 1).

Tablonun *sol* tarafı, bilgiyi sosyal değişimle ekleme taahhüdünü gösterir. Bu, profesörler zümresini güç, yetki ve sorumluluğun ana *merkezi* olarak toplumsal hareketlerle ilişkilendirme iradesini temsil eder. *Sağ* taraf, bilgiyi toplumsal yeniden üretimle ekleme taahhüdünü gösterir. Bu, profesörler zümresini güç, yetki ve sorumluluğun ana *merkezi* olarak üniversiteler ve mesleklerle ilişkilendirme iradesini temsil eder. Biri, toplumsal düzenin dönüşümüyle, diğeri ise onun kopyalanmasıyla ilgilidir.

Bu bölünmenin gücünü, kültürel çalışmaların pek çok disiplin üzerindeki yakın tarihli ve derin etkisini destekleyen pek çok dergi yayınında görebiliriz⁴. Dergiler, kültürel çalışmalar ve diğerleri arasındaki farkı araştırmak için bir alan sağlar, bu yüzden burada bu ikiliği tekrarlayacağım. Akademik yayıncılıkta, her biri belirli alanlarda hegemonya kurmaya çalışan eğilim dergileri ile meslek dergileri arasında kaba bir ayrışma vardır. Bazı durumlarda konular ve yazarlar arasında bir örtüşme olabilmesine rağmen, birbirleriyle ikili karşıtlık içinde çalışırlar. Bu karşıtlığın bir şeması tablo 2'de sunulmuştur.

4 Şu dergilerde konuyla ilgili özel sayılar yer almaktadır: Critical Studies in Mass Communication ("Cultural Studies", 1989), Critical Studies ("Cultural Studies: Crossing Boundaries", 1991), the Journal of Communication ("The Future of the Field – Between Fragmentation and Cohesion", 1993), the Canadian Review of Comparative Literature/Revue Canadienne de Littérature Comparée ("Cultural Studies/Les études culturelles", 1995), the University of Toronto Quarterly ("Cultural Studies in Canada", 1995 ve "Cultural Studies: Disciplinarity and Divergence", 1996), Callaloo ("Rethinking Black (Cultural) Studies", 1996), the Southeast Asian Journal of Social Science ("Cultural Studies in the Asia Pacific", 1994), boundary 2 ("Asia/Pacific", 1994), Politics & Culture ("Cultural Studies and Cultural Politics", 1994) ve South Atlantic Quarterly ("Ireland and Irish Cultural Studies", 1996). The Quarterly Journal of Speech" meta söylem olarak neo-Marksizm'in türedi etkisiyle biçimlenerek" retorik duyarlılıklara yabancı olduğunu" vurgular, aynı zamanda Victorian Studies eş zamanlı olarak 1980 ve 1990'lı yıllarda bu konuyla ilgili bir sempozyum çağrısı yapmıştır (Rosteck 1995: 397; "Review", 1993). Cultural Studies dergisi ABD'de yeniden yayınlandı ve Avustralya'daki kökleri tarihin sayfalarından hızlıca silindi; Review of Education dergisi de kendini Review of Education/Pedagogy/Cultural Studies olarak (Shannon ve Giroux 1994), African Literatures and Cultures ise Journal of African Cultural Studies olarak revize etti. French Cultural Studies, Social Semiotics, Social Identities, UTS Review, Strategies: Journal of Theory, Culture & Politics, Pretexts: Literary and Cultural Studies ve Travezia: The Journal of Latin American Cultural Studies dergileri de önemli dergilerdi; bunlara ek olarak da 21. yüzyıla girerken International Journal of Cultural Studies, European Journal of Cultural Studies, Journal of Spanish Cultural Studies, Inter-Asia Cultural Studies, Nepantla: Views from South ve Feminist Media Studies dergileri ortaya çıktı.

Tablo 1. Kültürel çalışmalar

Nedir	Ne değildir
Etnografi	Fiziksel antropoloji
Medyanın metinsel analizi	Edebi şekilcilik ve kanon oluşumu
Toplumsal teori	Regresyon ve zaman-serileri analizi
Bilim ve teknoloji çalışmaları	Matematik, jeoloji ve kimya
Ekonomi politik	Neoklasik ekonomi bilimi
Eleştirel coğrafya	Planlama
Psikanaliz	Rasyonel seçim-teorisi ve bilişsel psikoloji
Postmodern sanat	Sanat tarihi
Eleştirel mimari	Mühendislik ve nicel araştırma
Çevrecilik	Endüstriyel kalkınma
Feminizmler	İnsan biyolojisi
Eşcinsellik	Sapkınlık
Küreselleşme	Milliyetçilik
Postkolonyalizm	Dünya edebiyatı
Kıta felsefesi, yapısalcılık ve postyapısalcılık	Analitik felsefe
Popüler müzik	Müzikoloji
Toplumsal göstergebilim	Biçimsel dilbilim
Moda	Teknik tasarım
Kültürel ve toplumsal tarih	Siyaset tarihi
Eleştirel halk sağlığı	Tıp eğitimi
Eleştirel hukuk çalışmaları ve eleştirel ırk teorisi	Hukuk eğitimi ve hukuki biçimcilik
Alt kültür çalışması	Odak grup çalışması

Tablo 2. Kültür dergileri

Eğilim dergileri	Meslek dergileri
Zaman ve mekân açısından konumlanmış, müdahalelerde bulunmayı amaçlayan açıkça ilan edilmiş siyasal proje	Evrenselci bir bilgi arayışını amaçlayan açıkça ilan edilmiş hakikat projesi
Politika ve tutarlılık temelinde yazarların MSS ⁵ 'sini lehte ve aleyhte tartışan kurum içi makale hakemleri	Disiplin yetkinliği ve yanlışlanabilirlik açısından MSS'nin çift-kör incelemesine katılan harici makale hakemleri
MSS için açık çağrılar, tema sayıları, çağdaş sosyal sorunlara yanıt	Profesyonel kuruluşların üyeleriyle sınırlı erişim, uzun inceleme ve revizyon süresi
Disiplinler arasında bir konunun hegemonyasını arar	Bir disiplin içinde giriş ve başarı üzerinde hegemonya arar
Kendi kendini seçen editöryal kolektif	Kurum tarafından seçilen editörler
Verimsizliğe eğilimli, ani enerji ve yenilik patlamaları ve derginin "an"ının geçtiğine dair nihai bir his	Verimliliğe eğilimli, "normal bilim" ve sponsoru olan disipline etle tırnak gibi bağlı olduğu bir yazgı
<i>Social Text, Public Culture, Socialist Review, camera obscura, Radical History Review, History Workshop Journal</i>	<i>PMLA, American Sociological Review, Cinema Journal, Journal of Communication, American Historical Review, Current Anthropology</i>

5 Çevirmenin notu: MSS, İngilizce "manuscript" (taslak, el yazması) kelimesinin kısaltmasıdır. Burada ise yazarın dergiye gönderdiği metnin ilk (basım öncesi) hali anlamında kullanılmıştır.

Yukarıda belirtildiği gibi, tablonun sağ tarafındaki dergiler hakemlidir. Çift-kör hakemlik (yazarın kimliğinin hakemlerden gizlendiği ve *tam tersi*) sosyal bilimlerde, ödeme yöneticilerinin ve hegemonların isteyebileceği gibi metodolojik olarak yanlışlanabilir olmamanın veya faydacı denetime uygun olmamanın telafisi olarak ortaya çıktı. Sistem yavaş yavaş üniversiteler arasında yayıldı ancak bazı bilimler (yazarın kimliğinin hakemlere açıklandığı) tek-kör hakem incelemesinde kaldı. Hakemli dergilerin çoğu, profesyonel kuruluşlar tarafından finansal ve entelektüel olarak desteklenmektedir. *PMLA*, yalnızca Modern Language Association'ın aidat ödeyen üyeleri tarafından sunulan makaleleri yayınlar ve bu tür tüm yayınlar, diğer üyeler tarafından okunur. Kulübün bir üyesi olmadığınız sürece çalışmanız gözden geçirilmez bile. Sonuçlar çoğumuzu kararsız bırakıyor. Örneğin, *Nature* dergisinin bir editörü, 1953'te dergide yer alan çift sarmalı bildiren mektubun yayınlanmasını hakemin engellemiş olacağı gerçeğinden yakınmıştır, halbuki akran incelemesi üzerine yapılan araştırma, bunun ihtiyat yarattığını ve elit bilim adamları ve disiplinlerden “görünmez bir kolej” ürettiğini gösterir (Clements ve diğerleri 1996; Maddox 1989; Willis ve McNamee 1990). Bu kolej, gerektiği gibi *çok* politik olmaya hazırdır: American Medical Association'ın dergisinin editörü, 1991'de Clinton'ın görevi kötüye kullanma tartışması sırasında, “büyük bir orta-Batı üniversitesindeki” (anket araştırmasındaki bu ifadeyi kaç kez okuduk?) lisans öğrencilerinin yüzde 60'ının cinsel ilişkiden ziyade oral temas olursa -“seks yaptıklarını” düşünmediklerini gösteren bir makaleyi basmaya cüret ettiği için görevden alındı.

Bazı dergiler bu bölünmeyi aşıyor. Beş yıl içinde, *Continuum: A Journal of Media & Cultural Studies*, Batı Avustralya'daki bir avuç akademisyenden yazılar elde eden, bunları düzenleyen ve masaüstü kodlarını yerleştiren bir dergiden bir kıdemli editör, bir editör, bir fotoğraf editörü, 2 hakem editörü, 4 alan editörü, 7 üyesi olan bir editöryal kolektifi, 59 editöryal danışman, bir Britanyalı reklam yayımcısı, yukarıdakiler arasında sayılan daha önceki zanaatkarlardan sadece ikisi olan bir dergiye dönüştürüldü. Dolayısıyla, bu şema kapsamlı bir ayırım değildir. *Cultural Studies* dergisinin editörleri, aslında kültürel çalışmaların akademik olarak resmileştirilmesini “hoş karşılamaktadır”. Alandaki yayıncılığın büyümesini “canlılığının işaretleri ve bir alan olarak statüsünün imza bileşenleri” olarak görüyorlar, ancak disiplinlere itaat etmekten ziyade “tarihsel ve coğrafi olarak olumsal” olan “bilgi oluşumları” için çağrıda bulunmaya devam ediyorlar (Grossberg ve Pollock 1998: 1). Kendi adına, *International Journal of Cultural Studies*'in ilk sayısı, bilgiyi yerelleştirmeyi, “disiplin sonrası” olmayı, “akademik araştırmanın kendisini” bir araştırma nesnesi olarak görmeyi ve “kültürel çalışmaların” artık bir yönetim ve pazarlama becerisi olduğu” gerçeğiyle ilgilenmeyi vaat etti (Harley 1998: 5-7).

Tablonun solundaki isimler kitap yayıncılığında da güç topladılar. 1990'lar, Sarah Franklin ve diğerleri (1991), Terry Lovell (1995) ve Morag Shiach (1999) tarafından düzenlenen feminist okuma kitapları, çok yönlü bir enternasyonalist araştırma (1993 boyunca), siyahi İngiliz kültürel çalışmaları üzerine bir cilt (Baker, Jr. ve diğerleri 1996) ve Avustralya, Almanya, Fransa, İspanya, İtalya, Asya, Rusya, Kanada-Avustralya ve ABD'den gelecek anlatıları ve ulusal som altın karışımları gibi çok sayıda kültürel araştırma antolojisinin ortaya

çıkışına tanık oldu⁶. Ders kitapları bir süredir mevcuttu⁷. Devasa *Cultural Studies* koleksiyonu (Grossberg ve diğerleri) 1992’de çıktı ve aile-benzerliği ciltleri, lezbiyen/gay/queer, hukuk, çok kültürlü/postkolonyal, bölgesel, spor, siyaset ve ötekilik araştırmalarında mevcutken, biyotıp içinde bir kültürel çalışmalar araştırma gündemini benimseme çağrısı bulunmaktadır ve AIDS gibi alanlarda dikkate değer katkılar yapılmıřtır⁸. Birkaç “Kültürel Çalışmalar Dönüm Noktasında” konferansları düzenlendi ve Honolulu, 1993’te, Yeni Zelanda/Aotearoa, Avustralya, Hindistan, Filipinler ve ABD’den kültürel çalışmalar dergilerine ayrılmış bir blok ile büyük bir etkinliğe ev sahipliği yaptı. Başlıca bilimsel kuruluşlar, özellikle International Communication Association, the International Association for Mass Communication Research ve National Communication Association gibi kültürel çalışmalar eğilimleri tarafından içeriden dönüştürülmüştür. Son olarak, kaçınılmaz çoklukta internet sitesi vardır (Berry ve Miller 2000).

Kültürel çalışmalar akademik ve siyasi gözlemcilerin gözünden kaçmamış ve yayıncılık tablosunun sağ tarafı, siyasetin sağındaki analoglara sahiptir. Kültürel çalışmaların kimlikle ilgili kaygıları ve sözde estetik çalışmanın yüceltilmesi kuralına karşı mücadeleleri, uzmanlığın lütfundan düşme suçlamalarına yol açar. Kenneth Minogue, *Times Literary Supplement*’te “Batı dünyasının bu siyasi-entelektüel hurdalığı” (1994: 27) hakkında polemik yaparken, *Partisan Review* ve *New Criterion*’ın neo-muhafazakâr okuyucuları da tehlikeye karşı tetiktir (Wolfe 1996; Kimball 1996). İngiltere Parlamentosu’nun eski Muhafazakâr Üyesi ve Hong Kong’un son Valisi Chris Patten, kültürel çalışmaları “Daha az akıllılar için Disneyland” (akt. Morley 1998: 478) olarak adlandırır ve Richard’ın oğlu ve önemli bir gazetecilik uzmanı olan Simon Hoggart amansız bir düşmandır. 2000 yılının şubat ayında İngiliz televizyonunda, Harvard ve MIT ile ilerlemeleri gerekirken yerel üniversiteleri bu saçmalıklarla boşa zaman harcadıkları için azarlarken görülebilirdi. Harvard Hukuk Okulu’nda kültürel çalışmalar hakkında birkaç konferans düzenlendiği ve MIT sürekli olarak bu alanları tanıttığı için, kültürel çalışmalar açıkça bazı saygın hedefleri karmaşık yollarla vurdu. Belki de bu şaştırtıcı değil, çünkü bazı sağcı liberterler kültürel çalışmaları memnuniyetle karşılıyor. *Reason* dergisinin editörü Virginia Postrel, 1999’da *Wall Street Journal* için, kültürel çalışmaları “geleneksel solcu ticaret görüşlerini derinden tehdit edici” olarak nitelendirdiği bir makale yazdı, çünkü aktif tüketim kavramları, sağın çok sevdiği egemen tüketiciye çok yakındı: “Kültürel-çalışmalar uzmanları sol davaya ihanet ediyor, kurumsal düşmana destek veriyor ve hatta pazar araştırması yapan lisansüstü öğrencileri yetiştiriyor.”

ABD’de, bölümlerin kapanması, birleşmeler veya sosyal politikaya dönüşme ile karşı karşıya kalan bazı sosyologlar, kültürel çalışmalarla karşılaştıklarında kafalarını

6 Frow ve Morris, 1993a; Turney, 1993; Jordan ve Morgan-Tamosunas, 2000; Forbes ve Kelly, 1996; Le Hir ve Strand, 2000; Graham ve Labanyi, 1996; Forgacs ve Lumley, 1996; Chen, 1998; Kelly ve Shepherd, 1998; Blundell ve diğerleri, 1993; Hartley ve Pearson, 2000.

7 Brantlinger 1990; Punter 1986; Turner 1990; Dirks ve diğerleri 1994; Gray ve McGuigan, 1993; Jenks 1993; Storey 1993; McGuigan, 1992; Inglis 1993; Chaney 1994; Tudor 1999.

8 Abelove ve diğerleri 1993; Leonard 1995; Redhead 1995; Baker ve Boyd 1997; Martin ve Miller 1999; Good 1995; Treichler 1999; Dean 2000.

metodolojik ıstıraba gömerler veya alan ve terminolojinin kendilerine ait olduğunu iddia ederler. Talcott Parsons'ı Émile Durkheim ve Harold Garfinkel ile karıştırdığımızda ne elde edersiniz? “Kültürel Çalışmalar İçin Yeni Bir Öneri” (Alexander ve Smith 1993). Bu konum, Marksizmin, anlamı sosyal yapıyla ilişkilendirmek için yorumlayıcı kültürel antropoloji ve “öznel algıları” kullanan gözden geçirilmiş bir işlevselcilik tarafından ele geçirildiğini söylüyor. Güç ilişkileri değil, semboller ve idealler uygun odak noktasıdır. Bu noktanın altını çizmek gerekirse, Cambridge University Press'in “Kültürel Sosyal Çalışmalar” dizisi, açıkça Durkheimci bir projedir. Hem “Amerikan karakterinin temel doğasını aydınlatma” girişimi olarak 25 yıl önce *Prospects: An Annual Journal of American Cultural Studies*'in açılışını yapan “Editörün Notu”nu (Salzman 1975) yansıtır, hem de kültürel çalışmaların sadece sembolik etkileşimcilik olduğunu iddia eder (Becker ve McCall 1990). Bu yüzden, geleneksel eleştirilenler ya dehşet içinde itiraz ederler ya da yeni başlayan melezliği normal bilim olarak dahil etmeye çalışırlar.

Solda, kültürel çalışmaların kimlikle ilgili kaygıları, “gerçek” siyasetin gözünden düşme suçlamalarına yol açtı (Postmodern roman *White Noise*'de “Bu yerde mısır gevreği kutularından başka hiçbir şey okumayan profesörler var” diyerek üniversitesinden yakınan Don DeLillo karakterini anımsatan). *New Yorker*'dan gazeteci Adam Gopnik, ABD'deki radikalleri soyut zekaya ve “bilincin gerçekliği ürettiği” varsayımına aşırı bağlı olmakla suçladı, öyle ki “Amerikan solundaki enerji sağlıkta değil kültürel çalışmalarda”dır (1994: 96). Ancak tüketim süreçleri, sıradanlık ve tahakkümün yanı sıra zevk ve direnişin sorularını da içermelidir ve sağlık hizmeti konusundaki tartışmalar popüler olan aracılığıyla kısmen yürütülür. Her halükârda, kültürel çalışmalar ile “gerçek” siyaset arasında olduğu varsayılan mesafe düzmedir: örneğin ABD'deki kültürel çalışmalar, giyim-sanayisinin çalışma şartları kötü atölye aktivizminde ve eğitimde çağdaş çalışma koşullarının belgelenmesinde ön saflarda yer almıştır (Ross 1997; Nelson 1997; Martin 1998). Bu “tuhaf” bir alan değildi, çok teşekkürler.

Ancak, uzun süredir devam eden kültürel çalışmalar dergisi *Social Text* (1979-), bir fizikçinin orada inanmadığı şeyleri belirten bir makale yayımlayıp sonrasında düzenbazlığını alanın özensiz düşüncesinin ve bir radikal siyaset alanı olarak zayıflığının bir işareti olduğu -iddiasıyla bunu popülist bir akademik dergide duyurunca, 1996-7'de toplumsal konstrüktivizm ve bilimsel hakikat iddiaları üzerine yapılan kamusal tartışmalara saplandı. Medyanın yoğun ilgisi vardı. Bu davranışın aldatici doğası göz önüne alındığında, ABD hükümetinin, Federal araştırma hibeleri sahiplerinin bilimsel sahtekarlığına tahsis edilmiş tam zamanlı bir büroyu barındırmasının neden gerekli olduğunu görebiliriz ancak yine de şu soruyu sormaya değer: Bu eleştirilerle ne oluyor?

Kültürel çalışmalar, 1960'ların İngiliz sosyolojisinin alanını işgal ediyor gibi görünmektedir - radikal anti-elitist eleştirisi nedeniyle hegemonik güçleri rahatsız etmektedir. Bu hem geleneksel akademik disiplinleri hem de halkı (ya da en azından toplumun bazı bölümlerini) telkin yoluyla günlük hayattan dikkatlice çıkarılmış kutsal bir bilgi dizisine yükseltmeyi

beşerî bilimlerin kutsal görevi olarak gören medya uzmanlarını kızdırmaktadır. Profesörlerin mısır gevreği kutularını okumasıyla ilgili DeLillo nüktesi, komik ve sivridir. Elbette, yüksek kültürel arayışlardan uzaklaşmak ve kişinin akademik sermayesini bayağı olana yatırması yani Bauhaus'tan Brillo kutusuna doğru yön değiştirmesi garip. Patten'in "Daha az akıllılar için Disneyland" hakkındaki nüktesi de komik ve sivri. Ancak her durumda, açıklamanın arkasında bir şeyler var. Amerikan yemeklerinin ikonik önemini ve maddi tarihini anlamak büyük önem taşıırken, bir seçilmişin yarı-kutsal beyanlarına ayrıcalık tanımak yerine sıradan insanların zevklerini kabul etmek kültürel seçkinleri tehdit edecek kadar "zayıf akıllı" olmayabilir.

Sonuç

Bu cilt, önemli bir ilgi ve yöntem çeşitliliğini yansıtarak kültürel çalışmaların nerede olduğunu ve orada ne yaptığını göstermek için tasarlanmıştır. Disiplin-sonrası kültürel çalışmalar projesine uygun olarak disiplinler, yerler, meseleler ve kaynaklar arasında iletişim kurarız - ve aynısını taşralaştırma ilgisinde (katkıda bulunanlar beş farklı kıtada ikamet eder) de yaparız. Bölüm I, *Disiplinler*, kültürel çalışmaların bir dizi bilgiyle kesişme yollarına bakar. Ne de olsa kültürel çalışmalar her zaman "entelektüel çalışmanın disipline edilmesinin meşruiyetine meydan okusa da belirli disiplinler içinde bir yuva" bulmalıdır (Grossberg 1997: 5). Mark Gibson ve Alec McHoul, Hoggart'ın zamanından bizim zamanımıza kadar disiplinlerarasılığı neyin oluşturduğunu araştırır. Rosemary Coombe, hukukun kültürel bir çalışması olup olmadığını sormaktadır. Randy Martin, Amerikan sosyal teorisinin kültürel çalışmalarla karşılaştığı terimleri ortaya koymaktadır ve Frank Webster de aynı şeyi Birleşik Krallık için yapmaktadır. Kültürel çalışmaların bilimle ateşli ilişkisi Marianne de Laet tarafından ele alınmaktadır. Richard Maxwell, ekonomi politik ve kültürel çalışmalar arasındaki süregiden diyalogla, aralarındaki derin bağlantıları tartışarak yüzleşirken, Douglas Kellner aynı şeyi Frankfurt Okulu ile eleştirel teori kesişmeleri için yapıyor. Silke Morgenroth arkeolojiyi araştırıyor ve George Marcus antropolojiye, kültürel çalışmaların oldukça farklı deneyimlerine sahip ikiz disiplinlere bakmaktadır - birincisi burada tartışıldığı gibi maliyetine uzak kalmış, ikincisi ise alanını ve yöntemini hem eleştirilen hem de "ödünc alınan" olarak görmüştür. Bu bölüm, John Nguyet Erni'nin kültürel çalışmaların en önemli yuvasına yani medya ve iletişim çalışmalarına ilişkin özeti ile sona ermektedir.

Bölüm II, *Mekanlar*, çeşitliliğinin hızı ve derinliği ve özgürleştirici, kapsayıcı bir proje olma iddiası göz önüne alındığında gerekli bir hamle olan kültürel çalışmaların ulusötesi ve ulusal düzeylerdeki etkisini konumlandırır. George Yúdice, ABD ve Latin Amerika deneyimlerini karşılaştırırken, Jorge Mariscal, ABD kültürel çalışmaların Hispanik özgüllük ve çeşitliliğe yönelik tutumuna odaklanır. Yeni Zelanda/Aotearoa ve Avustralya'nın kültürel çalışmalarla karşılaşmaları, Graeme Turner tarafından ele alınmakta ve Eric Kit-Wai Ma, son yıllarda Hong Kong'da yaşanan jeopolitik ve disipline dayalı değişikliklerin kültürel çalışmaların ortaya çıkışını nasıl sahneye koyduğunu açıklamaktadır. Ben Carrington, Birleşik Krallık'ın köken mitleri hakkında bir açıklama sunmakta ve Paul Moore, Avrupa kültürel çalışmalarını araştırmaktadır.

Bölüm III, *Sorunlar*, kültürel çalışmalar pratiğini belirli konu ve mücadelelere dayandırır. Kültürel çalışmaların gençlik kültürüne devam eden yatırımı, Justin Lewis tarafından pedagojik bir bakış açısıyla ele alınmaktadır. Paul Smith, Marksizm ile yenilenmiş bir angajman çağrısında bulunur ve C. L. Cole, sporu bilim ve siyasal kültüre bağlarken, kültür politikası Tony Bennett tarafından pragmatik bir siyasal müdahale alanı olarak ön plana çıkarılır ve Kolombiya bağlamında Ana María Ochoa Gauiter ve bir performans bölümü aracılığıyla Andrea Fraser tarafından sorunsallaştırılır. Melissa Deem, 1999'daki görevden alma krizini bir vaka çalışması olarak alarak ABD feminizminin mevcut durumunu popüler kültüre dahil etmek için kültürel çalışmalar yöntemlerini kullanır ve Jason King dans müziği aracılığıyla bedene bakmaktadır. Moda, Sarah Berry'nin makalesinin arka planını oluşturuyor, Robert Stam kültürel çalışmaların ırkla hayati bağlantılarına bakmaktadır ve Geoffrey Lawrence ve ben küreselleşmeyi analiz ediyoruz. Bu bölüm, diaspora kimlikleri üzerine Suvendrini Perera tarafından tamamlanmıştır. Bölüm IV, *Kaynaklar*, cildi bu kadar dağınık bir entelektüel alan için çok önemli bir bibliyografya ile sonlandırıyor.

Kültürel çalışmaların haritasını çıkarmayı amaçlayan herhangi bir girişim kısmidir ve potansiyel olarak tartışmalıdır çünkü alan tanımsal ve güç açısından ele geçirilmeye hazırdır ve açıkça politiktir. Öyle olsun. Kendi görüşüm mü? Değeri ne olursa olsun, kültürel çalışmaların toplumsal hareketlere ve eyleme geçirilebilir politikaya birer mihenk taşı ve yön bulucu olarak bakması gerektiğini savunuyorum. Bunu kabul ederek, bakışımızı öz-yönetim ve dış yönetim arasındaki kamusal söylemdeki değişimlere çevirmeli ve zaman ve mekânda seyahat ederken emtia ile devletin izlerinin gelişimini takip etmeliyiz -yani temsil, kimlik, üretim, tüketim ve düzenleme pratiklerine odaklanan Hall'u "kültür devresi"ni (1997: 1). Bu, Foucault'nun, modernin toplumsal olanın olduğu kadar devletlerin yönetimselleştirilmesiyle de ilişkili olduğu yönündeki kışkırtmasını hatırlamak anlamına gelir. O zaman, kültürün kurumsal denetimi ve gündelik hayatın demokratik potansiyeli hakkında, ilkinde silinen noktalara ve ikincisinin potansiyeline işaret ederek söyleyecek bir şeylerimiz olacak. Justin Lewis'in belirttiği gibi, çoğunluklar üzerinde uygulanan siyasal güçle ilgili bir endişe, özgüllük ve marjinalite pahasına olmak zorunda değildir; daha ziyade, marjinalin güçlendirilmesinin bir ön koşulu olarak görülmelidir (1999: 199-200). Maxwell, ikisi arasındaki eklemlemeleri vurgular:

İnsanlar kültür oluşturmak için çalışırlar. Sadece yazarlar, teknisyenler, sanatçılar, marangozlar ve film, kitap vb. bir araya getiren herkes değil; kültür aynı zamanda kültür endüstrileriyle doğrudan ilgisi olmayan emek tarafından da yapılır. Bir film konusu, grameriniz veya bir sınıf arkadaşınızın şakası hakkında kendi günlük değerlendirme ve yorumlama çalışmalarınızı düşünün. Geçtiğiniz tüm köprüleri, yürüdüğünüz yolları inşa eden herkesin çabalarını, ulaşım araçlarını ve insan ilişkilerini... aşk hikayenizi, kısa bir karşılaşmayı... ve bu yapılarla vücut bulan tüm zorlukları, grevleri, dayanışmayı, ölümü, ücret pazarlıklarını, borçları ve tatmini düşünün. (2000: 281).

Birmingham Merkezi'nin *Working Papers in Cultural Studies* dergisinin 1973 yılına ait 4. sayısının ön kapağını ilk gördüğümde duyduğum heyecanı hatırlıyorum. Düşünceli bir melek figürünün, bir brikolaj grafiğinin, dolar ve pound işaretli bazı pusula noktalarının ve birkaç matbaacı kodunun yanında, sol alt kısım şu şekildedir:

EDEBİYAT-TOPLUM

MOTOR YARIŞI

Bu konuların bir arada olması bana doğal geldi (bir gazetede olduğu gibi). Ama elbette bu akademik olarak “normal” değildir. Onları dizimsel kılmak, insanların yaşamları ve dolayımı gerçeklik açısından mantıklıydı ve entelektüel iş bölümleri ve ayrımcılık hiyerarşileri açısından tamamen olanaksızdı. Kutluyorum.

Hakem Değerlendirmesi: Dış bağımsız.

Çıkar Çatışması: Yazar çıkar çatışması bildirmemiştir.

Finansal Destek: Yazar bu çalışma için finansal destek almadığını beyan etmiştir.

Peer-review: Externally peer-reviewed.

Conflict of Interest: The author has no conflict of interest to declare.

Grant Support: The author declared that this study has received no grant support.

Kaynakça/References

- “Asia/Pacific as Space of Cultural Production.” (1994). *Boundary 2* 21, no. 1.
- “Cultural Studies.” (1989). *Critical Studies in Mass Communication* 6, no. 4.
- “Cultural Studies in the Asia Pacific.” (1994). *Southeast Asian Journal of Social Science* 22.
- “Cultural Studies: Crossing Boundaries.” (1991). *Critical Studies* 3, no. 1.
- “Cultural Studies/Les études culturelles.” (1995). *Canadian Review of Comparative Literature/Revue Canadienne de Littérature Comparée* 22, no. 1.
- “The Future of the Field – Between Fragmentation and Cohesion.” (1993). *Journal of Communication* 43, no. 3.
- “Rethinking Black (Cultural) Studies.” (1996). *Callaloo* 19, no. 1.
- “Review Forum on Cultural Studies.” (1993). *Victorian Studies* 36, no. 4: 455-72.
- Workplace. (1999). 2, no. 2. <<http://www.louisville.edu/journal/workplace/issue4/contents22.html>>.
- Abevole, Henry, Michèle Aina Barale, ve David M. Halperin, ed. (1993). *The Lesbian and Gay Studies Reader*. New York: Routledge.
- Alexander, Jeffrey C. ve Philip Smith. (1993). “The Discourse of American Civil Society: A New Proposal for Cultural Studies.” *Theory and Society* 22, no. 2: 151-207.
- Althusser, Louis. (1977). *Lenin and Philosophy and Other Essays*, çev. Ben Brewster. London: New Left Books.
- Baker, Aaron ve Todd Boyd, ed. (1997). *Out of Bounds: Sports, Media, and the Politics of Identity*, Bloomington: Indiana University Press.

- Baker, Houston A., Jr., Manthia Diawara ve Ruth H. Lindeborg, ed. (1996). *Black British Cultural Studies: A Reader*. Chicago: University of Chicago Press.
- Becker, Howard S. ve Michael M. McCall, ed. (1990). *Symbolic Interactions and Cultural Studies*. Chicago: University of Chicago Press.
- Berry, Sarah ve Toby Miller. (2000). *Blackwell Cultural Theory Resource Centre*. <<http://www.blackwellpublishers.co.uk/cultural/>>.
- Blundell, Valda, John Shepherd ve Ian Taylor, ed. (1993). *Relocating Cultural Studies: Developments in Theory and Research*. London: Routledge.
- Brantlinger, Patrick. (1990). *Crusoe's Footsteps: Cultural Studies in Britain and America*. New York: Routledge.
- Chaney, David. (1994). *The Cultural Turn: Scene Setting Essays on Contemporary Cultural Theory*. London: Routledge.
- Chatterjee, Partha. (1993). *The Nation and its Fragments: Colonial an Postcolonial Histories*. Princeton: Princeton University Press.
- Chen, Kuan-Hsing, ed. (1998). *Trajectories: Inter-Asia Cultural Studies*. London: Routledge.
- Chen, Kuan-Hsing ve David Morley, ed. (1996). *Stuart Hall: Critical Dialogues in Cultural Studies*. London: Routledge.
- Clements, Elisabeth S., Walter W. Powell, Kris McIlwaine ve Dina Okamoto. (1996). "Careers in Print: Books, Journals, and Scholarly Reputations." *American Journal of Sociology* 101: 433-94.
- Czaplicka, John, Andreas Huyssen, ve Anson Rabinach. (1995). "Introduction: Cultural History and Cultural Studies: Reflections on a Symposium." *New German Critique* 22, no 2: 3-17.
- Dean, J., ed. (2000). *Cultural Studies and Political Theory*. Ithaca: Cornell University Press.
- Diawara, Manthia. (1994). "Black Studies, Cultural Studies, Performative Acts." *Race, Identity and Representation in Education* içinde, ed. Cameron McCarthy ve Waren Crichlow. New York: Routledge, 262-7
- Dirks, Nicholas B., Geoff Eley ve Sherry B. Ortner, ed. (1994). *Cultural Power/History: A Reader in Contemporary Social Theory*. Princeton: Princeton University Press.
- During, Simon, ed. (1993). *The Cultural Studies Reader*. London: Routledge.
- Forbes, Jill ve Michael Kelly, ed. (1996). *French Cultural Studies: An Introduction*. Oxford: Oxford University Press.
- Forgacs, David ve Robert Lumley, ed. (1996). *Italian Cultural Studies: An Introduction*. Oxford: Oxford University Press.
- Franklin, Sarah, Celia Lury ve Jackie Stacey, ed. (1991). *Off-Centre: Feminism and Cultural Studies*. London: Routledge.
- Frow, John ve Meaghan Morris. (1993a). *Australian Cultural Studies: A Reader*. Sydney: Allen and Unwin.
- Frow, John ve Meaghan Morris. (1993b). "Introduction." *Australian Cultural Studies: A Reader*. Ed. John Frow ve Meaghan Morris. Sydney: Allen and Unwin, vii-xxxii.
- Garcia Canlini, Néstor. (1990). *Culturas Híbridadas: Estrategias para Entrar y Salir de la Modernidad*. Mexico, DF: Editorial Grijalbo.
- Gibson, Mark ve John Hartley. (1998). "Forty Years of Cultural Studies: An Interview with Richard Hoggart, October 1997." *International Journal of Cultural Studies* 1, no. 1: 11-23.
- Good, Mary-Jo Delvecchio. (1995). "Cultural Studies of Biomedicine: An Agenda for Research." *Social Science and Medicine* 41, no. 4: 461-73.

- Gopnik, Adam. (1994). "Read All About It." *New Yorker* 70: 84-102.
- Graham, Helen ve Jo Labanyi, ed. (1996). *Spanish Cultural Studies: An Introduction: The Struggle for Modernity*. Oxford: Oxford University Press.
- Gramsci, Antonio. (1971). *Selections from the Prison Notebooks*, çev. Quentin Hoare ve Geoffrey Nowell-Smith. New York: International Publishers.
- Gray, Ann ve Jim McGuian, ed. (1993). *Studying Culture: An Introductory Reader*. London: Edward Arnold.
- Grossberg, Lawrence. (1993). "The Formations of Cultural Studies: An American in Birmingham." *Relocating Cultural Studies: Developments in Theory and Research* içinde, ed. Valda Blundell, John Shepherd ve Ian Taylor. London: Routledge, 21-66.
- Grossberg, Lawrence. (1997). *Bringing it all Back Home: Essays on Cultural Studies*. Durham: Duke University Press.
- Grossberg, Lawrence ve Della Pollock. (1998). "Editorial Statement." *Cultural Studies* 12, no. 3: 2.
- Grossberg, Lawrence, Cary Nelson ve Paula Treichler, ed. (1992). *Cultural Studies*. New York: Routledge.
- Guha, Ranajit, ed. (1982-). *Subaltern Studies*. Delhi: Oxford University Press.
- Hall, Stuart. (1997). "Introduction." *Representation: Cultural Representations and Signifying Practices* içinde, ed. Stuart Hall. London: Sage, 1997, 1-11.
- Harris, David. (1992). *From Class Struggle to the Politics of Pleasure: The Effects of Gramscianism on Cultural Studies*. London: Routledge.
- Hartley, John. (1998). "Editorial (with Goanna)." *International Journal of Cultural Studies* 1, no 1: 5-10.
- Hartley, John ve Roberta Pearson, ed. (2000). *American Cultural Studies: A Reader*. Oxford: Oxford University Press.
- Hoggart, Richard. (1957). *The Uses of Literacy: Aspects of Working-Class Life with Special Reference to Publications and Entertainments*. Harmondsworth: Penguin.
- Inglis, Fred. (1993). *Cultural Studies*. Oxford: Blackwell.
- Jenks, Chris, ed. (1993). *Cultural Reproduction*. London: Routledge.
- Jordan, B. ve R. Morgan-Tamosunas, ed. (2000). *Contemporary Spanish Cultural Studies*. London: Arnold.
- Kelly, C. ve D. Shepherd, ed. (1998). *Russian Cultural Studies: An Introduction*. Oxford: Oxford University Press.
- Kimball, Roger. (1996). "'Diversity', 'Cultural Studies' & Other Mistakes." *New Criterion* 14, no. 9: 4-9.
- Le Hir, Marie-Pierre ve Dana Strand, ed. (2000). *French Cultural Studies: Criticism at the Crossroads*. Albany: State University of New York Press.
- Leonard, Jerry D., ed. (1995). *Legal Studies as Cultural Studies: A Reader in (Post) Modern Critical Theory*. Albany: State University of New York Press.
- Leong, Laurence Wei-Teng. (1992). "Cultural Resistance: The Cultural Terrorism of British Male Working-Class Youth." *Current Perspectives in Social Theory* 12: 29-58.
- Lewis, Justin. (1999). "The Opinion Poll as Cultural Form." *International Journal of Cultural Studies* 2, no. 2: 199: 221.
- Lovell, Terry, ed. (1995). *Feminist Cultural Studies Volumes I and II*. Aldershot: Elgar.
- Maddox, John. (1989). "Where Next with Peer-Review?" *Nature* 339: 11.
- Martin, Randy, ed. (1998). *Chalk Lines: The Politics of Work in the Managed University*. Durham: Duke University Press.

- Martin, Randy ve Toby Miller, ed. (1999). *SportCult*. Minneapolis: University of Minnesota Press.
- Martin-Barbero, Jesús. (1993). *Communication, Culture, and Hegemony: From the Media to Mediations*. London: Sage.
- Mattelart, Armand ve Michèle Mattelart. (1992). *Rethinking Media Theory: Signposts and New Directions*, çev. James A. Cohen ve Marina Urquidi. Minneapolis: University of Minnesota Press.
- Mattelart, Michèle. (1986). *Women, Media and Crisis: Femininity and Disorder*. London: Comedia.
- Maxwell, Richard. (2000). "Cultural Studies." *Understanding Contemporary Society: Theories of the Present içinde*, ed. Gary Browning, Abigail Halci ve Frank Webster. London: Sage, 281-95.
- McGuigan, Jim. (1992). *Cultural Populism*. New York: Routledge.
- Minogue, Kenneth. (1994). "Philosophy." *Times Literary Supplement* Nov. 25: 27-8.
- Morley, David. (1998). "So-Called Cultural Studies: Dead Ends and Reinvented Wheels." *Cultural Studies* 12, no. 4: 476-97.
- Morris, Meaghan. (1992). *Ecstasy and Economics: American Essays for John Forbes*. Sydney: E. M. Press.
- Morrow, Raymond A. (1995). "The Challenge of Cultural Studies." *Canadian Review of Comparative Literature/Revue Caadienne de Littérature Comparée* 22, no. 1: 1-20.
- Murdock, Graham. (1995). "Across the Great Divide: Cultural Analysis and the Condition of Democracy." *Critical Studies in Mass Communication* 12, no. 1: 89-95.
- Nelson, Cary, ed. (1997). *Will Teach for Food: Academic Labor in Crisis*. Minneapolis: University of Minnesota Press.
- Postrel, Virginia. (1999). "The Pleasures of Persuasion." *Wall Street Journal* 2. Aug.
- Punter, David, ed. (1986). *Introduction to Contemporary Cultural Studies*. London: Longman.
- Redhead, Steve. (1995). *Unpopular Cultures: The Birth of Law and Popular Culture*. Manchester: Manchester University Press.
- Ross, Andrew, ed. (1997). *No Sweat: Fashion, Free Trade, and the Rights of Garment Workers*. New York: Verso.
- Rosteck, Thomas. (1995). "Cultural Studies and Rhetorical Studies." *Quarterly Journal of Speech* 81, no. 3: 385-403.
- Salzman, Jack. (1975). "Editor's Note." *Prospects: An Annual Journal of American Cultural Studies* 1: iii.
- Shannon, Patrick ve Henry A. Giroux. (1994). "Editor's Comments." *Review of Education/Pedagogy/Cultural Studies* 16, no. 1: v.
- Shiach, Morag, ed. (1999). *Feminism & Cultural Studies*. Oxford: Oxford University Press.
- Storey, John. (1993). *An Introductory Guide to Cultural Theory and Popular Culture*. Athens: University of Georgia Press.
- Thompson, E. P. (1968). *The Making of the English Working Class*. Harmondsworth: Penguin.
- Thompson, E. P. (1978). *The Poverty of Theory*. London: Merlin.
- Treichler, Paula. (1999). *How to Have Theory in an Epidemic: Cultural Chronicles of AIDS*. Durham: Duke University Press.
- Tudor, Andrew. (1999). *Decoding Culture: Theory and Method in Cultural Studies*. London: Sage.
- Turner, Graeme. (1990). *British Cultural Studies: An Introduction*. Boston: Unwin Hyman.
- Turner, Graeme, ed. (1993). *Nation, Culture, Text: Australian Cultural and Media Studies*. London: Routledge.

- Williams, Patrick ve Laura Chrisman, ed. (1993). *Colonial Discourse/Post-Colonial Theory*. New York: Columbia University Press.
- Williams, Raymond. (1975). *The Long Revolution*. Harmondsworth: Pelican.
- Williams, Raymond. (1977). *Marxism and Literature*. Oxford: Oxford University Press.
- Williams, Raymond. (1989). *The Politics of Modernism: Against the New Conformists*, ed. Tony Pinkney. London: Verso.
- Willis, Cecil L. ve Stephen J. McNamee. (1990). "Social Networks of Science and Patterns of Publication in Leading Sociology Journals." *Knowledge: Creation, Diffusion, Utilization* 11: 363-81.
- Wolfe, Alan. (1996). "The Culture of Cultural Studies." *Partisan Review* 53, no. 3: 485-92.
- Women's Studies Group of the Centre for Contemporary Cultural Studies. (1978). *Women Take Issue: Aspects of Women's Subordination*. London: Hutchinson.
- Wright, Handel Kashope. (1996). "Take Birmingham to the Curb, ere Comes African Cultural Studies: An Exercise in Revisionist Historiography." *University of Toronto Quarterly* 65, no. 2: 355-65.

Kültürel Çalışmaların Kökenleri*

The Origins of Cultural Studies: Stuart Hall

Çeviren: İlayda Giritli¹, Nur Su Yaman²

*Bu metin, Stuart Hall'ın University of Massachusetts in Amherst tarafından verilen fahri doktora ödülünün töreninde yapılmış olduğu konuşmanın transkripsiyonudur ve kendisinin yazılı izin alınmıştır.

¹Araştırma Görevlisi, İstanbul Üniversitesi, İletişim Fakültesi, Halkla İlişkiler ve Tanıtım Bölümü, Reklam Anabilim Dalı, İstanbul, Türkiye

²Doktora, İstanbul Üniversitesi, İletişim Fakültesi, Halkla İlişkiler ve Tanıtım Bölümü, İstanbul, Türkiye

ORCID: İ.G. 0000-0003-3619-7119;
N.S.Y. 0000-0001-5468-6659

Sorumlu yazar/Corresponding author:

Çeviren: İlayda Giritli,
İstanbul Üniversitesi, İletişim Fakültesi, Halkla İlişkiler ve Tanıtım Bölümü, Reklam Anabilim Dalı, İstanbul, Türkiye
E-mail: ilaydagiritli@gmail.com

Başvuru/Submitted: 15.11.2022

Kabul/Accepted: 03.01.2023

Atf/Citation: Giritli, İ., Yaman, N. S. (2022). Kültürel çalışmaların kökenleri. *4. Boyut Journal of Media and Cultural Studies - 4. Boyut Medya ve Kültürel Çalışmalar Dergisi*, 21, 101–110.
<https://doi.org/10.26650/4boyut.2022.1219590>

ÖZ

Çevirisi yapılmış olan bu konferans konuşmasında Hall, ilk olarak kültürel çalışmalar üzerine açmış oldukları enstitünün doğuşundan bahsetmektedir. Çağdaş Kültürel Çalışmalar Merkezi açılana kadar, kültürel çalışmalarla ilgilenen birçok disiplinin varlığına rağmen, doğrudan kültürel çalışmalar adı altında faaliyet gösteren herhangi bir akademik kurum yoktur. Bu bakımdan bir ilki gerçekleştiren Hall, enstitünün faaliyetlerini popüler kültür ile yüksek sanatın kesişimini çalışan ve bunu toplumun her kesiminden bireye anlatan yapı olarak ifade etmektedir. Bu konferans metninde Savaş sonrası Britanya'nın hızlı ve köklü kültürel değişiminden bahsedilmiştir. Emperyalizm ve sömürgecilik kültürüyle birlikte var olan İngiliz kültürünün Amerikanlaşması, yaygınlaşan kitle tüketimi ve kitle iletişim araçlarının sayısında meydana gelen artış; kültürün sabit olmayıp değişebildiğinin bir göstergesi olarak sunulmuştur. Farklı kültürlerin aynı yerde bir araya gelişinin, bu zamana kadar hiç ciddiye alınmayan ancak aslında aleni bir kültürel devrimin ta kendisi olduğu görüşü savunulmuştur. İrk, kültür ve iletişim üzerine çalışan enstitünün açılış sebebinin tüm bunlar olduğunu belirten Hall, her toplumun ayrı ve benzersiz bir tarihinin olduğunu ifade eder. Kitle iletişim araçları ile birlikte reklamcılık ve sahne sanatları aracılığıyla azınlık ırkların temsil sorununa değinen Hall, medyadaki temsilin zamanla değiştiğini ifade ederken aynı zamanda da temsil ile gerçeğin her zaman aynı olmadığını söylemektedir. Hall'ın bu konferans metninde kurulan enstitünün amacının; ırksal ve etnik sorunların yalnızca toplumun üst kesimlerine değil, toplumun her kesimine ulaştırılmak olduğu belirtilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Kültür, İrk, Toplum, Temsil

ABSTRACT

In this translated conference speech, Hall first talks about the birth of the institute that was established for cultural studies. Despite the existence of many disciplines dealing with cultural studies, until the opening of the Centre of Contemporary Cultural Studies, no academic institution had existed that directly operated under the name of cultural studies. Breaking new ground in this regard, Hall describes the activities of the institute as a structure studying the intersection of popular culture and high art and explains this to individuals from all segments of society. This conference text also discusses the rapid and deep-rooted cultural change experienced in post-war Britain. Hall presents the Americanization of British culture that had coexisted with imperialism and colonialism, widespread mass consumption, and the increase in the volume of mass media as indications that culture is not constant but changeable. He also then defends the coming together of different cultures in the same place as an open cultural revolution and one that had never been taken seriously until now. Stating all these as the reason for having established the institute and its work on race, culture, and communication, Hall goes on to express how every society has its own distinct and unique history. Addressing the problem of representation for minority races in advertising, the performing arts, and mass media, Hall then states how representation in the media has changed over time, while also expressing how representation and reality are not always the same. Hall's aim with the institute is established in this conference text, and he states that racial and ethnic problems are not just conveyed to the upper echelons of society but to all segments of society.

Keywords: Culture, Race, Society, Representation

Giriş

Hall: Profesör Richard Hoggart'ın Çağdaş Kültürel Çalışmalar Merkezi'ni kurmasına yardım etmek için 1964'te Birmingham Üniversitesi'ne ilk gittiğimde, henüz kültürel çalışmalar diye bir şey yoktu. Elbette ki sanat fakültelerimizdeki dil, edebiyat, tarih, güzel sanatlar bölümleri; kültürü kuramlaştırmayı ya da kavramsallaştırmayı bir yana adlandırmayı reddetmelerine ve akademik osmoz süreci, deyim yerindeyse içinden sızmayı tercih etmelerine rağmen, kültürel mirasın korunmasına adanmış. Öte yandan sosyal bilimler, bazen kültürel sistem olarak adlandırmaktan memnun oldukları şeyle uğraştı. Ancak bu, soyut norm ve değer ağlarından oluşan oldukça soyut bir şeydi. Richard Hoggart ve benim kültürle ilgili sorgulamalara biraz ilgimiz vardı. Yani, terimin herhangi bir kapsamlı tanımını yapmaya çalışmayacağım. Ancak yine de değindiğim şey toplumların ve grupların değişen yaşam biçimleri. Her zaman tüm yaşam yolları olan, Raymond Williams'ın bir zamanlar tüm iletişim yolları dediği, bireylerin ve grupların birbirini anlamak ve iletişim kurmak için kullandıkları anlam ağları. Popüler kültürün yüksek sanatlarla kesiştiği kirli kavşaklar, gücün bilgiyi kestiği ya da kültürel süreçlerin toplumsal değişimi beklediği yer. Bunlar bizim ilgilerimizdi ve onları nerede inceleyeceğimiz de.

Bir Rahatsızlık Noktası: Kültürel Çalışmalar ve Akademi

Hall: O zamanlar Birmingham'da antropoloji dersi vermiyorduk ve ayrıca sorgulayıcı etnografik bakışımızı üzerine çevirmek istediğimiz İngilizler, henüz kendilerini yerliler olarak görmeyi öğrenmemişlerdi.

Richard Hoggart'ın odasında oturup kendimizi nasıl adlandırmamız gerektiğini tartıştığımızı hatırlıyorum. Enstitü önerisini sunmuştu Hoggart. Bu kulağa yeterince büyük ve sade geliyordu ama dürüst olmak gerekirse; o zamanlar tüm fakülteyi oluşturan ve aslında girişimin öğrencileri olan ikimiz, kendimizi bu kadar ciddiye almaya yüreklerimizde güç bulamamıştık. Peki ya “merkez” nasıl? Evet, bu daha gayri resmi bir ifadeydi. Toplanma noktası hissi uyandırdı ve biz de bunda anlaştık. “Kültürel çalışmalar” çok daha kolaylıkla geldi. Ele alabildiğimiz kadar genişti, böylece ne beşeri bilimlerde ne de sosyal bilimlerde kültürle zaten ilgilendiklerini düşünen hiçbir bölümün varlığımız karşısında rahatsız hissetmemesini sağladı. Bu ikinci girişimde, en azından başarılı olduk.

Şimdi kültürel çalışmalar programları her yerde var. Özellikle disiplinlerarası çalışmalar ve araştırmalar, eleştirel teorinin gelişimi için bir odak noktası sağlayan Amerika Birleşik Devletleri'nde ve bununla ilgili en ufak bir kıskançlık yok.

Her yerdeki her bir program; uygun olduğu şekilde farklı disiplinleri bir araya getirdi ve ardından kendisini doğal, akademik ve entelektüel ortama uyarladı. Kültürel çalışmalar nerede olurlarsa olsunlar; bir toplum ve kendi kültürü hakkında hızla değişen düşünce ve bilgi zeminini, argüman ve tartışmayı yansıtır. Bu, entelektüel bir kendini yansıtırma etkinliğidir. Akademi içinde ve dışında faaliyet göstermektedir. Gerçekten de disiplinler arasındaki

geleneksel sınırların zayıflamasına ve bilginin mevcut bölümlenmiş sınırlarına kolayca uymayan veya bu sınırlar içinde kapsanamayan disiplinler arası araştırma biçimlerinin büyümesini temsil ediyor. Bu haliyle kaçınılmaz olarak bir rahatsızlık noktasını, en az iki anlamda gerekli bir gerilim ve değişim yerini temsil etmektedir.

Birincisi, entelektüel ve akademik yaşamın sınırlarındaki gerilim ve değişim noktalarından birini oluşturur. Yeni sorular, yeni modeller, yeni çalışma yolları arar; entelektüel titizlik ile sosyal uygunluk arasındaki ince çizgiyi test eder. Gelecekte bir gün yeni bilgeliği incileri üreteceğini umduğumuz, akademik yaşamın kabuğunda gerekli bir tür tahriş edicidir. İkincisi; akademik hızla değişen uyumsuz ve düzensiz bir dünyanın aceleciliği, düşüncenin ve eleştirel analizin dikkatini çekerken akademisyenlerin bazen pratik hayata dikkat etmeleri, hızla değişen bir dünyada gündelik toplumsal değişimin var olduğu konusunda ısrar ediyor.

Entelektüel hayatın mesleği olarak adlandırmak istediğim şeyde ısrar etmeye çalışıyor. Yani bir toplumun ve kültürün temel, acil ve rahatsız edici sorularını; elimizdeki en titiz, entelektüel yolla ele alma zorunluluğu. Bu her şeyden önce, benim görüşüme göre -üniversite akademisyenleri bunun hatırlatılmasından her zaman mutlu olmasalar da- üniversitenin temel işlevlerinden biridir.

Savaş Sonrası Britanya: İncelenmemiş Bir Kültür Devrimi

Hall: Bu nedenle, Kültürel Çalışmalar her şeyden önce tam olarak buydu.

Savaşın ardından İngiliz toplumu ve kültürü çok hızlı ve kökten değişiyordu. Britanya'nın bir Dünya süper gücü olarak düşüşünün uzun sürecine yanıt, modern kitle tüketiminin ve modern kitle toplumunun etkisi, kültürel olarak Amerikanlaşma... Yeni kitle iletişim araçlarının savaş sonrası genişlemesi... Gençlik kültürlerinin doğuşu... Eski bir sınıf kültürünün yerleşik alışkanlıklarının, geleneklerinin ve dillerinin yeni paranın ve yeni sosyal ilişkilerin rahatsız edici akışkanlığına maruz kalması...

Birleşik Krallık'ın çok homojen bir toplumsal nüfusunun, yeni İngiliz devleti, Karayipler ve özellikle Asya alt kıtasından gelen halkların akını ile seyrelmesi, büyük sayılarda şehirleri, sosyal ve politik varlığı, kalıcı yerleşime sahip yeni siyah İngiliz diasporaları, İngiliz kültürel yaşamının tam kalbinde ve merkezinde şekillenmesine yol açtı. Sonucuda, deyim yerindeyse uzaktan ve deniz aşırı olarak ele alınan, uğraşılan, imparatorluk rüyasının çok uzun zaman sonunda konaklamak için eve döndüğünü, Afrika'yı, metropol toplumu ve Karayipler'i birbirine bağlayan üçgeni tamamladığını görebiliyorduk.

Buradaki paradoks eski imparatorluğun konaklamak için eve dönüşünün tam da İngiltere'nin göbek bağına kesmeye çalıştığı anda gerçekleşmesiydi. Ve bana göre İngiliz yaşamında henüz tamamlanmamış ve karşılıksız kalmış kültürel travma, eski bir emperyal kimlik ve rolün kaybı, yeni bir kültürel ve ulusal kimlik keşfetmenin zorluğu. Şimdi görebildiğimiz her şey derinden ve köklerine kadar İngiliz kültürünü dönüştürüyor, günlük

varoluşun sınırlarını insanlara tanıdık kılan sınırları değiştiriyor. Yeni rahatsızlıklar yaratmak ve her zaman radikal toplumsal değişime eşlik eden derin kaygıları salıvermek...

Kıscacası gözümüzün önünde bir çeşit “Kültür Devrimi” vardı. Ve görebildiğimiz hiç kimse onu ciddiyle çalışmıyordu. Bu dramatik biçimde sürekli değişen kültürel araziye, eleştirel analitik dikkatin ışığını açmanın doğru ve uygun olduğunu ya da buna değdiğini kimse düşünmedi. Eh, bu kültürel çalışmaların uzmanlığıydı. Britanya’daki kültürel çalışmalar bununla ilgiliydi. Amacım, tarihini gözden geçirmek ya da on dört yılı aşkın bir süredir bu kuruluştaki çalıştığım Kültürel Çalışmalar Merkezi’nin rolü hakkında yorum yapmak değil. Ama bu başlangıç noktasında ısrar edeceğim. Kendi entelektüel gelişimimi ve çalışmamı, her zaman günah işleyen bu çalışmadaki gerilim karakteristiği üzerinde ısrar ediyorum.

Toplayabileceğiniz tüm bilgi, düşünce, eleştirel titizlik ve kavramsal kuramlaştırmanın maksimum seferberliği, geleneksel bilgiye doğruyu söylemekten korkmayan bir eleştirel yansıma eylemine dönüştü ve bir toplumun en önemli ve görünmez nesnelere, kültürel formları ve uygulamaları, kültürel yaşamdır.

Bana fahri bir derece vermekle, belki de tam olarak bilmeden, entelektüel mesleğin bu versiyonunu kaçınılmaz olarak onurlandırdınız. Ve az sonra sonucu ne olursa olsun, bana en büyük onurlarınızdan birini bahsetmiş olacağınız için, bunu yapmadan önce size ne elde ettiğinizi söylemenin adil olacağını düşündüm.

İngilizler Kim? Irk ve İmparatorluğun Çöküşü

Hall: Bir örnek verirsem belki ne demek istediğimi daha iyi anlarsınız. Irk, kültür ve iletişim bilimleri alanında yer aldığım bir çalışma seçtim. Şimdi İngiltere’den biri Amerika Birleşik Devletleri’ndeki izleyicilere ırk hakkında bilgi vermeye çalışıyor, metaforu bağışlarsanız, biraz Newcastle’a kömür taşımaya benziyor. Yine de kültürel çalışmaların bana öğrettiği şeylerden biri, gerçekten de her kültürel konfigürasyon ve örüntünün tarihsel özgüllüğünün önemidir.

Kuşkusuz ki dünya genelinde ırkçılık uygulamalarıyla bağlantılı genel mekanizmalar olabilir ve bence var. Ancak her toplumda belirli bir ırkçılık tarihi vardır. Kendini belirli, özel ve benzersiz şekillerde sunar, bu özgünlükler onun dinamiğini etkiler ve bir toplumdan diğerine farklı olan gerçek etkilere sahiptir. Kültürel çalışmaların bana öğrettiği şeylerden biri gerçekten de ırkçılıktan tekil olarak değil, çoğul olarak bahsetmektir. Şimdi, inanmakta güçlük çekseniz de kültürel çalışmaların başladığı 60’ların başında, görünüşe göre çağdaş İngiliz kültüründe görünürde acil bir ırk sorunu yoktu.

Elbette ırk sorunu, emperyalizmin tüm tarihine ve Britanya ile dünya halkları arasında beş yüzyıl boyunca kurulan ilişkilere nüfuz etmişti. Britanya’nın ticari ve küresel bir güç olarak yükselişinin tarihi, ırk gerçeğiyle karşılaşmadan anlatılamazdı. Ancak büyük ölçüde geçmişe ve onu inceleyenlere, Atlantik köle ticaretini araştıranlara, 18. yüzyılın Tarım

Devrimi'ni mümkün kılan aile servetine bakanlara, kölelik karşıtı mücadeleye katılanlara yani hareketler veya sömürge tarihi ve yönetimi konusunda uzman olan kişilere havale edilmişti.

Sömürge sonrası olarak adlandırılan İngiliz 20. yüzyıl kültürünü anlamada çağdaş bir tema olarak aktif bir satın alma olmadığı görünüyordu. Sömürgeleştirme deneyiminin kendisini tüm kültürün tahayyülünden geçirme biçimleri, ırkçılık her İngiliz deneyiminin beğendiği, her İngiliz çocuğunun bir güzelliğin bin acıyı alması diyebileceğimiz, pamuk fabrikalarını ayakta tutan pamuk iplikleri gibi, her İngiliz çocuğunun hayallerini tatlandıran bir fincan kakao... Bunlar bir şekilde geçmişe havale edilmiş ve aktif bir kültürel sorun olarak bastırılmıştır. Reklamcılıktan müzik salonuna, gösterilere, kutlamalara, elmas jübilelerine, miras endüstrisine, teatral melodramlara vb. kadar İngiliz toplumunun popüler kültürünün izlediği yol, tiyatro etrafında düzenlenmiştir; gösteri imparatorluğu büyük ölçüde unutulmuştu. Ya da İngiliz erkekliği, sadece Eton'un oyun alanlarında değil, Haydarabat'ın etkelerinde veya Sudan'da uluyan dervişlere karşı kendini kanıtlamıştı.

Ya da birbirine karşı güzel bir şekilde dengelenmiş yozlaşma ve vicdanın ta kendisi İngiliz dramı, "Heart of Darkness" ile sürekli olarak yüz yüze yeniden canlandırıldı. 'Bunlar kültürden etkin bir şekilde etkin bir şekilde tasfiye edilmişti. Başbakan Harold Macmillan'ın memnuniyetle "değişim rüzgarları" olarak adlandırdığı şey onları uçurmuştu. Karayipler'den ve Asya kıtasından 50'li ve 60'lı yılların büyük göçleri ve İngiliz deneyiminin temelinde siyah toplulukların oluşması vardı, bu da ırkçılık temasını yeni bir biçimde yeniden hayata döndürdü ve ortaya çıktığında, geçmişte ve diğer toplumlardan bu terimle anladığı, sahip olduğumuz formların çoğunu üstlenmesine rağmen, özellikle farklı biçimler de edinmişti. Siyahi deneyimin medyada kültürde temsil edilme biçimleri açısından bakıldığında, elbette, ırkçılığın başka yerlerde, yabancı bir kültüre ve yerli halklardan daha az medeni olan halklara, bir halkın sahip olduğu tüm çağrışımları taşır, ırk, renk ve bazen de genetik kalıtımla tanımlanan doğa düzeninde bir şekilde daha düşük oldukları için kültür düzeninde daha alt sıralarda yer alırlar.

Ancak bu dönemde Britanya'da ortaya çıkan ve o zamandan beri İngiliz kültüründe alanı tanımlamaya başlayan yeni ırkçılık biçimlerinde, bu eski biçimler yalnızca yeni bir kültürel ırkçılık biçimi diyebileceğimiz şey tarafından güçlü bir şekilde dönüştürüldü ırkçılık. Yani kültürdeki, yaşam tarzlarındaki, inanç sistemlerindeki, etnik kimlikteki ve gelenekteki farklılıklar, özellikle genetik veya biyolojik ırkçılık biçimlerine kadar izlenebilecek her şeyden daha önemli değil. Ve burada görülen şey, ırkçılığın, belirli bir biçimle yeni ilişkiler kurmanın, siyahların kim olmadığı konusunda savunmacı ve kuşatılmış bir tartışma biçiminin varlığı mıdır?

1 Karanlığın Yüreği olarak dilimize çevrilen bu eser, Polonya asıllı İngiliz romancı Joseph Conrad'ın 1899 yılında yayınlanan romanıdır. Bu eser, Afrika içinde Belçikalı bir ticaret şirketi için görev yapan bir feribot kaptanını ve yaşadıklarını anlatır.

Peki İngilizler kim? Bu, İngiliz kültürünün tam kalbine ve merkezine giden bir soru. Ve size kültürel ırkçılık dediğim şeye bir örnek verebilirim. İki yıl önce, New Yorkshire, Dewsbury'deki bir okuldaki beyaz ebeveynler, çocuklarını siyahların çoğunlukta olduğu bir devlet okulundan aldı. Bunu yapmalarına gerekçe olarak gösterdiklerini söyledikleri şeylerden biri de çocuklarının Hristiyan eğitimi almasını istemeleriydi. Daha sonra kendileri de inançlı Hristiyanlar olmadıklarını eklediler. Ancak Hristiyanlığı İngiliz kültürel mirasının önemli bir parçası olarak görüyorlardı. Bu dini, Anglikan Kilisesi'ni, dana rosto ve Yorkshire pudingi gibi İngiliz yaşam tarzının bir parçası olarak tanımlıyorlardı.

İrk ve Kültürel Çalışmalar: Temsil ve Sessizlik

HALL: İrk, etnik ve ırkçılığın bu yeni tezahürlerinin kitle iletişim araçlarında şekillendiği ve temsil edildiği birçok farklı yolu nasıl inceleyeceğiz, Kültür Araştırmaları Merkezi'nde karşımıza çıkan sorunlardan biriydi. İngiliz kültüründe ırkın daha derin tarihsel izleri nasıl gün ışığına çıkarılırdı?

Bizim için esas olarak mevcut olan, bu sorunlarla bizden çok daha önce karşılaşan toplumlardan ödünç alınan, başka iletişim araştırmalarında geliştirilen modellerdi. Ve kültürel çalışmalar hem o zaman hem şimdi uygun olduğu gibi bu modelleri deyim yerindeyse yalayıp yuttu. Bizler kitle iletişim araçlarında ırk ve etnik kökenin olumsuz imajına karşı; İngiliz tarihinin merkezi bir parçası olan siyahilere ilişkin medya açıklamaların yokluğuna karşı; siyahların tarihini, yaşamını ve kültürünü temsil etmenin çok basitleştirilmiş ve kısaltılmış halinin kitle iletişim araçlarıyla devamlı tekrarına karşı ve ırksal sınıflaştırmanın doğasına karşı uyarıldık.

Bunlar, erken aşamada bizim için çok büyük önem taşıyan belirli analiz ve çalışma yöntemlerini edinmemizi sağladı. Vurgulamak istediğim nokta; ırk ve ırkçılık sorunlarına ilişkin kendi anlayışım ve çalışmam, kültürel çalışmalar alanındaki gelişmeler doğrultusunda sonradan dönüştürüldüğü şekillerde karşımıza çıkıyor. Burada sadece küçük imalarda bulunabiliyorum. Fakat bunu, en sonunda bahsettiğim ana noktama geri dönmek için yaptığımı belirtmek isterim. Örneğin; medyanın ırkı nasıl inşa ettiğini ve nasıl temsil ettiğini anlama biçimimizdeki değişime değineceğim.

İlk aşamadaki yaklaşım, medya temsillerinin doğruluğu hakkında sorular sormamıza neden oldu. Medyanın, kendi dışında var olan bir gerçekliğe tutulan çarpıtıcı bir ayna gibi basitçe çarpıtıp çarpıtmadığını öğrenmek istedik. Fakat kültürel çalışmaların anlamama yardımcı olduğu şey, medyanın kendi yansıttığı şeylerin oluşumunda rol oynadığıdır. Orada temsil söylemlerinden bağımsız olarak var olan bir dış dünya yoktur; fakat orada var olan da, kısmen nasıl temsil edildiğiyle oluşturulmuştur.

Herhangi bir toplumda ırkın gerçekliği, medyanın yaratmış olduğu bir tabire karşılık gelir. Nihayetinde öncesinde bahsettiğim gibi, deneyimin çarpıtılması ve basitleştirilmesine karşı bizim yapmamız gereken şu: İnsanların ırk hakkında yalnızca söylediklerine değil;

aynı zamanda İngiltere'deki büyük yetersiz ifade toplumuna, insanların ırk hakkında hiçbir şekilde söyleyemediklerine de dikkat etmeyi öğreten bir metodoloji geliştirmek. Bize bir şeyler söyleyen, sessizliğin kendisidir. Sessizlik; orada olmayan, görünmeyen, herhangi bir çerçeveye konulamayan, görünürde söylenemeyendir.

Gördüğünüz üzere, eğer öğrenmek isterseniz içerik analizi size ne öğretebilir? Bu noktada, herhangi bir birikimi yokmuş gibi görünen toplumların yalnızca saf ya da yalnızca saf görünmez formda olup olmadığı sorması gereken sorulardan biridir. Sözcüksel öğeleri, eğer oradalarsa sayabilirsiniz; fakat bir toplumu ve kültürünü semptomatik olarak gerçekten okumak istiyorsanız, farklı bir yaklaşıma ihtiyacınız vardır. Ve yapmayı öğrenmeye başlamamız gereken şey gerçekten de buydu. Keşfimiz için işe yarayan ırkçılığın mantığı karşısında bu durum, her şeyden çok Freud'un rüya çalışmasına benziyordu.

İrkçilik; kendini yer değiştirme yoluyla, inkar yoluyla ve aynı anda iki zıt şeyi söyleme kapasitesi yoluyla ifade eder. Bu ifadelerde konuşulamayan içerikler, herhangi bir kültürün bastırılmış birikimlerinden söz eden yüzeysel imgeler yer alır. Hikayesinin merkezinde ırksal masküleniteyi hem eşleştirip hem de birleştiren "Hill Street Blues" veya "Miami Vice" gibi popüler bir televizyon programını her izlediğimde, kendimi çimdiklemek ve bu anlatıların Amerikan şehirlerindeki ırk ilişkilerinin gerçek durumunun bir şekilde çarpıtılmış bir yansıması olmadığını kendime hatırlatmak zorunda kalırım.

Tüm bunlar, Levi-Strauss'un bize mitlerin yaptığını söylediğinden çok daha fazla işlev görüyorlar. Mitler, gerçek hayatta çözülemeyen şeylerin çözümünü anlatı biçiminde temsil ederler. Mitlerin bize anlattığı, bir kültürün hayalindeki hayat olan "rüya yaşamı"dır. Fakat bir kültürün rüya yaşamına özel bir erişim elde etmek için, anlatının gerçek hayatta oynadığı karmaşık yolların kilidini nasıl açacağınızı bilmeniz iyi olacaktır. Bir toplumun zihninde sürekli olarak mekanı, kimlikleri, deneyimleri, içinde yaşayan farklı halkların tarihlerini inşa eden bu popüler anlatılardan herhangi birine baktığınızda; ırkçılığın doğasının karmaşıklığının hemen farkına varırsınız.

Tabii ki ırkçılığın bir yönü de, kesinlikle Maniheist zıtlıklardan oluşan bir dünyayı işgal etmesidir: Onlar ve biz, ilkel ve uygar, aydınlık ve karanlık, siyah ve beyaz gibi bir sembolik evrenlerden bahsetmekteyim. Fakat bir kez bu basit mantık analiz edildiğinde veya tanımlandığında, gördüğünüz üzere hepsi çok basit görünüyor. Bu zıtlıklarla savaşılabiliyorsunuz, fakat bir ömür boyunca bu zıtlıklarla çalışamazsınız. Artık bu zıtlıklar, üzerlerinde zaman harcamak için neredeyse fazla açık bir biçimde anlaşılabilir. Söylediği her şeyi iyi ve kötü diye ayırmakta kesinlikle ısrar eden bir dünya hakkında başka bir kitap yazmak biraz zaman kaybı olacaktır.

Şimdiki düşüncelerim, bir yüksek lisans öğrencisinin popüler ırk anlatılarını incelemek için enstitüye geldiğinde bana söylediklerinden tamamen farklı olurdu. Ve iki yıl sonra o öğrenci bana şunları söyledi: "Tıpkı dediğiniz gibi bu konuda her şey çok açık, söylenecek başka hiçbir şey yok. Bunun ırkçı bir metin olduğunu söyledikten sonra gelecek olan sonraki

kitap bölümleri ne işe yarar? Sadece aynı şeyi tekrar tekrar söylemekten ibaret bir metin ortaya çıkar”. Şimdi olsa ona o zaman verdiğim tavsiyeden çok farklı tavsiyelerde bulunacaktım. Yüzeysel kanıtların aksine, ırkçılığın yapısı ve dinamikleri hakkında basit bir şey yoktur.

Yeni Bir Irk Anlayışı: Bastırılanın Dönüşü

HALL: Şu anki kanaatim, ırk meselesinin yapılarını ve mekanizmalarını doğru bir şekilde anlamamın yalnızca başlangıcında olduğumuzdur. Ve asıl mesele budur. Çünkü ırk konusunun görünüşteki basitlikleri ve katılıkları, ırkla ilgili semptomatik olarak önemli olan şeylerdir. Karmaşıklığının ipucu olan ise ırk meselesinin katılığıdır. Evreni iki büyük karşıt parçaya ayırma kapasitesiyse; sabitlenmeyi ve düzeltilmeyi her zaman reddeden duyguların, tutumların, inançların ve kavramların karmaşıklığını maskeleymektedir. Bir bilgi ve temsil yapısı olarak ırkçılığın büyük bölünmeleri de şimdi; bana öyle geliyor ki, derin bir savunma sistemidir. Bu savunma sisteminde; bu temsil sistemi tarafından ehlileştirilmeyi ve kapsamayı reddeden bir şeyin etrafındaki dışavurumlar, siperler ve savunma pozisyonları yer alır. Tüm bu sembolik enerji ve anlatı enerjisinin yanı sıra bizi burada, diğerlerini orada güvence altına almak; herkesi belirlenmiş tür yerine sabitlemek için çalışmak; tarihlerimizin gerçekte ne kadar derinden iç içe geçtiğini ve birbirine nüfuz ettiğini ispatlamanın bir yoludur. Öteki yol ise, kendi kimlik duygumuz için ne kadar gerekli olduğudur. Hakim sömürgeci emperyalist güç bile karşısındakinin kim ve ne olduğunu biliyorsa ve yalnızca bir başkasının ötekini inşası içerisindeyse kendi egemenlik gücünün hazzını yaşayabiliyor.

İkisi aynı madalyonun iki farklı yüzüdür. Ve öteki dışarıda değil, buradadır. Dışarıda değil, içeridedir. Ve bu alandaki en şaşırtıcı, en sarsıcı, en önemli kitaplardan biri olan Frantz Fanon’un “Black Skin, White Masks” kitabının derin, çok derin, ana fikri budur. “Ötekinin hareketi, tavırları, bakışları; kimyasal bir çözeltinin bir boyayla sabitlenmesi gibi beni oraya sabitledi. Kızdım. Bir açıklama istedim. Hiçbir şey olmadı. Parçalandım ve şimdi parçalar, başka bir ben tarafından bir araya getirildi.” Burada, ırksal klişeleştirmenin karakteristiği olan yönlendirilmiş şiddet ve saldırganlık mekanizmalarına ek olarak tükürme, yansıma, savunma ve inkar mekanizmaları gibi başka şeyler olduğunu görüyorsunuz.

Bir kültürün sembolik ekonomisi aracılığıyla farklı olan her şeyi bastırma ve kontrol etme girişimi söz konudur. Bunun devamında tehlike, farklılığın temsil ettiği tehdit, reddetme, bastırma, düzeltme, kontrol edebilmeniz için farklı olan hakkında her şeyi bilme girişimi beraberinde gelir. Farklı olanı iktidar uygulamasının bir nesnesi haline getirmek ve ötekini sembolik olarak evrenin uzak köşelerine atmak için tüm bu mekanizmalar hayata geçirilir. Ve sonrasında kovulanların gizli geri dönüşü, güvende olduklarını düşünenlerin hayallerini bozmak için geri dönmeye devam ediyor. İrkçi temsilde örtük olarak bulunan şiddet, saldırganlık ve nefret inkar edilemez; fakat ırkçı temsilin çift taraflı doğası, derin çelişkileri hakkında henüz çok az şey anlıyoruz. Tıpkı Batı kültürlerinde olduğu gibi, kadınların temsili şu anda bölünmüş bir biçimde ortaya çıkmış vaziyettedir: iyi kız ve kötü kız, iyi anne ve kötü anne, Bakire Meryem ve fahişe...

Dolayısıyla siyahların temsilleri farklı zamanlarda bu bölünmüş ikili yapıyı sergilemeye devam ediyor. Sadık, bağımlı, çocuksu siyahlar; aynı anda öngörülemez ve güvenilmezdir. Arkanızı döndüğünüz anda kötüleşebilir, ihanet planları yapabilirler. Ve sonsuz bir iyiliğin nesnesi olmalarına rağmen açıklanamaz bir şekilde, “Özgürlük Yolu” boyunca bizden kaçmak için verilen özgürlüğe dayanan bir toplumda bulunmaktalar.

Ya da Kutsal Topraklar hakkında şarkılar söyleyerek kendisini Hristiyan olarak adlandıran bir toplumun içerisinde, olmaları gerektiği yerde olmayacaklar. Ve bu temsillerin yanında, ilkel siyahları çağırmadan asaleti, doğal haysiyeti veya fiziksel zarafeti temsil edemeyecek gibi görünen bir söylem vardır. Tıpkı modern reklamcılık söyleminde olduğu gibi; gerçekte borçlarla, açlıkla ve yetersiz beslenmeyle perişan olan tropikal bölge halkı; erotik, zamanını iyi geçiren, zevk düşkünü, oyuncu bir ayrıcalıklı temsil haline getirildi.

Yaşlanan herhangi bir şefin ilkel soyluluğu ya da yerlilerin ritmik gücü; aynı anda bir nostaljiyi, medeni toplumda bir masumiyet arzusunu ve görünürde medeni toplumlar tarafından bedeninin kaybedilen erotik bir gücünü ifade eder. Aynı zamanda, uygarlığın kalbinde tekrar karanlık bir vahşet tarafından istila edilme korkusunu temsil eder. Irkçılığın bu ikili sözdizimi, ikisini birbirinden ayrı düşünmek mümkün değildir, kitle iletişim araçlarındaki eski görüntülerle ilişkilendirebileceğimiz bir şeydir. Fakat kitle iletişim araçlarıyla ilgili sorun, eski filmlerin yapılmaya devam etmesidir. Ve bu sebeple eski tipler, eski dilemma ve eski çelişki; yarının televizyon ekranlarında boy göstermeye devam ediyor. Günümüzün huzursuz yerli orduları hala hayatta. Yaşam koşulları gayet iyi vaziyette olmak üzere, gerilla orduları ve özgürlük savaşçıları olarak Angola veya Namibya çalılıklarında yaşıyorlar.

Siyahlar; hala herhangi bir New York polisiye dizisindeki en ürkütücü, en iyi giyimli dolandırıcılar ya da polisler olarak karşımıza çıkmakta. Onlar, Starsky ve Hutch'ı uyuşturucuyla boğuşan gettoya bağlayan, ayakları yere basan, çılgınca konuşan havalı adamlardır. Başka türlü nasıl olabilirdi ki? Romanlarda geçen entrikacı kötü tiplerle her şeye sızramış durumda. Cinsel açıdan ulaşılabilir melezi köle kız, nefes kesici görüntüsüyle egzotik bir televizyon setinde ya da bir dergi kapağında boy gösteriyor. Tabii şüphesiz, aynı zamanda payetli bir elbisenin içerisinde çok hırslı bir arzunun ve hayranlığın da merkezi. İlkelcilik, vahşet, kurnazlık ve güvenilmezlik; her an ısırılmaya hazır şekilde ortaya çıkmayı bekliyor.

Medeniyetin alaşağı edilmesini kurnazca planlayan ve dünyanın dört bir yanındaki siyah siyasi liderlerin ya da getto suçlularının yüzünde bu durumu hala görebilirsiniz. Beyazların ülkesi olarak tabir edebileceğimiz eski ülke, İngiliz televizyonunda tüm nostaljik belgesellerin konusu olmaya devam ediyor. Savaş öncesi Malezya, Sri Lanka, eski Rodezya; bugüne kadar kendilerinden yalnızca güvenilir birer hizmetkar olmaları beklenen kabile insanlarının, Outback'te vatana ihanet planları yaptığı ve ZAPU veya ANC'ye katılmanın bir yolunu aradığı Güney Afrika bozkırlarından ibaret.

Eğer günümüzde karmaşık yapısı ve dinamikleriyle ırkçılık konusuna bakarsanız; ırkçılığın her şeyden önce karşımıza bir soru, bir ilke ve bize öğretmek istediği bir ders olarak var olduğunu görürsünüz. Bu, farklılıklarla yaşamının ürkütücü içsel korkusudur. Farklılığın ve gücün ölümcül bir birlikteliği sonucu ortaya çıkar. Ve bu anlamda kültürel çalışmaların toplumları harekete geçirmede yapması gereken en önemli iş; yaşadığımız hayatların ve içinde yaşadığımız toplumların farklılıklarla yaşama anlayışlarında ve kapasitelerinde, içten ve derinden insanlık dışı kılınan şeyleri anlamak; bu mesajı aydın kesime ve akademisyenlere olduğu kadar toplumun geri kesimine de anlatmaya devam etmektir. Ben de bu doğrultuda; nesnel yorumu, analizi, keşfetme tutkusunu, kendini adama inancını ve arzusunu, daha önceden bilinmeyen bilginin üretimini; kendi entelektüel hayatımda hep bir arada tutmaya çalıştım. Fakat öteki taraftan; aranan hiçbir entelektüel değer ve 21. yüzyıl karşısında başını dik tutmak isteyen hiçbir üniversitenin, tarafsız bakış açısını dünyamızı kuşatan ırk ve etnik sorunlardan uzaklaştıramayacağına inanıyorum.

Hakem Değerlendirmesi: Dış bağımsız.

Yazar Katkıları: Çalışma Konsepti/Tasarım- N.S.Y., İ.G.; Veri Toplama- N.S.Y., İ.G.; Veri Analizi/Yorumlama- N.S.Y., İ.G.; Yazı Taslağı- N.S.Y., İ.G.; İçeriğin Eleştirel İncelemesi- N.S.Y., İ.G.; Son Onay ve Sorumluluk- N.S.Y., İ.G.

Çıkar Çatışması: Yazarlar çıkar çatışması bildirmemiştir.

Finansal Destek: Yazarlar bu çalışma için finansal destek almadığını beyan etmiştir.

Peer-review: Externally peer-reviewed.

Author Contributions: Conception/Design of Study- N.S.Y., İ.G.; Data Acquisition- N.S.Y., İ.G.; Data Analysis/ Interpretation- N.S.Y., İ.G.; Drafting Manuscript- N.S.Y., İ.G.; Critical Revision of Manuscript- N.S.Y., İ.G.; Final Approval and Accountability- N.S.Y., İ.G.

Conflict of Interest: The authors have no conflict of interest to declare.

Grant Support: The authors declared that this study has received no grant support.

Kültürel Çalışmaların Baş Aktörü “Temsil: Kültürel Temsiller ve Anlamlandırma Uygulamaları”

Main Actor of Cultural Studies “Representation: Cultural Representations and Signifying Practices (Culture, Media and Identities Series)”

Hall, S. (Ed.). (2017). *Temsil: Kültürel Temsiller ve Anlamlandırma Uygulamaları* (İ. Dündar, Çev.). İstanbul: Pinhan Yayıncılık, ISBN: 978-605-94-6028-6

Seda Kandemir¹

¹Arş.Gör., İstanbul Üniversitesi, İletişim Fakültesi, Radyo Televizyon ve Sinema Bölümü, İstanbul, Türkiye

ORCID: S.K. 0000-0003-3751-2678

Sorumlu yazar/Corresponding author:

Seda Kandemir,

İstanbul Üniversitesi, İletişim Fakültesi, Radyo Televizyon ve Sinema Bölümü, İstanbul, Türkiye

E-mail: seda.kandemir@istanbul.edu.tr

Başvuru/Submitted: 01.11.2022

Kabul/Accepted: 01.12.2022

Atıf/Citation: Kandemir, S. (2022). Kültürel çalışmaların baş aktörü “temsil: kültürel temsiller ve anlamlandırma uygulamaları” [S. Hall’ın “Temsil: kültürel temsiller ve anlamlandırma uygulamaları” adlı eserinin değerlendirmesi]. *4. Boyut Journal of Media and Cultural Studies - 4. Boyut Medya ve Kültürel Çalışmalar Dergisi*, 21, 111–118. <https://doi.org/10.26650/4boyut.2022.1213030>

Anahtar Kelimeler: Kültürel çalışmalar, kültür, temsil, söylem, dil

Keywords: Cultural studies, culture, representation, discourse, language

Kültürel Çalışmaların *Temsilcisi*...

Sosyolog ve İngiliz Kültürel Çalışmaların önemli teorisyeni, Jamaikalı Stuart Hall’un hem makaleleriyle destek verdiği hem de editörlüğünü yaptığı ve ilk kez 1997’de yayınlanan *Temsil: Kültürel Temsiller ve Anlamlandırma Uygulamaları* kitabının 2017 yılındaki baskısını Türkçe’ye çeviren İdil Dündar’dır. Kitap Pinhan Yayıncılık’tan çıkmıştır.

İngiliz Kültürel Çalışmaları’nın başat kavramlarından olan “temsil” ve “temsil sistemleri” dendiğinde akla gelen ilk isimlerden biri Stuart Hall’dur. Başka teorisyenler de “temsil” kavramını birçok açıdan ele almış olsa da Stuart Hall, kültürel çalışmalar tarihine damgasını vurmuştur. Kitap, Stuart Hall’un kendisinin de kaleme aldığı bölümler ile birlikte toplam altı bölümden oluşmaktadır. Hall derlediği bu kitapta, “temsil” ve “temsil sistemleri”nin farklı perspektiflerden yorumlanmasına olanak tanıyarak başka teorisyenlerin bu alandaki fikirlerine yer vermiştir.

Stuart Hall’den bahseden bir yazı yazmak birçok kavramdan aynı anda bahsetmek anlamına gelmektedir. Çünkü Stuart Hall ile ilgili bir yazıya, Hall’un ve yaptığı çalışmaların, tek bir uğrak noktaya saplanarak geçirilemeyecek kadar kapsamlı ele alınması ön kabulüyle başlamak gerekmektedir. Stuart Hall, İngiliz Kültürel Çalışmaları’na önemli katkılar sunmuştur. Esasında salt temsil kavramından bahsetmek eksik bir okuma olacaktır. Çünkü temsil kavramından söz ederken, ırkçılık, post-kolonyalizm, etnisite, popüler kültür, kimlik, hegemonya gibi başka uğrak noktaların da olduğunu belirtmekte fayda vardır. Hall, temsil üzerine yaptığı çalışmalarda tek bir noktaya vurgu yapmamış aynı anda birçok kavramla ilintili bir yaklaşım izlemiştir. İncelediğimiz kitapta da buna paralel olarak göstergebilim, hegemonya, söylem ve cinsiyet çalışmalarına da değinilerek temsil kavramının derinlikli bir incelemesi yapılmıştır. Kitap her bölümde farklı bir konuyu temsil bağlamında ele alan makalelerden oluşmaktadır. Ayrıca her bölümün sonunda yer verilen örnek uygulamalar, teoride değinilen konunun pratikte anlam kazanmasına yardımcı olmaktadır.

Kültürel çalışmalar, kültür ve iktidar arasındaki ilişkiyi incelemek için kültüre çoklu ve seçici bir bakış açısının çizilebildiği, ilginin sosyal alışkanlıklar veya davranışlar ile belirli fikirler veya inançlar üzerinde olduğu disiplinlerarası bir alandır. Kültürel çalışmalar; kültürel çeşitlilik, kültür, ideoloji ve bunların etrafında şekillenen/temellenen sömürgecilik, cinsiyet, ırk ve güç arasındaki ilişkiyi araştırmaktadır. Stuart Hall’un düzenlediği bu kitabın, çoklu perspektife dayanan anlatım metodu göz önünde bulundurularak, kültürel çalışmalara katkısı ve etkisi büyüktür.

Stuart Hall, “Kültürel Çalışmalar”ın da toplum üzerindeki etkisini ve medyanın kültürel hegemonyadaki rolünü aktarmaya çalışırken temsil kavramı ve etrafında gezindiği kavramları genellikle Marksist Kültür teorisine karşıt olarak tartışmaya açmaktadır. Bilhassa medyanın ve görsel kültürün -temsil sistemleri aracılığıyla- nasıl bir hegemonya oluşturduğunun ve bunun toplumu etkisi altına almadaki rolünün irdelenmesi açısından kitap önemli ve nitelikli bir kaynak konumundadır.

Temsil Sistemleri

Temsil: Kültürel Temsiller Ve Anlamlandırma Uygulamaları kitabı, Stuart Hall'un kaleme aldığı ve onun en bilinen makalelerinden biri olan *Temsil İşi* makalesiyle başlamaktadır. Bu bölümde, Hall (2017) anlam pratiklerinde temsilin izini sürmektedir. Yazara göre, temsil kavramı kültür incelemelerinde önemli bir yer tutar, çünkü temsil, anlam ve dili kültürle birleştirir. Bu sebeple temsil kültürden bağımsız düşünülemez.

Anlamın üretilmesi sürecinde temsil kavramının rolünü incelerken Hall, üç ayrı yaklaşımdan söz eder. Bunlardan biri olan “Yansıtmacı Yaklaşım” a göre, bir anlamın en basit ve doğrudan ifade edilmesini sağlayan dildir. Dil anlamı yansıtır. Bu haliyle dil, olup biten her şeyi en gerçek haliyle yansıtan bir ayna işlevi görmektedir. Bir diğeri olan “Kasıtlı Yaklaşım” da ise dili kullananın amaçladığı anlamın dışında bir anlam üretilmesi söz konusu değildir. Kısacası kasıtlı olarak ne isteniyorsa anlam o şekilde üretilmektedir. Son olarak “İnşacı Yaklaşım” dilin işaretlerden meydana geldiğini ve anlamı yaratmak için bu işaretleri belirli bir düzende kullanarak anlamı inşa etmek gerektiğini savunur. İşaretlerle inşa edilen anlamın temsille meydana geldiğini belirten Hall, temsil çalışmalarını genellikle inşacı yaklaşım üzerine temellendirmiştir (Hall, 2017, s. 23).

Hall (2017), Saussure'e atıfta bulunarak, dilin bir işaretler sistemi (yazılı kelimeler, sesler, görüntüler, resimler, fotoğraflar vb.) olduğunu ve anlamların tarihsel olarak bir kültür içinde üretildiğini belirtmektedir.

Bununla birlikte, Hall, temsil sistemlerini analiz ederken Saussure'ün terminolojisinden faydalanmıştır. Temsilin sabit olmayan bir süreç olduğunu, ancak temsilin gerçekleşmesi için bir gösteren (dil) ve gösterilene (anlam) ihtiyaç olduğunu belirtmektedir. Saussure'ün izleği üzerinden göstergebilimin temel paradigmasını temsil kavramı çerçevesinde yeniden değerlendirmeye tabii tutmaktadır.

Temsil sürecinin gerçekleşmesi anlamı üreten kadar anlama maruz kalan özne ile de ilişkilidir. Bir kişi, konuşmacı, yazar tarafından veya medya üzerinden gönderilen anlam, son kertede anlamın alıcısı olan öznenen bağımsız değildir.

Foucault, özne yerine, söylemi ön plana çıkartarak söylemi temsil kuramının merkezine yerleştirmiştir. Foucault, metinleri üretenin özne olabileceğini fakat öznenin bu üretimi söylemin sınırları dahilinde gerçekleştirebileceğini ifade etmektedir (Foucault, 2000). Kısacası öznenin hareket alanı, söylemin çizdiği sınırlar kadardır.

Stuart Hall'un (2017) belirttiği gibi, Foucault temsil meseleleriyle, o zamanlar dilin ve diğer göstergelerin iletişimsel özelliklerini keşfetmekle meşgul olan göstergebilimden ve göstergebilim çalışan (örn. Roland Barthes) teorisyenlerden farklı bir anlamda ilgileniyordu (s. 57-58). Aslında, Foucault, temsillerin anlamından çok, bilginin temsili ve bu temsillerin biçimi, anlamı ve bağlamıyla ilgilenmiştir.

Foucault'nun, dilbilimciler tarafından olağan olarak kullanılandan çok farklı bir söylem tanımı sunduğunu hatırlamak önemlidir, çünkü Foucault'nun tanımı, dil ile olduğu kadar düşünme biçimleri ve pratikleriyle de ilişkilidir. Gerçekten de Foucault'ya göre anlam ve dolayısıyla anlamlı eylem, yalnızca bir söylemin kurucu soyut alanı içinde gerçek niteliğini kazanır. Ancak bu şekilde bir anlam ifade eder hale gelir.

Hall, gücün, bir bilginin kullanımı esnasında oluştuğunu öne sürerek, ‘bilgi güçtür’ anlayışıyla hemfikirdir. Foucault'nun (Hall, 2017, s. 63) belirttiği üzere; hakikat iktidarın dışında değildir. Her toplumun kendi hakikat rejimi, hakikatin ‘genel siyaseti’ vardır. Yani, her toplum, kabul edilen ve onaylanan söylem türlerine, doğru ve yanlış ifadeleri ayırt etmeyi sağlayan mekanizmalara ve bunların sürekli yeniden üretildiği araçlara sahiptir.

Stuart Hall'un (2017), Foucault'nun temsil konusundaki çıkarımlarına ilişkin belirttiği gibi, bilgiyi üreten özne değil, söylemdir. Öznelere belirli metinler üretebilir, ancak bu belirli bir dönemin ve kültürün söylemsel art alanı, hakikat rejiminin sınırları içinde anlaşılabilir. Aslında bu, Foucault'nun (2000) en radikal önermelerinden biridir: “özne” söylem içinde üretilir . Bu söylem öznesi söylemin dışında olamaz, çünkü söyleme tabii olması gerekir. Kurallarına ve geleneklerine, güç/bilgi eğilimlerine boyun eğmelidir. Özne, söylemin ürettiği bilgi türünün taşıyıcısı olabilir. Gücün aktarıldığı nesne haline gelebilir. Ancak kaynağı ve yaratıcısı olarak gücün/bilginin dışında duramaz.

Kitabın ilk bölümünde; temsil, anlam ve dil üzerine çoklu bir bakış açısı geliştirilerek ana hatlarıyla temsil kavramına derinlemesine bir giriş yapılmıştır. Bu bağlamda kitabın geri kalanı için sağlam bir zemin hazırlanmıştır. İlerleyen bölümlerde temsil sistemleri ve biçimleri birbirinden farklı perspektiflerden ele alınacaktır.

Hümanizm, Fotoğraf ve Temsil

Fotoğraf çekme eylemi aynı zamanda bir temsil pratiğidir. Fotoğrafların salt anı kaydetmekten ibaret olmadığı gerçeğinden hareketle; fotoğraf makinesiyle üretilen görüntünün kendisi temsil meşruluğu çerçevesinde ele alınmalıdır. Çünkü bir fotoğraf çekildiği anda belirli bir anlamı da ihtiva etmektedir. Fotoğrafçının çektiği herhangi bir fotoğraf, onun bakışından bağımsız olmadığı gibi fotoğrafın sonradan yorumlamaya açık bir ürün olması, temsil paradigması içinde neden yer aldığını gösterir niteliktedir. Bu bölümde; hümanist fotoğrafçılık odağında egemen temsil paradigması ve fotoğrafın sahip olduğu temsil meşruluğu, örnek fotoğraflar üzerinden derinlemesine incelenmiştir.

Peter Hamilton, *Sosyal Olanı Temsil Etmek: Savaş Sonrası Hümanist Fotoğrafçılıkta Fransa ve Fransızlık* adlı makalesinde Fransız hümanist felsefesinin temsil paradigmasını, Robert Doisneau'nun 1950 yılında Paris sokaklarında çektiği ünlü fotoğrafı üzerinden değerlendirmektedir. Fotoğraf, sokakta bir kadını öpen bir erkeği gösterir. Görüntünün çağrışımları, çekildiği günden bu yana Paris ve Fransa'nın sembolü haline gelmiştir. İçinde evrensellik, tarihsellik, gündeliklik, empati, müştereklik ve tek renklilik unsurlarını içermesi

açısından hümanist paradigma için de sembolik bir değere sahiptir. Bu unsurlar, Hamilton'un Fransız hümanist fotoğrafçılar hakkındaki makalesini içeren kitabın ikinci bölümünde detaylıca incelenmektedir, ancak bu görüntü onun tartışmasını özetler niteliktedir.

Görsel 1: Le Baiser de l'Hotel de Ville (Kiss by the Hôtel de Ville)

Müzedede Temsil Edilen Kim/Ne?

Kitabın üçüncü bölümü, müzecilik ile temsil sistemlerinin kesişim noktalarına dair geniş bir perspektif sunmaktadır. Henrietta Lidchi, *Başka Kültürleri Sergilemenin Poetikası ve Politikası* adlı makalesinde; müzelerde sergilemenin mantığından bahsederek, sergileme biçimlerine ve tercihlerine göre anlamın nasıl inşa edildiğine vurgu yapmaktadır. Lidchi (2017) ayrıca, müzelerin; tarihin, sanatın ya da bilginin sunulduğu yer olmaktan çok daha fazlası olduğuna işaret etmektedir (s. 191).

Lidchi, bir müzenin yalnızca nesnelere ilgilenmediğini, daha da önemlisi, dünyanın ne olduğu ya da olması gerektiğiyle ilgili fikir sahibi olmamızı sağlayan bir güce sahip olduğunu savunmaktadır. Bir müze tam da bu fikirlerle ilgilidir. Özetle müzecilik faaliyeti; bir müzenin içinde hangi nesnenin sergileneceğinden, o nesnenin nerede ve başka hangi nesnelere birlikte, ne koşullarda sergileneceğine kadar başlı başına bir temsil süreci olarak değerlendirilmelidir.

Lidchi'nin 'sergilemenin poetikası'ndan bahsederken söylediği gibi, müzecilik faaliyeti; bir nesnenin veya eserin kültürel, uzamsal ve zamansal olarak yer değiştirerek (2017, s. 209) katmanlanan palimpsest anlamlarının bir toplumun tarihini nasıl ortaya çıkarabileceğini göstermektedir.

Bu aynı zamanda Lidchi ve Hall'un temsil ve bağlam sorularının da cevabı olarak karşımıza çıkmaktadır. Lidchi'ye göre (2017), nesnelere anlamı sabit değildir; anlamlar kültürel olarak inşa edilmiştir ve tarihsel olarak sürekli bir değişim halindedir.

Bir müzenin içinde sergilenenler kadar dışarıda kalanların da bir anlam ifade ettiğini belirtmek gerekmektedir. Bir müze, salt sahip olduklarıyla değil, sahip olmadıklarıyla da tanımlanmaktadır. Dışarıda bırakılan içeride olanın da anlamını etkilemekte, değiştirmekte ya da tamamlamaktadır. Bir diğer deyişle; müzeler, öteki ile olan ilişkiden doğan bir seçki sunar.

Lidchi (2017), kahve satan yerleri örnek vererek, çağdaş müzelerdeki sergileme mantığının bir benzerinin bu kahve zincirlerinde de kullanıldığını belirtmektedir. Kahve bardaklarının, kahvelerin vd. satılan ürünlerin adeta bir çağdaş müzedeki gibi sergilendiğini ve kategorize edilerek sunulduğunu ve bunun da tüketiciye temsili bir müze deneyimi yaşatabileceğini ifade etmektedir (s. 229). Bu şekilde tüketici için bir anlam yaratılmaktadır. Tüketicinin, satın alma deneyiminden çok daha fazlasını hissetmesi amaçlanmıştır.

Müzeler nesnelere, yaratmak istedikleri söylem çerçevesinde sergilemektedir. Sergilemenin politikası kavramıyla ifade edildiği üzere, müzelerde sergilenen her bir nesne hali hazırda mevcut olan söylemleri yeniden inşa etmektedir. Bu bağlamda müzeler, kültürel değerleri temsil ederken aynı zamanda yeniden üretimini de gerçekleştirmektedir. Özetle müzeler, başlı başına birer temsil sistemidir. Nesnelere içinde buldukları müzelerle anlam kazanmaktadır.

Klişeleşmiş Hegemonya

Kitabın dördüncü bölümünde, Stuart Hall *Başkasının Gösterisi* adlı makalesine yer vermiştir. Bu makale, ırkçılığın ve ‘farklı’ olmanın nasıl temsil edildiğine dair detaylı bir analizi içermektedir. Hall; çoğu temsil biçiminin hegemonya aracılığıyla klişeleşerek normalleşmesine eleştirel bir bakış sunarak ‘farklı’ olmanın kültürel çalışmalardaki merkezi önemine değinmiştir (Hall, 2017, s. 358).

Hegemonya rıza üretimi ve onaya bağlı olarak işlerlik kazanmaktadır. Bu bölümde Hall, bilhassa Gramsci’ye gönderme yaparak hegemonya kavramının temsil sistemleri aracılığıyla nasıl işlerlik kazandığından bahsetmekte ve bu konuyu tartışmaya açmaktadır.

Değiş(mey)en Erkeklik

Erkekliği Sergilemek’te Nixon (2017), 1980’lerin sonlarında basılı reklamlarda, dergilerde, kartpostallarda, erkek giyim mağazalarında ve reklam panosu kampanya görsellerinde ‘erkekliğin yeni erkek versiyonu’ olarak ifade ettiği erkekliğin nasıl temsil edildiğini tartışmaya açmaktadır.

Bilboardlarda, dergilerde, reklamlarda, televizyonda, sinemada, dizilerde yer alan süper kahraman erkek modellere baktığımızda, hepsinin ortak noktası seksi, yakışıklı, güçlü, bakımlı, korumacı vb. eril özelliklerle donatılmış olmalarıdır. Erkekler çoğu zaman güçlü, sert, savaşçı ve korumacı yönlerine vurgu yapılarak temsil edilmektedir. Bu makalede Nixon, zamansal olarak toplumsal erkekliğin nasıl temsil edildiğini ve buna ilişkin klişelerin nasıl oluştuğunu anlatmaktadır.

Bu ‘yeni erkek’ tasvirinin, daha önceki yıllardaki “saldırgan, rekabetçi, duygusal olarak beceriksiz ve soğuk” hiper erkeksi, baskın erkek temsilinden “erkek tüketicilere hitap etmek için paketlenmiş” metalaştırılmış, hiper-cinselleştirilmiş, bakımlı bir erkek bedenine doğru kaydığına dikkat çekmektedir. Nixon, bu yeni ‘cinselleştirilmiş temsil politikasını’, Frank

Mort'un 1988'de reklamların erotik doğasına yönelik eleştirisinden hareketle "fetişleştirilmiş ve narsist" bir temsil biçimi olarak konumlandırılmaktadır (Nixon, 2017, s. 383).

Foucault (2000) temsil teorisinden söz ederken; belirli öznelliklerin (Nixon'ın "yeni erkeği" gibi) nasıl ortaya çıktığına ve yalnızca o tarihsel momentteki temsili söylemler aracılığıyla bunun ne şekilde mümkün kılındığına ve nihayet bu söylemsel üretimlerin ya da temsil rejimlerinin neye yol açtığına da vurgu yaparak konuyu tartışmaya açmaktadır.

Toplumsal erkekliğin temsil biçimleri, kadının gündelik hayattaki konumunu da direkt etkilemekte ve oluşturulan yeni erkek kimliğine göre yeniden üretilmektedir. Dolayısıyla erkekliğin belirli niteliklerinin diğer sosyal değişkenlerle eklenmesinin veya iç içe geçmesinin bir sonucu olarak üretilen bir kadınlık temsili olduğunu da göz ardı etmemek gerekmektedir.

Nixon'un toplumsal erkeklik temsillerini tartışmaya açtığı makalesinin hemen ardından kitabın son bölümü olan *Tür ve Toplumsal Cinsiyet: Pembe Dizi Örneği* makalesinde pembe diziler üzerinden toplumsal cinsiyet tartışması yapılmaktadır.

Pembe Dizilerdeki Pembe Hayaller: Kadınsılaşan Erkeklik

Christine Gledhill; *Tür ve Toplumsal Cinsiyet: Pembe Dizi Örneği* adlı makalesinde; pembe dizilerin, toplumsal cinsiyete ve toplumsal cinsiyetçi temsillere karşı bir direniş alanı olarak nasıl tezahür edebileceği üzerine bir tartışma yürütmektedir.

Kitabın son bölümünde yer alan bu makale, toplumsal cinsiyetçi temsiller üzerinden pembe dizilere farklı bir bakış açısıyla yaklaşması sebebiyle önemlidir. Pembe dizilerdeki diyalog çeşitliliğinin erkek karakterler üzerinden de geliştirilmesinin, kadına atfedilmiş bir özellik olan konuşma halinin erkeğe de devredilmesi anlamına geldiğini ifade etmektedir. Gledhill (2017), pembe dizilerdeki çok konuşan erkek karakterlerin kadınsı özelliklere yaklaştığını bunun da cinslerin birbirine karışmasını sağladığını belirtmektedir. Bu şekilde cinsel kimliklerin birbiriyle müzakeresinin sağlanabileceğini öne sürmektedir (s. 499).

Makale içerisinde buna dair, karakterler bazında örnekler verilmekte olsa da toplumsal cinsiyetçi temsillerin üreticisi ve yeniden üreticisi konumundaki pembe dizilerin Gledhill'in bahsettiği gibi bir itiraz mekanizmasına dönüşmesi anlayışının 'pembe bir hayalden' öteye gidemeyeceği de ortadadır. Bununla birlikte makale, hegemonik erkekliğin kadınlar üzerindeki baskısının nasıl görünür kılındığını pembe dizilerdeki madun kadın karakterler üzerinden örneklendirerek açıklamaktadır.

Sonsöz

Stuart Hall, kültürel çalışmaların başta gelen teorisyenlerinden biridir. Bilhassa Althusser ve Gramsci'den etkilenerek, kendi temsil teorisini geliştiren Hall, kültürel çalışmalara büyük katkı sunmuştur.

Kültürel çalışmaların ilk zamanlarından beri kullanılan yöntemlerin günümüzde de geçerliliğini koruması ve tartışılan birçok konunun halen araştırmaların merkezinde yer alması ve bu araştırmaların Stuart Hall’ın ortaya attığı kavram setleriyle gerçekleştirilmesi onun alana katkısını net bir şekilde göstermektedir.

Stuart Hall’un kültürel çalışmalara en önemli katkılarından biri *Temsil: Kültürel Temsiller ve Anlamlandırma Uygulamaları* kitabıdır. Bu kitapta temsil (representation) kavramı derinlemesine ele alınmış, farklı teorisyenlerin temsil/temsile etme hakkındaki görüşlerine yer verilmiştir. Ayrıca her bölümün sonunda tartışılan konu ile ilgili okuma listeleri paylaşılmıştır. Bu haliyle kitap, kültürel çalışmalar alanında bilhassa kimlik ve temsil üzerine çalışacak olan araştırmacılar için başat kaynaklardan biri haline gelmiştir.

Son olarak söylemek gerekir ki salt bu kitapla değil, yazdığı tüm makaleler ve yaptığı çalışmalarla birlikte, Stuart Hall’un izini sürmek, bir nevi kültürel çalışmalara giden yolu keşfetmektir.

Hakem Değerlendirmesi: Dış bağımsız.

Çıkar Çatışması: Yazar çıkar çatışması bildirmemiştir.

Finansal Destek: Yazar bu çalışma için finansal destek almadığını beyan etmiştir.

Peer-review: Externally peer-reviewed.

Conflict of Interest: The author has no conflict of interest to declare.

Grant Support: The author declared that this study has received no grant support.

Kaynakça/References

- Foucault, M. (2000). Özne ve İktidar (I. Ergüden ve O. Akınhay, Çev.). İstanbul: Ayrıntı Yayınları.
- Gledhill, C. (2017). Tür ve Toplumsal Cinsiyet: Pembe Dizi Örneği. S. Hall (Ed.), *Temsil: Kültürel Temsiller ve Anlamlandırma Uygulamaları* kitabı içinde (s.441-506). İstanbul: Pinhan Yayıncılık
- Hall, S. (Ed.). (2017). *Temsil: Kültürel Temsiller ve Anlamlandırma Uygulamaları* (İ. Dündar, Çev.). İstanbul: Pinhan Yayıncılık
- Lidchi, H. (2017). Başka Kültürleri Sergilemenin Poetikası ve Politikası. S. Hall (Ed.), *Temsil: Kültürel Temsiller ve Anlamlandırma Uygulamaları* kitabı içinde (s.187-289). İstanbul: Pinhan Yayıncılık
- Nixon, S. (2017). Maskülenliği Sergilemek. S. Hall (Ed.), *Temsil: Kültürel Temsiller ve Anlamlandırma Uygulamaları* kitabı içinde (s.381-440). İstanbul: Pinhan Yayıncılık

Görseller

Görsel 1: Robert Doisneau, 1950, Le Baiser de l’Hotel de Ville, Erişim adresi: <https://www.themaggar.com/robert-doisneau-fotograf-inceleme/>

Yetim Bir Entelektüelin Gözünden İşçi Sınıfı: Hoggart'ın “Okuryazarlığın Kullanımları, İşçi Sınıfı Yaşamının Veçheleri”

The Working Class Through the Eyes of an Orphaned Intellectual: Hoggart's "Uses of Literacy, Aspects of Working Class Life"

Hoggart, R. (2022). *Okuryazarlığın Kullanımları, İşçi Sınıfı Yaşamının Veçheleri*.
(Çev. Levent Ünsaldı, Mümtaz Kirik). Ankara: Heretik Yayınları, 528 ss.
ISBN: 978-605-94-3663-2

E. Çisil Kaban¹

¹Arş. Gör., İstanbul Üniversitesi, İletişim Fakültesi, Gazetecilik Bölümü, İstanbul, Türkiye

ORCID: E.Ç.K. 0000-0003-2391-3382

Sorumlu yazar/Corresponding author:

E. Çisil Kaban,
İstanbul Üniversitesi, İletişim Fakültesi, Gazetecilik Bölümü, İstanbul, Türkiye
E-mail: cisilkaban@istanbul.edu.tr

Başvuru/Submitted: 19.11.2022

Kabul/Accepted: 23.12.2022

Atıf/Citation: Kaban, E. C. (2022). Yetim bir entelektüelin gözünden işçi sınıfı: Hoggart'ın “okuryazarlığın kullanımları, işçi sınıfı yaşamının veçheleri” [R. Hoggart'ın “Okuryazarlığın kullanımları, işçi sınıfı yaşamının veçheleri” adlı eserinin değerlendirmesi]. *4. Boyut Journal of Media and Cultural Studies - 4. Boyut Medya ve Kültürel Çalışmalar Dergisi*, 21, 119–123. <https://doi.org/10.26650/4boyut.2022.1221404>

Anahtar Kelimeler: Kültürel Çalışmalar, Medya, İşçi Sınıfı

Keywords: Cultural Studies, Media, Working-class

Kültürel çalışmalar alanında öncü olarak kabul edilen Hoggart, 1964'te kurulan Birmingham Üniversitesi'nde Çağdaş Kültürel Çalışmalar Merkezi'nin ilk direktörü olmasıyla, kültürel araştırmalar alanının gelişmesinde, yönünün ve odak noktasının şekillenmesinde kilit rol oynamıştır (Gibson & Hartley, 1997, s. 11).

Richard Hoggart, 1918'de İngiltere'nin Leeds kentinde doğan ve işçi bir ailede büyüyen bir yazar olmasıyla, çocukluğundan bu yana içerisinde bulunduğu işçi sınıfını ve bu sınıfın kültürünü, gündelik yaşam pratiklerini içeriden gözlemlene şansı bulmuştur. "Okuryazarlığın Kullanımları" eserine yazdığı önsözde de tam olarak bundan bahseden ve konumu itibarıyla gelebilecek subjektiflik eleştirilerine hazırlıklı olduğunu söyleyen Hoggart, işçi sınıfı ve kültürüne dışarıdan bakan gözlerin aksine, savaş öncesi ve sonrası dönemde bu topluluğun yaşadığı değişimin bir fotoğrafını sunmuştur (Hoggart, 2022, s. 20). Hoggart aynı zamanda işçi sınıfı kültürünü ne aşağıda gören ne de yücelten bir çizgide olduğunu söylemiştir.

Kültürel çalışmalar alanında önde gelen düşünürlerden biri ve işçi sınıfı kültürü ve eğitiminin savunucusu olarak arkasında bir miras bırakan Richard Hoggart, 1957 yılında yayımlanan ve kültürel çalışmalar alanına en büyük katkısı olan "Okuryazarlığın Kullanımları" adlı kitabında, okuryazarlığın bireysel kimliği ve sosyal sınıfı şekillendirmedeki rolünü araştırmıştır. Hall, kültürel çalışmaların "Okuryazarlığın Kullanımları" eseri olmasaydı var olamayacağını söylemiştir (Hall, 2007, s. 39). Hoggart, savaş sonrası Britanya'daki işçi sınıfı kültürü analiziyle, okuryazarlığın hem güçlendirme hem de kontrol için bir araç olarak kullanılabilmesinin altını çizmiştir. Genel olarak, Hoggart'ın işçi sınıfı görüşü karmaşık ve çok boyutludur. Bu grubun karşı karşıya olduğu zorlukları ve sınırlamaları kabul ederken, aynı zamanda dayanıklılıklarını ve kendi kültürlerini yaratma ve sürdürme yeteneklerini de vurgulamıştır.

İki kısımdan oluşturduğu "Okuryazarlığın Kullanımları"nın birinci kısmında, Hoggart, içinde büyüdüğü işçi sınıfının yaşam tarzını tüm derinliğiyle okuyucuya sunmaktadır. Ev, mahalle, anne, baba gibi kavramların toplumdaki yerlerini, gündelik yaşam pratiklerini, rollerini, iş bölümlerini oldukça detaylı bir biçimde betimlemektedir. İçinde büyüdüğü sınıfta yerleşik olan inançlar, batıl inanışlar, kader ve talih anlayışlarını, örneklerle, kulağına çalınan ve hafızasında yer eden diyaloglarla okuyucuya aktaran Hoggart, savaş öncesi işçi sınıfının yaşamını gözler önüne sermektedir. Nostaljik ve fazlasıyla subjektif olması yönünde eleştirilen bu bölüm, eşsiz bir etnografik betimleme ve anlatıma sahiptir. Sınırlı deneyimlerin genelleştirilmesinin tehlikelerinin farkında olduğunu söyleyen Hoggart'ın, ilk kısım için bilimsellik ya da sosyolojik araştırma iddiası yoktur. Edebiyatçı olmasından da kaynaklanan bu yalın ve akıcı anlatımla, eserin birinci kısmı otobiyografik bir çalışma olarak kabul edilebilir.

Birinci kısımda, Hoggart, mahallenin merkezîyetinden, grup yaşamına, kader ve şansa yönelik karakteristik tutumlara, "Biz" (işçi sınıfı) ve "Onlar" (patronlar ve diğerleri)

fikirlerine ve anlayışına kadar bütün bir düzeni detaylandırmıştır. Okuyucuya bir dönemin resmini en ince ayrıntısıyla çizen Hoggart, gündelik yaşam pratiklerini, mahalle yaşamındaki hiyerarşik yapıyı, ev içi iş bölümünü ve ailedeki rolleri, işçi sınıfında giyim tarzını, tüketim alışkanlıklarını ve tutumlarını, evlerin dekorasyonunu ve hatta masaya konulan yemekleri dahi incelikle yazıya dökmüştür. Bu zenginliği ve özellikleriyle “Okuryazarlığın Kullanımları” 21. Yüzyıl okuyucuları için tarihi bir belge niteliği taşıyor, okuyucuya bir dönemin içinden sesleniyor diyebiliriz.

Hoggart’ın kitabındaki ana fikirlerden biri “kültürel yoksunluk” kavramıdır. Bu, bireyin fırsatlarını ve sosyal hareketliliğini sınırlayabilen eğitim ve yüksek kaliteli boş zaman etkinlikleri gibi kültürel kaynaklara erişimin olmaması anlamına gelir. Hoggart, bu kaynaklara erişim olmadan, işçi sınıfından bireylerin egemen kültüre tam olarak katılamayacağını ve onu anlayamayabileceğini savunmuştur.

Hoggart’ın kültürel yoksunluk analizinde okuryazarlığı kullanması özellikle dikkat çekicidir. Bu medya biçimlerinin işçi sınıfının kültürel değerlerini nasıl yansıtabileceğini ve aynı zamanda güçlendirebileceğini göstermek için güncel romanlar ve çizgi romanlar gibi popüler kültürden örnekler kullanmıştır. Hoggart, bu metinleri yakından okuyarak, bunların işçi sınıfından bireylerin deneyimlerine ve bakış açılarına nasıl iç görü sağlayabileceklerini göstermiştir. Hoggart’ın kültürel yoksunluk kavramının kökleri, savaş sonrası Britanya’daki işçi sınıfı kültürü analizine dayanmaktadır. Eğitime ve diğer kültürel kaynaklara erişim eksikliğinin işçi sınıfı bireyleri üzerinde olumsuz bir etkiye sahip olabileceğini, onların fırsatlarını ve sosyal hareketliliğini sınırlayabileceğini savunmuştur.

Aynı zamanda Hoggart, kültürel yoksunluğun sadece işçi sınıfı için bir sorun olmadığını da kabul etmiştir. Tüm sosyal sınıflardan bireyleri etkileyebileceğini ve ele alınması gereken daha geniş bir toplumsal sorun olduğunu söylemiştir. Genel olarak, Hoggart’ın kültürel yoksunluk kavramı, eşitsizliğin ve kültürel kaynaklara erişim eksikliğinin bireyleri ve bir bütün olarak toplumu nasıl etkileyebileceğine dair değerli bir bakış açısı sunmaktadır. Hoggart’a göre işçi sınıfı, ticari nedenlerle kendilerine dayatılan yoksul bir kültürün kurbanı olmaktadır (Lave, Duguid, Fernandez, & Axel, 1992, s. 259).

Hoggart, kültürel yoksunluk analizine ek olarak, okuryazarlığın bir direniş aracı olarak kullanılabilmesi yolları da araştırmıştır. Hoggart, işçi sınıfının kültürünü tanıyarak ve bu sınıfların üyelerinin, katkıda bulunmadıkları bir orta sınıfa ya da ulusal kültüre hevesli yoksullar olarak düşünülmemeyeceği konusunda ısrar eder. Eğitimlerinin ve kültürel kaynaklara erişimlerinin sınırlamalarına rağmen, işçi sınıfından bireylerin okuryazarlığı egemen kültüre meydan okumak ve yıkmak için hala kullanabileceklerini savunmuştur. Örneğin, okuryazarlık becerilerini egemen kültürün değer ve normlarını eleştirmek ve bunlara direnmek için kullanan işçi sınıfı okuyucuları arasında bir popüler eleştirel bilincin ortaya çıkışını tartışmaktadır (Hoggart, 2022). Hoggart’ın bu fikri, okuryazarlık ve eğitimin bireylerin topluma tam olarak

katılmalarını ve haklarını kullanmalarını sağlamada önemli bir rol oynamaya devam ettiği günümüz toplumuyla özellikle ilgilidir.

Aynı zamanda Hoggart, medyanın baskın kültürü güçlendirme ve yeniden üretme yollarını da kabul etmiştir ve kültürün homojenleştirilmesi ve ticarileştirilmesi gibi medyanın işçi sınıfı kültürü üzerindeki potansiyel olumsuz etkilerini tartışmıştır. Genel olarak, Hoggart'ın kültür ve medya arasındaki ilişkiye ilişkin analizi, bu ilişkinin karmaşık ve dinamik doğasını vurgulamaktadır. Medyanın, bireylerin baskın kültüre katılma ve onunla ilişki kurma yeteneklerini hem etkinleştirebileceğini hem de sınırlayabileceğini savunmuştur.

"Okuryazarlığın Kullanımları"nın ikinci kısmında gerçekleştirilen tüm bu tartışmaların, birinci kısımda çizilen tabloyla bir çatışma içinde olduğunu söylemek mümkündür. Hoggart'ın eserinin ilk kısmı "daha eski bir düzeni" anlatmaktadır. Bu kısımda, Hoggart'ın, incelediği işçi sınıfı topluluğuyla ilgili konuşma, davranış ve hatta düşünce biçimleriyle duygusal bir özdeşleşme ve sezgisel bir sempatiyle yaklaştığı yazdıklarından çıkarılabilir. Çoğunlukla eleştirildiği, nostaljik olarak nitelenen anlatımında Hoggart'ın eskiye ve eski düzene olan özlemini, yüceltmesini görmek mümkündür.

Hoggart ikinci kısımda, savaş sonrası ticarileşen kültürün geniş kapsamlı bir eleştirisini sunmakla birlikte, bu dönemde kök salmaya ve bu kültürle arayüz oluşturmaya çabalamaktadır. Bu iki kısım arasındaki gerilim hissediliyor olsa dahi, Hoggart tamamıyla karamsar bir tablo çizmek yerine, okuryazarlığın ticarileşen kültür karşısında sunabileceği çıkış yolları ve iyiye kullanımları için de yollar aramaktadır.

Genel olarak, Hoggart'ın "Okuryazarlığın Kullanımları", kültürel çalışmalar alanında, okuryazarlığın bireysel kimliği ve sosyal sınıfı şekillendirmedeki rolünü anlamamız üzerinde önemli etkisi olan bir çalışmadır. Okuryazarlığın rolünün düşündürücü ve açıklayıcı bir incelemesi olan eser, popüler kültürden örnekler kullanması ve kültürel yoksunluk, direniş gibi kavramlarla ve sunduğu bakış açısıyla kültürel çalışmalar alanına değerli bir katkı yapmıştır ve 65 yıl sonra hala katkı yapmaya devam etmektedir.

Hakem Değerlendirmesi: Dış bağımsız.

Çıkar Çatışması: Yazar çıkar çatışması bildirmemiştir.

Finansal Destek: Yazar bu çalışma için finansal destek almadığını beyan etmiştir.

Peer-review: Externally peer-reviewed.

Conflict of Interest: The author has no conflict of interest to declare.

Grant Support: The author declared that this study has received no grant support.

Kaynakça/References

- Gibson, M., & Hartley, J. (1997). Forty Years of Cultural Studies: An Interview with Richard Hoggart. *International Journal of Cultural Studies*, 1(1), 11-23.
- Hall, S. (2007). Richard Hoggart, The Uses of Literacy and Cultural Turn. *International Journal of Cultural Studies*, 39-49.
- Hoggart, R. (2022). *Okuryazarlığın Kullanımları, İşçi Sınıfı Yaşamının Veçheleri*. Ankara: Heretik Yayınları.
- Lave, J., Duguid, P., Fernandez, N., & Axel, E. (1992). Coming of Age in Birmingham: Cultural Studies and Conceptions of Subjectivity. *Annual Review of Anthropology*, 21, 257-282.

DESCRIPTION

4. BOYUT / Journal of Media and Cultural Studies is a peer-reviewed, open access, academic journal operating within the Faculty of Communication of Istanbul University. Between 1990 and 1998, the journal published 19 issues with the content of "Society, Communication, Culture and Art" in academic quality, became a refereed journal as of the 20th issue, and framed its field of study as media and cultural studies. The contents of the first 19 issues, which include highly valuable academic articles, are in our archive. We consider it a liability to express our sincere thanks to the academicians and other authors of our Faculty, who provided us with the academic content in the first 19 issues.

As of the 20th issue, the 4. BOYUT / Journal of Media and Cultural Studies, which is planned to be published electronically twice a year (April and October), started to include scientific studies in the fields of media and culture. Although the publication language is Turkish, the journal, which is published online and includes articles in English, can include all kinds of original Research Articles, Review Articles, Evaluation, Translation, Interview, Opinion and Book Criticism in the field of cultural studies. No processing fee or publication fee is charged for the articles sent to the journal.

AIM AND SCOPE

4. BOYUT Journal of Media and Cultural Studies aims to publish on the field of cultural studies and to include new perspectives. To realize this aim, the journal is open to interdisciplinary studies within the scope of cultural studies developed within media and communication studies, and it is open to anthropology, literature, art, sociology, history, political science, linguistics, philosophy, psychology, etc., and accepts academic studies in almost all fields of social sciences.

Our journal sees culture as both the experience of the world and the practices lived in it, and in this context, it covers all the processes that cover the cultural integrity of the society. In this context, it is a peer-reviewed journal published free of charge and open access, aiming to make original, qualified, and scientific contributions at the national and international level, over a separate theme for each issue in the field of cultural studies. Social, political, economic, technological etc. are in our scope since cultural factors underlie all important problems. 4. BOYUT aims to ensure that media and culture can be considered together with other fields.

POLICIES

The journal is committed to upholding the highest standards of publication ethics and pays regard to Principles of Transparency and Best Practice in Scholarly Publishing published by the Committee on Publication Ethics (COPE), the Directory of Open Access Journals (DOAJ), the Open Access Scholarly Publishers Association (OASPA), and the World Association of Medical Editors (WAME) on <https://publicationethics.org/resources/guidelines-new/principles-transparency-and-best-practice-scholarly-publishing>

The subjects covered in the manuscripts submitted to the Journal for publication must be in accordance with the aim and scope of the Journal. Only those manuscripts approved by every individual author and that were not published before in or sent to another journal, are accepted for evaluation.

Changing the name of an author (omission, addition or order) in papers submitted to the Journal requires written permission of all declared authors.

Plagiarism, duplication, fraud authorship/denied authorship, research/data fabrication, salami slicing/salami publication, breaching of copyrights, prevailing conflict of interest are unethical behaviors. All

manuscripts not in accordance with the accepted ethical standards will be removed from the publication. This also contains any possible malpractice discovered after the publication.

Plagiarism

Submitted manuscripts that pass preliminary control are scanned for plagiarism using iThenticate software. If plagiarism/self-plagiarism will be found authors will be informed. Editors may resubmit manuscript for similarity check at any peer-review or production stage if required. High similarity scores may lead to rejection of a manuscript before and even after acceptance. Depending on the type of article and the percentage of similarity score taken from each article, the overall similarity score is generally expected to be less than 15 or 20%.

Double Blind Peer-Review

After plagiarism check, the eligible ones are evaluated by the editors-in-chief for their originality, methodology, the importance of the subject covered and compliance with the journal scope. The editor provides a fair double-blind peer review of the submitted articles and hands over the papers matching the formal rules to at least two national/international referees for evaluation and gives green light for publication upon modification by the authors in accordance with the referees' claims..

Open Access Statement

4. BOYUT Journal of Media and Cultural Studies is an open access journal which means that all content is freely available without charge to the user or his/her institution. Except for commercial purposes, users are allowed to read, download, copy, print, search, or link to the full texts of the articles in this journal without asking prior permission from the publisher or the author. This principle is compatible with BOAI definition of open access.

The articles 4. BOYUT Journal of Media and Cultural Studies are open access articles licensed under the terms of the Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 International (CC BY-NC 4.0) license (<https://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/deed.en>).

Article Processing Charge

All expenses of the journal are covered by the İstanbul University. Processing and publication are free of charge. There are no article processing charges or submission fees for any submitted or accepted articles.

Copyright Notice

Authors publishing with the journal retain the copyright to their work licensed under the Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 International license (CC BY-NC 4.0) (<https://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/>) and grant the Publisher non-exclusive commercial right to

publish the work. CC BY-NC 4.0 license permits unrestricted, non-commercial use, distribution, and reproduction in any medium, provided the original work is properly cited.

ETHIC

Publication Ethics and Malpractice Statement

4. BOYUT Journal of Media and Cultural Studies is committed to upholding the highest standards of publication ethics and pays regard to Principles of Transparency and Best Practice in Scholarly Publishing published by the Committee on Publication Ethics (COPE), the Directory of Open Access Journals (DOAJ), the Open Access Scholarly Publishers Association (OASPA), and the World Association of Medical Editors (WAME) on <https://publicationethics.org/resources/guidelines-new/principles-transparency-and-best-practice-scholarly-publishing>

All parties involved in the publishing process (Editors, Reviewers, Authors and Publishers) are expected to agree on the following ethical principles.

All submissions must be original, unpublished (including as full text in conference proceedings), and not under the review of any other publication synchronously. Each manuscript is reviewed by one of the editors and at least two referees under double-blind peer review process. Plagiarism, duplication, fraud authorship/denied authorship, research/data fabrication, salami slicing/salami publication, breaching of copyrights, prevailing conflict of interest are unethical behaviors.

All manuscripts not in accordance with the accepted ethical standards will be removed from the publication. This also contains any possible malpractice discovered after the publication. In accordance with the code of conduct we will report any cases of suspected plagiarism or duplicate publishing.

Research Ethics

The journal adheres to the highest standards in research ethics and follows the principles of international research ethics as defined below. The authors are responsible for the compliance of the manuscripts with the ethical rules.

- Principles of integrity, quality and transparency should be sustained in designing the research, reviewing the design, and conducting the research.
- The research team and participants should be fully informed about the aim, methods, possible uses and requirements of the research and risks of participation in research.
- The confidentiality of the information provided by the research participants and the confidentiality of the respondents should be ensured. The research should be designed to protect the autonomy and dignity of the participants.
- Research participants should participate in the research voluntarily, not under any coercion.
- Any possible harm to participants must be avoided. The research should be planned in such a way that the participants are not at risk.
- The independence of research must be clear; and any conflict of interest or must be disclosed.

INFORMATION FOR AUTHORS

- In experimental studies with human subjects, written informed consent of the participants who decide to participate in the research must be obtained. In the case of children and those under wardship or with confirmed insanity, legal custodian's assent must be obtained.
- If the study is to be carried out in any institution or organization, approval must be obtained from this institution or organization.
- In studies with human subject, it must be noted in the method's section of the manuscript that the informed consent of the participants and ethics committee approval from the institution where the study has been conducted have been obtained.

Author Responsibilities

It is authors' responsibility to ensure that the article is in accordance with scientific and ethical standards and rules. And authors must ensure that submitted study is original. They must certify that the manuscript has not previously been published elsewhere or is not currently being considered for publication elsewhere, in any language. Applicable copyright laws and conventions must be followed. Copyright material (e.g., tables, figures, or extensive quotations) must be reproduced only with appropriate permission and acknowledgement. Any study or words of other authors, contributors, or sources must be appropriately credited and referenced.

All the authors of a submitted manuscript must have direct scientific and academic contribution to the manuscript. The author(s) of the original research articles is defined as a person who is significantly involved in "conceptualization and design of the study", "collecting the data", "analyzing the data", "writing the manuscript", "reviewing the manuscript with a critical perspective" and "planning/ conducting the study of the manuscript and/or revising it". Fund raising, data collection or supervision of the research group are not sufficient roles to be accepted as an author. The author(s) must meet all these criteria described above. The order of names in the author list of an article must be a co-decision and it must be indicated in the Copyright Agreement Form. The individuals who do not meet the authorship criteria but contributed to the study must take place in the acknowledgement section. Individuals providing technical support, assisting writing, providing a general support, providing material or financial support are examples to be indicated in acknowledgement section.

All authors must disclose all issues concerning financial relationship, conflict of interest, and competing interest that may potentially influence the results of the research or scientific judgment. When an author discovers a significant error or inaccuracy in his/her own published paper, it is the author's obligation to promptly cooperate with the Editor to provide retractions or corrections of mistakes.

Responsibility for the Editor and Reviewers

Editor-in-Chief evaluates manuscripts for their scientific content without regard to identity of the authors. He/She provides a fair double-blind peer review of the submitted articles for publication and ensures that all the information related to submitted manuscripts is kept as confidential before publishing.

INFORMATION FOR AUTHORS

Editor-in-Chief is responsible for the contents and overall quality of the publication. He/She must publish errata pages or make corrections when needed.

Editor-in-Chief does not allow any conflicts of interest between the authors, editors and reviewers. Only he has the full authority to assign a reviewer and is responsible for final decision for publication of the manuscripts in the Journal.

Reviewers must have no conflict of interest with respect to the research, the authors and/or the research funders. Their judgments must be objective.

Reviewers must ensure that all the information related to submitted manuscripts is kept as confidential and must report to the editor if they are aware of copyright infringement and plagiarism on the author's side.

A reviewer who feels unqualified to review the topic of a manuscript or knows that its prompt review will be impossible should notify the editor and excuse himself from the review process.

The editor informs the reviewers that the manuscripts are confidential information and that this is a privileged interaction. The reviewers and editorial board cannot discuss the manuscripts with other persons. The anonymity of the referees must be ensured. In particular situations, the editor may share the review of one reviewer with other reviewers to clarify a particular point.

PEER REVIEW

Peer Review Policies

Only those manuscripts approved by its every individual author and that were not published before in or sent to another journal, are accepted for evaluation.

Submitted manuscripts that pass preliminary control are scanned for plagiarism using iThenticate software. After plagiarism check, the eligible ones are evaluated by editor-in-chief for their originality, methodology, the importance of the subject covered and compliance with the journal scope.

The editor hands over the papers matching the formal rules to at least two national/international referees for double-blind peer review evaluation and gives green light for publication upon modification by the authors in accordance with the referees' claims.

Responsibility for the Editor and Reviewers

Editor-in-Chief evaluates manuscripts for their scientific content without regard to identity of the authors. He/She provides a fair double-blind peer review of the submitted articles for publication and ensures that all the information related to submitted manuscripts is kept as confidential before publishing.

INFORMATION FOR AUTHORS

Editor-in-Chief is responsible for the contents and overall quality of the publication. He/She must publish errata pages or make corrections when needed.

Editor-in-Chief does not allow any conflicts of interest between the authors, editors and reviewers. Only he has the full authority to assign a reviewer and is responsible for final decision for publication of the manuscripts in the Journal.

Reviewers must have no conflict of interest with respect to the research, the authors and/or the research funders. Their judgments must be objective.

Reviewers must ensure that all the information related to submitted manuscripts is kept as confidential and must report to the editor if they are aware of copyright infringement and plagiarism on the author's side.

A reviewer who feels unqualified to review the topic of a manuscript or knows that its prompt review will be impossible should notify the editor and excuse himself from the review process.

The editor informs the reviewers that the manuscripts are confidential information and that this is a privileged interaction. The reviewers and editorial board cannot discuss the manuscripts with other persons. The anonymity of the referees must be ensured. In particular situations, the editor may share the review of one reviewer with other reviewers to clarify a particular point.

Peer Review Process

Only those manuscripts approved by its every individual author and that were not published before in or sent to another journal, are accepted for evaluation.

Submitted manuscripts that pass preliminary control are scanned for plagiarism using iThenticate software. After plagiarism check, the eligible ones are evaluated by Editor-in-Chief for their originality, methodology, the importance of the subject covered and compliance with the journal scope. Editor-in-Chief evaluates manuscripts for their scientific content without regard to ethnic origin, gender, sexual orientation, citizenship, religious belief, or political philosophy of the authors and ensures a fair double-blind peer review of the selected manuscripts.

The selected manuscripts are sent to at least two referees from abroad or from Turkey. After accomplishing necessary revisions requested by referees, the authors resubmit the manuscript by highlighting the changes made. Publication decisions are made by Editor-in-Chief after authors make necessary revisions requested by referees and the peer-review process is completed.

Editor-in-Chief does not allow any conflicts of interest between the authors, editors and reviewers and is responsible for final decision for publication of the manuscripts in the Journal.

Reviewers' judgments must be objective. Reviewers' comments on the following aspects are expected while conducting the review.

INFORMATION FOR AUTHORS

- Does the manuscript contain new and significant information?
- Does the abstract clearly and accurately describe the content of the manuscript?
- Is the problem significant and concisely stated?
- Are the methods described comprehensively?
- Are the interpretations and conclusions justified by the results?
- Are adequate references made to other studies in the field?
- Is the language acceptable?

Reviewers must ensure that all the information related to submitted manuscripts is kept as confidential and must report to the editor if they are aware of copyright infringement and plagiarism on the author's side.

A reviewer who feels unqualified to review the topic of a manuscript or knows that its prompt review will be impossible should notify the editor and excuse himself from the review process.

The editor informs the reviewers that the manuscripts are confidential information and that this is a privileged interaction. The reviewers and editorial board cannot discuss the manuscripts with other persons. The anonymity of the referees is important.

LANGUAGE

The language of the journal is both Turkish and English.

MANUSCRIPT ORGANIZATION

Manuscript Organization and Submission

Manuscript is to be submitted to journal's e-mail: 4.boyut@istanbul.edu.tr and it must be accompanied by a cover letter indicating that the manuscript is intended for publication, specifying the article category (i.e. research article, review etc.) and including information about the manuscript (see the Submission Checklist), title page, author form, and Copyright Agreement Form that has to be signed by all authors.

1. The manuscripts should be in A4 paper standards: having 2.5 cm margins from right, left, bottom and top, Times New Roman font style in 11 font size and line spacing of 1.5.
2. A title page including author information must be submitted together with the manuscript. The title page is to include fully descriptive title of the manuscript and, affiliation, title, e-mail address, postal address, phone, and fax number of the author(s) (see The Submission Checklist).
3. Before the introduction part, there should be an abstract between 200 and 250 words in English and an extended abstract only in English between 600-800 words, summarizing the scope, the purpose, the results of the study and the method used. Underneath the abstracts, 5 keywords that inform the reader about the content of the study should be specified in Turkish and in English. Extended abstract in English is mandatory only for manuscripts in Turkish.
4. The manuscripts should contain mainly these components: title, abstract and keywords; extended abstract in English, sections, end notes and references.

5. Tables, graphs, and figures should be given with a number and a defining title.
6. The 6th version of the APA 6 (American Psychological Association) reference style should be used for in-text citation and references list.
7. Authors are responsible for all statements made in their study submitted to the Journal for publication.

References

Papers accepted but not yet included in the issue are published online in the Early View section and they should be cited as “advance online publication”. Citing a “personal communication” should be avoided unless it provides essential information not available from a public source, in which case the name of the person and date of communication should be cited in parentheses in the text. For scientific articles, written permission and confirmation of accuracy from the source of a personal communication must be obtained.

Reference Style and Format

4. BOYUT Journal of Media and Cultural Studies complies with APA (American Psychological Association) style 6th Edition for referencing and quoting. For more information:
- American Psychological Association. (2010). Publication manual of the American Psychological Association (6th ed.). Washington, DC: APA.
 - <http://www.apastyle.org>

The author(s) are responsible for the accuracy of the references. All sources should be cited in the text. Below given examples should be considered in citing the references.

Citations in the Text

Citations must be indicated with the author surname and publication year within the parenthesis. If more than one citation is made within the same parenthesis, separate them with (;).

Samples:

More than one citation;

(Esin et al., 2002; Karasar, 1995)

Citation with one author;

(Akyolcu, 2007)

Citation with two authors;

(Sayiner & Demirci, 2007)

Citation with three, four, five authors;

First citation in the text: (Ailen, Ciambune, & Welch, 2000) Subsequent citations in the text: (Ailen et al., 2000)

Citations with more than six authors;

(Çavdar et al., 2003)

Citations in the Reference

All the citations done in the text should be listed in the References section in alphabetical order of author surname without numbering. Below given examples should be considered in citing the references.

Basic Reference Types

Book

a) Turkish Book

Karasar, N. (1995). *Araştırmalarda rapor hazırlama* (8th ed.) [Preparing research reports]. Ankara, Türkiye: 3A Eğitim Danışmanlık Ltd.

b) Book Translated into Turkish

Mucchielli, A. (1991). *Zihniyetler* [Mindsets] (A. Kotil, Trans.). İstanbul, Türkiye: İletişim Yayınları.

c) Edited Book

Ören, T., Üney, T., & Çölkesen, R. (Eds.). (2006). *Türkiye bilişim ansiklopedisi* [Turkish Encyclopedia of Informatics]. İstanbul, Türkiye: Papatya Yayıncılık.

d) Turkish Book with Multiple Authors

Tonta, Y., Bitirim, Y., & Sever, H. (2002). *Türkçe arama motorlarında performans değerlendirme* [Performance evaluation in Turkish search engines]. Ankara, Türkiye: Total Bilişim.

e) Book in English

Kamien R., & Kamien A. (2014). *Music: An appreciation*. New York, NY: McGraw-Hill Education.

f) Chapter in an Edited Book

Bassett, C. (2006). Cultural studies and new media. In G. Hall & C. Birchall (Eds.), *New cultural studies: Adventures in theory* (pp. 220–237). Edinburgh, UK: Edinburgh University Press.

g) Chapter in an Edited Book in Turkish

Erkmen, T. (2012). Örgüt kültürü: Fonksiyonları, öğeleri, işletme yönetimi ve liderlikteki önemi [Organization culture: Its functions, elements and importance in leadership and business management]. In M. Zencirkıran (Ed.), *Örgüt sosyolojisi* [Organization sociology] (pp. 233–263). Bursa, Türkiye: Dora Basım Yayın.

h) Book with the same organization as author and publisher

American Psychological Association. (2009). *Publication manual of the American psychological association* (6th ed.). Washington, DC: Author.

Article

a) Turkish Article

Mutlu, B., & Savaşer, S. (2007). Çocuğu ameliyat sonrası yoğun bakımda olan ebeveynlerde stres nedenleri ve azaltma girişimleri [Source and intervention reduction of stress for parents whose children are in intensive care unit after surgery]. *Istanbul University Florence Nightingale Journal of Nursing*, 15(60), 179–182.

b) English Article

de Cillia, R., Reisigl, M., & Wodak, R. (1999). The discursive construction of national identity. *Discourse and Society*, 10(2), 149–173. <http://dx.doi.org/10.1177/0957926599010002002>

c) Journal Article with DOI and More Than Seven Authors

Lal, H., Cunningham, A. L., Godeaux, O., Chlibek, R., Diez-Domingo, J., Hwang, S.-J. ... Heineman, T. C. (2015). Efficacy of an adjuvanted herpes zoster subunit vaccine in older adults. *New England Journal of Medicine*, 372, 2087–2096. <http://dx.doi.org/10.1056/NEJMoa1501184>

d) Journal Article from Web, without DOI

Sidani, S. (2003). Enhancing the evaluation of nursing care effectiveness. *Canadian Journal of Nursing Research*, 35(3), 26–38. Retrieved from <http://cjr.mcgill.ca>

e) Journal Article with DOI

Turner, S.J. (2010). Website statistics 2.0: Using Google Analytics to measure library website effectiveness. *Technical Services Quarterly*, 27, 261–278. <http://dx.doi.org/10.1080/07317131003765910>

f) Advance Online Publication

Smith, J. A. (2010). Citing advance online publication: A review. *Journal of Psychology*. Advance online publication. <http://dx.doi.org/10.1037/a45d7867>

g) Article in a Magazine

Henry, W. A., III. (1990, April 9). Making the grade in today's schools. *Time*, 135, 28–31.

Doctoral Dissertation, Master's Thesis, Presentation, Proceeding

a) Dissertation/Thesis from a Commercial Database

Van Brunt, D. (1997). *Networked consumer health information systems* (Doctoral dissertation). Available from ProQuest Dissertations and Theses database. (UMI No. 9943436)

b) Dissertation/Thesis from an Institutional Database

Yaylalı-Yıldız, B. (2014). *University campuses as places of potential publicness: Exploring the politicals, social and cultural practices in Ege University* (Doctoral dissertation). Retrieved from <http://library.iyte.edu.tr/tr/hizli-erisim/iyte-tez-portali>

c) Dissertation/Thesis from Web

Tonta, Y. A. (1992). *An analysis of search failures in online library catalogs* (Doctoral dissertation, University of California, Berkeley). Retrieved from [http://yunus.hacettepe.edu.tr/~tonta/yayinlar / phd/ickapak.html](http://yunus.hacettepe.edu.tr/~tonta/yayinlar/phd/ickapak.html)

d) Dissertation/Thesis abstracted in Dissertations Abstracts International

Appelbaum, L. G. (2005). Three studies of human information processing: Texture amplification, motion representation, and figure-ground segregation. *Dissertation Abstracts International: Section B. Sciences and Engineering*, 65(10), 5428.

e) Symposium Contribution

Krinsky-McHale, S. J., Zigman, W. B., & Silverman, W. (2012, August). Are neuropsychiatric symptoms markers of prodromal Alzheimer's disease in adults with Down syndrome? In W. B. Zigman (Chair), *Predictors of mild cognitive impairment, dementia, and mortality in adults with Down syndrome*. Symposium conducted at the meeting of the American Psychological Association, Orlando, FL.

f) Conference Paper Abstract Retrieved Online

Liu, S. (2005, May). *Defending against business crises with the help of intelligent agent based early warning solutions*. Paper presented at the Seventh International Conference on Enterprise Information Systems, Miami, FL. Abstract retrieved from http://www.iceis.org/iceis2005/abstracts_2005.htm

g) Conference Paper - In Regularly Published Proceedings and Retrieved Online

Herculano-Houzel, S., Collins, C. E., Wong, P., Kaas, J. H., & Lent, R. (2008). The basic nonuniformity of the cerebral cortex. *Proceedings of the National Academy of Sciences*, *105*, 12593–12598. <http://dx.doi.org/10.1073/pnas.0805417105>

h) Proceeding in Book Form

Parsons, O. A., Pryzwansky, W. B., Weinstein, D. J., & Wiens, A. N. (1995). Taxonomy for psychology. In J. N. Reich, H. Sands, & A. N. Wiens (Eds.), *Education and training beyond the doctoral degree: Proceedings of the American Psychological Association National Conference on Postdoctoral Education and Training in Psychology* (pp. 45–50). Washington, DC: American Psychological Association.

i) Paper Presentation

Nguyen, C. A. (2012, August). *Humor and deception in advertising: When laughter may not be the best medicine*. Paper presented at the meeting of the American Psychological Association, Orlando, FL.

Other Sources

a) Newspaper Article

Browne, R. (2010, March 21). This brainless patient is no dummy. *Sydney Morning Herald*, *45*.

b) Newspaper Article with no Author

New drug appears to sharply cut risk of death from heart failure. (1993, July 15). *The Washington Post*, p. A12.

c) Web Page/Blog Post

Bordwell, D. (2013, June 18). David Koepp: Making the world movie-sized [Web log post]. Retrieved from <http://www.davidbordwell.net/blog/page/27/>

d) Online Encyclopedia/Dictionary

Ignition. (1989). In *Oxford English online dictionary* (2nd ed.). Retrieved from <http://dictionary.oed.com>
Marcoux, A. (2008). Business ethics. In E. N. Zalta (Ed.). *The Stanford encyclopedia of philosophy*. Retrieved from <http://plato.stanford.edu/entries/ethics-business/>

e) Podcast

Dunning, B. (Producer). (2011, January 12). *inFact: Conspiracy theories* [Video podcast]. Retrieved from <http://itunes.apple.com/>

f) Single Episode in a Television Series

Egan, D. (Writer), & Alexander, J. (Director). (2005). Failure to communicate. [Television series episode]. In D. Shore (Executive producer), *House*; New York, NY: Fox Broadcasting.

g) Music

Fuchs, G. (2004). Light the menorah. On *Eight nights of Hanukkah* [CD]. Brick, NJ: Kid Kosher.

SUBMISSION CHECKLIST

Ensure that the following items are present:

- Cover letter to the editor
 - ✓ The category of the manuscript
 - ✓ Confirming that “the paper is not under consideration for publication in another journal”.
 - ✓ Confirming that last control for fluent English was done.
 - ✓ Confirming that journal policies detailed in Information for Authors have been reviewed.
 - ✓ Confirming that the references cited in the text and listed in the references section are in line with APA 6.
- Copyright Agreement Form
 - ✓ Permission of previously published copyrighted material if used in the present manuscript
- Author Form
- Title Page
 - ✓ The category of the manuscript
 - ✓ The title of the manuscript
 - ✓ All authors’ names and affiliations (institution, faculty/department, city, country), e-mail addresses
 - ✓ Corresponding author’s email address, full postal address, telephone, and fax number
 - ✓ ORCIDs of all authors
 - ✓ Acknowledgment, conflict of interest, financial support information
- Article (main text)
 - ✓ Important: The author(s) identity information should not be included in the main text.
 - ✓ The title of the manuscript
 - ✓ Abstract (200-250 words)
 - ✓ Keywords: 5 in Turkish and 5 in English
 - ✓ Main article sections
 - ✓ References
 - ✓ All tables, illustrations (figures) (including title, description, footnotes)
 - ✓ Attachments (if exists)

CONTACT INFO

Editor : Emine Yavaşgel
E-mail : yavas@istanbul.edu.tr
Phone : + 90 (212) 440 03 01/02

Web site : <https://iupress.istanbul.edu.tr/tr/journal/4boyut/home>
Email : 4.boyut@istanbul.edu.tr
Address : Istanbul University
Faculty of Communication
Süleymaniye Mahallesi
Kaptan-ı Derya İbrahim Paşa Sokak
34116 Beyazıt-Fatih, Istanbul-Turkiye

TANIM

4. Boyut / Medya ve Kültürel Çalışmalar Dergisi – 4. Boyut / Journal of Media and Cultural Studies, İstanbul Üniversitesi İletişim Fakültesi bünyesinde faaliyet gösteren hakemli, açık erişimli, akademik bir dergidir. 1990 – 1998 yılları arasında akademik nitelikte ‘Toplum, İletişim, Kültür ve Sanat’ içeriğinde 19 sayı çıkarmış dergi 20. sayı itibarıyla hakemli bir dergi niteliği kazanmış, çalışma alanını da medya ve kültürel çalışmalar olarak çerçevlendirmiştir. Oldukça değerli akademik yazıların yer aldığı ilk 19 sayının içerikleri arşivimizde yer almaktadır. İlk 19 sayıdaki akademik içerikleri bizlere kazandıran Fakültemiz akademisyenleri ve diğer yazarlara da ayrı ayrı en içten teşekkürlerimizi sunmayı bir borç addediyoruz.

20. sayı itibarıyla yılda iki kez (Nisan ve Ekim) elektronik olarak yayımlanması planlanan 4. Boyut / Medya ve Kültürel Çalışmalar Dergisi’nde, medya ve kültür alanlarında yürütülen bilimsel çalışmalara yer verilmeye başlanmıştır. Yayımlı dili Türkçe olmakla birlikte İngilizce makalelere de yer veren, online yayımlanan dergide kültürel çalışmalar alanında her türlü özgün; Araştırma Makalesi, İnceleme Makalesi, Değerlendirme, Çeviri, Söyleşi, Görüş ve Kitap Eleştirisi olarak çeşitli akademik çalışmalar yer alabilmektedir. Dergiye gönderilen makaleler için herhangi bir işlem ücreti veya yayımlanma bedeli talep edilmez.

AMAÇ VE KAPSAM

4. BOYUT Medya ve Kültürel Çalışmalar Dergisi kültürel çalışmalar alanıyla ilgili yayımda bulunmayı, yeni perspektiflere yer vermeyi amaçlamaktadır. Dergi bu amacını gerçekleştirmek için medya ve iletişim çalışmaları içerisinde gelişen kültürel çalışmalar kapsamında disiplinler arası çalışmalara açık olarak antropoloji, edebiyat, sanat, sosyoloji, tarih, siyaset bilimi, dilbilim, felsefe, psikoloji vb. sosyal bilimlerin hemen tüm alanlarında akademik çalışmaları kabul eder.

4. BOYUT kültürü hem dünya deneyimi hem de onun içinde yaşanan pratikler olarak görür, bu bağlamda toplumun kültürel bütünlüğünü kapsayan bütün süreçlerine yönelik konuları kapsar. Bu kapsamda kültürel çalışmalar alanında her sayı için ayrı bir tema üzerinden, ulusal ve uluslararası düzeyde özgün, nitelikli, bilimsel katkılarda bulunmayı hedefleyen, ücretsiz ve açık erişimli olarak yayımlanan hakemli bir dergi niteliği taşımaktadır. Sosyal, siyasal, ekonomik, teknolojik vb. tüm önemli sorunların altında kültürel unsurlar yattığı için 4. BOYUT medya ve kültürün diğer alanlarla birlikte düşünülebilmesini sağlamayı hedeflemektedir.

POLİTİKALAR

Dergi yayını etliğinde en yüksek standartlara bağlıdır ve Committee on Publication Ethics (COPE), Directory of Open Access Journals (DOAJ), Open Access Scholarly Publishers Association (OASPA) ve World Association of Medical Editors (WAME) tarafından yayınlanan etik yayıncılık ilkelerini benimser; Principles of Transparency and Best Practice in Scholarly Publishing başlığı altında ifade edilen ilkeler için: <https://publicationethics.org/resources/guidelines-new/principles-transparency-and-best-practice-scholarly-publishing>

Gönderilen makaleler derginin amaç ve kapsamına uygun olmalıdır. Orijinal, yayımlanmamış ve başka bir dergide değerlendirme sürecinde olmayan, her bir yazar tarafından içeriği ve gönderimi onaylanmış yazılar değerlendirmeye kabul edilir.

Makale yayımlanmak üzere Dergiye gönderildikten sonra yazarlardan hiçbirinin ismi, tüm yazarların yazılı izni olmadan yazar listesinden silinemez ve yeni bir isim yazar olarak eklenemez ve yazar sırası değiştirilemez.

İntihal, duplikasyon, sahte yazarlık/inkar edilen yazarlık, araştırma/veri fabrikasyonu, makale dilimleme, dilimleyerek yayın, telif hakları ihlali ve çıkar çatışmasının gizlenmesi, etik dışı davranışlar olarak kabul edilir. Kabul edilen etik standartlara uygun olmayan tüm makaleler yayından çıkarılır. Buna yayından sonra tespit edilen olası kuraldışı, uygunsuzluklar içeren makaleler de dahildir.

İntihal

Ön kontrolden geçirilen makaleler, iThenticate yazılımı kullanılarak intihal için taranır. İntihal/kendi kendine intihal tespit edilirse yazarlar bilgilendirilir. Editörler, gerekli olması halinde makaleyi değerlendirme ya da üretim sürecinin çeşitli aşamalarında intihal kontrolüne tabi tutabilirler. Yüksek benzerlik oranları, bir makalenin kabul edilmeden önce ve hatta kabul edildikten sonra reddedilmesine neden olabilir. Makalenin türüne bağlı olarak, bunun oranın %15 veya %20'den az olması beklenir.

Çift Kör Hakemlik

İntihal kontrolünden sonra, uygun olan makaleler baş editör tarafından orijinallik, metodoloji, işlenen konunun önemi ve dergi kapsamı ile uyumluluğu açısından değerlendirilir. Editör, makalelerin adil bir şekilde çift taraflı kör hakemlikten geçmesini sağlar ve makale biçimsel esaslara uygun ise, gelen yazıyı yurtiçinden ve /veya yurtdışından en az iki hakemin değerlendirmesine sunar, hakemler gerek gördüğü takdirde yazıda istenen değişiklikler yazarlar tarafından yapıldıktan sonra yayınlanmasına onay verir.

Açık Erişim İlkesi

4. BOYUT Medya ve Kültürel Çalışmalar Dergisi – 4. BOYUT Journal of Media and Cultural Studies içeriği okura ya da okurun dahil olduğu kuruma ücretsiz olarak sunulur. Okurlar, ticari amaç haricinde, yayıncı ya da yazardan izin almadan dergi makalelerinin tam metnini okuyabilir, indirebilir, kopyalayabilir, arayabilir ve link sağlayabilir.

4. BOYUT Medya ve Kültürel Çalışmalar Dergisi – 4. BOYUT Journal of Media and Cultural Studies makaleleri açık erişimlidir ve Creative Commons Atıf-GayriTicari 4.0 Uluslararası (CC BY-NC 4.0) (<https://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/deed.tr>) olarak lisanslıdır.

İşleme Ücreti

Derginin tüm giderleri İstanbul Üniversitesi tarafından karşılanmaktadır. Dergide makale yayını ve makale süreçlerinin yürütülmesi ücrete tabi değildir. Dergiye gönderilen ya da yayın için kabul edilen makaleler için işleme ücreti ya da gönderim ücreti alınmaz.

Telif Hakkında

Yazarlar, 4. BOYUT Medya ve Kültürel Çalışmalar Dergisi – 4. BOYUT Journal of Media and Cultural Studies'da yayımlanan çalışmalarının telif hakkına sahiptirler ve çalışmaları Creative Commons Atıf-GayriTicari 4.0 Uluslararası (CC BY-NC 4.0) olarak lisanslıdır. Creative Commons

YAZARLARA BİLGİ

Atıf-GayrıTicari 4.0 Uluslararası (CC BY-NC 4.0) lisansı, eserin ticari kullanım dışında her boyut ve formatta paylaşılmasına, kopyalanmasına, çoğaltılmasına ve orijinal esere uygun şekilde atıfta bulunmak kaydıyla yeniden düzenleme, dönüştürme ve eserin üzerine inşa etme dâhil uyarlanmasına izin verir.

Düzeltilme, Geri Çekme, Endişe İfadesi

Editörler, yayınlanan makalede, bulguları, yorumları ve sonuçları etkilemeyen küçük hatalar tespit edilirse düzeltme yayınlamayı düşünebilirler. Editörler, bulguları ve sonuçları geçersiz kılan büyük hatalar / ihlaller söz konusu olduğunda, makaleyi geri çekmeyi düşünmelidir.

Yazarlar tarafından araştırma veya yayını kötüye kullanmaya yönelik olasılık söz konusu ise; bulguların güvenilir olmadığına ve yazarların kurumlarının olayı soruşturmadığına dair kanıtlar var veya olası soruşturma haksız veya sonuçsuz görünüyorsa, editörler endişe ifadesi yayınlamayı düşünmelidir. Düzeltme, geri çekme veya endişe ifadesi ile ilgili olarak COPE ve ICJME yönergeleri dikkate alınır.

Arşiv Politikası

Dergide yayınlanan tüm yazıların korunmasını ve kalıcı olarak erişilebilir olmasını sağlamak için makaleler, ulusal bir arşiv sitesi olarak hizmet veren ve aynı zamanda LOCKSS'in içeriği toplamasına, korumasına ve sunmasına izin veren Dergipark'ta saklanmaktadır.

Ek olarak, yazarların kendilerinin makalelerinin son PDF sürümünü Open Archives Initiative (<https://www.openarchives.org/>) standartlarına uygun açık elektronik arşivlerde arşivlemeleri önerilir. Yazarlar, yayınladıkları arşiv versiyonundan, İ.Ü. Yayınevinin dergi web sitesinin URL'sine bağlantı sağlamalıdır.

ETİK

Yayın Etiği Beyanı

4. BOYUT Medya ve Kültürel Çalışmalar Dergisi – 4. BOYUT Journal of Media and Cultural Studies yayın etiğinde en yüksek standartlara bağlıdır ve Committee on Publication Ethics (COPE), Directory of Open Access Journals (DOAJ), Open Access Scholarly Publishers Association (OASPA) ve World Association of Medical Editors (WAME) tarafından yayınlanan etik yayıncılık ilkelerini benimser; Principles of Transparency and Best Practice in Scholarly Publishing başlığı altında ifade edilen ilkeler için: <https://publicationethics.org/resources/guidelines-new/principles-transparencyand-best-practice-scholarly-publishing>

Gönderilen tüm makaleler orijinal, yayınlanmamış (tam metin konferans bildirisi dahil) ve başka bir dergide değerlendirme sürecinde olmamalıdır. Her bir makale editörlerden biri ve en az iki hakem tarafından çift kör değerlendirmeden geçirilir. İntihal, duplikasyon, sahte yazarlık/inkâr edilen

yazarlık, araştırma/veri fabrikasyonu, makale dilimleme, dilimleyerek yayın, telif hakları ihlali ve çıkar çatışmasının gizlenmesi, etik dışı davranışlar olarak kabul edilir.

Kabul edilen etik standartlara uygun olmayan tüm makaleler yayından çıkarılır. Buna yayından sonra tespit edilen olası kuraldışı, uygunsuzluklar içeren makaleler de dahildir.

Araştırma Etiği

4. BOYUT Medya ve Kültürel Çalışmalar Dergisi – 4. BOYUT Journal of Media and Cultural Studies, araştırma etiğinde en yüksek standartları gözetir ve aşağıda tanımlanan uluslararası araştırma etiği ilkelerini benimser. Makalelerin etik kurallara uygunluğu yazarların sorumluluğundadır.

- Araştırmanın tasarlanması, tasarımın gözden geçirilmesi ve araştırmanın yürütülmesinde, bütünlük, kalite ve şeffaflık ilkeleri sağlanmalıdır.
- Araştırma ekibi ve katılımcılar, araştırmanın amacı, yöntemleri ve öngörülen olası kullanımları; araştırmaya katılımın gerektirdikleri ve varsa riskleri hakkında tam olarak bilgilendirilmelidir.
- Araştırma katılımcılarının sağladığı bilgilerin gizliliği ve yanıt verenlerin gizliliği sağlanmalıdır. Araştırma katılımcıların özerkliğini ve saygınlığını koruyacak şekilde tasarlanmalıdır.
- Araştırma katılımcıları gönüllü olarak araştırmada yer almalı, herhangi bir zorlama altında olmamalıdır. Katılımcıların zarar görmesinden kaçınılmalıdır. Araştırma, katılımcıları riske sokmayacak şekilde planlanmalıdır.
- Araştırma bağımsızlığıyla ilgili açık ve net olunmalı; çıkar çatışması varsa belirtilmelidir.
- Deneysel çalışmalarda, araştırmaya katılmaya karar veren katılımcıların yazılı bilgilendirilmiş onayı alınmalıdır. Çocukların ve vesayet altındakilerin veya tasdiklenmiş akıl hastalığı bulunanların yasal vasisinin onayı alınmalıdır.
- Çalışma herhangi bir kurum ya da kuruluşta gerçekleştirilecekse bu kurum ya da kuruluştan çalışma yapılacağına dair onay alınmalıdır.
- İnsan ögesi bulunan çalışmalarda, “yöntem” bölümünde katılımcılardan “bilgilendirilmiş onam” alındığının ve çalışmanın yapıldığı kurumdan etik kurul onayı alındığının belirtilmesi gerekir.

Yazarların Sorumluluğu

Makalelerin bilimsel ve etik kurallara uygunluğu yazarların sorumluluğundadır. Yazar makalenin orijinal olduğu, daha önce başka bir yerde yayınlanmadığı ve başka bir yerde, başka bir dilde yayınlanmak üzere değerlendirmede olmadığı konusunda teminat sağlamalıdır. Uygulamadaki telif kanunları ve anlaşmaları gözetilmelidir. Telifle bağlı materyaller (örneğin tablolar, şekiller veya büyük alıntılar) gerekli izin ve teşekkürle kullanılmalıdır. Başka yazarların, katkıda bulunanların çalışmaları ya da yararlanılan kaynaklar uygun biçimde kullanılmalı ve referanslarda belirtilmelidir.

Gönderilen makalede tüm yazarların akademik ve bilimsel olarak doğrudan katkısı olmalıdır, bu bağlamda “yazar” yayınlanan bir araştırmanın kavramsallaştırılmasına ve dizaynına, verilerin elde edilmesine, analizine ya da yorumlanmasına belirgin katkı yapan, yazının yazılması ya da bunun içerik açısından eleştirel biçimde gözden geçirilmesinde görev yapan birisi olarak görülür. Yazar olabilmenin

diğer koşulları ise, makaledeki çalışmayı planlamak veya icra etmek ve / veya revize etmektir. Fon sağlanması, veri toplanması ya da araştırma grubunun genel süpervizyonu tek başına yazarlık hakkı kazandırmaz. Yazar olarak gösterilen tüm bireyler sayılan tüm ölçütleri karşılamalıdır ve yukarıdaki ölçütleri karşılayan her birey yazar olarak gösterilebilir. Yazarların isim sıralaması ortak verilen bir karar olmalıdır. Tüm yazarlar yazar sıralamasını Telif Hakkı Anlaşması Formunda imzalı olarak belirtmek zorundadırlar.

Yazarlık için yeterli ölçütleri karşılamayan ancak çalışmaya katkısı olan tüm bireyler “teşekkür / bilgiler” kısmında sıralanmalıdır. Bunlara örnek olarak ise sadece teknik destek sağlayan, yazıma yardımcı olan ya da sadece genel bir destek sağlayan, finansal ve materyal desteği sunan kişiler verilebilir.

Bütün yazarlar, araştırmanın sonuçlarını ya da bilimsel değerlendirmeyi etkileyebilme potansiyeli olan finansal ilişkiler, çıkar çatışması ve çıkar rekabetini beyan etmelidirler. Bir yazar kendi yayınlanmış yazısında belirgin bir hata ya da yanlışlık tespit ederse, bu yanlışlıklara ilişkin düzeltme ya da geri çekme için editör ile hemen temasa geçme ve işbirliği yapma sorumluluğunu taşır.

Editör ve Hakem Sorumlulukları

Editör, makaleleri, yazarların kimliğinden bağımsız olarak değerlendirir. Yayına gönderilen makalelerin adil bir şekilde çift taraflı kör hakem değerlendirmesinden geçmelerini sağlar. Gönderilen makalelere ilişkin tüm bilginin, makale yayınlanana kadar gizli kalacağını garanti eder.

Editör içerik ve yayının toplam kalitesinden sorumludur. Gereğinde hata sayfası yayınlamalı ya da düzeltme yapmalıdır. Editör; yazarlar, editörler ve hakemler arasında çıkar çatışmasına izin vermez. Dergide yayınlanacak makalelerle ilgili nihai kararı vermekle yükümlüdür.

Hakemlerin araştırmayla ilgili, yazarlarla ve/veya araştırmanın finansal destekçileriyle çıkar çatışmaları olmamalıdır. Değerlendirmelerinin sonucunda tarafsız bir yargıya varmalıdırlar. Gönderilmiş yazılara ilişkin tüm bilginin gizli tutulmasını sağlamalı ve yazar tarafında herhangi bir telif hakkı ihlali ve intihal fark ederlerse editöre raporlamalıdırlar.

Hakem, makale konusu hakkında kendini vasıflı hissetmiyor ya da zamanında geri dönüş sağlaması mümkün görünmüyorsa, editöre bu durumu bildirmeli ve hakem sürecine kendisini dahil etmemesini istemelidir.

Değerlendirme sürecinde editör hakemlere gözden geçirme için gönderilen makalelerin gizli bilgi olduğunu ve bunun imtiyazlı bir iletişim olduğunu açıkça belirtir. Hakemler ve yayın kurulu üyeleri başka kişilerle makaleleri tartışamazlar. Hakemlerin kimliğinin gizli kalmasına özen gösterilmelidir. Bazı durumlarda editörün kararıyla, ilgili hakemlerin makaleye ait yorumları aynı makaleyi yorumlayan diğer hakemlere gönderilerek hakemlerin bu süreçte aydınlatılması sağlanabilir.

HAKEMLİK HAKKINDA

Hakem Değerlendirme Politikaları

Daha önce yayınlanmamış ya da yayınlanmak üzere başka bir dergide halen değerlendirmede olmayan ve her bir yazar tarafından onaylanan makaleler değerlendirilmek üzere kabul edilir. Gönderilen ve ön kontrolü geçen makaleler iThenticate yazılımı kullanılarak intihal için taranır. İntihal kontrolünden sonra, uygun olan makaleler editör tarafından orijinallik, metodoloji, işlenen konunun önemi ve dergi kapsamı ile uyumluluğu açısından değerlendirilir.

Seçilen makaleler en az iki ulusal/uluslararası hakeme çift taraflı kör hakemlik ile değerlendirmeye gönderilir; yayın kararı, hakemlerin talepleri doğrultusunda yazarların gerçekleştirdiği düzenlemelerin ve hakem sürecinin sonrasında editör tarafından verilir.

Editör ve Hakem Sorumlulukları

Editör, makaleleri yazarların kimliğinden bağımsız olarak değerlendirir. Yayına gönderilen makalelerin adil bir şekilde çift taraflı kör hakem değerlendirmesinden geçmelerini sağlar. Gönderilen makalelere ilişkin tüm bilginin, makale yayınlanana kadar gizli kalacağını garanti eder. Editör içerik ve yayının toplam kalitesinden sorumludur. Gereğinde hata sayfası yayınlamalı ya da düzeltme yapmalıdır.

Editör; yazarlar, editörler ve hakemler arasında çıkar çatışmasına izin vermez. Hakem atama konusunda tam yetkiye sahiptir ve Dergide yayınlanacak makalelerle ilgili nihai kararı vermekle yükümlüdür.

Hakemlerin araştırmayla ilgili, yazarlarla ve/veya araştırmmanın finansal destekçileriyle çıkar çatışmaları olmamalıdır. Değerlendirmelerinin sonucunda tarafsız bir yargıya varmalıdırlar. Gönderilmiş yazılara ilişkin tüm bilginin gizli tutulmasını sağlamalı ve yazar tarafında herhangi bir telif hakkı ihlali ve intihal fark ederlerse editöre raporlamalıdırlar.

Hakem, makale konusu hakkında kendini vasıflı hissetmiyor ya da zamanında geri dönüş sağlaması mümkün görünmüyorsa, editöre bu durumu bildirmeli ve hakem sürecine kendisini dahil etmemesini istemelidir.

Değerlendirme sürecinde editör hakemlere gözden geçirme için gönderilen makalelerin, yazarların özel mülkü olduğunu ve bunun imtiyazlı bir iletişim olduğunu açıkça belirtir. Hakemler ve yayın kurulu üyeleri başka kişilerle makaleleri tartışamazlar. Hakemlerin kimliğinin gizli kalmasına özen gösterilmelidir. Bazı durumlarda editörün kararıyla, ilgili hakemlerin makaleye ait yorumları aynı makaleyi yorumlayan diğer hakemlere gönderilerek hakemlerin bu süreçte aydınlatılması sağlanabilir.

Hakem Süreci

Daha önce yayınlanmamış ya da yayınlanmak üzere başka bir dergide halen değerlendirmede olmayan ve her bir yazar tarafından onaylanan makaleler değerlendirilmek üzere kabul edilir. Gönderilen ve ön

YAZARLARA BİLGİ

kontrolü geçen makaleler iThenticate yazılımı kullanılarak intihal için taranır. İntihal kontrolünden sonra, uygun olan makaleler editör tarafından orijinallik, metodoloji, işlenen konunun önemi ve dergi kapsamı ile uyumluluğu açısından değerlendirilir.

Editör, makaleleri, yazarların etnik kökeninden, cinsiyetinden, uyruğundan, dini inancından ve siyasi felsefesinden bağımsız olarak değerlendirir. Yayına gönderilen makalelerin adil bir şekilde çift taraflı kör hakem değerlendirmesinden geçmelerini sağlar.

Seçilen makaleler en az iki ulusal/uluslararası hakeme değerlendirmeye gönderilir; yayın kararı, hakemlerin talepleri doğrultusunda yazarların gerçekleştirdiği düzenlemelerin ve hakem sürecinin sonrasında editör tarafından verilir.

Editör; yazarlar, editörler ve hakemler arasında çıkar çatışmasına izin vermez. Hakem atama konusunda tam yetkiye sahiptir ve dergide yayınlanacak makalelerle ilgili nihai kararı vermekle yükümlüdür.

Hakemlerin değerlendirmeleri objektif olmalıdır. Hakem süreci sırasında hakemlerin aşağıdaki hususları dikkate alarak değerlendirmelerini yapmaları beklenir.

- Makale yeni ve önemli bir bilgi içeriyor mu?
- Öz, makalenin içeriğini net ve düzgün bir şekilde tanımlıyor mu?
- Yöntem bütünlüklü ve anlaşılır şekilde tanımlanmış mı?
- Yapılan yorum ve varılan sonuçlar bulgularla kanıtlanıyor mu?
- Alandaki diğer çalışmalara yeterli referans verilmiş mi?
- Dil kalitesi yeterli mi?

Hakemler, gönderilen makalelere ilişkin tüm bilginin, makale yayımlanana kadar gizli kalmasını sağlamalı ve yazar tarafında herhangi bir telif hakkı ihlali ve intihal fark ederlerse editöre raporlamalıdır.

Hakem, makale konusu hakkında kendini vasıflı hissetmiyor ya da zamanında geri dönüş sağlaması mümkün görünmüyorsa, editöre bu durumu bildirmeli ve hakem sürecine kendisini dahil etmemesini istemelidir.

Değerlendirme sürecinde editör hakemlere gözden geçirme için gönderilen makalelerin, yazarların özel mülkü olduğunu ve bunun imtiyazlı bir iletişim olduğunu açıkça belirtir. Hakemler ve yayın kurulu üyeleri başka kişilerle makaleleri tartışamazlar. Hakemlerin kimliğinin gizli kalmasına özen gösterilmelidir.

DİL

Derginin dili Türkçe ve İngilizcedir.

YAZILARIN HAZIRLANMASI VE YAZIM KURALLARI

Makale Hazırlama ve Gönderim

Makale gönderimi derginin e-mail adresine: 4.boyut@istanbul.edu.tr yapılmalıdır. Gönderilen yazılar, yazının yayınlanmak üzere gönderildiğini ifade eden, makale türünü belirten ve makaleyle ilgili bilgileri içeren (bkz: Son Kontrol Listesi) bir mektup, kapak sayfası, yazar formu, yazının elektronik formunu içeren Microsoft Word 2003 ve üzerindeki versiyonları ile yazılmış elektronik dosya ve tüm yazarların imzaladığı Telif Hakkı Anlaşması Formu eklenerek gönderilmelidir.

1. Çalışmalar, A4 boyutunda, üst, alt, sağ ve sol taraftan 2,5 cm. boşluk bırakılarak, 11 punto Times New Roman harf karakterleriyle ve 1,5 satır aralık ölçüsü ile hazırlanmalıdır. Ana makale dosyası, çift taraflı kör hakemlik gereği yazar bilgilerini içermemelidir.
2. Yayınlanmak üzere gönderilen makale ile birlikte yazar bilgilerini içeren kapak sayfası gönderilmelidir. Kapak sayfasında, makalenin başlığı, yazar veya yazarların bağlı oldukları kurum ve unvanları, kendilerine ulaşılabilecek adresler, cep, iş numaraları ve e-posta adresleri yer almalıdır (bkz. Son Kontrol Listesi).
3. Giriş bölümünden önce 200-250 sözcük arasında çalışmanın kapsamını, amacını, ulaşılan sonuçları ve kullanılan yöntemi kaydeden Türkçe ve İngilizce öz ile 600-800 kelimelik İngilizce genişletilmiş özet yer almalıdır. Çalışmanın İngilizce başlığı İngilizce özün üzerinde yer almalıdır. İngilizce ve Türkçe özlerin altında çalışmanın içeriğini temsil eden 5 İngilizce, 5 Türkçe anahtar kelime yer almalıdır. İngilizce genişletilmiş özet sadece Türkçe makaleler için zorunludur; İngilizce makalede geniş özet istenmez.
4. Çalışmaların başlıca şu unsurları içermesi gerekmektedir: Başlık, Türkçe öz ve anahtar kelimeler; İngilizce başlık, İngilizce öz ve anahtar kelimeler; İngilizce genişletilmiş özet, ana metin bölümleri ve kaynaklar.
5. Çalışmalarda tablo, grafik ve şekil gibi göstergeler numaralandırılarak, tanımlayıcı bir başlık ile verilmelidir.
6. Referanslar derginin benimsediği American Psychological Association (APA)- 6 referans stiline uygun olarak hazırlanmalıdır.
7. Kurallar dâhilinde dergimize yayınlanmak üzere gönderilen çalışmaların her türlü sorumluluğu ve çalışmada geçen görüşler yazar/yazarlarına aittir.

Kaynaklar

Kabul edilmiş ancak henüz sayıya dahil edilmemiş makaleler Erken Görünüm olarak yayınlanır ve bu makalelere atıflar “advance online publication” şeklinde verilmelidir. Genel bir kaynaktan elde edilemeyecek temel bir konu olmadıkça “kişisel iletişime” atıfta bulunulmamalıdır. Eğer atıfta bulunulursa parantez içinde iletişim kurulan kişinin adı ve iletişimin tarihi belirtilmelidir. Bilimsel makaleler için yazarlar bu kaynaktan yazılı izin ve iletişimin doğruluğunu gösterir belge almalıdır.

Referans Stili ve Formatı

4. BOYUT Medya ve Kültürel Çalışmalar Dergisi – 4. BOYUT Journal of Media and Cultural Studies, metin içi alıntılama ve kaynak gösterme için APA (American Psychological Association) kaynak sitilinin 6. edisyonunu benimser. APA 6. Edisyon hakkında bilgi için:

- American Psychological Association. (2010). Publication manual of the American Psychological Association (6th ed.). Washington, DC: APA.
- <http://www.apastyle.org/>

Kaynakların doğruluğundan yazar(lar) sorumludur. Tüm kaynaklar metinde belirtilmelidir. Kaynaklar aşağıdaki örneklerdeki gibi gösterilmelidir.

Metin İçinde Kaynak Gösterme

Kaynaklar metinde parantez içinde yazarların soyadı ve yayın tarihi yazılarak belirtilmelidir. Birden fazla kaynak gösterilecekse kaynaklar arasında (;) işareti kullanılmalıdır. Kaynaklar alfabetik olarak sıralanmalıdır.

Örnekler:

Birden fazla kaynak;

(Esin ve ark., 2002; Karasar 1995)

Tek yazarlı kaynak;

(Akyolcu, 2007)

İki yazarlı kaynak;

(Sayiner ve Demirci 2007, s. 72)

Üç, dört ve beş yazarlı kaynak;

Metin içinde ilk kullanımda: (Ailen, Ciambriune ve Welch 2000, s. 12–13) Metin içinde tekrarlayan kullanımlarda: (Ailen ve ark., 2000)

Altı ve daha çok yazarlı kaynak;

(Çavdar ve ark., 2003)

Kaynaklar Bölümünde Kaynak Gösterme

Kullanılan tüm kaynaklar metnin sonunda ayrı bir bölüm halinde yazar soyadlarına göre alfabetik olarak numaralandırılmadan verilmelidir.

Kaynak yazımı ile ilgili örnekler aşağıda verilmiştir.

Kitap

a) Türkçe Kitap

Karasar, N. (1995). *Araştırmalarda rapor hazırlama* (8.bs). Ankara: 3A Eğitim Danışmanlık Ltd.

b) Türkçeye Çevrilmiş Kitap

Mucchielli, A. (1991). *Zihniyetler* (A. Kotil, Çev.). İstanbul: İletişim Yayınları.

c) Editörlü Kitap

Ören, T., Üney, T. ve Çölkesen, R. (Ed.). (2006). *Türkiye bilişim ansiklopedisi*. İstanbul: Papatya Yayıncılık.

d) Çok Yazarlı Türkçe Kitap

Tonta, Y., Bitirim, Y. ve Sever, H. (2002). *Türkçe arama motorlarında performans değerlendirme*. Ankara: Total Bilişim.

e) İngilizce Kitap

Kamien R., & Kamien A. (2014). *Music: An appreciation*. New York, NY: McGraw-Hill Education.

f) İngilizce Kitap İçerisinde Bölüm

Bassett, C. (2006). Cultural studies and new media. In G. Hall & C. Birchall (Eds.), *New cultural studies: Adventures in theory* (pp. 220–237). Edinburgh, UK: Edinburgh University Press.

g) Türkçe Kitap İçerisinde Bölüm

Erkmen, T. (2012). Örgüt kültürü: Fonksiyonları, öğeleri, işletme yönetimi ve liderlikteki önemi. M. Zencirkıran (Ed.), *Örgüt sosyolojisi kitabı* içinde (s. 233–263). Bursa: Dora Basım Yayın.

h) Yayıncının ve Yazarın Kurum Olduğu Yayın

Türk Standartları Enstitüsü. (1974). *Adlandırma ilkeleri*. Ankara: Yazar.

Makale**a) Türkçe Makale**

Mutlu, B. ve Savaşer, S. (2007). Çocuğu ameliyat sonrası yoğun bakımda olan ebeveynlerde stres nedenleri ve azaltma girişimleri. *İstanbul Üniversitesi Florence Nightingale Hemşirelik Dergisi*, 15(60), 179–182.

b) İngilizce Makale

de Cillia, R., Reisigl, M., & Wodak, R. (1999). The discursive construction of national identity. *Discourse and Society*, 10(2), 149–173. <http://dx.doi.org/10.1177/0957926599010002002>

c) Yediden Fazla Yazarlı Makale

Lal, H., Cunningham, A. L., Godeaux, O., Chlibek, R., Diez-Domingo, J., Hwang, S.-J. ... Heineman, T. C. (2015). Efficacy of an adjuvanted herpes zoster subunit vaccine in older adults. *New England Journal of Medicine*, 372, 2087–2096. <http://dx.doi.org/10.1056/NEJMoa1501184>

d) DOI'si Olmayan Online Edinilmiş Makale

Al, U. ve Doğan, G. (2012). Hacettepe Üniversitesi Bilgi ve Belge Yönetimi Bölümü tezlerinin atf analizi. *Türk Kütüphaneciliği*, 26, 349–369. Erişim adresi: <http://www.tk.org.tr/>

e) DOI'si Olan Makale

Turner, S.J. (2010). Website statistics 2.0: Using Google Analytics to measure library website effectiveness. *Technical Services Quarterly*, 27, 261–278. <http://dx.doi.org/10.1080/07317131003765910>

f) Advance Online Olarak Yayımlanmış Makale

Smith, J. A. (2010). Citing advance online publication: A review. *Journal of Psychology*. Advance online publication. <http://dx.doi.org/10.1037/a45d7867>

g) Popüler Dergi Makalesi

Semercioğlu, C. (2015, Haziran). Sıradanlığın rayihası. *Sabit Fikir*, 52, 38–39.

Tez, Sunum, Bildiri**a) Türkçe Tezler**

Sarı, E. (2008). *Kültür kimlik ve politika: Mardin’de kültürlerarasılık*. (Doktora Tezi). Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

b) Ticari Veritabanında Yer Alan Yüksek Lisans Ya da Doktora Tezi

Van Brunt, D. (1997). *Networked consumer health information systems* (Doctoral dissertation). Available from ProQuest Dissertations and Theses. (UMI No. 9943436)

c) Kurumsal Veritabanında Yer Alan İngilizce Yüksek Lisans/Doktora Tezi

Yaylalı-Yıldız, B. (2014). *University campuses as places of potential publicness: Exploring the politicals, social and cultural practices in Ege University* (Doctoral dissertation). Retrieved from Retrieved from: <http://library.iyte.edu.tr/tr/hizli-erisim/iyte-tez-portali>

d) Web’de Yer Alan İngilizce Yüksek Lisans/Doktora Tezi

Tonta, Y. A. (1992). *An analysis of search failures in online library catalogs* (Doctoral dissertation, University of California, Berkeley). Retrieved from <http://yunus.hacettepe.edu.tr/~tonta/yayinlar/phd/ickapak.html>

e) Dissertations Abstracts International’da Yer Alan Yüksek Lisans/Doktora Tezi

Appelbaum, L. G. (2005). Three studies of human information processing: Texture amplification, motion representation, and figure-ground segregation. *Dissertation Abstracts International: Section B. Sciences and Engineering*, 65(10), 5428.

f) Sempozyum Katkısı

Krinsky-McHale, S. J., Zigman, W. B. & Silverman, W. (2012, August). Are neuropsychiatric symptoms markers of prodromal Alzheimer’s disease in adults with Down syndrome? In W. B. Zigman (Chair), *Predictors of mild cognitive impairment, dementia, and mortality in adults with Down syndrome*. Symposium conducted at American Psychological Association meeting, Orlando, FL.

g) Online Olarak Erişilen Konferans Bildiri Özeti

Çınar, M., Doğan, D. ve Seferoğlu, S. S. (2015, Şubat). *Eğitimde dijital araçlar: Google sınıf uygulaması üzerine bir değerlendirme* [Öz]. Akademik Bilişim Konferansında sunulan bildiri, Anadolu Üniversitesi, Eskişehir. Erişim adresi: [http://ab2015.anadolu.edu.tr /index.php?menu=5&submenu=27](http://ab2015.anadolu.edu.tr/index.php?menu=5&submenu=27)

h) Düzenli Olarak Online Yayımlanan Bildiriler

Herculano-Houzel, S., Collins, C. E., Wong, P., Kaas, J. H., & Lent, R. (2008). The basic nonuniformity of the cerebral cortex. *Proceedings of the National Academy of Sciences*, 105, 12593–12598. <http://dx.doi.org/10.1073/pnas.0805417105>

i) Kitap Şeklinde Yayımlanan Bildiriler

Schneider, R. (2013). Research data literacy. S. Kurbanoğlu ve ark. (Ed.), *Communications in Computer and Information Science: Vol. 397. Worldwide Communalities and Challenges in Information Literacy Research and Practice* içinde (s. 134–140) . Cham, İsviçre: Springer. <http://dx.doi.org/10.1007/978-3-319-03919-0>

j) Kongre Bildirisi

Çepni, S., Bacanak A. ve Özsevgeç T. (2001, Haziran). *Fen bilgisi öğretmen adaylarının fen branşlarına karşı tutumları ile fen branşlarındaki başarılarının ilişkisi*. X. Ulusal Eğitim Bilimleri Kongresi’nde sunulan bildiri, Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Bolu

Diğer Kaynaklar

a) Gazete Yazısı

Toker, Ç. (2015, 26 Haziran). ‘Unutma’ notları. *Cumhuriyet*, s. 13.

b) Online Gazete Yazısı

Tamer, M. (2015, 26 Haziran). E-ticaret hamle yapmak için tüketiciyi bekliyor. *Milliyet*. Erişim adresi: <http://www.milliyet>

c) Web Page/Blog Post

Bordwell, D. (2013, June 18). David Koepp: Making the world movie-sized [Web log post]. Retrieved from <http://www.davidbordwell.net/blog/page/27/>

d) Online Ansiklopedi/Sözlük

Bilgi mimarisi. (2014, 20 Aralık). Vikipedi içinde. Erişim adresi: http://tr.wikipedia.org/wiki/Bilgi_mimarisi

Marcoux, A. (2008). Business ethics. In E. N. Zalta (Ed.), *The Stanford encyclopedia of philosophy*. Retrieved from <http://plato.stanford.edu/entries/ethics-business/>

e) Podcast

Radyo ODTÜ (Yapımcı). (2015, 13 Nisan). *Modern sabahlar* [Podcast]. Erişim adresi: <http://www.radyoodtu.com.tr/>

f) Bir Televizyon Dizisinden Tek Bir Bölüm

Shore, D. (Senarist), Jackson, M. (Senarist) ve Bookstaver, S. (Yönetmen). (2012). Runaways [Televizyon dizisi bölümü]. D. Shore (Baş yapımcı), *House M.D.* içinde. New York, NY: Fox Broadcasting.

g) Müzik Kaydı

Say, F. (2009). Galata Kulesi. *İstanbul senfonisi* [CD] içinde. İstanbul: Ak Müzik.

SON KONTROL LİSTESİ

Aşağıdakilerin sağlandığından emin olunuz.

- Editöre mektup
 - ✓ Makalenin türünün belirtildiği
 - ✓ Başka bir dergiye gönderilmemiş olduğu
 - ✓ İngilizce yönünden kontrolünün yapıldığı
 - ✓ Dergi politikalarının gözden geçirildiği
 - ✓ Referansların derginin benimsediği APA 6 referans sistemine uygun olarak düzenlendiği
- Telif Hakkı Anlaşması Formu
 - ✓ Daha önce basılmamış materyal (yazı-resim-tablo) kullanılmış ise izin belgesi
- Yazar Formu
- Kapak sayfası
 - ✓ Makalenin kategorisi
 - ✓ Türkçe ve İngilizce başlık
 - ✓ Yazarların ismi soyadı, unvanları ve bağlı oldukları kurumlar (üniversite ve fakülte bilgisinden sonra şehir ve ülke bilgisi de yer almalıdır), e-posta adresleri
 - ✓ Sorumlu yazarın e-posta adresi, açık yazışma adresi, iş telefonu, GSM, faks numarası
 - ✓ Tüm yazarların ORCID'leri
 - ✓ Teşekkür, çıkar çatışması, finansal destek bilgisi
- Makale ana metni
 - ✓ Önemli: Ana metinde yazarın / yazarların kimlik bilgilerinin yer almamış olması gerekir.
 - ✓ Türkçe ve İngilizce başlık
 - ✓ Özetler: 200-250 kelime Türkçe ve 200-250 kelime İngilizce
 - ✓ Anahtar Kelimeler: 5 adet Türkçe ve 5 adet İngilizce
 - ✓ Geniş Özet: 600-800 kelime İngilizce (Makale dili Türkçe ise)
 - ✓ Makale ana metin bölümleri (Tablolar, resimler ve şekiller metin içinde verilmeli [başlık, kaynak ve alt yazılıyla])
 - ✓ Kaynaklar
 - ✓ Ekler (varsa)

İLETİŞİM İÇİN

Editör : Emine Yavaşgel
E-mail : yavas@istanbul.edu.tr
Tel : + 90 (212) 440 03 01/02

Web site: <https://iupress.istanbul.edu.tr/tr/journal/4boyut/home>
E-mail : 4.boyut@istanbul.edu.tr
Adres : İstanbul Üniversitesi
İletişim Fakültesi
Süleymaniye Mahallesi
Kaptan-ı Derya İbrahim Paşa Sokak
34116 Beyazıt-Fatih, İstanbul-Türkiye

COPYRIGHT AGREEMENT FORM / TELİF HAKKI ANLAŞMASI FORMU

Istanbul University
İstanbul Üniversitesi

Journal name: 4. Boyut / Journal of Media and Cultural Studies
Dergi Adı: 4. Boyut / Medya ve Kültürel Çalışmalar Dergisi

Copyright Agreement Form
Telif Hakkı Anlaşması Formu

Responsible/Corresponding Author <i>Sorumlu Yazar</i>	
Title of Manuscript <i>Makalenin Başlığı</i>	
Acceptance date <i>Kabul Tarihi</i>	
List of authors <i>Yazarların Listesi</i>	

Sıra No	Name - Surname Adı-Soyadı	E-mail E-Posta	Signature İmza	Date Tarih
1				
2				
3				
4				
5				

Manuscript Type (Research Article, Review, etc.) <i>Makalenin türü (Araştırma makalesi, Derleme, v.b.)</i>	
--	--

Responsible/Corresponding Author:
Sorumlu Yazar:

University/company/institution	<i>Çalıştığı kurum</i>	
Address	<i>Posta adresi</i>	
E-mail	<i>E-posta</i>	
Phone; mobile phone	<i>Telefon no; GSM no</i>	

The author(s) agrees that:

The manuscript submitted is his/her/their own original work, and has not been plagiarized from any prior work, all authors participated in the work in a substantive way, and are prepared to take public responsibility for the work, all authors have seen and approved the manuscript as submitted, the manuscript has not been published and is not being submitted or considered for publication elsewhere, the text, illustrations, and any other materials included in the manuscript do not infringe upon any existing copyright or other rights of anyone. İSTANBUL UNIVERSITY will publish the content under Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 International (CC BY-NC 4.0) license that gives permission to copy and redistribute the material in any medium or format other than commercial purposes as well as remix, transform and build upon the material by providing appropriate credit to the original work. The Contributor(s) or, if applicable the Contributor's Employer, retain(s) all proprietary rights in addition to copyright, patent rights. I/We indemnify İSTANBUL UNIVERSITY and the Editors of the Journals, and hold them harmless from any loss, expense or damage occasioned by a claim or suit by a third party for copyright infringement, or any suit arising out of any breach of the foregoing warranties as a result of publication of my/our article. I/We also warrant that the article contains no libelous or unlawful statements, and does not contain material or instructions that might cause harm or injury. This Copyright Agreement Form must be signed/ratified by all authors. Separate copies of the form (completed in full) may be submitted by authors located at different institutions; however, all signatures must be original and authenticated.

Yazar(lar) aşağıdaki hususları kabul eder

Sunulan makalenin yazar(lar)ın orijinal çalışması olduğunu ve intihal yapmadıklarını, Tüm yazarların bu çalışmaya aslı olarak katılmış olduklarını ve bu çalışma için her türlü sorumluluğu aldıklarını, Tüm yazarların sunulan makalenin son halini gördüklerini ve onayladıklarını, Makalenin başka bir yerde basılmadığını veya basılmak için sunulmadığını, Makalede bulunan metnin, şekillerin ve dokümanların diğer şahıslara ait olan Telif Haklarını ihlal etmediğini kabul ve taahhüt ederler. İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ'nin bu fikri eseri, Creative Commons Atıf-GayriTicari 4.0 Uluslararası (CC BY-NC 4.0) lisansı ile yayınlamasına izin verirler. Creative Commons Atıf-GayriTicari 4.0 Uluslararası (CC BY-NC 4.0) lisansı, eserin ticari kullanım dışında her boyut ve formatta paylaşılmasına, kopyalanmasına, çoğaltılmasına ve orijinal esere uygun şekilde atıfta bulunmak kaydıyla yeniden düzenleme, dönüştürme ve eserin üzerine inşa etme dâhil adapte edilmesine izin verir. Yazar(lar)ın veya varsa yazar(lar)ın işverenin telif dâhil patent hakları, fikri mülkiyet hakları saklıdır. Ben/Biz, telif hakkı ihlali nedeniyle üçüncü şahıslarca vuku bulacak hak talebi veya açılacak davalarda İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ ve Dergi Editörlerinin hiçbir sorumluluğunun olmadığını, tüm sorumluluğun yazarlara ait olduğunu taahhüt ederim/ederiz. Ayrıca Ben/Biz makalede hiçbir suç unsuru veya kanuna aykırı ifade bulunmadığını, araştırma yapılrken kanuna aykırı herhangi bir malzeme ve yöntem kullanılmadığını taahhüt ederim/ederiz. Bu Telif Hakkı Anlaşması Formu tüm yazarlar tarafından imzalanmalıdır/onaylanmalıdır. Form farklı kurumlarda bulunan yazarlar tarafından ayrı kopyalar halinde doldurularak sunulabilir. Ancak, tüm imzaların orijinal veya kanıtlanabilir şekilde onaylı olması gerekir.

Responsible/Corresponding Author; <i>Sorumlu Yazar;</i>	Signature / İmza	Date / Tarih
	/...../.....